

ÖVERSIKTSPLAN 2045

SKARA KOMMUN
SAMRÅDSHANDLING
SAMRÅDSBESLUT SBN: 2026-05-12
DIARIENUMMER: SKA-SAM 2026/34

SKARA

Förord

Översiktsplanen anger en långsiktig och strategisk riktning för Skara. Den utgör ett samlat ställningstagande för hur kommunens mark- och vattenområden ska användas, utvecklas och bevaras, med utgångspunkt i Skaras unika förutsättningar och värden.

Översiktsplan 2045 tar sin utgångspunkt i kommunens vision och synliggör de möjligheter som finns i en medveten och framåtblickande planering av den fysiska miljön. Planen syftar till att stärka Skara som en attraktiv och hållbar plats att bo, leva och verka på, i hjärtat av Skaraborg och Sverige.

Planen präglas av en vilja att förena tillväxt och innovation med ett långsiktigt ansvarstagande för kommunens kultur- och naturmiljöer. Dessa värden utgör en grund för identitet, livskvalitet och fortsatt utveckling.

En bärande princip är att hela kommunen ska ges förutsättningar att utvecklas. Samspelet mellan tätort och landsbygd ska stärkas, där olika delar bidrar till en sammanhållen helhet och skapar ömsesidiga mervärden. Genom varsam förtätning kan tätorterna utvecklas på ett hållbart sätt, samtidigt som landsbygdens möjligheter tas till vara, bland annat genom utveckling i strandnära lägen.

Översiktsplanen är vägledande, strategisk och samtidigt flexibel. Den ska utgöra ett

stöd i kommunens arbete med detaljplanering, näringslivsutveckling och myndighetsutövning, liksom för externa aktörer som vill bidra till Skaras utveckling. Planeringen ska ske med respekt för äganderätten och den enskildes rättigheter; inskränkningar ska vara nödvändiga, väl motiverade och inte gå längre än vad som krävs.

Som ett gemensamt dokument syftar översiktsplanen till att inspirera, skapa handlingsutrymme och tydliggöra riktningen framåt. Den ska bidra till att möjligheter kan tas till vara och omsättas i en hållbar samhällsutveckling.

Framtidens näringsliv och samhälle ställer ökade krav på hållbarhet, flexibilitet och effektiv resursanvändning. Genom att skapa goda förutsättningar för innovation och utveckling lägger översiktsplanen grunden för ett långsiktigt gott liv för nuvarande och kommande generationer i Skara.

Lars Berg (C)

samhällsbyggnadsnämndens ordförande

Daniel Andersson (S)

samhällsbyggnadsnämndens 1:e vice ordförande

Lotta Grönlund Plöen (M)

samhällsbyggnadsnämndens ersättare

Innehåll

Inledning..... 1

Översiktsplanering.....	1
Processen.....	2
Medverkande personer	4
Om Skara kommun	5
Läshänvisning	6

Mål, planer och program 8

Internationella	8
Agenda 2030	8
Nationella	9
Folkhälsomål	9
Barnkonventionen som lag	9
Sveriges miljömål	10
Regionala	11
Regional utvecklingsstrategi.....	11
Delregional utvecklingsstrategi.....	11
Strukturbild Skaraborg.....	12
Kommunala	13
Vision 2035	13
Befolkningsmål.....	13
Tillväxtstrategi	13
Bostadsförsörjningsprogram	14
Energiplan.....	14
Parkeringsstrategi.....	14
Vindkraftsprogram	14
Miljöstrategi	15
Miljöplan	15
Folkhälsostrategi	15
Äldreomsorgsplan.....	15
Vatten- och avloppsplan, vattentjänstplan och riktlinjer för dagvatten	16

Cykelstrategi	16
---------------------	----

Mellankommunala och regionala

intressen..... 17

Dricksvatten	17
Avfall och återvinning	17
Vindkraft.....	17
Vägar.....	17
Cykel- och vandringsleder.....	17
Vattenråd.....	17
Räddningstjänst.....	18
Landsbygdsutveckling.....	18
Visit Hornborgasjön	18
Visit Skaraborg.....	18
Platåbergens Geopark.....	19
Riksintressen.....	19

Utvecklingsinriktning..... 20

Bebyggelsestruktur	20
Skara	20
Mindre tätorter.....	20
Landsbygd.....	21
Förtätning	21
Grön- och blåstruktur.....	23
Kommunikation	24
Cykel.....	26
Kollektivtrafik	27
Gaturum och stråk	28
Järnväg.....	29
Parkerings.....	29
Landsbygdsutvecklings i strandnära lägen (LIS) 30	
Föreslagna LIS-områden.....	32

Bostadsförsörjning.....	41	Landsbygd.....	109
Teknisk försörjning och energi	41	Principer för bebyggelse på jordbruksmark.....	111
Beredskap.....	41	Verksamheter	113
Energiförsörjning och förnybar energi.....	41	Föreslagna områden.....	114
Digital infrastruktur.....	43	Konsekvenser..... 128	
Vatten- och avloppsförsörjning	43	Miljökonsekvenser.....	128
Dagvatten	43	Avgränsning	128
Vattentäkter	44	Alternativ	128
Bergtäkter.....	44	Bedömning och konsekvenser.....	128
Återvinning och avfall.....	44	Landskapsbild	129
Miljö och hälsa	45	Kulturmiljö	129
Buller.....	45	Naturmiljö	129
Elektromagnetisk strålning	45	Friluftsliv	129
Naturlig förekomst av ämnen som kan orsaka		Vattenkvalitet	129
hälsorisker	45	Jordbruksmark	129
Luftföroreningar	47	Hälsa och säkerhet	130
Miljöfarliga verksamheter.....	47	Förorenade områden	130
Ekosystemtjänster.....	48	Klimatpåverkan	130
Sjöar, vattendrag och våtmarker	48	Klimatanpassning	130
Friluftsliv och rekreation	49	Miljömål	130
Turism och besöksnäring	51	Miljö kvalitetsnormer.....	130
Näringsliv och arbetsmarknad.....	51	Sociala konsekvenser	131
Gröna näringar.....	52	Förhållanden av väsentlig	
Barn- och utbildning	53	betydelse..... 133	
Omsorg.....	53	Miljö kvalitetsnormer	133
Kultur- och fritid	54	Vatten	133
Social hållbarhet	54	Luft	136
Mark- och vattenanvändning..... 56		Buller	137
Bostadsbebyggelse	57	Riksintressen.....	138
Föreslagna områden.....	58	Totalförsvaret.....	139
Friluftsliv och rekreation	99	Kulturmiljövård	141
Föreslaget område	100	Naturvård.....	142
Funktionsblandad bebyggelse.....	101	Natura 2000.....	145
Föreslagna områden.....	102		
Grönområde	108		

Friluftsliv	145
Kommunikationer	146
Kulturvården och kulturmiljö	147
Särskilt värdefulla bebyggelseområden	148
Byggnadsminnen.....	148
Fornlämningar	149
Kyrkliga kulturminnen	149
Skyddad natur.....	150
Naturreservat.....	150
Biotopskydd.....	150
Naturminnen	150
Strandskydd	151
Djur- och växtskyddsområden	151
Våtmarker.....	152
Biologisk mångfald och resiliens	153
Ekosystemtjänster.....	153
Rödlistade arter och artskydd	153
Tysta områden.....	154
Sjöar och vattendrag.....	154

Landskapsbildskydd	155
Skog	156
Ängs- och hagmarker.....	157
Jordbruksmark	158
Skogsbruk	174
Transport av farligt gods	174

Klimatrelaterade risker 176

Klimatpåverkan och klimatanpassning.....	176
Risk för ras och skred	177
Risk för översvämning.....	177
Värmeböljor	184

Genomförande 186

Kontinuerlig planering.....	186
Utbyggnadstakt	186
Fortsatt arbete	187
Bortvalda områden.....	188

Inledning

Översiktsplanering

Varje kommun ska, enligt plan- och bygglagen (2010:900), ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen ska spegla den politiska majoritetens uppfattning och antagandebeslutet tas av kommunfullmäktige. Översiktsplaneringen är en ständigt pågående process då förutsättningarna förändras och nytt underlagsmaterial kan leda till nya prioriteringar. Plan- och bygglagen kräver att kommunfullmäktige varje mandatperiod tar ställning till översiktsplanens aktualitet. Planen är inte bindande men ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenanvändning ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

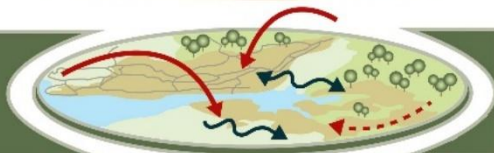
Olika samhällsintressen ska vägas mot varandra i en öppen och demokratisk process samtidigt som enskildas rättigheter ska värnas. I denna avvägning utgör ett starkt skydd för äganderätten en grundläggande princip. Planens långsiktiga inriktning innebär att delar av det som redovisas kan komma att realiseras relativt långt in i framtiden. Att kommunen har en aktuell översiktsplan innebär att bland annat detaljplanering, bygglovshantering

och andra tillståndsprövningar underlättas. Kommunens översiktsplan är även det viktigaste verktyget för dialog mellan kommunen och staten avseende riksintressen.

Att ha en aktuell översiktsplan i Skara kommun syftar till att kunna utvecklas och ha en plan som ger stöd i framtida utveckling samt hantering av bland annat planläggning och tillståndsprövning. Översiktsplanen är kommunens avsiktsförklaring om den framtida markanvändningen, avvägd mellan allmänna och enskilda intressen. Kommunen strävar mot en hållbar utveckling som beaktar kommunens sociala, ekologiska och ekonomiska potential såväl som den långsiktiga konkurrenskraften hos kommunens lokala näringar.

Översiktsplaneprocessen innebär även att medborgare, föreningar, näringsliv, myndigheter med flera ges möjlighet att genom dialog och samråd med kommunen tillsammans skapa en bild av hur Skara kommun ska utvecklas framöver.

Översiktsplanen ska tas fram enligt plan- och bygglagen (2010:900).

ÖVERSIKTSPLAN

Rådgivande och vägledande.
Kommunens avsikt om allmänna intressen.

DETALJPLAN

Skapar byggrätt.
Allmänna och enskilda intressen.

PLANGENOMFÖRANDE

Prövning av bygglov.
Allmänna och enskilda intressen. Krav på byggnadsverk.

BYGGANDE

Tillsyn av byggande.
Krav på tekniska egenskaper.

Processen

Skaras senast gällande översiktsplan antogs 2005. Sedan dess har utvecklingen både i samhället och i kommunen förändrats påtagligt. Kommunen antog därför en ny översiktsplan 2023, vilken överklagades till förvaltningsrätten och som sedan december 2024 hanteras av kammarrätten.

Den 28 april 2025 (§ 37) tog kommunfullmäktige beslut om att ta fram en ny översiktsplan för Skara kommun utifrån tidigare genomfört arbete och aktuella behov.

Boverkets ÖP-modell 1.0 har använts i arbetet med att ta fram förslaget till ny översiktsplan. ÖP-modellen ger vägledning i hur informationen i en digital översiktsplan kan struktureras på ett enhetligt sätt. Samrådsversionen av översiktsplanen finns endast i en PDF-version, men innehållet har strukturerats utifrån modellen. Kommunen ämnar göra den slutgiltiga antagandehandlingen digital i enlighet med gällande ÖP-modell.

Arbetet med att ta fram översiktsplanen styrs av tredje kapitlet i plan- och bygglagen (2010:900).

Tidigt samråd

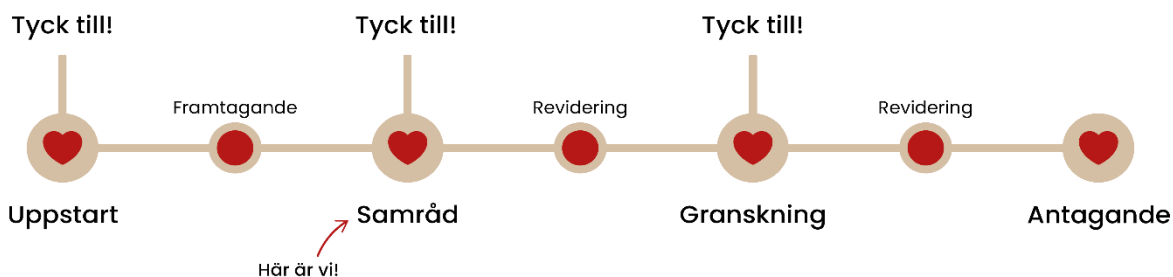
Under hösten och vintern 2025–2026 genomfördes ett tidigt samråd, då medborgare fick lämna synpunkter inför framtagandet av översiktsplanen. Ett av dessa moment var dialoger med unga via Skara kommuns ungdomsråd. Ytterligare möten med inriktning på barns perspektiv hölls tillsammans med två mellanstadieklasser i kommunen.

Under två tillfällen då kommunen bjöd in till öppet hus kunde allmänheten träffa tjänstepersoner och politiker. Syftet med tillfällena var att kunna bjuda in och visa

vad en översiktsplan är, hur framtidens översiktsplan kan komma att se ut såväl som att inhämta synpunkter.

I samband med öppet hus fanns en e-tjänst via kommunens hemsida, där medborgare kunde rita ut förslag, tycka till om specifika platser och rangordna olika områdens attraktivitet.

Totalt inkom 43 individuella svar via e-tjänsten. Resultatet av samtliga moment i det tidiga samrådet har analyserats och bearbetats inför framtagandet av samrådshandlingen.

Samråd

Arbetet med att ta fram en samrådsversion av översiktsplanen pågick under hösten 2025 och vintern och våren 2026. Under denna process medverkade tjänstepersoner

i olika arbetsgrupper och i en kommunövergripande referensgrupp. Det formella samrådet enligt plan- och bygglagen genomförs mellan maj och augusti 2026.

Medverkande personer

Projektgrupp

Maja Skarbäck, planarkitekt
Philip Lennerö, planarkitekt
Hanna Janzon, planarkitekt

Ledningsgrupp

Jon-Erik Notäng, samhällsbyggnadschef
Mona Nilsson, stadsarkitekt
Åsa Wirgonsson, plan- och byggchef

Styrgrupp

Lars Berg (C), samhällsbyggnadsnämndens ordförande
Daniel Andersson (S), samhällsbyggnadsnämndens 1:e vice ordförande
Lotta Grönlund Plöen (M), samhällsbyggnadsnämndens ersättare
Jon-Erik Notäng, samhällsbyggnadschef
Åsa Wirgonsson, plan- och byggchef
Malin Tell, tillväxtchef

Under processen att ta fram översiktsplanen har ytterligare tjänstepersoner medverkat i olika arbetsgrupper och en förvaltningsövergripande referensgrupp.

Om Skara kommun

Skara kommun är belägen mitt i Skaraborg i Västra Götaland och gränsar till kommunerna Falköping, Skövde, Götene, Lidköping och Vara. Skara ingår i Skaraborgs kommunalförbund.

Kommunens yta består av 449 km² mark- och vattenyta. Landarealen består till 86 % av jordbruks- och skogsmark och 6 % av bebyggelse.

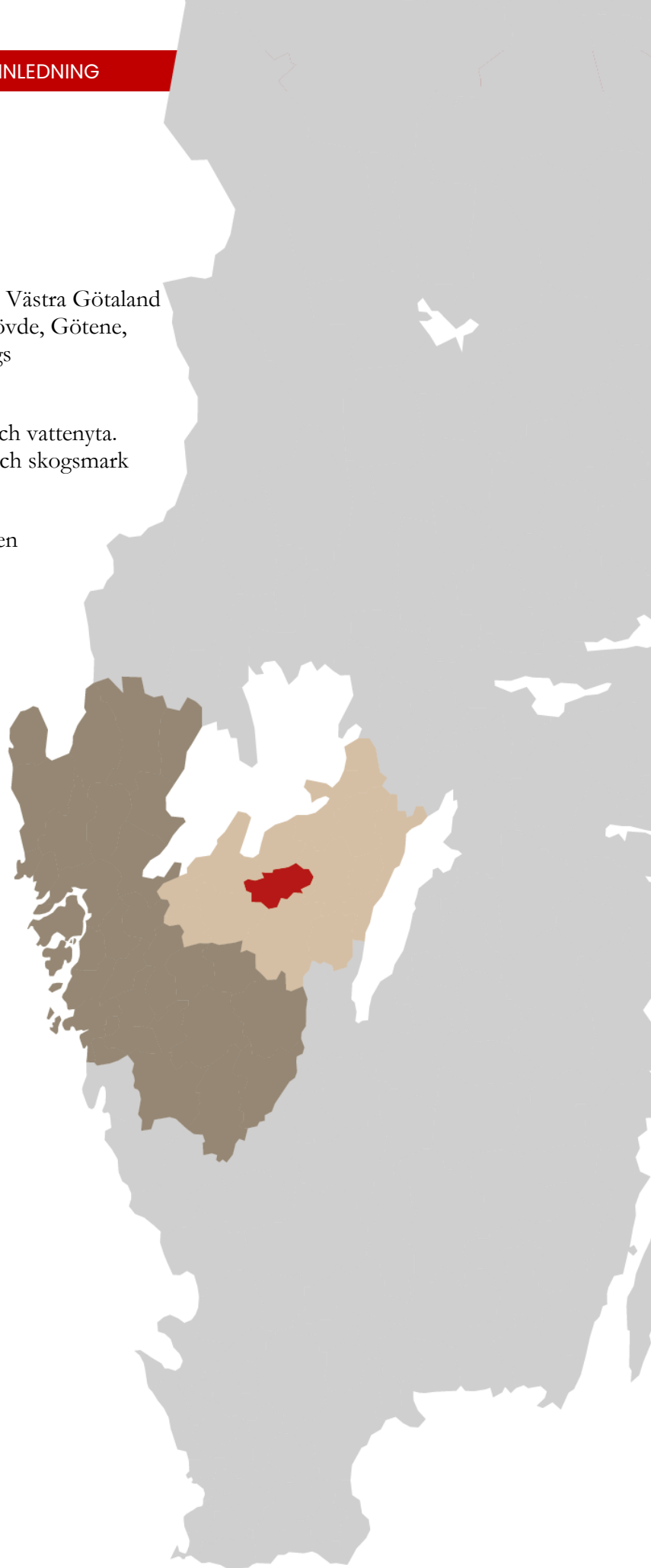
Skara har med sitt läge mitt i ”Nätverksstaden Skaraborg” nära till fyra andra städer som tillsammans bildar en av Sveriges största arbetsmarknadsregioner.

Kommunen har ett bra geografiskt läge vid tre starka stråk: E20 mellan Göteborg och Stockholm, väg 184 till Falköping samt Skaraborgs viktigaste stråk, väg 49 mellan Trollhättan-Lidköping och Skövde-Karlsborg. Inom 40 mil nås 80 % av landets befolkning såväl som tre nordiska huvudstäder.

I Skara kommun bor nära 19 000 invånare. Skara är med sin tusenåriga historia en av Sveriges äldsta städer. Det finns ytterligare fyra tätorter i kommunen: Ardala, Axvall, Eggby och Varnhem.

Här finns närheten, kulturen, kunskapen, musiken och naturen i en skön blandning. I den tusenåriga stadskärnan finns flera kulturella sevärdheter med lång historia och stadens äldsta och största landmärke, domkyrkan. Det vackra Valle med sina hundratals små sjöar bjuder på möjligheter till naturnära boende och rekreation.

- Skara kommun
- Skaraborg
- Västra Götaland

Läshänvisning

Inledning: Kapitlet presenterar översiktsplanens bakgrund och syfte. Här ges en introduktion till vad en översiktsplan är och hur processen har gått till. Kapitlet innehåller även en kort beskrivning av Skara kommun samt en läshänvisning som syftar till att vägleda läsaren.

Mål, planer och program: Kapitlet redovisar de mål, planer och program som utgör utgångspunkt för översiktsplanen. Här beskrivs internationella, nationella och regionala mål såsom Agenda 2030, de nationella miljömålen samt regionala utvecklingsstrategier. Kapitlet redogör även för kommunens egna styrdokument, däribland vision, strategier och program, som tillsammans anger inriktningen för Skara kommuns långsiktiga utveckling.

Mellankommunala och regionala intressen: Kapitlet redovisar frågor som berör flera kommuner eller har betydelse på regional nivå. Här behandlas mellankommunala och regionala intressen, såsom infrastruktur, arbetsmarknad, bostadsförsörjning och grönstruktur.

Utvecklingsinriktning: Kapitlet redovisar kommunens övergripande utvecklingsinriktning och strategiska ställningstaganden för mark- och vattenanvändningen. Här beskrivs bland annat hur bebyggelsestruktur, grön- och blåstruktur samt kommunikationer ska utvecklas, liksom inriktningen för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS). Kapitlet behandlar även frågor om bostadsförsörjning, teknisk försörjning och energi, samt miljö och hälsa. Vidare

redovisas utvecklingsinriktningen för ekosystemtjänster, sjöar, vattendrag och våtmarker, friluftsliv och rekreation, turism och besöksnäring, näringsliv och arbetsmarknad, gröna näringar, barn- och utbildning, omsorg, kultur- och fritid och social hållbarhet.

Mark- och vattenanvändning: Kapitlet redovisar översiktsplanens ställningstaganden för hur markområden ska användas och utvecklas. Kapitlet inleds med en beskrivning av planens struktur och de användningskategorier som pekas ut i markanvändningskartan. Därefter redovisas kommunens inriktning för olika markanvändningar, såsom bostadsbebyggelse, funktionsblandad bebyggelse, verksamheter, grönområden, landsbygd samt områden för friluftsliv och rekreation. För respektive markanvändning beskrivs förutsättningar och ställningstaganden samt föreslagna utpekade områden.

Konsekvenser: Kapitlet redovisar översiktsplanens miljömässiga och sociala konsekvenser.

Förhållanden av väsentlig betydelse: Kapitlet redovisar de förhållanden som har särskild betydelse för översiktsplanens utformning och genomförande. Här behandlas miljö kvalitetsnormer, riksintressen och andra allmänna intressen som ska beaktas enligt miljöbalken. Kapitlet omfattar bland annat värden kopplade till natur, kulturmiljö och landskap, biologisk mångfald, blå-grön infrastruktur samt skyddade områden och arter.

Även frågor som strandskydd, jordbruks- och skogsmark samt risker, exempelvis kopplade till farligt gods redovisas. Syftet är att ge en samlad bild av de värden och restriktioner som påverkar mark- och vattenanvändningen.

Klimatrelaterade risker: Kapitlet redovisar klimatrelaterade risker som kan påverka den byggda miljön. Här behandlas risker för översvämning, ras, skred och erosion samt hur dessa kan komma att förändras i ett framtida klimat. Kapitlet belyser även behovet av klimatanpassning och åtgärder för att minska klimatpåverkan.

Genomförande och uppföljning: Kapitlet redovisar hur översiktsplanen ska tillämpas och följas upp i den fortsatta samhällsbyggnadsprocessen. Här beskrivs översiktsplanens roll som vägledande dokument, hur planens aktualitet ska prövas samt hur uppföljning av mål och ställningstaganden ska ske. Kapitlet behandlar även frågor om utbyggnadsordning och det fortsatta arbetet med att omsätta översiktsplanens inriktning i konkret planering.

Kartor och bilagor: Till översiktsplanen hör, utöver den här planbeskrivningen,

markanvändningskartan och bilagor. I markanvändningskartan pekas all föreslagen markanvändning ut såväl som föreslagna områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS). Bilagorna består av underlagskartan (del 1-8) och miljökonsekvensbeskrivningen.

Mål, planer och program

I det här kapitlet beskrivs de mål, planer och program som har betydelse för översiktsplanens utformning och genomförande. Översiktsplanen ska förhålla sig till och samordnas med relevanta styrdokument på internationell, nationell, regional och kommunal nivå.

Internationella

Agenda 2030

De globala målen för hållbar utveckling antogs vid FN:s toppmöte 2015 och består av 17 mål och 169 delmål som regeringen i varje land ansvarar för att uppnå. Syftet är att till 2030 nå en hållbar utveckling inom de tre dimensionerna social hållbarhet, ekonomisk hållbarhet och ekologisk

hållbarhet. Tanken är att innan 2030 kunna uppnå fyra saker: att avskaffa extrem fattigdom, att minska ojämlikheter och orättvisor i världen, att främja fred och rättvisa samt att lösa klimatkrisen. Genom fysisk planering, mark- och vattenanvändning och översiktsplanen kan Skara kommun bidra till en hållbar utveckling.

Nationella

Folkhälsomål

Riksdagen beslutade i juni 2018 om ett omformulerat övergripande folkhälsomål och en reviderad målstruktur för folkhälsopolitiken.

Det nationella målet för folkhälsopolitiken är ”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation”.

Syftet är att skapa en långsiktig och förebyggande struktur för en jämlik hälsa i hela befolkningen och som underlättar folkhälsoarbetet på samtliga samhällsnivåer. Sveriges åtta folkhälsomål:

- Det tidiga livets villkor
- Kunskaper, kompetenser och utbildning
- Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
- Inkomster och försörjningsmöjligheter
- Boende och närmiljö
- Levnadsvanor
- Kontroll, inflytande och delaktighet
- En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Barnkonventionen som lag

Sedan den 1 januari 2020 är barnkonventionen svensk lag. Detta innebär ett förtydligande av att domstolar och rättstillämpare ska beakta de rättigheter som följer av barnkonventionen.

Konventionen har som mål att ge alla barn lika rättigheter oavsett om ett barn är medborgare, har tillfälligt uppehållstillstånd, är asylsökande, medborgare inom Europeiska unionen (EU) eller vistas i Sverige utan tillstånd.

Barnets rättigheter ska beaktas vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser i mål och ärenden som rör barn. Genom att integrera barnkonventionen synliggörs barnets rättigheter. Det är ett sätt att skapa en grund för ett mer barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet.

Allas perspektiv och representation är viktiga i den fysiska planeringen men till skillnad från myndiga personer har barn färre möjligheter att göra sina önskemål hörda. Barns perspektiv och synpunkter bör därför särskilt lyftas och tas i beaktning.

Sveriges miljömål

Genom ett generationsmål, 16 miljökvalitetsmål samt 17 etappmål, inom områdena avfall, biologisk mångfald, farliga ämnen och klimat, är tanken att Sverige ska kunna klara de globala hållbarhetsmålen ekologiska dimension.

Riksdagen definierar generationsmålet som: ”Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är

lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.”

Miljökvalitetsmålen skildrar den svenska miljöns tillstånd efter genomfört miljöarbete. Etappmålen i sin tur ska underlätta arbetet mot generationsmålet och miljömålen genom att identifiera den omställning av samhället som önskas.

De mål som riksdagen beslutat bidrar till struktur för det svenska miljöarbetet, däribland Skara kommuns.

Sveriges miljömål. Illustration: Tobias Flygar. Källa: sverigemiljömål.se.

Regionala

Regional utvecklingsstrategi

Skara kommun är en del av Västra Götalandsregionen (VGR). VGR antog i februari 2026 den regionala utvecklingsstrategin (RUS) som anger riktningen för det regionala utvecklingsarbetet mellan 2021 och 2030 med utblick mot 2045. Styrdokumentet anger riktningen för hur Västra Götaland ska utvecklas mot ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle.

Strategin vilar på fyra långsiktiga prioriteringar: stärka innovationskraften, bygga kompetens, öka inkluderingen och knyta samman Västra Götaland. Tre områden pekas ut för extra kraftsamling de kommande åren: att framtidsrusta barn och unga, industrins gröna omställning samt ökad robusthet genom samverkan i samhällsplanering. Strategin är styrande för Västra Götalandsregionens satsningar inom regional utveckling och vägledande för länets kommuner, kommunalförbund, näringsliv, akademi, civilsamhälle och statliga myndigheter.

Delregional utvecklingsstrategi

Skara kommun är en del av Skaraborgs Kommunalförbund som utgör en plattform för det delregionala utvecklingsarbetet. I mars 2022 antog Skaraborgs Kommunalförbund delregional utvecklingsstrategi för Skaraborg 2030. Syftet med strategin är att skapa genomförandekraft genom samverkan kring de utmaningar som identifieras.

Utvecklingsstrategin beskriver hur Skaraborg ska arbeta strategiskt på ett långsiktigt och målinriktat sätt. Utvecklingsstrategin är ett vägledande styrdokument som ska bidra till att utveckling genomförs i samverkan med näringslivet och dess organisationer, Skaraborgs 15 kommuner och Skaraborgs kommunalförbund, akademi, det civila samhället, Västra Götalandsregionen och andra berörda myndigheter samt organisationer. Vi har alla olika ansvar, resurser och kunskaper. Utvecklingsstrategin är plattformen för vår samverkan och för ett kraftfullt genomförande.

Strukturbild Skaraborg

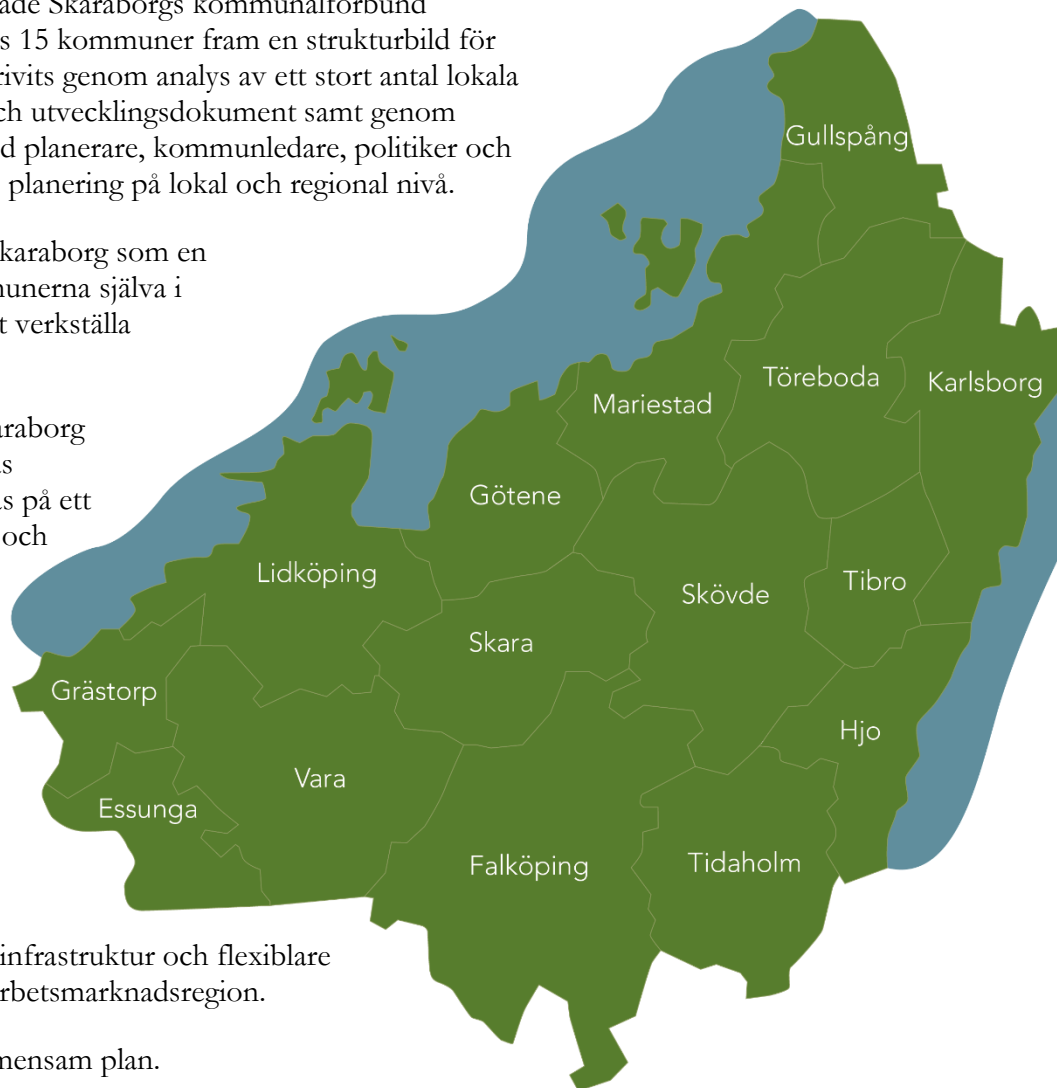
Under 2014 och 2015 arbetade Skaraborgs kommunalförbund tillsammans med Skaraborgs 15 kommuner fram en strukturbild för Skaraborg. Arbetet har bedrivits genom analys av ett stort antal lokala och regionala planerings- och utvecklingsdokument samt genom workshops och dialoger med planerare, kommunledare, politiker och andra centrala aktörer inom planering på lokal och regional nivå.

Strukturbilden lyfter fram Skaraborg som en nätverksstad och hur kommunerna själva i samverkan ska arbeta för att verkställa strukturbilden.

En hållbar tillväxt i hela Skaraborg förutsätter att kommunernas utvecklingsarbete samordnas på ett sätt som är både långsiktigt och anpassningsbart.

Strukturbilden anger sju strategier som tillsammans vägleder detta arbete:

1. Mötesplatser – en framtida arbetsmarknad och kompetensförsörjning av Skaraborg.
2. Tillgänglighet – transportinfrastruktur och flexibla kollektivtrafik för en lokal arbetsmarknadsregion.
3. Boende – utveckla en gemensam plan.
4. LINK-områden – lokal utveckling i natur- och kulturnära lägen.
5. Integration – ett samhälle där alla får och kan bidra.
6. Förvaltningsområden – tekniska system och kommunala verksamheter.
7. Samhällsbyggnadskollegium – en resursförsörd genomförandeorganisation.

Kommunala

Alla kommunens mål, planer och program finns på skara.se.

Vision 2035

Skara kommuns vision är *Tusen år har gjort oss kloka. Nu växer vi för en hållbar framtid.*

Visionen antogs av kommunfullmäktige i juni 2024 och tar sikte på hur Skara kommun vill att kommunen ska vara år 2035.

Tusen år har gjort oss kloka

I Skara kommun drar vi nytta av våra samlade erfarenheter och inspireras av vårt historiska arv. Här går alla till jobbet för att göra det bästa för invånarna – varje dag, året om. Vi är en attraktiv arbetsgivare som tar tillvara alla medarbetares kompetens. Med ett värdskap i framkant tar vi oss framåt tillsammans och skapar en innovativ välfärd på en plats där människor kan utvecklas och må bra.

Nu växer vi för en hållbar framtid

År 2040 har Skara 24 000 invånare och fortsätter att växa hållbart. Läget mitt i Skaraborg gör Skara till en attraktiv och trygg plats där det finns lika möjligheter för alla människor att leva, verka och bo. Genom modiga initiativ och inkludering skapar vi förutsättningar och tar ett gemensamt ansvar för kommunens utveckling. I Skara bygger vi framtiden tillsammans.

Befolkningsmål

Skara kommuns befolkningsmål innebär att kunna möjliggöra 24 000 invånare år 2040. Befolkningsmålet fungerar som vägledning i kommunens arbete för att förverkliga

kommunens vision. Översiktsplanen skapar förutsättningar för att kunna nå befolkningsmålet. Detta bland annat genom att peka ut områden som kan utvecklas med nya bostäder.

Tillväxtstrategi

Tillväxt- och utvecklingsstrategin, antagen i kommunfullmäktige den 29 april 2024, har en direkt koppling till den regionala utvecklingsstrategin och den delregionala utvecklingsstrategin. Tillväxt- och utvecklingsstrategin syftar till att skapa genomförandekraft kring de utmaningar och möjligheter som identifieras. Strategin pekar ut riktning och prioritering för hur Skara kommun ska uppnå långsiktig och hållbar tillväxt.

Kommunen ska genom alla beslut och all verksamhet verka för en tillväxt som långsiktigt och hållbart värnar om livskvaliteten för invånarna. Där det är möjligt att prioritera tillväxt bör tillväxt prioriteras. I strategin pekas bland annat tre övergripande fokusområden ut, vilka tecknar målbilder som vi måste sträva mot för att ställa om Skara kommun till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. De tre fokusområdena är:

- Attraktivt - livsstilen som konkurrenskraft: Skara är attraktivt - här får människor goda förutsättningar att leva, växa och bo.
- Robust och långsiktigt hållbar: Skara är en hållbar kommun och har en betydande branschbredd där befintliga företag är välmående, nya etablerar sig och där människor vill leva och bo.

- Kompetensförsörjt: Skara är konkurrenskraftigt genom att möta kompetensbehoven för ett arbetsliv i omställning och förändring.

Strategin innehåller även effektmål, samverkansområden, insatsområden, önskade effekter och beskrivningar av hur det ska vara i kommunen 2030 för att vi ska kunna vara med och bidra till de önskade effekterna i Skara kommun och Skaraborg. För strategin är fysisk planering grundläggande och ett av insatsområdena är genomförande kopplat till översiktsplanen.

Bostadsförsörjningsprogram

Skara kommuns bostadsförsörjningsprogram antogs i kommunfullmäktige i april 2025.

Bostadsförsörjningsprogrammet är vägledande vid planläggning och främjande av bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet. Se avsnittet *Bostadsförsörjning*.

Energiplan

Energiplanen antogs i kommunfullmäktige i november 2025 och beskriver hur kommunen ska bidra till en hållbar, trygg och effektiv energiförsörjning i en tid av växande efterfrågan, klimatutmaningar och förändrade marknadsförutsättningar. Energiplanen identifierar tre utvecklingsområden med tillhörande insatsområden: ett effektivt, flexibelt och robust energisystem, energieffektiv mobilitet och transporter samt näringslivets omställning. Insatsområdet som är särskilt relevant för översiktsplanen är hur energifrågor ska integreras i fysisk planering.

Parkeringsstrategi

Parkeringsstrategin fastställdes av kommunfullmäktige i november 2019 och utgör ett levande och vägledande dokument för kommunens arbete med parkeringsfrågor. Strategin utgår från att det finns tillräckligt många parkeringsplatser i Skara, men att befintliga ytor inte utnyttjas optimalt då olika grupper konkurrerar om samma platser.

Strategin innebär i huvudsak att besöksparkeringar prioriteras före arbetsplatsparkering i centrum och att ändrade parkeringstider samt tydligare målgruppsanpassning ska möjliggöra ett smartare nyttjande. Parkeringsstrategin är vägledande vid planering av ny bebyggelse och förändringar i trafikmiljön.

Kommunen, privata fastighetsägare och andra relevanta aktörer ska samarbeta för att skapa bästa möjliga förutsättningar för att parkera i staden och röra sig inom och utanför kommunens gränser.

Vindkraftsprogram

Vindkraftsprogrammet är ett strategiskt styrdokument som syftar till att öka transparensen kring var ny vindkraft kan etableras och ge vägledning inför kommande prövningar. Programmet antogs av kommunfullmäktige 2025 och pekar ut sju geografiska områden som kommunen bedömer som lämpliga för vindkraftsetablering.

Programmet är icke juridiskt bindande och varje etablering prövas individuellt. Samtidigt utgör det ett viktigt underlag för hur vindkraften kan bidra till kommunens mål om ökad produktion av förnybar energi inom ramen för den gröna omställningen. Programmet ska läsas tillsammans med översiktsplanen för bästa möjliga

samordning med relevanta mål och processer.

Miljöstrategi

Miljöstrategin antogs av kommunfullmäktige i april 2017 och är ett övergripande styrande dokument som anger inriktning och målsättning för kommunens långsiktiga miljö- och hållbarhetsarbete.

Strategin är indelad i samma sex fokusområden som miljöplanen och innehåller lokala miljömål framtagna utifrån de nationella miljö kvalitetsmålen och kommunens övergripande vision.

Miljöstrategin gäller kommunens egna förvaltningar och bolag samt syftar till attsamla organisationen mot gemensamma mål. Inom fysisk planering lyfter strategin bland annat fram vikten av att beakta ekosystemtjänster, bevara produktiv jordbruksmark och säkerställa tillgång till sammanhållna grönskulpturer.

Miljöstrategin utgör det övergripande ramverket som miljöplanen vilar på.

Kommunfullmäktige beslutade i april 2026 att förlänga giltighetstiden för miljöstrategin till och med 2027 eller till dess att dokumentet ersatts av nya styrdokument.

Miljöplan

Miljöplanen antogs av kommunfullmäktige i december 2020 är en operativ handlingsplan som konkretiserar de åtgärder kommunen ska genomföra för att nå lokala, regionala och nationella miljömål. Planen är indelad i sex fokusområden: klimat, energi och luft, transporter, bebyggd miljö, miljögifter, naturvård samt inköp och livsmedel. Ur ett planeringsperspektiv är planen särskilt relevant inom fokusområdena bebyggd miljö och naturvård, där åtgärder som funktionell grönyteplanering, lokalt omhändertagande

av dagvatten, anläggning av våtmarker och framtagande av en blå-grön infrastrukturplan direkt berör mark- och vattenanvändning.

Miljöplanen är ett komplement till miljöstrategin och har tagits fram i bred samverkan mellan kommunens förvaltningar och bolag. Kommunstyrelsen beslutade i april 2026 att förlänga giltighetstiden för miljöplanen till och med 2027, eller till dess att dokumentet ersatts av nya styrdokument.

Folkhälsostategi

Skara kommun tog under 2020 fram en folkhälsostategi för 2021–2024. I december 2024 beslutade kommunstyrelsen att förlänga strategin. Strategin tar sin utgångspunkt i FN:s globala hållbarhetsmål, Agenda 2030, det nationella folkhälsomålet och regionala mål. De strategiska inriktningarna som pekas ut för folkhälsoarbetet i Skara är:

- Jämlika, jämställda och goda levnadsvanor och livsvillkor
- God samhörighet och tillit mellan människor och till samhället
- Fullföljda studier – barn och unga ska ha förutsättningar för ett gott liv

Särskilt relevant för översiktsplanen är vikten av medveten samhällsplanering för att underlätta för människor att vara fysiskt aktiva, känna sig trygga och må bra.

Äldreomsorgsplan

Äldreomsorgsplanen antogs av kommunfullmäktige i april 2025 och är ett strategiskt styrdokument som synliggör förutsättningarna för en god och säker vård och omsorg för kommunens invånare.

Planen utgår från den demografiska utvecklingen där antalet personer över 80 år i Skara beräknas öka fram till år 2030, vilket innebär ett växande behov av både hemtjänst och särskilda boenden. Centrala utvecklingsområden i planen är välfärdsteknik och digitalisering, kompetensförsörjning samt förebyggande insatser.

Ur ett fysiskt planeringsperspektiv är äldreomsorgsplanen vägledande för lokaliseringen av nya särskilda boenden, trygghetsboenden och anpassade boendeformer. Planen pekar bland annat på ett behov av ett nytt särskilt boende om cirka 35 platser till år 2030.

Vatten- och avloppsplan, vattentjänstplan och riktlinjer för dagvatten

Vatten- och avloppsplanen beslutades av kommunfullmäktige i juni 2024 och har som utgångspunkt att utforma en tydligt långsiktigt hållbar plan för vatten och avlopp i Skara kommun. Planen presenterar kommunens viljeinriktning och strategiska vägval och utgör underlag vid framtagande och revidering av kommunens översiktsplan.

Vattentjänstplanen antogs av kommunfullmäktige i juni 2024 och syftar till att ge förutsättningar för en god planering av Skara kommuns skyldigheter att ordna allmänna vattentjänster samt ge

berörda möjlighet till insyn och deltagande i processen. Planen utgör stöd i arbetet med översiktsplanen såväl som vid detaljplanering och bygglovshandläggning för att avgöra om verksamheter och bebyggelse är lämpligt inom ett visst område.

Kommunens policy och riktlinjer för dagvatten antogs av kommunfullmäktige i juni 2021 och syftar till att skapa förutsättningar för en långsiktigt fungerande dagvattenhantering med tydliga riktlinjer och ansvarsfördelning för anläggande, drift och skötsel. Inom fysisk planering hanteras dagvattenhantering i översiktsplan såväl som fördjupade översiktsplaner, planprogram och detaljplaner.

Cykelstrategi

Cykelstrategin antogs av kommunfullmäktige i april 2016 och är ett vägledande dokument för att främja cykling som ett prioriterat och hållbart färdmedel i Skara kommun. Strategins övergripande mål är att öka andelen cykelresor genom att förbättra trafiksäkerheten, tillgängligheten och framkomligheten i cykelvägnätet. Cykelperspektivet ska integreras tidigt i planeringsprocessen, med särskilt fokus på att bygga bort barriärer och skapa sammanhängande stråk mellan bostäder, arbetsplatser och skolor. Genom att utveckla infrastrukturen för cykel bidrar strategin till kommunens miljömål och främjar en god folkhälsa.

Mellankommunala och regionala intressen

I det här kapitlet beskrivs Skara kommuns mellankommunala och regionala samarbeten samt de intressen som gemensamt påverkar kommunens utveckling. Skara kommun ingår i Västra Götalandsregionen och Skaraborgs kommunalförbund. Kommunen ligger mitt i Skaraborg och gränsar till kommunerna Lidköping, Götene, Skövde Falköping och Vara. I olika sammanhang behöver kommuner samarbeta och Skara kommun är en del av utvecklingen i regionen. Detta är av vikt när det kommer till bland annat turism, infrastruktur, bostadsförsörjning, grönstruktur och arbetsmarknad.

Dricksvatten

Skara kommuns dricksvatten kommer från Vättern och hanteras av kommunalförbundet Skaraborgsvatten, vilket ägs av Skara, Skövde och Falköpings kommuner.

Avfall och återvinning

Skara kommun är med i kommunalförbundet Avfall & Återvinning Skaraborg (A&ÅS), som arbetar med insamling, omhändertagande och behandling av hushållsavfall. Utöver Skara är Hjo, Tibro, Skövde, Karlsborg, Töreboda, Falköping, Gullspång, Mariestad, Essunga, Grästorps, Götene och Varas kommuner medlemmar.

Vindkraft

I Skara kommun ägs flertalet vindkraftverk av aktörer från andra kommuner, däribland Skövde kommuns bolag Skövde Energi AB.

Vägar

De största vägarna som går genom kommunen är väg 49, 184 och E20, som utgör värdefulla pendlingsstråk för hela regionen.

Cykel- och vandringsleder

- Billingeleden: Runt hela Billingen går den 57 kilometer långa leden genom Skara, Falköping och Skövdes kommuner.
- Västgötaleden: Ungefär 1 100 kilometer lång cykelled som går genom olika städer i Västergötland, däribland Skara.
- Sverigeleden: Led som är över 9 000 kilometer lång och går genom hela Sverige, däribland Valle i Skara kommun.
- Pilgrimsleder: Leder som finns inom hela Norden. I Skara kommun finns flera leder, vilka sträcker sig in i Skövde, Falköping, Götene och Varas kommuner.

Vattenråd

Skara kommun och andra kommuner, föreningar, företag, privatpersoner och Lantbrukarnas riksförbund LRF är medlemmar i Vattenrådet – Vänerns sydöstra tillflöden. Vattenrådet gör årliga undersökningar av vattenkvaliteten genom

ett recipientkontrollprogram i våra sjöar och vattendrag

Räddningstjänst

Tillsammans med Falköping, Götene och Tidaholms kommuner är Skara kommun en del av Samhällsskydd Mellersta Skaraborg (SMS), vilka arbetar med räddningstjänst. Falköping är värddkommun.

Landsbygdsutveckling

Leader Nordvästra Skaraborg är en ideell förening som arbetar med att främja hållbar landsbygdsutveckling enligt Leadermetoden i Skara, Essunga, Grästorp, Gullspång, Götene, Karlsborg, Lidköping, Mariestad, Töreboda och Varas kommuner.

Visit Hornborgasjön

I syfte att utveckla besöksnäringen runt Hornborgasjön samarbetar Skara, Falköping och Skövdes kommuner med privata företag och ideella krafter för att året runt kunna erbjuda mat, boende och upplevelser.

Visit Skaraborg

Visit Skaraborg är en samverkansplattform för turistorganisationerna i Skaraborgs 15 kommuner med syfte att stärka och synliggöra besöksnäringens utbud.

Genom att paketera och marknadsföra hela delregionen som en sammanhållen destination ökar attraktionskraften för både nationella och internationella besökare.

Samarbetet möjliggör gemensamma utvecklingsinsatser och finansieringslösningar för projekt som enskilda kommuner inte kan driva på egen hand.

För Skaras del innebär detta att lokala besöksmål och kulturmiljöer lyfts in i ett större sammanhang, vilket bidrar till lokal tillväxt och ett levande näringsliv.

Platåbergens Geopark

Platåbergens Geopark, Sveriges första UNESCO Global Geopark, är ett samarbete mellan Skara, Falköping, Grästorps, Götene, Lidköping, Mariestad, Skövde, Trollhättan och Vänersborgs kommuner. I och med geoparken vill man stärka områdets identitet, locka besökare och göra lokalinvanare stolta över sitt närområde. Skara är driftsorganisation.

Riksintressen

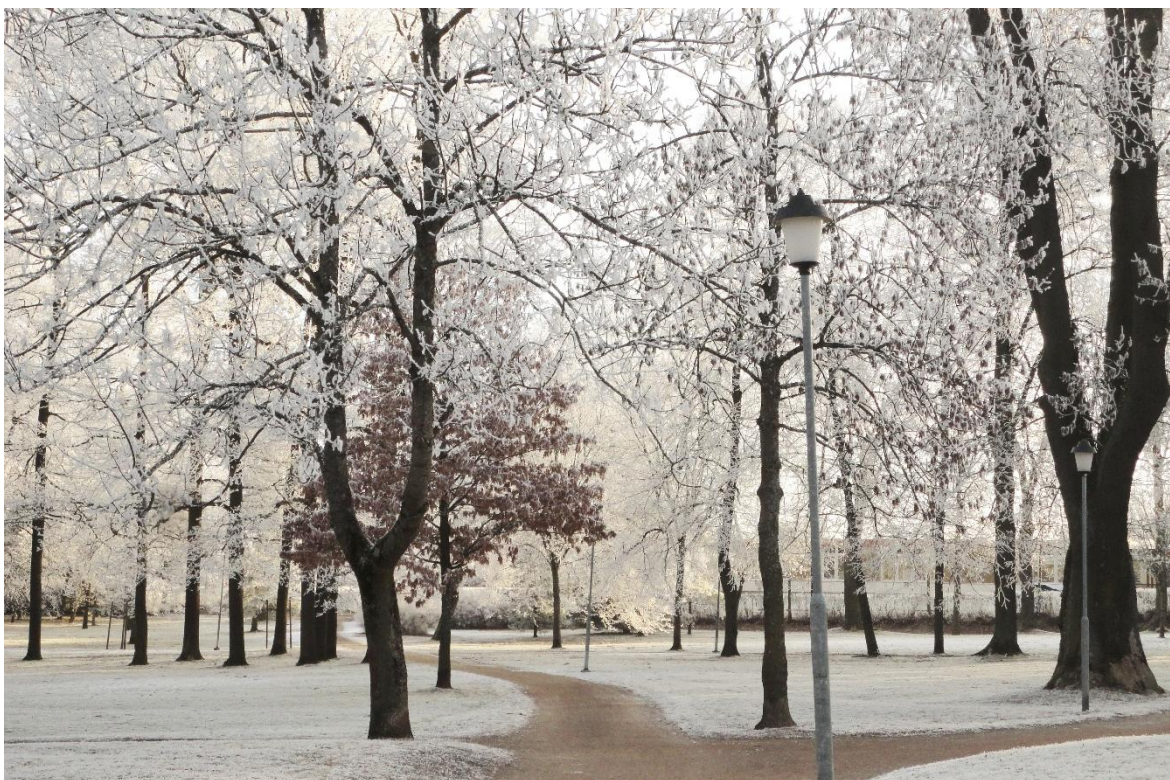
Följande områden av riksintresse går över Skaras kommungräns och in i en eller flera av våra grannkommuner:

- Natura 2000: Rösjö mosse och Mårbysjön (Falköping), Hornborgasjön (Falköping), Sydbillingens platå

(Falköping, Skövde) och Stora Höjen (Skövde).

- Naturvård: Hornborgasjön, Bjurumområdet med Rösjömosse (Falköping), Sydbillingen (Skövde) och Lidans ravinsystem (Vara).
- Friluftsliv: Platåbergslandskapet Billingen (Falköping, Skövde).
- Kulturmiljövård: Kambrosilurområdet (Falköping, Tidaholm) och Ledsjö-Vättilösa-Istrum-Lerdala (Götene, Skövde).
- Kommunikationer: E20 (Götene, Vara) och väg 49 (Skövde)

Skara kommun eftersträvar samarbete med berörda kommuner för att bibehålla och utveckla riksintresseområdenas värden.

Utvecklingsinriktning

I det här kapitlet beskrivs kommunens strategiska inriktning för bland annat bebyggelseutveckling och infrastruktur. Kapitlet redovisar hur Skara kommun ska utvecklas för att nå kommunens vision och befolkningsmål samt bidra till en attraktiv livsmiljö.

Utvecklingsinriktningen omfattar bebyggelsestruktur, grön- och blåstruktur, kommunikationer, teknisk försörjning, energi samt olika samhällsfunktioner som bostadsförsörjning, näringsliv, utbildning, omsorg, kultur och friluftsliv. Även frågor om social hållbarhet, turism och besöksnäring behandlas.

Bebyggelsestruktur

Skara

Större delen av Skara tätort avgränsas av väg 184, väg 49 och E20, samt närmast angränsande bostadsområden. Skara utgör centrum för kommunens framtida utbyggnad och tillväxt. Utvecklingen ska, där det är lämpligt, ske genom förtätning såväl som i direkt anslutning till eller nära tätorten.

Med hänsyn till den värdefulla jordbruks- och naturmark som omger tätorten möjliggörs även tätortsnära bostadsbebyggelse som inte direkt ansluter till befintlig bebyggelsestruktur. Sådana bostadsområden ska utvecklas med goda kommunikationer till stadskärnans service och utbud, med hållbarhet som vägledande tema. Ny verksamhetsmark ska utvecklas med god anknytning till tätorten och det övergripande vägnätet. Bebyggelse för vård och omsorg samt flerbostadshus för äldre ska placeras med närhet till service och kommunikationer.

Skara stadskärna ska behålla sin karaktär och sitt utbud av service, arbetsplatser, utbildning och fritid. Det kulturella och historiska arvet ska värnas vid all planering. Domkyrkan utgör Skaras historiska

centrum och hjärta. Härifrån har staden i århundraden hämtat sin anda och gradvis utvecklats till den stad den är idag, med ett stadsrum som fortfarande präglas av det medeltida gatunätet.

I stadskärnan finns ikoniska byggnader och en levande blandning av handel, restauranger, kontor, service, kulturinrättningar och bostäder.

Utvecklingen av stadskärnan ska ta sin utgångspunkt i de kulturhistoriska värdena och mångfunktionaliteten, stärka befintliga kvaliteter och bidra till en fortsatt levande stadsmiljö.

Mindre tätorter

Utanför Skara tätort finns fyra mindre tätorter: Ardala, Axvall, Varnhem och Eggby. Dessa orter präglas av småskalig bebyggelse och ett omgivande landskap som utgör en central kvalitet.

De mindre tätorterna spelar en viktig roll för att nå kommunens befolkningsmål och erbjuda en bredd i bostadsutbudet. Förtätning förordas även här, men det är i än högre grad viktigt att orternas karaktär bevaras.

Ny sammanhållen bebyggelse planeras därför i anslutning till befintlig tätortsstruktur med hänsyn till övriga värden. Tillväxt i de mindre tätorterna ska bidra till att behålla och utveckla befintlig samhällsservice, varför mångfunktionalitet är central vid sidan av möjligheten att uppföra ny bostadsbebyggelse som anpassar sig till det befintliga bebyggelsemönstret.

Landsbygd

Landsbygden är en viktig del av Skara kommuns identitet och utveckling. En levande landsbygd med fungerande areella näringar, lokalt företagande och möjlighet till boende ska bevaras och utvecklas.

Ny bebyggelse på landsbygden ska lokaliseras och utformas med hänsyn till kommunalekonomiska förutsättningar, befintlig infrastruktur, samhällsservice samt jord- och skogsbrukets långsiktiga utvecklingsmöjligheter. Ny bebyggelse får inte påtagligt försvåra bedrivandet av areella näringar.

Störningar som lukt, buller och annan påverkan från jordbruk är en naturlig del av landsbygdens miljö. Vid planläggning och prövning ska rimliga avvägningar göras mellan boendekvalitet och näringsverksamhet, där pågående jordbruk ges långsiktiga förutsättningar.

Ny bebyggelse ska i första hand lokaliseras i anslutning till befintlig infrastruktur och bebyggelsestruktur. Landsbygdens traditionella bebyggelsemönster, såsom radbyar och klungbyar, ska tas tillvara och utvecklas. Även nya rad- och klungbyar kan skapas i lämpliga lägen, även om bebyggelse saknas som den kan ansluta till.

Förtätning

Förtätning utgör ett av Skara kommuns viktigaste verktyg för att skapa en långsiktigt hållbar, resurseffektiv och attraktiv bebyggelsestruktur. Genom att utveckla redan ianspråktagen mark kan kommunen stärka befintliga tätorter, minska transportberoende, främja ett mer varierat bostadsutbud och skapa ett livskraftigt centrum. Genom förtätning undviks samtidigt en utspridning av staden och jordbruksmark kan bevaras. Förtätning ska ske med hänsyn till kulturmiljö, naturvärden, ekosystemtjänster och lokala kvaliteter.

Skara kommuns inriktning utgår från att förtätning ska bidra till funktionsblandning, grönnare och mer robusta stadsdelar, samt att markanvändningen ska effektiviseras utan att den urbana grönstrukturen minskar i omfattning eller funktion.

Ett följduppdrag till översiktsplanen är att kommunen ska ta fram ett förtättningsprogram som identifierar lämpliga förtättningsområden i kommunens tätorter.

Ställningstaganden

- Förtätning ska i första hand ske inom eller i direkt anslutning till befintlig tätortsstruktur där teknisk infrastruktur och samhällsservice redan finns utbyggd.
- Förtätning kan ske genom omvandling av befintliga lokaler och områden till bostäder, alternativt bostadsområden. Förtätning kan ske genom påbyggnad av befintlig bebyggelse samt genom ianspråktagande av

obebyggda ytor utan särskilda värden.

- Förtätning ska prioriteras i kollektivtrafknära lägen, längs strategiska stråk och i områden där gång- och cykeltrafik kan förstärkas.
- Radbyn som koncept, där befintlig bebyggelse längs med vägar kompletteras med ytterligare bebyggelse, samt klungbyn, där bebyggelsegrupper kompletteras med fler byggnader, är att förorda.
- Förtätning ska bidra till att stärka centrum och viktiga knutpunkter i Skara tätort och i kommunens mindre tätorter.
- Förtätning ska tillföra värden i form av arkitektonisk kvalitet, social trygghet, mötesplatser och gröna inslag.
- Med hänsyn till riksintresse för kulturmiljö ska kompletterande bebyggelse utformas så att kulturmiljön respekteras och

vidareutvecklas, särskilt i historiskt känsliga miljöer såsom exempelvis inom Skara stadskärna.

- Förtätning ska bidra till en mer varierad bostadsstruktur med olika upplåtelseformer och bostadstyper.
- Förtätning ska endast ske på platser där risker kopplade till översvämning, geoteknik och värmeeffekt kan hanteras utan att skapa framtida sårbarhet.
- I enlighet med artikel 8 i EU:s naturrestaureringsförordning ska Skara kommun säkerställa att arealen och kvaliteten på urbana grönområden inte minskar till följd av ny bebyggelse eller förtätning. Förtätning får därmed inte leda till en nettoförlust av grönsstruktur inom tätorter och sammanhållen bebyggelse. Om intrång i grönsstruktur ändå bedöms nödvändiga ska kompensation ske genom likvärdiga eller högre gröna värden.

Grön- och blåstruktur

Med gröna platser avses parker, naturmark, tätortsnära skog och andra grönytor. Med grå platser avses torg och andra hårdgjorda offentliga miljöer. Med blå platser avses vatten såsom sjöar, vattendrag, diken och våtmarker. Blå-grön infrastruktur är alla de nätverk av enskilda områden som tillsammans skapar större sammanhängande växt- och djursamhällen. Stadens offentliga gröna, blå och grå rum ska utformas så att de stimulerar till social samvaro samt skapar trygghet och säkerhet. De ska underlätta kommuninvånarnas vardagsliv och bidra till en attraktiv livsmiljö.

I den framtida planeringen är det av stor vikt att mönstret av parker, naturmark, tätortsnära skog, grönstråk och blå korridorer bibehålls och utvecklas. Särskilt fokus ska läggas på att bevara och återställa den blå strukturens naturliga flöden för att säkra arters spridningsvägar och god vattenstatus.

En sammanhållen och tillgänglig grönstruktur bidrar till en attraktiv, hälsofrämjande och klimatanpassad stad samt ökar motståndskraften mot klimatförändringarnas effekter. Här spelar de blå miljöerna en avgörande roll genom att fungera som strategiska resurser för hållbar dagvattenhantering, där fördröjning och rening av vatten integreras som en naturlig del i stadsbilden för att minska risken för översvämningar.

Ställningstaganden

- Planeringen ska verka för god tillgång till grönska och vattenkontakt i människors vardagsmiljöer.

- Gröna stråk utvecklas till ett sammanhängande nätverk.
- Gröna och blå rum ska utvecklas i takt med att tätorten utvecklas.
- Drysan/Dofsan och Afsen utvecklas som blå-gröna stråk med promenadvägar genom Skara tätort.
- Dofsanpromenaden utvecklas som ett blå-grönt stråk och Afsen utvecklas som ett promenadstråk genom Skara tätort.
- Gröna och blå rum och stråk utformas utifrån gestaltning utifrån plats, historia och människors behov.
- Principen 3–30–300 tillämpas, vilket innebär att alla ska kunna se minst 3 träd från sin bostad, skola och arbetsplats, att varje stads kvarter ska ha minst 30 % konträkningsgrad och att alla invånare ska ha max 300 meter till ett grönområde.
- Tillgängligheten till vatten för rekreation ska prioriteras genom att sammanhängande strandstråk utvecklas och skyddas.
- Tätortsnära skogar och vattennära miljöer är särskilt viktiga ur rekreativt, pedagogiskt och klimatreglerande perspektiv och ska värnas samt integreras i den långsiktiga samhällsplaneringen.
- Fördjupade riktlinjer, planeringsmått och prioriteringar för grön- och blåstrukturens utveckling hanteras i kommunens Grönplan.

Kommunikation

Transportinfrastrukturen är en grundläggande förutsättning för Skara kommuns utveckling och omfattar både person- och godstransporter. Ett väl fungerande transportsystem ska bidra till god tillgänglighet, trafiksäkerhet och regional konkurrenskraft, samtidigt som utvecklingen sker i linje med de transportpolitiska målen och en långsiktigt hållbar inriktning.

Skara kommuns utveckling ska stödjas av ett transportsystem där tillväxten sker genom snabba och energieffektiva lösningar. Integrerade transportsätt, väl fungerande bytespunkter samt tillgängliga informations- och betalsystem är centrala för att stärka mobiliteten för både invånare och näringsliv. Ett transportsystem som upplevs enkelt, tryggt och bekvämt är en förutsättning för att fler resor ska kunna ske med gång, cykel och kollektivtrafik.

Infrastrukturutbyggnaden ska samordnas med bebyggelseutveckling och lokalisering av bostäder, samhällsservice och näringsverksamhet. Nya exploateringar ska i huvudsak lokaliseras till stråk med befintlig eller planerad infrastruktur och kommunikationsmöjligheterna till redan bebyggda områden ska stärkas. I tätorter och till viktiga målpunkter ska förutsättningar för hållbara färdvägar prioriteras för att minska biltrafikens andel av transportarbetet.

Skara kommun har ett strategiskt läge i Skaraborg, i skärningspunkten mellan E20, väg 49 och väg 184. E20 utgör en nationell och europeisk huvudförbindelse, en så kallad TEN-T-väg, mellan Göteborg och Stockholm och är av riksintresse. För Skara kommuns del är det viktigt med en fortsatt

utredning av trafiksituationen vid korsningarna Ardala och Vinköl som finns med i Trafikverkets åtgärdsvalsstudie för E20 Vara-Skara. Det är också viktigt för Skara kommun att eventuella nya verksamhetsområden utmed E20 kan få en väl fungerande tillgänglighet.

Väg 49 är ett av Skaraborgs viktigaste stråk för arbets- och studiependling samt regional sammanhållning. Det krävs fortsatta satsningar på stråket både vad gäller vägåtgärder och kollektivtrafiksatsningar för en fortsatt stark regional utveckling och möjligheten för Skaraborg att bli ett lokalt arbetsmarknadsområde.

Byggnation av mötesfri landsväg, etapp Axvall-Varnhem, påbörjades under våren 2025 och planeras att färdigställas under hösten 2027. 2026 påbörjas vägplanen för nästa etapp, Varnhem-Storekullen, med planerad byggstart efter 2030. Trafikverket ska även bygga och finansiera en cirkulationsplats på väg 49 mellan Gråbrödragatan och Malmgatan. Cirkulationsplatsen kommer att utgöra huvudinfarten in mot Skara centrum norr ifrån.

Därutöver ska Trafikverket bygga en planfri gång- och cykelväg på väg 49 vid korsningen vid Malmgatan och vägen upp mot Uddetorp. Där ska det också byggas en ny busshållplats för linje 200. Utfarterna från Malmgatan och Gråbrödragatan stängs.

Skara kommuns åtagande är att bygga en planfri gång- och cykelväg från Gråbrödragatan mot Planteringen. Kommunen ska också bygga vägen från

cirkulationsplatsen på väg 49 in till cirkulationsplats vid korsningen mellan Malmgatan och Sven Adolf Norlings gata. Ett vägreservat för busshållplats och pendelparkering finns med i planförslaget direkt väster om Skaraborgsrondellen. En fortsatt utredning krävs för att möjliggöra en busshållplats/bussnod i närheten av korsningen mellan E20 och väg 49 för att möjliggöra byten mellan busstrafiken på E20 och andra linjer.

Väg 184 är viktig för godstransporter till Skaraborgs Logistikcenter vid Marjarp i Falköping, men också vidare mot Jönköping. Framtida verksamheter utpekade i planförslaget behöver ges väl fungerande tillgänglighet till väg 184.

Det mindre vägnätet har betydelse för landsbygdens utveckling och tillgänglighet. En långsiktigt god standard på statliga, kommunala och enskilda vägar är en förutsättning för en livskraftig landsbygd och för näringsverksamheter med beroende av transporter.

Utvecklingen av transportsystemet ska ske i nära samverkan med Trafikverket, regionala aktörer och angränsande kommuner. Genom samarbete inom Skaraborgs kommunalförbund samordnas prioriteringar och påverkansarbete avseende regional och nationell transportinfrastruktur samt kollektivtrafikens utveckling, med målet att stärka Skaraborgs samlade utvecklingskraft.

Ett tryggt, tillgängligt och hållbart transportsystem för alla är en förutsättning för Skara kommuns långsiktiga tillväxt och attraktivitet.

Ställningstaganden

- Ny bebyggelse lokaliseras i första hand i anslutning till befintlig infrastruktur och kollektivtrafik.
- Det mindre vägnätet ges en standard som möjliggör boende, näringsliv och service på landsbygden.
- Väg 184 prioriteras fortsatt som en viktig länk för gods- och logistiktransporter mellan Skara och Falköping.
- Nya verksamhetsområden planeras med god tillgänglighet till väg 49, väg 184 och E20.
- Det ska finnas förutsättningar för en fortsatt utbyggnad av infrastruktur för fossilfria bränslen.
- Kommunikativa insatser för hållbart resande utvecklas för att fler ska välja alternativ till bilresor.

Cykel

Cykeln är ett miljövänligt och hälsosamt transportmedel som bidrar till ökad trygghet i trafikmiljön. Till skillnad från motordrivna fordon orsakar cykling inga koldioxidutsläpp, inget motorbuller och inget vägslitage, samtidigt som den främjar hälsa och självständighet. Motordrivna fordon upplevs som hårda och snabba och skapar både faktisk och upplevd otrygghet, särskilt för gående och barn, vilket begränsar barns rörelsefrihet i trafikrummet. En ökad andel cykelresor bidrar därför inte enbart till minskade utsläpp, utan även till förbättrad trafiksäkerhet, folkhälsa och en mer trygg och attraktiv livsmiljö för alla åldrar.

Ställningstaganden

- Barn och unga ska höras i planeringen av cykelfrämjande åtgärder.
- Barn och ungdomars väg till fritidsaktiviteter, skola och andra målpunkter kartläggs i syfte att systematiskt bygga och omgestalta gång- och cykelvägar.

- I Skara ska det vara enkelt att cykla och gå till arbete, skola, handelsområden, rekreationsområden och andra besöksmål.
- Skara kommun ska verka för att bygga ut cykelvägnätet på landsbygden.
- Skara kommun ska verka för att bygga ut cykelvägnätet ut på landsbygden.
- Skara kommun ska verka för att cykelvägnätet stärks mellan Skara och Falköping, Götene, Lidköping och Skövde.
- Skara kommun ska utreda om det är möjligt att skapa en trafiksäker anslutning för cykel mellan väg 49 och Eggby.
- Gång- och cykelvägnätet utvecklas med fokus på attraktiva och trafiksäkra stråk för ökad vardagscykling till arbete, skola och service, både inom och mellan tätorter.
- Cykelturistleder med låg påverkan från buller och otrygghet från motordrivna fordon, som även gynnar vardagscykling, prioriteras i planering och utveckling.

Kollektivtrafik

Västra Götalandsregionen är regional kollektivtrafikmyndighet för Skara kommun. Regionen äger Västtrafik AB, som planerar och upphandlar den skattesubventionerade kollektivtrafiken. Skara kommun deltar i det delregionala kollektivtrafikerådet inom Skaraborg för att tillvarata kommunens intressen och bidra till den gemensamma utvecklingen av kollektivtrafiken.

Väg 49, som sträcker sig genom kommunen, är ett prioriterat regionalt busstråk i regionens trafikförsörjningsprogram. Stråket har en funktion motsvarande tågstråk och ger Skara goda kopplingar med expresstrafik till Skövde, Lidköping och Trollhättan. Busstrafiken ger även goda pendlingsmöjligheter till Götene, Falköping och Vara.

Kollektivtrafikutbudet kompletteras av anropsstyrd trafik för att stärka tillgängligheten på landsbygden och öka servicenivån i tätorten. Axvall och Varnhem har god kollektivtrafikförsörjning genom regionbussar, medan Ardala och Eggby har ett mer begränsat utbud.

Skara kommun verkar för att kollektivtrafiken inom tätorten utvecklas med flexibla och resurseffektiva lösningar, bland annat genom anropsstyrd och digitaliserad trafik, i syfte att stärka både tillgänglighet och hållbarhet. Kommunen har även genomfört åtgärder för att förbättra standard och tillgänglighet vid Skara busstation och utvalda hållplatser med viktiga målpunkter.

Ställningstaganden

- Kollektivtrafikens upptagningsområde i hela Skara kommun stärks genom trygga och tillgängliga busshållplatser samt pendelparkeringar för både cykel och bil.
- Utbyggnaden av väg 49 fortsätter och det regionala busstråket mellan Skövde, Skara, Lidköping och Trollhättan stärks.
- E20 utvecklas vidare som ett sammanhållet stråk, med förbättrade förutsättningar för arbets- och studiependling mellan Vara, Skara,

Gaturum och stråk

I staden utgör gator och gaturum en central del av stadsmiljön och avgränsas av den omgivande bebyggelsen. Till skillnad från vägen, som främst är en länk mellan två punkter, är gatan en integrerad del av det offentliga rummet.

Skara präglas av en stor variation av gator och gaturum, från små medeltida kullerstengator till större paradgator och mindre stråk mellan kvarter och grönområden.

Dessa miljöer ska bevaras och utvecklas för att stärka stadens karaktär och upplevelse, samtidigt som de anpassas till dagens och framtidens behov.

Ställningstaganden

- Markbeläggning och gestaltning i gaturummen ska ta hänsyn till den omgivande bebyggelsens karaktär. I stadskärnan är en sammanhållen helhet vägledande.
- Planeringen ska utgå från den oskyddade trafikdeltagaren och skapa en promenadvänlig stadskärna samtidigt som sammanhängande och trygga stråk möjliggör enkla och hållbara förflyttningar genom hela staden.
- Trygghet, jämlikhet och jämställdhet ska vara bärande ledord som återspeglar sig i process och utförande rörande gestaltning av den småskaliga infrastrukturen.
- Gatunätet väver ihop staden, dess funktioner, värden och upplevelser för medborgare och besökare. Det ska vara möjligt att röra sig gent genom staden, men även mindre målpunktsorienterade och mer stämningsfulla vägar utvecklas

som förhöjer upplevelsen och livskvaliteten.

- De olika typerna av gaturum fungerar som en helhet i skala, struktur och uttryck och innehåll och gestaltas medvetet och ska vid behov förstärkas.
- Skaraborgsgatan ges en sammanhängande, stadsmässig gestaltning.
- Tydliga och enhetliga informations- och vägvisningssystem finns för att lätt kunna orientera sig i staden.
- Mindre komplexa och tydligare trafikmiljöer eftersträvas för att undvika stress i trafiken vid ny- och ombyggnad.
- Gaturum utformas så att man självständigt kan ta sig mellan sina start- och målpunkter oavsett ålder, kognitiv eller fysisk förmåga.
- Skyltar och andra reklamarrangemang underordnas och anpassas till såväl den enskilda byggnaden som helhetsmiljön.

Järnväg

I Skara kommun finns en smalspårig järnväg som trafikeras som museijärnväg med turist- och evenemangstrafik på sträckan Skara-Lundsbrunn. Kommunen äger banvallen och lokstallarna inom kommunens gränser, medan driften sköts av den ideella föreningen Skara-Lundsbrunns Järnvägar.

Anläggningen omfattar även stationsområdet i Skara, integrerat med busstationen, samt lokstallsområdet med järnvägsmuseum.

Ställningstaganden

- Fortsatt verksamhet på järnvägen Skara-Lundsbrunn är en del av kommunens turismnäring.
- Järnvägen med dess tillhörande byggnader och anläggningar behåller sina samhällshistoriska och pedagogiska värden bäst genom att fortsätta brukas.
- Vid underhåll ska särskild uppmärksamhet ges åt sträckor genom känslig natur och platser där risk för olyckor finns.

Parkering

Parkering ska användas som ett aktivt styrmedel för att främja hållbara resmönster och en tätare stadsutveckling på gåendes och cyklisters villkor. Planering av parkeringslösningar ska bidra till god tillgänglighet samtidigt som gång-, cykel- och kollektivtrafik prioriteras. Vid större besöksmål och rekreationsområden ska hållbara trafik- och parkeringslösningar säkerställas för att hantera ökade besöksflöden utan att natur- och kulturvärden påverkas negativt.

Kommunens parkeringsstrategi ska vara vägledande vid planering och lokalisering av nya parkeringslösningar.

Landsbygdsutvecklings i strandnära lägen (LIS)

Skara kommun har ett attraktivt läge i Skaraborg, med närhet till flera större arbetsmarknader och ett variationsrikt landskap med sjöar, vattendrag, åkermarker, skogar och plåtåberg. Kommunen upplever ett fortsatt intresse för att bosätta sig och verka utanför tätorterna, särskilt i strandnära lägen. Närheten till vatten är en viktig del av landsbygdens attraktionskraft och bidrar till både boendekvalitet och utveckling av besöksnäringen.

Samtidigt är stränder en begränsad och värdefull resurs. Strandskyddet ska långsiktigt säkerställa allmänhetens tillgång till strandområden samt bevara goda livsvillkor för växt- och djurliv. I Skara kommun finns ett stort antal sjöar och vattendrag, där vissa strandområden redan är påverkade av bebyggelse eller infrastruktur sedan lång tid tillbaka. I sådana miljöer kan en varsam och planerad utveckling bidra till landsbygdsutveckling utan att strandskyddets syften åsidosätts.

Genom att peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) skapar kommunen förutsättningar för bostäder, verksamheter och besöksnäring i lägen som kan stärka landsbygdens långsiktiga utveckling.

LIS-områdena är ett strategiskt verktyg för att samla ny bebyggelse till lägen där infrastruktur, service och befintlig bebyggelse redan finns, i stället för en spridd exploatering i opåverkade områden. Utpekade LIS-områden utgör vägledande ställningstaganden inom översiktsplaneringen.

Strandskyddsdispens eller upphävande av strandskydd prövas i varje enskilt fall enligt

7 kap. miljöbalken. Inom samtliga LIS-områden ska strandskyddets syften säkerställas genom fri passage längs strandlinjen, bevarande av livsmiljöer för djur- och växtliv samt genom lokalisering i redan påverkade miljöer.

Exploatering får inte medföra att miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken åsidosätts.

Utveckling inom LIS-områden ska bidra till en positiv befolkningsutveckling på landsbygden. Vidare ska områden stärka underlag för lokal service, skola och barnomsorg. Områden ska även ge förbättra förutsättningarna för näringsliv och besöksnäring.

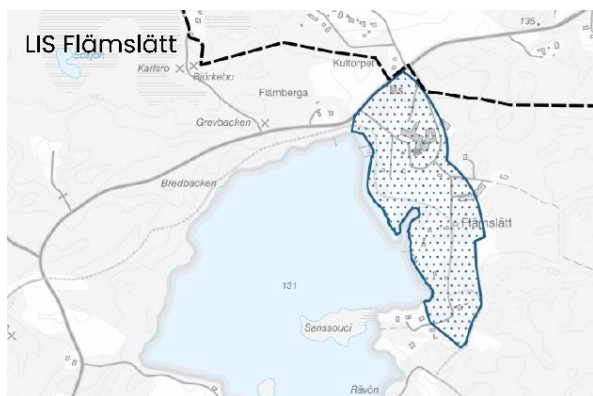

Ställningstaganden

- Skara kommun ska verka för en levande och attraktiv landsbygd genom att möjliggöra utveckling i utvalda strandnära lägen.
 - LIS-områden ska bidra till långsiktig landsbygdsutveckling och vara av allmänt intresse.
 - LIS-områden ska lokaliseras till redan påverkade eller bebyggda miljöer i anslutning till befintlig infrastruktur.
- Strandskyddets syften ska alltid beaktas och fria passager längs strandlinjen säkerställas.
 - Ekologiska, kulturhistoriska och landskapsmässiga värden ska bevaras och stärkas.
 - Skredbenägna områden, höga biologiska värden och biotoper med stor artrikedom ska användas för att bedöma områdets lämplighet.

Föreslagna LIS-områden

Flämslätt

Området ligger i kommunens nordöstra del, nordöst om Flämsjön. LIS-området Flämslätt innefattar befintlig sammanhållen bebyggelse som inte är detaljplanerad. Strandskyddet är utvidgat till 200 meter runt Flämsjön.

Området utgörs idag av Vallebygdens kamelandskap med främst lövskog. Området består av Flämslätt Stifts- och Kursgård och ett glest exploaterat sommarstugeområde med enstaka permanentbostäder, vilket bidrar till dess landsbygdskaraktär. LIS-området sträcker sig från en mindre väg genom området och norröver omkring Flämslätt Stifts- och Kursgård mot Skaravägen.

Flämslätt utgör en del av det karaktärgivande kamelandskapet där landskapet är avskilt med stora sammanhängande skogsområden. I området finns ett flertal grusvägar för bebyggelsen i området. Genom att området redan är delvis bebyggt finns välordnade vägar och i vissa delar även fiber och kommunalt vatten och avlopp.

Vid området finns även en populär badplats och busshållplats för buss 212 som går

mellan Skara och Timmersdala. Områdets värden för friluftsliv kan utvecklas genom förbättrad tillgänglighet, tydlig vägledning och långsiktig skötsel av befintliga leder och vistelsemiljöer.

Målet är att Flämslätt Stifts- och Kursgård ska ges förutsättningar att utvecklas och få möjlighet att få strandskyddsdispens om så krävs, för att utveckla verksamheten till förmån för besöksnäringen, konfirmander samt lokalbefolkningen. Utvecklingen avser ny relaxavdelning i form av nytt uthyrningsbart servicehus med dusch, besökstolett, bastu samt trädäck med badtunna. Utöver relaxavdelning är visionen även att uppföra ett utegym för att bidra till friskvård och träning.

Området omfattas av riksintresse för kulturmiljövård Kambrosilurområdet och naturvård Valle. I samband med planläggning behöver planerad ändrad markanvändning studeras ur kulturlandskapshänseende för att kunna ta ställning till lämplig användning. Även om vegetationstyperna i området är mer eller mindre kulturpåverkade, är deras existens beroende av en fortsatt hävd genom slätter, bete och åkermark.

Området omfattas av riksintresse för friluftslivet Platåbergslandskapet Billingen – delområdet Valle. Inom riksintresseområdet finns ett nätverk av stigar, informationstavlor och badplatser och små parkeringar. Vid exploatering ska dessa värden stärkas och vidareutvecklas.

All utveckling av verksamheten inom LIS-området måste ske varsamt och med hänsyn till befintliga natur- och kulturvärden.

Ställningstaganden

- De tre klungorna med skyddsvärda träd inom området ska bevaras.
- Ny bebyggelse uppförs i anslutning till befintlig bebyggelse och i samma bykaraktär, främst i olika former av lucktomter.
- Vid förändringar i området behöver långsiktiga effekter av ändrad markanvändning kartläggas, så att biologiska och landskapsmässiga värden ges goda utvecklingsmöjligheter och att områdets särskilda värden, fauna och flora kan bibehållas och utvecklas.
- Utveckling ska vara direkt kopplad till befintlig verksamhet och bidra till dess långsiktiga funktion och utveckling.

Boängen

Området ligger i kommunens nordöstra del, öster om Flämsjön, norr om Slättängsviken. LIS-området Boängen innefattar befintlig småhusbebyggelse som delvis är detaljplanerad där strandskyddet är upphävt längs med udden. Strandskyddet är utvidgat till 200 meter runt Flämsjön.

Boängen utgörs idag av Vallebygdens kamelandskap med primärt lövskog. Området består av ett glest exploaterat sommarstugeområde med enstaka

permanentbostäder, vilket bidrar till dess landsbygdskaraktär. LIS-området sträcker sig från en mindre väg i riktning mot Slättängsviken och norröver till ett smalt vattendrag vid Boängen.

I området finns en grusväg med infarter för bebyggelsen i området. Genom att området redan är delvis bebyggt finns välordnade vägar och i vissa delar även fiber och kommunalt vatten och avlopp. Vid området finns även ett flertal bryggor.

Värden kan stärkas genom kontinuerligt underhåll av vägar, stigar, leder, skyltar och andra anordningar, röjning av utsiktsplatser samt fortsatt hävd av öppna hagmarker och slätterängar. LIS-området kan tillskapa ett fåtal attraktiva bostäder i de utpekade områdena. Exploateringen utförs så att den ger minimal påverkan på riksintressena i området.

Området gränsar till Natura 2000-område Eahagen. Då området är utanför Natura 2000-området bedöms riskerna för påverkan som låga. Området omfattas av riksintresse för kulturmiljövård Kambrosilurområdet och naturvård Valle.

I samband med planläggning behöver planerad ändrad markanvändning studeras ur kulturlandskapshänseende för att kunna ta ställning till lämplig användning. Även om vegetationstyperna i området är mer eller mindre kulturpåverkade, är deras existens beroende av en fortsatt hävd genom slätter, bete och åkermark.

Området omfattas av riksintresse för friluftslivet Platåbergslandskapet Billingen – delområdet Valle. Inom riksintresseområdet finns ett rikt nätverk av stigar, informationstavlor och badplatser och små parkeringar. Tillgängligheten till området bör säkerställas och successivt förbättras

genom underhåll och utveckling av gångstråk, informationspunkter och rekreationsytor. All utveckling av verksamheten inom LIS-området måste ske varsamt och med hänsyn till befintliga natur- och kulturvärden.

Ställningstaganden

- Hänsyn till landskapets höjdnivåer ska tas vid framtida bebyggelse.
- Uddens karaktär ska så långt som möjligt bevaras med betoning på att privatisering av strandlinjen inte förstärks av framtida exploatering.
- Ny bebyggelse uppförs i anslutning till befintlig bebyggelse och i samma mindre bebyggelsekaraktär.
- Vid förändringar i området behöver långsiktiga effekter av ändrad markanvändning kartläggas, så att biologiska och landskapsmässiga värden ges goda utvecklingsmöjligheter och att områdets särskilda värden, fauna och flora kan bibehållas och utvecklas.

Lilläng

Området ligger i kommunens nordöstra del, väst om Ämten, öster om väg 2747. LIS-området Lilläng innefattar befintlig småhusbebyggelse omkring Fredriksons pensionat. Strandskyddet är utvidgat till 200

meter runt Ämten. Området består huvudsakligen av öppen mark samt en väg. Områdets södra del ligger i anslutning till Eggby och innefattar sammanhållen bebyggelse.

Målet är att Fredriksons Pensionat ska ges förutsättningar att utvecklas genom att få strandskyddsdispens om så krävs, för att utveckla verksamheten till förmån för besöksnäringen. På fastigheten finns en trädgård som sluttar ner mot sjön Ämten, som övergår i en sank och igenvuxen vik innan den slutligen når sjön. Pensionatet som ligger vid Vallevägen är en del av den ideella föreningen Vallevägen som verkar för företagande och utveckling av det geografiska området som sträcker sig från Varnhem till Böja.

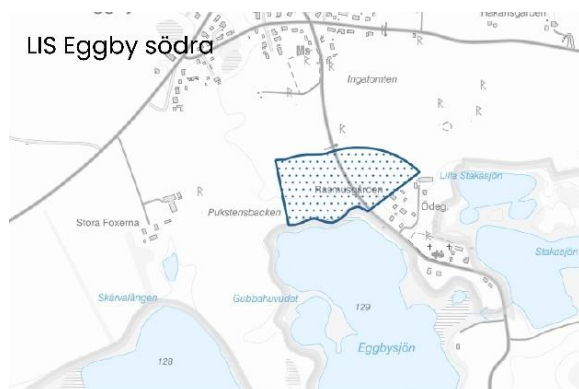
Lilläng omfattas av riksintresse för friluftsliv, kulturmiljövård och naturvård. Området gränsar till Natura 2000-område Eahagen. Då området är utanför Natura 2000-området bedöms riskerna för påverkan som låga.

Hänsyn måste tas till de värden som närområdet har. Området omfattas av riksintresse för friluftslivet Platåbergslandskapet Billingen – delområdet Valle. Förutsättningarna för rörligt friluftsliv kan stärkas genom samordnad skötsel av leder, rastplatser och orienterande information.

Området omfattas av riksintresse för naturvård Valle. Då vegetationstyperna i området är mer eller mindre kulturpåverkade, är deras existens beroende av en fortsatt hävd genom slåtter, bete och åkermark

Ställningstaganden

- Inom eller i områdets direkta närhet finns kända fornlämningar som behöver ges hänsyn i samband med framtida planering och byggnation.
- Vid planläggning ska påverkan på hydrologi, vegetation och närliggande Natura 2000-område särskilt utredas.
- Åtgärder inom strandnära läge ska motiveras av verksamhetens behov av närhet till vatten.

Eggby södra

Området ligger i kommunens nordöstra del, söder om Eggby tätort, norr om Eggbysjön. Eggby södra som LIS-område skulle innebära en förlängning av småhusbyggnationen av sammanhållen bebyggelse i närheten av Eggby kyrka och längs med Höjentorpsvägen. Strandskyddet är utvidgat till 200 meter runt sjön i närområdet. Området består huvudsakligen av öppen mark samt en väg.

Det föreslagna LIS-området är en del av den natursköna och attraktiva Vallebygden som präglas av en säregen och upplevelserik natur. Till Valleområdet lockas många turister på grund av landskapets upplevelserika natur och terräng. Flertalet vandrarhem och pensionat finns

lokaliserade i Eggby. Nytt LIS-område skulle öka attraktiviteten i Eggby och skapa fler funktioner och attraktiva mötesplatser.

Eggby södra omfattas av riksintresse för friluftsliv, kulturmiljövård och naturvård. Kulturhistoriska inventeringar är även av stor vikt för framtida bebyggelse. Allmänhetens passage säkerställs fortsatt av att framtida vägar bör placeras i den norra delen av området. Vidare bör den skogsdunge som följer strandkanten fortsatt bevaras för att säkerställa passage.

Eventuellt kan den biologiska mångfalden öka i diversifierade trädgårdar till skillnad mot odlad åker. Ett LIS-område möjliggör ytterligare strandnära etableringar i Eggbyområdet utan att allmänhetens tillgång till strandområdet påverkas nämnvärt om det sker med stor hänsyn till befintligt skogsområde längs med strandkanten.

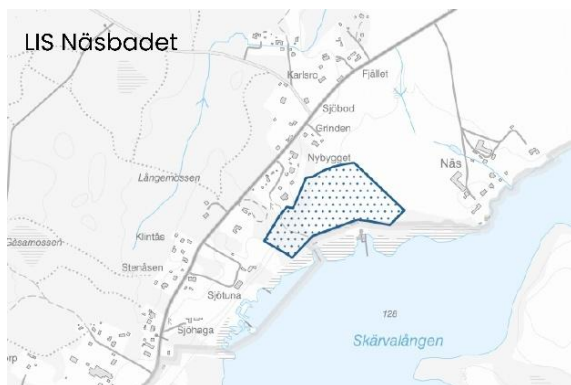
En sammanhängande fri passage närmast strandlinjen om minst 30 meter ska säkerställas genom planläggning eller annan reglering. Skogsdungen längs strandkanten ska bevaras för att säkerställa allemansrättslig tillgång samt upprätthålla ekologiska spridningssamband. Underlaget för skola, förskola och kollektivtrafik i Eggby stärks i samband med förslaget, samtidigt som utvidgningen stämmer överens med annan utpekad bostadsbebyggelse i området.

Ställningstaganden

- I närhet till strandlinjen finns ett fåtal skyddsvärda träd som ska bevaras.
- Till följd av områdets säregna landskapskapskaraktär är området känsligt, varför endast ett mindre antal

nya byggnader föreslås så att inte landskapsbilden påverkas negativt.

- Bebyggelse förläggs i anslutning till framtida bebyggelse och i småskalig bebyggelsekaraktär likt resterande Eggby.
- Med hänsyn till landskapsbildskydd och riksintressen skall ny sammanhängande bebyggelse varsamt kompletteras genom att följa landskapets strukturer och behålla öppningar för siktlinjer mot jordbrukslandskapet.

Näsbadet

Området ligger i kommunens nordöstra del, väst om Skärvalången, öster om väg Skärvavägen. LIS-området Näsbadet innefattar befintlig småhusbebyggelse runt utpekade område. Området utgörs av skogsmark, åkermark, en allmän badplats, brygga för båtplatser och bostadshus för både permanent- och fritidsändamål. Strandskyddet är utvidgat till 200 meter runt Skärvalången.

Delar av det utpekade området utgörs av sammanhängande bebyggelse och omfattas av detaljplan med användning för bostäder, parkering och natur.

Genom att området redan är delvis bebyggt finns välordnade vägar och i vissa delar

även kommunalt vatten och avlopp. Vid området finns även ett antal bryggor.

Ett LIS-område vid Näsbadet möjliggör bibehållande och utveckling den allmänna badplatsen och bryggan för båtplatser samt tillskapar bostäder i anslutning till dessa med mycket liten påverkan på strandskyddet och berörda riksintressen.

Allmänhetens passage säkerställs av vägen som leder ned till stranden samt genom vandringsleden som går runt befintlig bostadsbebyggelse ner mot bryggorna.

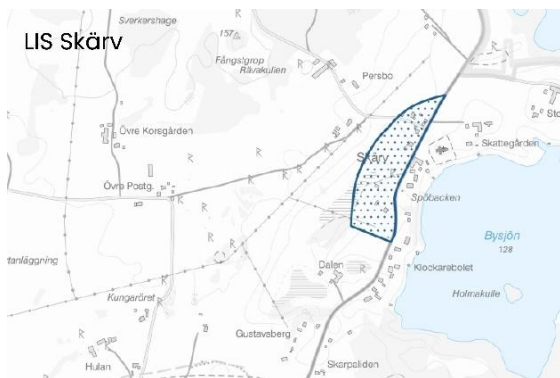
Djur- och växtlivet eller den biologiska mångfalden bedöms inte påverkas negativt om området utvecklas varsamt. Intrånget för strandskyddet inom LIS-området anses vara ringa då ny bebyggelse för bostäder föreslås bakom den allmänna badplatsen.

Delar av området omfattas av riksintresse för friluftsliv, kulturmiljövård och naturvård. Området gränsar till Natura 2000-område Höjentorps-Drottningkullen. Åtgärder som kan påverka närliggande Natura 2000-områden ska prövas enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken. Ingen exploatering får medföra betydande påverkan på områdenas bevarandesyften eller ekologiska funktion.

Näsbadet tillhör tillsammans med resten av det omgivande Valleområdet den mellansvenska israndzonen. Inom riksintresseområdet finns nätverk av stigar, informationstavlor, parkering och badplatser. Naturvärdena är beroende av fortsatt hävd och aktiv förvaltning av kulturpräglade biotoper. Kommunen bedömer att strandskyddets syften fortfarande kan tillgodoses långsiktigt med LIS-området.

Ställningstaganden

- Hänsyn ska tas till närliggande Natura 2000-område och de värden som tillhör området.
- Vandringsleder från nuvarande bebyggelse ner till strandlinjen ska bevaras och utvecklas.
- Ny bebyggelse ska anpassas och placeras så att siktlinjerna mellan odlingslandskapet och Skärvalången bevaras.
- Områdets karaktär som en tillgänglig målpunkt ska värnas genom att ny bebyggelse placeras i anslutning till befintlig skogsmark, så att strandområdets publika karaktär tydligt framhävs.
- Med hänsyn till landskapsbildskydd och riksintressen skall ny sammanhängande bebyggelse varsamt kompletteras genom att följa landskapets strukturer.

Skärv

Området ligger i kommunens östra del, väster om Skärvalången, väster om Skärvs kyrka. LIS-området Skärv innefattar befintlig småhusbebyggelse runtom utpekade område. Området utgörs främst av åkermark, mindre skogsmark och omgärdas av mindre bostadsbebyggelse. Strandskyddet är utvidgat till 200 meter

runt Bysjön. Delar av det utpekade området utgörs av sammanhållen bebyggelse.

Genom att området redan är delvis bebyggt finns välordnade vägar. LIS-området Skärv möjliggör att tillskapa ett fåtal attraktiva bostäder i anslutning till befintlig bebyggelse med mycket liten påverkan på strandskyddet. Detta då existerande asfalterad väg samt befintlig bebyggelse på den östra sidan av Skärvavägen skapar en barriär mot strandlinjen. Djur- och växtlivet eller den biologiska mångfalden bedöms inte påverkas negativt om den befintliga bebyggelsestrukturen varsamt kompletteras inom LIS-området. Ny bebyggelse föreslås i anslutning till befintliga bostadstomter och i samma skala som den omgivande bebyggelsen.

Området gränsar till vattenskyddsområde samt delar av området omfattas av riksintresse för friluftsliv, naturvård och kulturmiljö. Ingen exploatering får medföra betydande påverkan på områdenas bevarandesyften eller ekologiska funktion. Kommunen bedömer att strandskyddets syften fortfarande kan tillgodoses långsiktigt med LIS-området. Utvecklingen bedöms kunna ske med låg eller ringa grad av ny bebyggelse. Fri passage för allmänheten till Bysjön påverkas inte av eventuell exploatering, utan kan tvärtom stärka möjligheterna för rörligt friluftsliv i området. Riksintresse för naturvård i området bedöms inte påverkas eftersom området ligger intill redan etablerad bebyggelse.

Ställningstaganden

- Ny bebyggelse lokaliseras i anslutning till befintlig bebyggelse och i samma skala och karaktär som omgivande bostadsbebyggelse.

- I samband med planläggning behöver planerad ändrad markanvändning studeras ur kulturlandskaphänseende för att kunna ta ställning till lämplig användning.
- Området ligger inom vattenskyddsområde som ska beaktas vid framtida planering.

Husgårdessjön

Området är beläget i kommunens östra del, öster om Husgårdessjön och söder om väg 49. LIS-området Husgårdessjön omfattar befintlig småhusbebyggelse samt kaféverksamhet inom det utpekade området. Området utgörs till största delen av Valle Campings verksamhetsområde, med stug- och campingbebyggelse, mindre öppna gräsytor, avgränsande träridåer samt badplats med bryggor. Inom området finns även ett vandrarhem med tillgång till kommunalt vatten och avlopp. Strandskyddet kring Husgårdessjön är utvidgat till 200 meter.

Det föreslagna LIS-området är en del av den natursköna och attraktiva Vallebygden som präglas av en säregen och upplevelserik natur. Till Valleområdet lockas många turister på grund av landskapets natur och terräng. Valle camping får möjlighet att utveckla sin verksamhet med nya byggnader och

anläggningar vilket är orsaken till att LIS-området sträcker sig ut i vattnet medan det för resterande del slutar i strandkanten för att minimera intrånget på Ökull-Borregårdens naturreservat. Den övergripande principen är att inga åtgärder eller verksamheter som leder till en försämring av statusen i sjöar, vattendrag och grundvatten är tillåten.

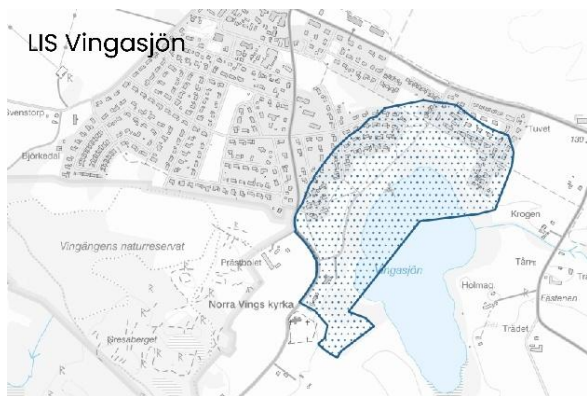
Området omfattas av riksintresse för friluftsliv, kulturmiljövård och naturvård samt gränsar till Ökulls naturreservat och Natura 2000-området Axevalla hed. Området gränsar även till Natura 2000-området Höjentorps–Drottningkullen. Eftersom planområdet är beläget utanför Natura 2000-området bedöms risken för negativ påverkan som låg. Inom riksintresseområdet för friluftsliv finns ett välutvecklat nätverk av stigar, informationstavlor, badplatser och små parkeringar.

LIS-området bedöms kunna bidra till att stärka områdets värden och förbättra förutsättningarna för rörligt friluftsliv. Vid efterföljande planläggning behöver förändrad markanvändning studeras ur kulturlandskapsperspektiv för att möjliggöra en avvägning av lämplig användning, omfattning och placering i förhållande till riksintressets värden. Vid förändringar i området ska även långsiktiga effekter beaktas, så att biologiska och landskapsmässiga värden ges goda förutsättningar att bevaras och utvecklas, samt att områdets särskilda naturvärden, fauna och flora kan bibehållas över tid.

Ställningstaganden

- Fauna och flora ska bibehållas och utvecklas med hänsyn till riksintresset naturvård Valle.

- Anläggningar och ny bebyggelse ska placeras och utformas med hänsyn till naturvärdena och landskapsbilden.
- Hänsyn ska tas till närliggande Natura 2000-område Axevalla hed och de värden som tillhör området.
- Planläggning och prövning ska säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för vatten enligt 5 kap. miljöbalken följs. Dagvattenhantering och avloppslösningar ska utformas så att ingen försämring av ekologisk eller kemisk status i Husgärdessjön uppstår.

Vingasjön

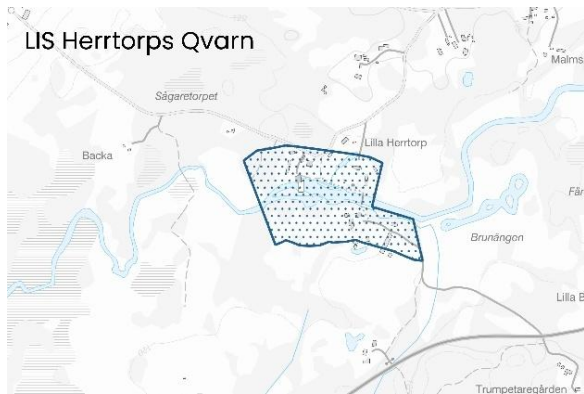
Området ligger i kommunens södra del, direkt anslutning till i Axvalls östra del, söder om väg 2683. LIS-området Vingasjön innefattar befintlig småhusbebyggelse runtom utpekat område, vid Vingasjöns västra delar. Området utgörs av badplats och bebyggelse i norr och i övriga väderstreck finns jordbrukslandskap med visst inslag av privata gårdar. Stora delar är idag detaljplanerat med upphävt strandskydd, exklusive den sydvästra delen av det nu föreslagna LIS-området. Strandskyddet är utvidgat till 200 meter runt Vingasjön.

LIS-området Vingasjön skapar möjligheter för att utveckla den allmänna badplatsen

och tillskapa attraktiva boenden för att utveckla Axvall som boendeort. Samtidigt ska området förbli lättillgängligt genom att bevara den naturliga barriären mot strandlinjen. Allmänheten tillgodoses generösa ytor i form av fri passage vid strandlinjen och möjlighet att tillskapa ett gångstråk runt Vingasjön. Genom att samla ny bebyggelse i tre mindre delområden undviks spridd exploatering längs strandlinjen. Delar av det utpekade området omfattas av riksintresse för friluftsliv, kulturmiljövård och naturvård. Områdets värden för friluftsliv kan stärkas genom utveckling och underhåll av vägar, stigar, leder, skyltar och andra anordningar längs med nuvarande vandringsled och skogspartier.

Ställningstaganden

- Bebyggelse placeras så att tillgängligheten till badplatsen inte påverkas negativt.
- Nya bostäder ska anpassas till landskapsbilden. Bebyggelsen ska lokaliseras bakom befintlig vegetation eller terrängformationer så att strandlinjen fortsatt upplevs som allmänt tillgänglig och obebyggd.
- Bebyggelse planeras inom tre separata mindre områden.
- Särskild hänsyn ska tas till kulturmiljövärden och det kyrkliga kulturminnet.

Herrtorps Qvarn

Området ligger i kommunens södra del, norr om väg 2677. LIS-området Herrtorps Qvarn innefattar befintlig småhusbebyggelse med en samling byggnader med den gamla kvarnen i centrum intill Flån som meandrar västerut inramad av lövträd längs strandkanten. Vid Herrtorps Qvarn finns både

lägenhetshotell, restaurang och aktivitetscenter med bland annat uthyrning av kanoter och bäversafari. Inom området finns inga riksintressen eller särskilda skydd.

Ett LIS-område omkring Herrtorps Qvarns verksamheter skapar förutsättningar för att etablera och utveckla småskaliga verksamheter som bidrar till besöksnäringen i närområdet och till kommunen. Fler kan även få möjlighet att uppleva naturen kring Flån. Småskaliga verksamheter inom besöksnäring, för vilka tillgång till Flån och naturen är avgörande, bidrar med arbetstillfällen, ökad besöksnäring och landsbygdsutveckling.

Ställningstagande

- Bebyggelse för småskaliga verksamheter ska placeras och utformas så att de bidrar till områdets karaktär.

Bostadsförsörjning

Skara kommun planerar bostadsförsörjningen bland annat utifrån ett antaget befolkningsmål. Kommunens fördelaktiga läge i Skaraborg skapar möjligheter för en stor arbetsmarknadsregion såväl som kultur, natur, upplevelser med mera både inom och i närheten av kommunen. Därtill krävs såväl tillgängliga bostäder som arbetstillfällen och andra faktorer för att invånare ska vilja bo i Skara kommun. Planeringen av nya bostäder måste även ta hänsyn till strategiska kommunikationsstråk och framtida befolkningsbehov.

Samtidigt som kommunen planerar för ett befolkningsmål arbetas det för den befintliga befolkningen och det råder idag generellt i kommunen balans på bostadsmarknaden. Det underskott som finns är framför allt bland vissa bostadstyper riktade till den äldre befolkningen. Det finns även en tydlig efterfrågan på bostäder med specifika utformningar och geografiska lägen samt inom en lockande prisklass. Samtidigt finns det mycket att beakta ur ett demografiskt perspektiv, inte minst en åldrande befolkning som kräver anpassade bostäder och kan skapa flyttkedjor som gynnar andra grupper.

Det är politiskt prioriterat att ta fram detaljplaner i kommunen. Kommunens planberedskap är generellt god, men i flera av kommunens tätorter saknas ett attraktivt utbud av byggbar mark.

Skara kommun vill skapa en attraktiv livsmiljö för både dagens och framtidens invånare och har i bostadsförsörjningsprogrammet tagit fram tre mål:

- Attraktiva bostäder i en växande kommun.
- Hela kommunen är en kommun att bo i.
- Kommunen har ett varierat utbud av bostäder.

Genom de ställningstaganden och föreslagna områden för utvecklad och ändrad markanvändning skapar översiktsplanen goda möjligheter att uppnå de mål och insatser som bostadsförsörjningsprogrammet pekar ut.

Teknisk försörjning och energi

Beredskap

Skara kommun ska utvecklas med en robust och hållbar teknisk infrastruktur som säkerställer samhällets funktions vid både normala förhållanden och vid störningar. En framsynt samhällsplanering ska förebygga och minska konsekvenserna av exempelvis elavbrott, översvämningar och värmeböljor.

Energiförsörjning och förnybar energi

Energiförsörjningen är en strategisk förutsättning för Skara kommuns långsiktiga utveckling, klimatomställning och näringslivets konkurrenskraft. Den fysiska planeringen ska bidra till ett hållbart, robust och flexibelt energisystem som kan möta en ökande efterfrågan på både energi och effekt.

Skara kommuns energiplan utgör det strategiska ramverket för energiomställningen och ska vara

vägledande i den fysiska planeringen. Utvecklingen ska inriktas mot:

- **Ett effektivt, flexibelt och robust energisystem** där energieffektivisering, digital styrning, lokal produktion, energilagring samt stärkt elnätscapacitet bidrar till minskad sårbarhet, bättre effektbalans och ökad självförsörjningsgrad.
- **En succesiv elektrifiering av transporter och verksamheter**, i kombination med utbyggd laddinfrastruktur, hållbara alternativa drivmedel och mobilitetslösningar som minskar belastningen på energisystemet.
- **Stärkt konkurrenskraft genom näringslivets omställning** till fossilfria och energieffektiva lösningar, i nära samverkan mellan kommunen, energibolag och näringsliv.

Tillgång till elnätscapacitet och hantering av effektutmaningar ska beaktas vid större exploateringar. Samverkan med elnätbolag, regionala aktörer och näringslivet är en

förutsättning för att stärka nätcapacitet, lagring och flexibilitet.

Utbyggnad av förnybar energi ska ske med hänsyn till hushållningen med mark- och vattenresurser samt andra allmänna intressen. Solenergi bör i första hand integreras i bebyggd miljö till exempel på byggnadstak eller som tak på parkeringsytor. Vindkraftens lokalisering ska vägledas av kommunens vindkraftsprogram som anger områden med goda förutsättningar. Varje vindkraftsetablering ska däremot prövas individuellt enligt miljöbalken och plan- och bygglagen med avvägning mellan allmänna och enskilda intressen.

Genom samordnad styrning, tydliga ägardirektiv och program samt aktiv samverkan ska energiomställningen bli en integrerad del av kommunens samhällsbyggnad och bidrar till ett klimatsmart, resurseffektivt och framtidssäkert Skara.

Digital infrastruktur

En väl utbyggd digital infrastruktur är en grundförutsättning för näringsliv, innovation, vård, utbildning och landsbygdsutveckling. Skara kommun ska verka för att den nationella bredbandstrategins mål uppnås och att hela kommunen har tillgång till ett snabbt och stabilt bredband.

Vatten- och avloppsförsörjning

En långsiktigt hållbar vatten- och avloppsförsörjning är en grundförutsättning för bebyggelseutveckling, miljöskydd och människors hälsa. Planering av ny bebyggelse ska samordnas med VA-systemets kapacitet, utvecklingsbehov och skyddet av vattenresurser.

Utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp ska prioriteras i områden med samlad bebyggelse, där miljö- och hälsoskyddsskäl motiverar en gemensam lösning eller där påverkan på vattenförekomster riskerar att bli betydande. Utanför verksamhetsområde ska enskilda avloppslösningar uppfylla gällande lagstiftning och bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Skyddet av dricksvattentäkter är prioriterat i den fysiska planeringen. Mark- och vattenanvändning som riskerar att påverka råvattentillgång eller vattenkvalitet negativt ska undvikas eller föregås av noggrann prövning. Planläggning inom eller i närheten av vattenskyddsområden ska ske med särskild försiktighet.

I områden med hög skyddsnivå, exempelvis nära sjöar, vattendrag och vattentäkter, ska

höga krav på avloppsrening och andra skyddsåtgärder tillämpas. Inom vattenskyddsområden gäller särskild restriktivitet vid etablering av nya avloppsanläggningar och annan verksamhet som kan påverka vattenkvaliteten. Inom den primära vattenskyddszonen är det förbjudet att anlägga nya enskilda avloppsanläggningar och inom den sekundära zonen krävs tillstånd.

VA-försörjningen ska utvecklas med hänsyn till klimatförändringar, ökade nederbörds mängder, förändrade grundvattennivåer och framtida befolkningsutveckling. En robust struktur med redundans, det vill säga alternativa försörjningsvägar och reservlösningar ska eftersträvas för att minska sårbarheten vid störningar.

Dagvatten

Skara kommuns ABVA, (allmänna bestämmelser för vatten och avlopp), VA-policy och dagvattenpolicy ligger till grund för hur kommunen och andra ska arbeta med dagvattenfrågor vid planering, byggande och drift.

Ökad förtätning och fler hårdgjorda ytor innebär större belastning på dagvattensystemen och ökad risk för översvämningar samt förorenings spridning. Dagvatten ska hanteras så att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs och negativa effekter nedströms undviks. Vidare bör dagvatten i första hand omhändertas lokalt och fördröjas nära källan. Planeringen ska säkerställa att ytor avsätts för hållbara dagvattenlösningar i både nya och befintliga miljöer.

Ställningstaganden

- Planeringen ska säkerställa att ytor avsätts för hållbara dagvattenlösningar i både nya och befintliga miljöer.
- Dagvatten bör där det är lämpligt integreras som en resurs i den byggda miljön och bidra till ekosystemtjänster, biologisk mångfald och rekreativa värden.
- Dagvattenhantering ska utformas så att ingen försämring av ekologisk eller kemisk status uppstår i sjöar, vattendrag och vattentäkter.

Vattentäkter

Tillgång till säkert dricksvatten är en samhällskritisk funktion och ett prioriterat allmänt intresse i den fysiska planeringen. Mark- och vattenanvändning som riskerar att påverka råvattentillgång eller vattenkvalitet negativt ska undvikas eller föregås av noggrann prövning.

Skyddet av kommunens befintliga och framtida vattentäkter ska säkerställas genom en restriktiv hållning inom och i anslutning till vattenskyddsområden. Planläggning och tillståndsprövning ska utgå från ett långsiktigt perspektiv där dricksvattenförsörjningens robusthet och kvalitet prioriteras.

Kommunens vattenförsörjning ska utvecklas så att sårbarheten minskar och tillgången till reservlösningar säkerställs vid störningar. Huvudkällan för det kommunala vattnet i Skara är Vättervattnet. Vid ett driftstopp kan konsekvenserna för samhället bli mycket allvariga. Därför har

kommunen en reservvattentäkt i Axvall, som snabbt kan kopplas in på distributionsnätet.

Bergtäkter

Tillgång till bergmaterial, så kallad ballast, är en viktig förutsättning för bostadsbyggande och infrastrukturutveckling. Hushållning med naturresurser ska prägla planeringen och behovet av nytt material ska så långt möjligt minska genom effektiv användning och återvinning.

Ny brytning av naturgrus ska undvikas. De befintliga bergtäkterna, Blombacka och Trestena bör i första hand nyttjas och utvecklas innan nya täkter i orörd natur prövas.

Återvinning och avfall

Avfall ska betraktas som en resurs i den cirkulära ekonomin. Planeringen ska bidra till att förebygga avfall, främja återbruk och materialåtervinning samt säkerställa att avfall hanteras enligt avfallshierarkins prioriteringsordning, där minskad avfallsmängd och återanvändning prioriteras före energitvinning och deponi.

Mark ska avsättas för ändamålsenlig och tillgänglig avfallsinfrastruktur i takt med bebyggelseutvecklingen. Lokalisering av återvinningsanläggningar ska ske med hänsyn till tillgänglighet, trafiksäkerhet, miljöpåverkan och omgivningspåverkan.

Planeringen ska bidra till effektiva kretslopp av material, energi och näringsämnen samt stödja regional samverkan inom avfallshantering.

Miljö och hälsa

Buller

Buller definieras som oönskat ljud och kan orsaka bland annat trötthet, stress och högt blodtryck. Bullerutsatta lekmiljöer och uteplatser hämmar språkinläring hos barn och minskar möjligheten för äldre och andra med nedsatt hörsel att föra samtal. I den fysiska planeringen är det av stor vikt att bevaka att bullernivåer blir godtagbara vid bland annat nybyggnation och trafikstråk.

Åtgärder såsom att ha lägre hastighetsbegränsningar för biltrafik och att lägga om trafikstråk kan bidra till bättre ljudmiljö om bullernivåerna är höga. Om buller från statliga vägar överskrider antagna riktvärden har Trafikverket skyldighet att vidta ljuddämpande åtgärder.

Ställningstaganden

- Bullerproblematik ska belysas vid all planering och möjligheten till förbättringar av den befintliga bullersituationen studeras.
- Vid planering och nybyggnation av bostäder ska de riktvärden som anges i senaste förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader alltid tillämpas.
- Vid planering och nybyggnation av bostäder, skolor, förskolor och vårdlokaler ska Boverkets vägledning om buller tillämpas.
- Människor bör ha tillgång till bostadsnära utemiljöer utan störande buller.
- Kommunen ska ställa krav på bullerutredningar från verksamheter som genererar buller. Där

markanvändningen förändras ska bullersituationens påverkan på omgivningen utredas.

Elektromagnetisk strålning

Elektromagnetiska fält från kraftledningar och transformatorstationer kan utgöra en hälsorisk för människor. Ansvariga myndigheter i Sverige kan inte utesluta hälsoeffekter från magnetfält på lång sikt och har därför valt att rekommendera en viss försiktighet.

Ställningstaganden

- Bostäder, skolor, förskolor och andra lokaler där barn stadigvarande vistas ska lokaliseras på ett avstånd från kraftledningar och transformatorstationer som uppfyller Strålsäkerhetsmyndighetens riktlinjer.
- Nya kraftledningar och andra elektriska anläggningar placeras så att exponering för magnetfält begränsas.

Naturlig förekomst av ämnen som kan orsaka hälsorisker

I den östra delen av kommunen finns plataberg, där det bevarats rester av sedimentära bergarter. I Valleområdet kamelandskap utgörs berggrunden av sandsten, alunskiffer och kalksten som har gett upphov till områdets kalkrika marker och sjöar. I delar av den sedimentära berggrunden finns alunskiffer som innehåller rödfyr, höga halter av olika metaller, såsom arsenik och kadmium, samt uran vilket idag förknippas med förhöjda markradonhalter. Dessa ämnen är med andra ord naturligt förekommande och är inte föroreningar som orsakats av människan.

Rödfyr

Alunskiffer innehåller en olja som kan användas som bränsle och har tidigare använts för att bland annat bränna kalk för puts på husbyggen samt som jordförbättringsmedel. Vid förbränningen blir alunskiffern röd och askan, som kallas rödfyr, lades i stora högar intill kalkbrotten.

I rödfyr finns höga halter av metaller såsom arsenik, uran, vanadin och molybden. Genom att rödfyrhögar är en ansamling av ämnen och är uppkrossat innebär det ett material som är mer tillgängligt för urlakning.

Enligt länsstyrelsen bör rödfyr uppfylla kriterierna för att betraktas som förorenade områden, åtminstone i de fall utbredningen kunnat avgränsas som i de inventerade rödfyrhögarerna. För områden med alunskiffer där det för länge sedan skett en diffus spridning med tunna rödfyrslager är det däremot tveksamt om områdena kan anses som förorenade områden.

Ställningstaganden

- I samband med planläggning i områden med rödfyr ska länsstyrelsens vägledning om rödfyr användas.

Arsenik

Det är önskvärt att människor ska hålla sitt intag av arsenik så lågt som möjligt, eftersom arsenikexponering över lång tid har kopplats till en ökad risk för bland annat cancer och njurskador. Har man låga halter i sitt dricksvatten är den största källan till arsenik vår kost, särskilt ris. I jämförelse med det genomsnittliga intaget från kosten utgör ett eventuellt extra tillskott från jord och lokalt odlade grödor endast en liten andel.

Skara kommun arbetar kontinuerligt med att ta hänsyn till markens geologiska förutsättningar vid fysisk planering och bygglovsprövning. Vid behov samverkar vi med länsstyrelsen och andra myndigheter för att säkerställa att ny bebyggelse sker på ett sätt som är säkert för människors hälsa och miljön. Där arsenik kan förekomma har Skara kommun låtit genomföra markundersökningar i samband med detaljplanarbeten för att få bättre kunskap om markens innehåll.

Mer information om arsenik och Skara kommuns förhållningssätt finns på kommunens hemsida.

Ställningstaganden

- Miljötekniska undersökningar görs för respektive detaljplan inom områden där man vet eller misstänker att det förekommer arsenik i sådan omfattning att det kan ha påverkan på människors hälsa.

Markradon

Radon är en radioaktiv, osynlig och luktfri gas som finns naturligt i marken. Höga radonhalter är vanliga i framför allt där det finns alunskiffer, men förekommer även på andra platser, till exempel där massor har flyttats, och i byggmaterial. Radongasen kan även ta sig in i hus via otätheter i grunden eller dricksvatten från egen brunn. Långvarig exponering för höga halter av radon inomhus ökar risken för lungcancer.

Radongas mäts i becquerel (Bq). Värden över 200 becquerel per kubikmeter anses vara en olägenhet för människors hälsa och ska åtgärdas.

Ställningstaganden

- Förekomst av markradon ska uppmärksammas i detaljplaner.

Luftföroreningar

Frisk luft är en förutsättning för god hälsa. Det är framför allt känsliga grupper som barn, äldre och personer med luftvägs-, hjärt- och kärlsjukdomar som påverkas negativt av luftföroreningar. I många tätorter är vägtrafiken en viktig källa till olika luftföroreningar. Även vedeldning gör att luftkvaliteten försämras lokalt.

I Sverige ska alla kommuner enligt lag se till att miljö kvalitetsnormerna för luft uppfylls och mäta luftkvaliteten på de platser där det kan finnas risk att normerna inte uppnås. Skara kommun är med i luftvårdsförbundet *Luft i Väst* som ombesörjer att luftmätningar sker för medlemsorganisationerna.

Ställningstaganden

- Kommunen ska arbeta för att minska utsläppen av luftföroreningar, genom att beakta miljö kvalitetsnormer för luft, vid planering, planläggning och tillståndsgivning.
- Kommunen ska formulera lokala hälsoföreskrifter samt underlätta för hållbart resande och fossilfria transporter.
- Kommunen ska regelbundet bevaka och följa upp luftkvaliteten i kommunens orter genom samarbete med luftvårdsförbundet.

Miljöfarliga verksamheter

Miljöfarliga verksamheter är verksamheter där användning av mark, byggnader eller anläggningar kan medföra utsläpp till mark,

luft eller vatten, eller orsaka störningar för människor eller miljö. Det kan röra sig om till exempel buller, lukt eller transporter. Verksamheter i Skara kommun som enligt miljöbalken är miljöfarliga är bland annat produktionsindustrier, jordbruksföretag och bergtäkter. Exempel på andra miljöpåverkande verksamheter i Skara kommun är djurhållning, skjutbanor, logistikföretag och fjärrvärmeverk.

Farliga verksamheter innebär alltid en risk för utsläpp och därmed en risk med placering av till exempel bostadsbebyggelse i närheten av dessa verksamheter.

Inom Skara kommun finns det flertalet verksamheter som hanterar varor som är explosiva och/eller brandfarliga. Det är vid planering i närheten av dessa verksamheter därför av vikt att ta hänsyn till de risker som hantering av varorna innebär. Detta innebär framför allt att planera för att ny bebyggelse och samhällsviktiga funktioner lokaliseras på ett säkert avstånd från berörda verksamheter. Eftersom risker och säkerhetsavstånd skiljer sig mellan olika verksamheter beroende på bland annat vilka varor de hanterar ska säkerhetsavstånd undersökas i respektive fall.

Majoriteten av de verksamheter som hanterar större mängder explosiva och/eller brandfarliga varor är lokaliserade inom industriområde eller annat område långt från känsliga verksamheter. En av de verksamheter som är lokaliserad i närheten av verksamheter och som hanterar större mängder farliga ämnen är HK Scan.

Sevesoverksamheter

Verksamheter som hanterar större mängder av farliga ämnen kan klassas som så kallade

Sevesoverksamheter. Vid fysisk planering är det viktigt att sådana anläggningar lokaliseras med tillräckliga skyddsavstånd till annan bebyggelse för att begränsa risken för allvarliga konsekvenser vid en kemikalieolycka. Bostadsbebyggelse är exempelvis inte lämplig i nära anslutning till en Sevesoanläggning. Samtidigt kan ny bebyggelse i närheten av en Sevesoverksamhet begränsa verksamhetens möjligheter till utveckling. I Skara kommun finns en Sevesoverksamhet, bergtäkten Blombacka.

Ställningstaganden

- Vid planering och nyetablering nära djurhållning ska hänsyn tas för att skapa goda förutsättningar för både boende och verksamheter. På landsbygden är djurhållning en naturlig del av livsmiljön, och planeringen ska utgå från att verksamheternas omfattning är en del av områdets karaktär.
- Vid planläggning ska hänsyn tas till buller och skyddsavstånd runt skjutbanor.
- All ny brytning av naturgrusförekomster ska undvikas inom kommunen. Det är i många fall bättre att fortsätta driften i befintliga täkter än att öppna nya täkter i orörd natur.
- I områden där störningar, såsom buller vibrationer, störande trafik, emissioner eller luft, kan uppstå bör känsliga verksamheter lokaliseras.
- Vid lokalisering av nya miljöfarliga verksamheter bör hänsyn tas till hälsa och miljö. Vid lokaliseringsprövning ska även transporter från och till verksamheten inkluderas.

- Vid planering och arbete i närheten av gasledning ska hänsyn tas till säkerhetsavstånd och säkerhetsregler. Arbete i anslutning till gasledning kan kräva planering och dokumentation av hur arbetet ska genomföras.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är en benämning på alla de funktioner och nyttigheter som ekosystemen levererar och som på något sätt gynnar oss människor. Ekosystemtjänster kan bidra både med direkta och indirekta nyttor. Ekosystemtjänster är kort och gott alla produkter och tjänster som naturens ekosystem ger oss människor och som bidrar till människans välfärd och livskvalitet. Ekosystemtjänsternas ekologiska, sociala och ekonomiska värden är mycket stora och behöver ingå i all planering och beslut rörande mark- och vattenanvändning.

Sjöar, vattendrag och våtmarker

Sjöar, vattendrag och våtmarker är grundläggande naturresurser för kommunens vattenförsörjning, biologiska mångfald, landskapsbild, friluftsliv och näringsliv.

Klimatförändringar innebär ökad risk för både torka och översvämningar. Planeringen ska därför stärka landskapets vattenhållande förmåga genom att främja anläggande och återställande av våtmarker, minska näringsläckage från markanvändning samt förbättra ekologisk konnektivitet i vattensystemen.

Samverkan mellan kommun, myndigheter, markägare och verksamhetsutövare är en

förutsättning för en långsiktigt hållbar vattenförvaltning och för att uppnå god ekologisk och kemisk status enligt EU:s vattendirektiv.

Ställningstaganden

- Mark- och vattenanvändning ska utformas så att negativ påverkan på vattenkvalitet, grundvattenbildning och vattenflöden begränsas. Miljökvalitetsnormerna för vatten ska följas och ingen vattenförekomst ska försämrats.
- Den fysiska planeringen ska bidra till att yt- och grundvatten långsiktigt bevaras och utvecklas.

Friluftsliv och rekreation

Skara kommun har särskilda förutsättningar för friluftsliv och utveckling av leder. Särskilt betydelsefulla områden är Vallebygden med dess naturreservat samt Varnhem och Billingen, där höga natur- och kulturvärden sammanfaller med goda möjligheter till vandring och vistelse i landskapet. Även stadsnära områden såsom Vilanområdet och Petersburg utgör viktiga utgångspunkter för friluftsliv och tillgången till sammanhängande leder och rekreativmiljöer nära tätorten är av stor betydelse för vardagsnära friluftsliv och folkhälsa.

Skara stadskärnas höga kulturvärden utgör samtidigt en central del av lednätets sammanhang och bidrar till upplevelsevärden och orienterbarhet i landskapet. Sträckningen av Pilgrimsled Skaraborg är särskilt prioriterad, då den knyter samman viktiga pilgrimsål och bidrar till regional och nationell tillgänglighet samt besöksnäring.

Välskötta och tillgängliga leder bidrar till ett rikt friluftsliv, stärker folkhälsan genom ökad fysisk aktivitet och social interaktion samt skapar möjligheter för utbildning och rekreation, till exempel lägerverksamhet. Högkvalitativa leder bidrar dessutom till kommunens attraktivitet som bostads- och besöksort och kan stödja näringslivet genom att dra kunder till lokala tjänster och upplevelser. Målet är att skapa ett sammanhängande, säkert och hållbart nätverk av leder och stråk som är tillgängligt för alla, stärker friluftsliv och rekreation, och tar hänsyn till natur- och kulturvärden.

Ställningstaganden

- Vandringsleder och friluftsstråk ska beaktas vid mark- och stadsutveckling.
- Utveckling av friluftsliv och rekreation ska ske i samspel med natur- och kulturmiljöer, boende och lokalsamhälle.
- Kommunen ska utveckla vandringsleder, ridleder och övriga friluftsstråk enligt det nationella ramverket för vandringsleder. Utvecklingen ska ske i bred samverkan.
- Kommunen ska verka för ett sammanhängande nät av vandringsleder som kopplar samman tätorter, natur och rekreativområden.
- Utveckling av vandringsleder ska ske med hänsyn till natur-, kultur- och markägareintressen. Tillgänglighet, säkerhet och orienterbarhet ska prioriteras.
- Entréer, rastplatser och andra servicepunkter ska etableras på strategiska lägen.

- Infrastruktur ska kunna hantera ökad efterfrågan på friluftsliv.
- Mountainbikeleder bör utvecklas på ett hållbart och långsiktigt sätt och lederna ska planeras och byggas så att de bevarar befintliga spår, naturvärden och rekreativevärden. Koppling till andra friluftsstråk och leder ska beaktas för att skapa sammanhängande och varierade nätverk. Utvecklingen ska ske i samverkan med specialkompetens.
- Konflikter mellan ridleder och andra trafikslag och naturvärden bör minimeras. Utredning och utveckling ska ske i samverkan.

Turism och besöksnäring

Besöksnäringen ska bidra till att uppnå kommunens målbild om att vara en ledande destination inom hållbar turism där samverkan inom kulturarv, naturmiljöer och upplevelser utgör och stärker kommunens attraktivitet för både invånare och besökare.

Utvecklingen tar sin utgångspunkt i kommunens särskilt betydelsefulla besöksmiljöer, Hornborgasjön, Varnhem, Vallebygden, Axvall och Skaras stadskärna. Dessa bidrar tillsammans med kommunens roll som del av Platåbergens UNESCO Globala Geopark med världsunik geologi, starka kulturhistoriska värden och variationsrika naturupplevelser. Evenemang utgör en viktig drivkraft i denna utveckling och bidrar till att skapa liv, synlighet och rörelse i kommunen. Genom samverkan och ett attraktivt arbete med evenemangsutveckling stärks besöksanledningar över året och kopplingar mellan platser, upplevelser och näringsliv.

Genom att utveckla kvalitet, tillgänglighet och långsiktigt hållbara besöksmiljöer kan besöksnäringen skapa lokal nytta, stärka platsens identitet och bidra till en levande kommun året om.

Planeringen ska skapa långsiktiga förutsättningar för en hållbar utveckling där natur- och kulturvärden värnas, lokalsamhället stärks och tillgängligheten förbättras.

Ställningstaganden

- Särskilt betydelsefulla besöksmål ska fortsatt vara besöksmål och ny utveckling ska visa hänsyn till dessa områden.

- Markanvändning ska planeras så att utveckling av besöksnäringen möjliggörs i lämpliga lägen.
- Förutsättningar för etablering och utveckling av verksamheter kopplade till upplevelser, logi, service och måltider ska stärkas.
- Kommunen ska bidra till att besöksnäringen stärker lokal service, arbetstillfällen och attraktiva livsmiljöer.
- Besöksflöden ska utvecklas så att belastning på känsliga natur- och kulturmiljöer minskar.
- Samverkan ska ske regionalt för att utveckla kommunen som del av en större destination. Utveckling av besöksnäringen bör även ske i samspel med boende och lokalsamhälle.
- God tillgänglighet till prioriterade besöksområden ska säkerställas.
- Parkering och nödvändig service bör möjliggöras i anslutning till besöksmål.
- Utveckling av sammanhängande stråk bör ske för att knyta samman orter, landsbygd och besöksmål.
- Planeringsinsatser och utveckling i områden med särskilt stor betydelse för besöksnäringen bör prioriteras.
- Stadskärnans roll som besöksnav med kultur, handel och mötesplatser bör stärkas.
- Landsbygdens arena för natur- och kulturupplevelser bör utvecklas.

Näringsliv och arbetsmarknad

Skara kommun har ett strategiskt läge mitt i Skaraborg där E20 och väg 49 möts, vilket

ger god regional och nationell tillgänglighet. Inom korta avstånd nås en omfattande arbetsmarknad, och pendlingen både till och från kommunen är betydande. Detta skapar goda förutsättningar för kompetensförsörjning och bidrar till ett robust och livskraftigt näringsliv.

Kommunens näringsliv präglas av bredd och stabilitet med starka verksamheter inom handel, logistik och transporter, tillverkningsindustri, gröna näringar samt kultur- och besöksnäring. Småföretagen utgör en viktig del av arbetsmarknaden samtidigt som större aktörer inom industri, livsmedelsproduktion och handel ger tyngd åt kommunens företagsstruktur.

Besöksnäringen och kulturlivet är också starka delar av kommunens näringsliv. Platser som Skara Sommarland, Hornborgasjön, Skara domkyrka och Varnhems klosterområde bidrar till besöksflöden, stärkt lokal identitet och nya möjligheter för företagande inom service, upplevelser och turism.

För att möta framtidens behov krävs att det finns mark och planeringsberedskap för etablering och utveckling av verksamheter. Kommunen arbetar därför med flexibla detaljplaner, anpassningsbara verksamhetsområden och ett långsiktigt hållbart markutnyttjande.

Skaras läge mitt i en av Sveriges största arbetsmarknadsregioner är betydelsefullt. För att stärka tillgången till kompetens och företagens utvecklingsmöjligheter behöver kommunen fortsätta främja goda kommunikationer, samverka med närliggande kommuner och möjligheten för fler att bo, arbeta och studera i området.

Ställningstaganden

- Kommunen ska ha god mark- och planberedskap för att skapa goda förutsättningar för utveckling av befintliga och nya verksamheter.
- Detaljplaner ska vara tillåtande och flexibla för att vara aktuella över tid. Särskilda krav ställs istället vid försäljning av verksamhetsmark.
- Anpassning av befintliga byggnader bör övervägas innan ny byggnation sker vid etableringar.
- Skara kommun ska verka för en gemensam arbetsmarknadsregion med tillgång till kompetens och utbildning.

Gröna näringar

Skara kommun har en stark position inom de gröna näringarna och rymmer flera ledande kunskaps- och utvecklingsaktörer inom den gröna sektorn, däribland Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Biologiska Yrkehögskolan (BYS), två naturbruksgymnasier, Länsstyrelsen, Jordbruksverket, Agroväst och Hushållningssällskapet.

De areella näringarna är av stor betydelse för kommunens arbetsmarknad och omkring en fjärdedel av arbetstillfällena i Skara är beroende av dessa näringar. De gröna näringarna omfattar ett brett spektrum av verksamheter, från primärproduktion inom jord- och skogsbruk till livsmedelsförädling, hästnäring, besöksnäring, handel och transporter.

De gröna näringarna är en viktig del av Skara kommuns identitet och utveckling. Skaras långa lantbrukstradition, kulturarv och strategiska läge på Varaslätten har

under lång tid attraherat livsmedelsföretag och entreprenörer med grön profil. Idag fungerar Skara som en samlingsplats för dessa aktörer, med målsättningen att stärka samverkan inom det gröna klustret och skapa förutsättningar för nya innovationer.

Ställningstaganden

- Jordbruksmark ska värnas och de areella näringarna samt möjligheten att bedriva jordbruk ska ges företräde framför exploatering. Undantag kan göras om bebyggelse eller verksamhet bedöms tillgodose ett väsentligt samhällsintresse eller om marken behöver tas i anspråk för areellt knuten forskning och utbildning.
- Skara kommun är ett kluster för gröna näringar och ska verka och bidra till gynnsamma förutsättningar för befintliga och nya verksamheter eller satsningar inom området.
- De befintliga profilverksamheterna inom lärande och forskning, men även andra gröna näringar, besöksverksamhet och kunskapsintensiva verksamheter, ska ges möjlighet att utvecklas så fritt som möjligt med hänsyn till områdets kulturhistoriska värden och landskapsbilden.

Barn- och utbildning

I barn och ungas pedagogiska resa genom sin uppväxt är det kommunens uppgift att ge dem förutsättningar att utvecklas på bästa sätt efter var och ens förmåga. Skolbyggnadernas tillgänglighet, placering och utformning utgör en viktig grund i det arbetet. För att möta behovet vid en fortsatt positiv befolkningstillväxt krävs samarbete över förvaltningsgränserna med ett strategiskt och målmedvetet arbete.

Kommunen ska verka för att hålla en kontinuerlig dialog mellan barn- och utbildningsförvaltningen, planenheten och förvaltningen för service och teknik om lokalbehov, så att behoven kan integreras tidigt i planprocessen och i utvecklingen eller omvandlingen av nya bostadsområden.

I varje beslut som fattas ska barnperspektivet finnas med för att i enlighet med barnkonventionen se till att barnets bästa beaktas i varje beslut som rör barn.

Vid befolkningsförändringar krävs anpassningar i förskola och skola. Detta behöver följas över tid och uppmärksammas för att säkerställa att verksamheten är lämpligt dimensionerad. Vidare är det i kommunen, inte minst i centralorten, idag en gynnsam skolstruktur där elever med olika bakgrund möts och kommunen avser att fortsatt arbeta med de lokaliseringar av förskola och skola som finns idag.

Omsorg

Den demografiska utvecklingen i Skara kommun visar på en tydlig ökning av antalet äldre, särskilt i åldersgrupperna över 80 och 85 år, vilket medför ett ökat behov av särskilda boendeplatser fram till 2030 och vidare mot 2035. För att möta behovet krävs en långsiktig och strategisk planering där bostäder för äldre integreras tidigt i planprocessen och i utvecklingen av nya bostadsområden.

Planeringen ska säkerställa god tillgång till särskilda boenden, trygghetsboenden och tillgängliga ordinära bostäder som möjliggör kvarboende. Närhet till service, kollektivtrafik och trygga utemiljöer är särskilt viktiga lokaliseringsfaktorer.

Inom funktionshinderomsorgen finns ett identifierat behov av ytterligare boende med särskild service samt servicebostäder under kommande år. Planeringen ska möjliggöra etablering av sådana boendeformer i integrerade och tillgängliga lägen, i enlighet med målsättningen att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva som andra och vara delaktiga i samhället.

Ett nära samarbete mellan omsorgsförvaltningen, planenheten, det kommunala bostadsbolaget och andra relevanta aktörer är avgörande för att säkerställa att bostadsbehov för socialtjänstens målgrupper beaktas i den fysiska planeringen och i kommunens långsiktiga bostadsförsörjning.

Kultur- och fritid

Kulturmiljöer, friluftsområden och idrottsanläggningar är viktiga för kommunens attraktivitet, folkhälsa och livskvalitet. Översiktsplanen ska säkerställa långsiktiga förutsättningar för dessa värden genom att beakta dem i den fysiska planeringen och i avvägningar om mark- och vattenanvändning.

Områdena kring östra Billingen och Hornborgasjön har mycket höga natur- och kulturvärden samt stor betydelse för friluftsliv och besöksnäring. Planering inom och i anslutning till dessa områden ska ta särskild hänsyn till rekreations- och friluftsvärden samt till behovet av långsiktigt hållbara besöksstrukturer. Tillgång till tätortsnära natur ska säkerställas i samtliga tätorter. Sammanhängande strukturer för gång-, cykel- och vandringsleder ska möjliggöras och samordnas med angränsande kommuner där så är relevant.

Vilanområdet och Petersburg är strategiskt viktiga områden för idrott, motion och evenemang. Vid planering i eller i anslutning till dessa områden ska hänsyn tas till verksamheternas utvecklingsbehov, tillgänglighet, trafiklösningar och påverkan på närliggande bostads- och naturmiljöer. I samtliga bostadsområden ska ytor för lek, spontanidrott och rörelse säkerställas som en integrerad del av bebyggelsestrukturen.

Skara stad präglas av en stark kulturhistorisk kontinuitet med domkyrkan och den äldre stadsstrukturen som bärande element. Utveckling inom stadskärnan ska ske med särskild hänsyn till kulturmiljövärden och stadens historiska karaktär. Även Varnhem och andra kulturhistoriskt värdefulla miljöer i kommunen ska beaktas i den fysiska planeringen. Planeringen ska samtidigt skapa förutsättningar för levande offentliga rum som möjliggör kulturella aktiviteter, tillfälliga evenemang och konstnärliga inslag i både stad och tätorter.

Social hållbarhet

Enligt 1 kap. 1 § plan- och bygglagen ska samhällsplanering främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö.

Den rumsliga uppdelningen mellan olika funktioner i staden och bristen på samband mellan vissa socioekonomiskt svaga bostadsområden och med staden i övrigt, uppfattas i dag som grundläggande hinder för en socialt hållbar stadsutveckling. Fysiska avstånd och bristande kopplingar mellan stadsdelar riskerar att förstärka skillnader i levnadsvillkor.

En strategisk planering som prioriterar sammanlänkande stråk och gemensamma målpunkter är därför avgörande för att främja social interaktion och skapa en trygg och inkluderande livsmiljö.

Stadens gestaltning med sina offentliga rum och strävan efter en jämställd och jämlik bostadsmarknad blir allt viktigare för att motverka segregation.

Ett stort folkhälsoproblem är den psykiska ohälsan både bland barn, unga och vuxna. Därtill är övervikt bland barn vanligare i Skaraborg jämfört med övriga Västra Götaland.

Det gör det betydelsefullt att arbeta för en miljö som inbjuder till vardagsrörelse och goda matvanor. Att gå och cykla främjar en god hälsa och möjliggör ett gott liv. Därför är goda förutsättningar för att kunna välja en hälsosam livsstil väsentligt.

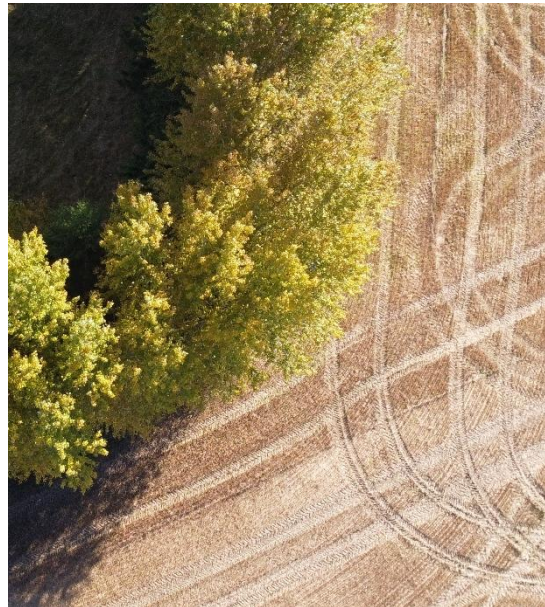
Vid översiktsplanering är en inkluderande planering av hela kommunen central. I detta sammanhang är det särskilt viktigt att värna Skara tätorts befintliga värden, med bland annat småstadens täthet, ett rikt utbud av mötesplatser samt närheten mellan olika målpunkter med en bred variation av rumsliga kvaliteter.

Även de mindre tätorterna och bebyggelsegrupperna har en social sammanhållighet värd att värna. Den bygger främst på småskalighet och strukturer som vuxit fram under generationer.

Ställningstaganden

- Skara kommun ska verka för en god livsmiljö för alla invånare.

- Kommunen ska inom ramen för bostadsförsörjningen verka för en jämställd och jämlik bostadsförsörjning såväl som att motverka segregation.
- Lämpliga utredningar bör i ett tidigt skede genomföras i samband med omfattande stadsbyggnads- och planeringsprocesser.
- Kommunen ska verka för en ökad delaktighet i stadsbyggnadsprocessen. Inte minst barn och unga ska få chans att göra sin åsikt hörd i till exempel fysisk planering, gestaltning och planering för hållbart resande.
- Kommunen ska verka för att framför allt unga invånare ska ha goda förutsättningar för spontan rörelse samt en trygg, säker och bullerfri lekmiljö.

Mark- och vattenanvändning

I det här kapitlet redovisas Skara kommuns syn på markanvändning och möjligheter till framtida utveckling och förändringar. Kapitlet innehåller beskrivningar av användningar, föreslagna områden och tillhörande ställningstaganden. Markanvändningskartan visar samtlig föreslagen markanvändning, vilken är indelad i nuvarande, utvecklad och förändrad användning.

I Översiktsplan 2045 pekas totalt sex markanvändningar ut. Samtliga följer Boverkets föreskrifter, där de beskrivs enligt följande:

- **Bostadsbebyggelse:** Område för bostäder.
- **Friluftsliv och rekreation:** Område för rörligt friluftsliv och rekreation med tillhörande anläggningar.
- **Funktionsblandad bebyggelse:** Område för en blandning av exempelvis bostäder, service, grönområden och verksamheter.
- **Grönområde:** Område med olika värden och funktioner för exempelvis lek och rekreation, hantering av dagvatten och temperaturreglering samt biologisk mångfald.
- **Landsbygd:** Område för mindre samhällen och/eller spridd bebyggelse där landskapet präglas av till exempel jordbruk, skogsbruk [...] och/eller fiske.
- **Verksamheter:** Område för verksamheter och/eller industrier.

Bostadsbebyggelse

Användningen avser områden som i huvudsak används för bostäder. Dessa områden omfattar både befintliga och planerade bostadsmiljöer.

Markanvändningen möjliggör olika typer av bostäder och bostadsnära funktioner där den dominerande funktionen är boende, såsom förskolor, skolor, lekplatser, parker och närservice. Användningen kan innefatta olika former av bostäder och kompletterande funktioner som stödjer vardagslivet och som bidrar till en god boendemiljö.

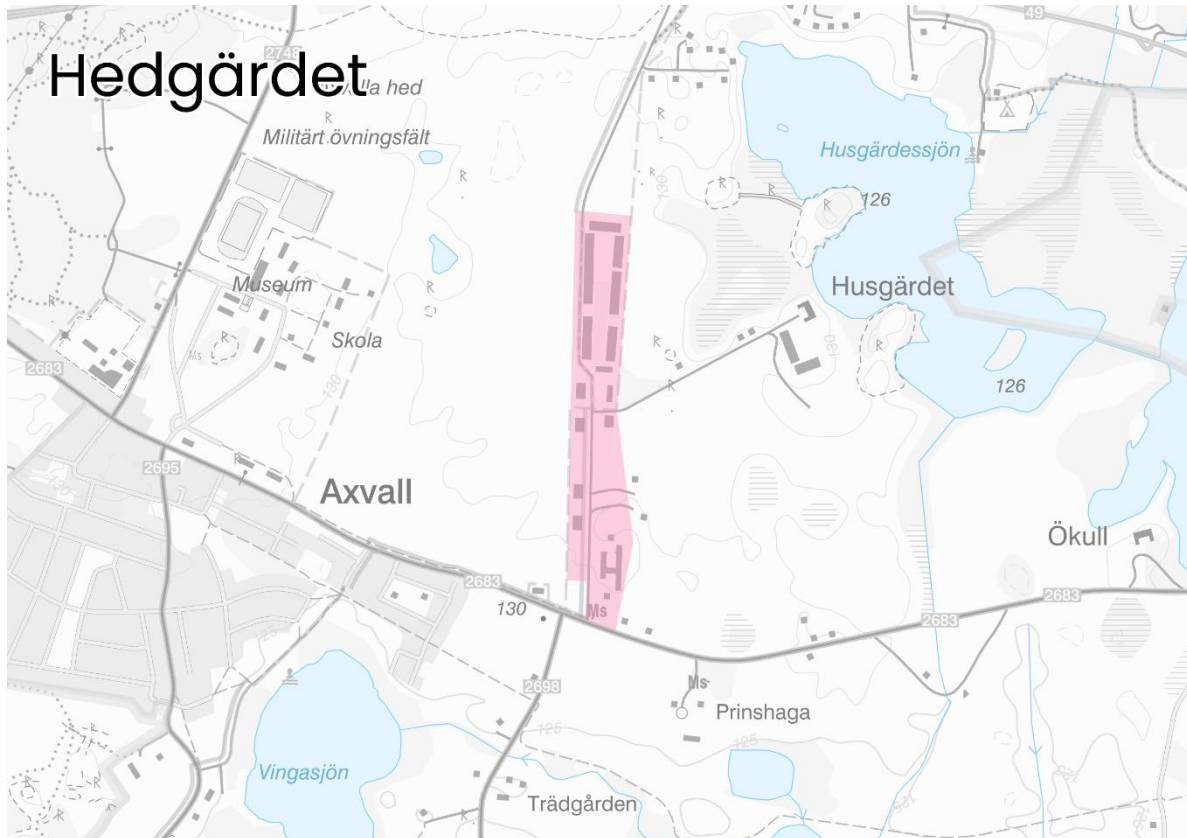
Ställningstaganden

- Komplettering med ny bebyggelse i befintlig bebyggelsestruktur och förtätning förordas där det är lämpligt.
- Tillägg, förändringar och ombyggnader ska som tillkommande bebyggelse samspela med existerande byggnaders värden. Historiska strukturer och planeringsideal som bidragit till en god stadsmiljö går att avläsa i stadsbilden.

- Domkyrkan är den dominerande byggnaden i stadsbilden och dess silhuett ska fortsatt vara tydligt avläsbar.
- Särskilt värdefulla byggnader och kulturmiljöer ska skyddas i nya detaljplaner.
- Kommunen strävar efter att säkerställa en god tillgång till rekreativ grönska i form av till exempel parker.

Föreslagna områden

Hedgärdet, Axvall

Området ligger öster om Axvall tätort, norr om Skaravägen. Heden ligger omgärdad av jordbruksmark och innefattar en rik historia av olika verksamheter och är lämpligt för bostadsbebyggelse. I områdets södra del finns ett tidigare särskilt boende, medan den västra och mellersta delen utgörs av en alléförsedd genomfartsväg, flankerad av fyra barackbyggnader.

I norr finns baracker som tidigare varit pansarvagnsgarage samt pansarmuseum efter tiden då det användes som militärt övningsområde. Heden anses som utvecklad användning då området är väletablerat med nuvarande verksamheter och användningsområden.

Gränsande till området i öster råder landskapsbildskydd som behöver tas hänsyn till vid eventuell framtida bebyggelse. Strax utanför aktuellt område finns fornfynd och fornlämningsområden, varför en arkeologisk utredning kommer krävas i samband med planläggning.

Området omfattas av riksintresse för naturvård, *Valle*. Uttryck som är relevanta för föreslaget område är bland annat dess lokalisering i Valles representativa äldre odlingslandskap, artrik vegetation, fornlämningar och olika landskapselement. På intilliggande Axevalla hed finns en stor naturbetesmark med lång kontinuitet (se mer nedan).

Den hävdgynnade floran och den artrika floran på åkerrenar och vägkanter

innehåller många hotade arter. Vegetationen i framför allt den södra delen av riksintresseområdet är artrik och har stor växtkraft. Kontrasterna är dock stora och de olika vegetationstyperna avlöser ofta varandra tvärt och oväntat.

Då vegetationstyperna i området är mer eller mindre kulturpåverkade är deras existens beroende av en fortsatt hävd genom slåtter, bete och åkermark. Åtgärder som kan hota områdets värden är bland annat bebyggelse av olika slag, upphörd jordbruksdrift, uttag av enstaka äldre träd och borttagning av landskapselement. Det finns risk för påverkan på riksintresseområdet men med varsam utveckling av området med fokus på befintlig bebyggelse och tydlig hänsyn till riksintresset anses risken begränsad.

Väster om området ligger ett område för Natura 2000 (habitatdirektivet), *Axevalla hed*, som bland annat nyttjas för naturbete och som militärt övningsfält. Följande naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet ska bevaras i området: enbuskmarker och silikatgräsmarker. Området skulle påverkas negativt av igenväxning, otillräcklig hävd, svagt betetryck, trampskador, tillskottsutfodring, avmaskningsmedel, gödsling, kalkning, bekämpningsmedel, främmande arter, vallväxter samt upplag och deponier, dikning och liknande åtgärder, ändrad markanvändning och markexploatering.

Gränsen för föreslaget område är anpassad utifrån Axevalla heds gräns och Natura 2000-området kommer inte att tas i anspråk. Axevalla heds känsliga och skyddsvärda biotop kommer också att behöva skyddas i samband med framtida byggarbeten i området. Risk för påverkan

på Natura 2000 bedöms som mycket liten, förutsatt att utveckling av området sker varsamt och med tydlig avgränsning mellan Axevalla hed och utvecklad bebyggelse på föreslaget område.

Området omfattas även av riksintresse för friluftsliv, *Platåbergslandskapet Billingen, delområdet Valle* samt angränsar till *Platåbergslandskapet Billingen, delområdet Hornborgasjön*. Kärnvärden för *Valle* som är relevanta för utpekade område är framför allt natur, tillgänglighet till väg och vandringsled, rik kulturhistoria och närhet till restaurang. De båda riksintresseområdena delar många värden och karaktär.

Åtgärder som kan riskera att skada områdets värden i samband med utvecklad markanvändning inom området är framför allt skogsavverkning i känsliga, exponerade och frekventerade delar, bristande vård av lövträdsrika områden, att ålderdomliga odlingslandskap inte röjs och hålls öppna, borttagning av stengärdesgårdar, åkerholmar, täkt eller andra markarbeten, ökat friluftsutnyttjande i känsliga delar, större friluftsanläggningar, störande anläggningar av olika slag, bebyggelseexploatering eller annan olämplig bebyggelse, gödsling av naturbetesmark, olika vattenföretag och utsläpp av föroreningar.

En utvecklad markanvändning inom det avgränsade föreslagna området bedöms inte påverka riksintresset negativt jämfört med idag. Föreslagen utveckling skulle även kunna påverka riksintresset positivt genom ökad tillgänglighet eller kunskap om det kringliggande karaktäristiska landskapet och dess värden.

Området ligger även inom riksintresse för kulturmiljövård, *Kambrosilurområdet*. Området har mycket höga pedagogiska och vetenskapliga värden som genom landskapets öppenhet och speciella topografiska egenskaper tydligt kan avläsas. Ruinerna efter Axevalla hus, samt Axevalla exercished med välbevarad bebyggelse är särskilt utpekade uttryck som berör området.

Fornlämningsmiljöerna i och runt området utgör en viktig komponent, då de tillsammans med många omgivande fornlämningar berättar om landskapets utveckling och historiska användning. Förutsatt att området utvecklas enligt kommunens intentioner bedöms risken för påverkan på riksintresset som liten.

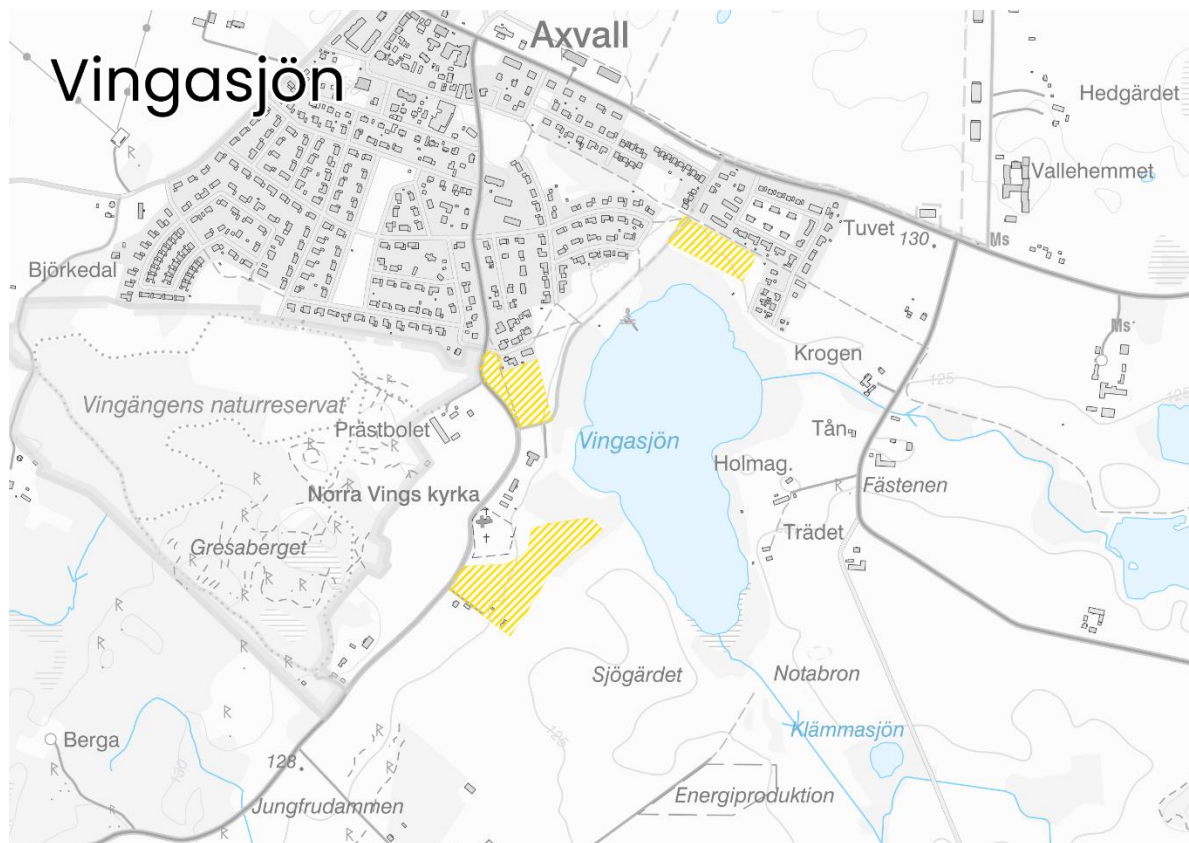
Ställningstaganden

- Med avseende på riksintresse för naturvård ska det vid utveckling av området riktas uppmärksamhet mot hur utvecklingen kan påverka naturvärdena i området. Långsiktiga effekter ska kartläggas så att biologiska och landskapsmässiga värden ges goda utvecklingsmöjligheter och att områdets särskilda värden, fauna och flora kan bibehållas och utvecklas. Naturvärdena behöver respekteras och i möjligaste mån stärkas.
- Vid utveckling av området ska respektavstånd till omgivande naturvärden hållas. En konsekvensanalys av planerade åtgärders påverkan på natur- och friluftsvärden behöver tas fram i samband med planläggning.
- Vid planläggning av området ska Natura 2000-områdets värden ges hänsyn genom skyddande och

respekterande planbestämmelser. Bland annat är det viktigt att bostadstomter avgränsas tydligt gentemot Axevalla hed, förslagsvis genom att i den mån det är möjligt bevara träd mellan heden och ny bebyggelse.

- Vid utveckling av området bör särskild uppmärksamhet riktas mot påverkan på friluftslivet. En konsekvensanalys av planerade åtgärders påverkan på friluftslivet behöver tas fram i samband med planläggning.
- Med hänsyn till riksintresse för kulturmiljön behöver en kulturmiljö- och gestaltungsutredning tas fram för att kunna ta ställning till bland annat lämplig omfattning och utformning. Utredningen behöver även hantera vilka konsekvenser en ändrad markanvändning bedöms få samt vilken hänsyn som krävs för att säkerställa tillgodoseende av riksintresset i samband med framtida planering. Befintlig bebyggelse bör så långt som möjligt bevaras och skyddas för att ge förutsättning för en god gestaltad livsmiljö och en långsiktigt hållbar utveckling av området.
- Fornlämningsmiljöer och andra fysiska lämningar i landskapet behöver ges särskild respekt och skydd mot exploatering så långt det är möjligt. Nämnda lämningar bör om möjligt integreras och lyftas fram och utgöra en av utgångspunkterna för områdets gestaltning och uttryck.
- Bebyggelse i områdets södra del bör föregås av en landskapsbildsanalys.
- Området ligger inom vattenskyddsområde som ska beaktas i framtida planering.

- Allén, som enligt lövskogsinventering innehar naturvärdesklass 2, genom området och befintlig lövskog ska i möjligaste mån bevaras.
- Vid eventuell framtida planering ska kulturhistoriska värden särskilt beaktas.
- En konsekvensanalys av planerade åtgärders påverkan på natur- och friluftsvärden bör tas fram i samband med framtida planering.

Vingasjön, Axvall

Området ligger i den sydöstra delen av Axvall i direkt anslutning till tätorten, norr om sjön med samma namn och är lämpligt för bostadsbebyggelse. Vingasjön omges av bebyggelse i norr och i övriga väderstreck råder jordbrukslandskap med visst inslag av privata gårdar bland skogsområden närmast strandkanten. Stora delar av området är idag detaljplanerat med upphävt strandskydd, där det även föreslås ett LIS-

område. Se kapitel *Landsbygdsutveckling i strandnära lägen*. Detaljplanering för området har inletts av kommunen.

De tre separata bostadsområdena bör i vissa delar planeras var för sig för att möta de olika kraven landskapsbildningen ger på respektive område. Variation i bebyggelsemönster och placering av huskroppar bör ingå i framtida planering. Detta för att minska byggnaders dominans i landskapet och knyta an på de traditionella

strukturer som finns i närområdet idag. Norra Vings kyrka är ett kyrkligt kulturminne i Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister.

Området ligger inom riksintresse för kulturmiljövård, *Kambrosilurområdet*. Uttryck för riksintresset utgörs av bland annat fornlämningsmiljöer från sten-, brons- och järnåldern såväl som från historisk tid. Det finns två registrerade fornlämningar i områdets närhet. Vidare utgör det öppna landskapet och kyrkomiljöer betydande uttryck för riksintresset. Norra Vings kyrka, prästgården och resterna av Norra Vings by är inte utpekade uttryck för riksintresseområdet, men representerar ändå exempel på vad riksintresset avser fånga och utgör därmed viktiga beståndsdelar som ska respekteras vid planläggning och byggnation.

Området ligger även inom riksintresse för naturvård, *Valle*. Valle domineras av ett kamelandskap med åskullar, åsar och sänkor. I Valle finns ett representativt odlingslandskap med många mindre hagmarker och ängar. Valle har även en artrik flora samt ett rikt fågelliv och artrik insektsfauna. Talrika fornlämningar och mängder av landskapselement såsom stenmurar, odlingsrösen och åkerkolmar karaktäriserar landskapet. Åtgärder som kan hota områdets värden är bland annat bebyggelse av olika slag, upphörd jordbruksdrift, uttag av enstaka äldre träd och borttagning av landskapselement. Även förändringar av artrika vägkanter och vägsrännor kan vara ett hot mot områdets biologiska värden. Förutsatt att området utvecklas enligt kommunens intentioner bedöms risken för påverkan på riksintresset som begränsad.

Området ligger även inom riksintresse för friluftsliv, *Platåbergslandskapet Billingen, delområdet Hornborgasjön*. De båda riksintresseområdena *Valle* respektive *Hornborgasjön* delar många kärnvärden och karaktär. Föreslaget område innehåller inte något av riksintressets kärnvärden, men ligger nära flera vandringsleder. Åtgärder som kan riskera att skada riksintresseområdets värden är bristande vård av lövträdrika områden, borttagning av stengärdesgårdar eller åkerhomar, täkt eller andra markarbeten, ökat friluftsnyttjande i känsliga delar, större friluftsanläggningar, störande anläggningar av olika slag, bebyggelseexploatering eller annan olämplig bebyggelse, gödsling av naturbetesmark, olika vattenföretag och utsläpp av föroreningar. Det bedöms inte finnas risk för negativ påverkan på riksintresset, förutsatt att området utvecklas enligt kommunens intentioner och tillgänglighet till sjön säkerställs.

Ställningstaganden

- Bebyggelse placeras så att tillgängligheten till badplatsen inte påverkas negativt.
- Bebyggelsen bör uppföras i högst två våningar och anpassas till landskapets topografi och struktur.
- Nya bostäder ska anpassas till landskapsbilden. Bebyggelsen ska lokaliseras bakom befintlig vegetation eller terrängformationer så att strandlinjen fortsatt upplevs som allmänt tillgänglig och obebyggd.
- Bebyggelse planeras inom tre separata mindre områden vars avgränsningar bör bilda en tydlig struktur likt en naturlig del av närliggande bostadsmiljöer.

- Det nordöstra området ligger inom vattenskyddsområde som ska beaktas i framtida planering.
- Norra Vings kyrka ska fortsatt upplevas som ett tydligt landmärke och en solitär i landskapet. Kyrkans visuella dominans i det omgivande odlingslandskapet och viktiga siktlinjer mot kyrkan ska därför bevaras. Ny bebyggelse ska utformas och placeras så att kyrkans framträdande ställning i landskapsbilden inte påverkas negativt. Ett respektavstånd bör hållas runt kyrkan så att dess kulturhistoriska värden och upplevelsen av kyrkan som en fristående byggnad i landskapet bibehålls.
- Siktlinjen mot Billingen från Stenumsvägen vid det södra området ska bevaras. Den öppna landskapsbilden och utblicken från vägen mot platåberget utgör en viktig del i upplevelsen av odlingslandskapet. Ny bebyggelse och vegetation ska därför placeras och utformas så att den visuella kontakten med Billingen inte påverkas negativt.
- Den tidigare banvallen bör utvecklas som gång- och cykelstråk. Stråket ska bidra till att knyta samman den planerade bebyggelsen i det södra området och Norra Vings kyrka med Axvall tätort samt stärka möjligheterna till hållbara resor och rekreation.
- Byggnadernas volymer ska variera för att efterlikna ett organiskt och lantligt bebyggelsemönster.
- Med hänsyn till riksintresse för kulturmiljövården bör tillkommande bebyggelse hålla respektavstånd till kyrkan och prästgården samt bevara viktiga siktlinjer. Bebyggelse som uppförs öster om kyrkan och prästgården underordnar sig kyrkans torn och långhus. Tornets markerande höjd i förhållande till det flacka landskapet i väst är väsentligt att ha oförändrat för att bevara områdets pedagogiska värden och specifika karaktär. Vidare ska behovet av en arkeologisk utredning samrådats med länsstyrelsen. Utgångspunkten bör vara att fornlämningar i första hand bevaras och beaktas genom att säkerställa allmänhetens tillgänglighet till lämningarna.
- Med avseende på riksintresse för naturvård behöver långsiktiga effekter av ändrad markanvändning kartläggas så att biologiska och landskapsmässiga värden ges goda utvecklingsmöjligheter och att områdets särskilda värden, flora och fauna kan bibehållas och utvecklas. Ändrad markanvändning inom området behöver även ha de respektavstånd som krävs till närmast omgivande naturvärden och naturtyper. En konsekvensanalys av planerade åtgärders påverkan på naturvärden bör tas fram i samband med planläggning.
- Med avseende på riksintresse för friluftsliv behöver uppmärksamhet riktas mot hur ytterligare bostäder skulle påverka riksintresset. Ändrad markanvändning skulle till exempel kunna öka tillgängligheten eller kunskapen om landskapet och dess värden. I samband med planläggning behövs en närmare bedömning av planerade åtgärders påverkan på friluftsvärden.

Hanaskede, Axvall

Området ligger i den västra delen av Axvall, nordväst om Olofstorpsvägen och är lämpligt för bostadsbebyggelse. Hanaskede är placerat inom befintligt planlagt område, enligt en äldre stadsplan för småindustri. Området omgärdas av sammanhållen bebyggelse. Ny bebyggelse bör i huvudsak följa befintlig bebyggelsestruktur med småhusbebyggelse, såväl en- och tvåbostadshus som flerbostadshus.

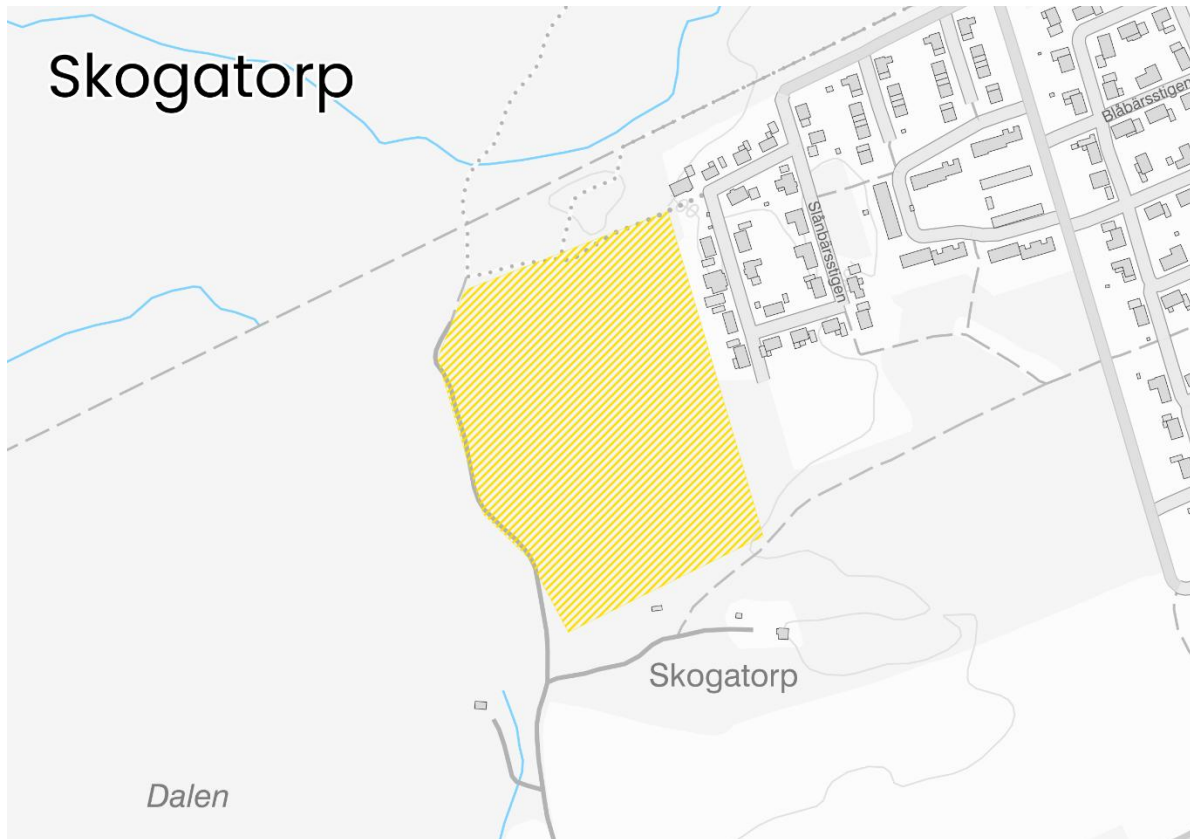
Området ligger inom riksintresse för kulturmiljövård, *Kambrosilurområdet*. Uttryck för riksintresseområdet som är relevanta för Axvalls tätort och området är det på platsen synliga jordbrukslandskapet samt Axvalls framväxt och historiska betydelse. Landskapskaraktären med både tät bebyggelse och relativt stora

jordbruksmarker ger området en speciell karaktär och kan kopplas till riksintressets uttryck. Bebyggande av en del av jordbruksmarken bedöms inte påverka riksintressets uttryck negativt om bebyggelsen placeras med hänsyn till siktlinjer ut från Axvall. Det öppna landskapet skulle också kunna användas som en utgångspunkt för områdets gestaltning.

Ställningstaganden

- Vid exploatering ska riksintresse för kulturmiljövård värnas genom beaktande av landskapskaraktären.
- Ny bebyggelse ska utformas med hänsyn till siktlinjer ut från Axvall till närliggande jordbrukslandskap.

- Bebyggelsen ska anpassas till landskapets struktur och uppföras i samma höjd som befintlig kringliggande bebyggelse.
- Vid planläggning behöver buller från angränsande verksamheter i form av jordbruk utredas.

Skogatorp, Ardala

Området ligger i den västra delen av Ardala, väst om Slånårsstigen och är lämpligt för bostadsbebyggelse.

Skogatorp ligger strax väster om befintligt planlagt verksamhetsområde, invid en mindre men sammanhållen bebyggelsegrupp.

Ny bebyggelse bör i huvudsak följa befintlig bebyggelsestruktur i öster med småhusbebyggelse, möjligtvis mindre flerbostadshus.

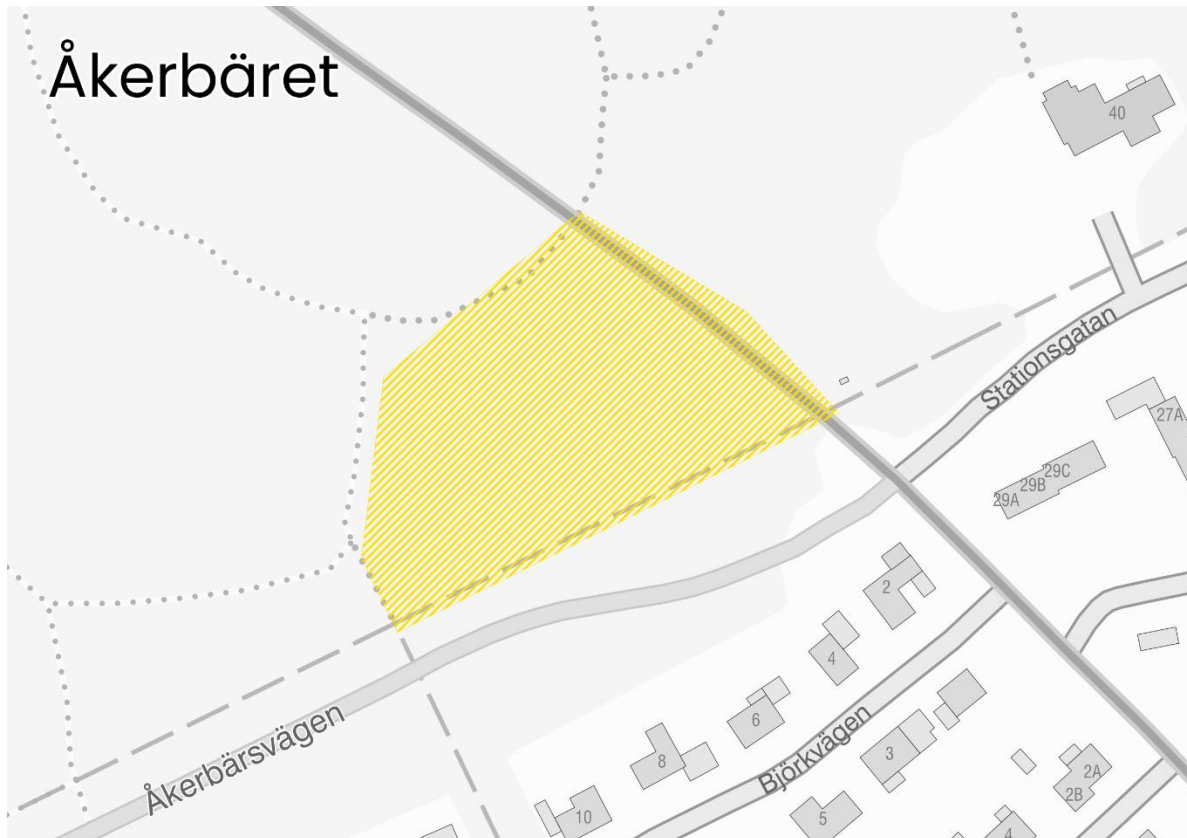
Utformning av väg och bebyggelse bör knyta an till befintlig bebyggelsestruktur.

Med hänsyn till angränsande skogsområden anses områdets ianspråktagande för bostadsbebyggelse inte påverka naturvärden. Det föreslagna området omfattas inte av något riksintresse.

Ställningstaganden

- Bebyggelsen bör uppföras i högst två våningar och anpassas till landskapets topografi och struktur.

- Tillgängligheten för personer som rör sig i området i rekreativa syften behöver utredas vidare och säkerställas i det fortsatta planarbetet.
- Skyfallsutredning behöver tas fram i framtida planering.

Åkerbäret, Ardala

Området ligger i den norra delen av Ardala, norr om Åkerbärsvägen och är lämpligt för bostadsbebyggelse. Åkerbäret ligger bland skogsområden, delvis på västra och östra sidan av Lidköpingsvägen. Ny bebyggelse bör i huvudsak följa befintlig bebyggelsestruktur med småhusbebyggelse, möjligtvis mindre flerbostadshus.

Utformning av väg och bebyggelse bör knyta an till befintlig bebyggelsestruktur.

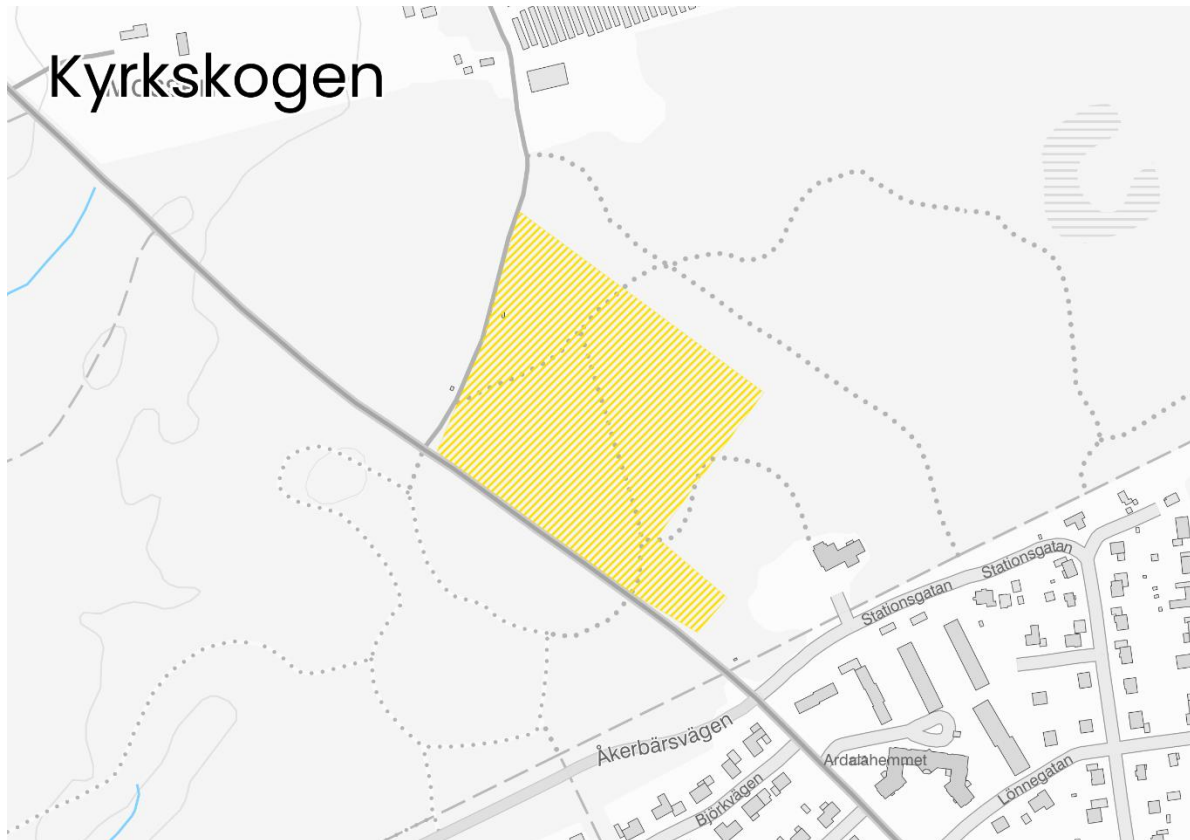
Med hänsyn till angränsande skogsområden anses området ianspråktagande för bostadsbebyggelse inte påverka

skogsområdena negativt. Det föreslagna området omfattas inte av något riksintresse.

Ställningstaganden

- Bebyggelsen bör uppföras i högst två våningar och anpassas till landskapets topografi och struktur.
- Tillgängligheten för personer som rör sig i området i rekreativa syften behöver utredas vidare och säkerställas i det fortsatta planarbetet.

- Förutsättningarna att leda gång- och cykeltrafik direkt mot Åkerbärsvägen bör utredas vidare i framtida planering.

Kyrkskogen, Ardala

Området ligger i den norra delen av Ardala, norr om Åkerbärsvägen och är lämpligt för bostadsbebyggelse. Kyrkskogen är placerat vid den östra sidan av Lidköpingsvägen bland nuvarande skogsområde. Ny bebyggelse bör i huvudsak följa befintlig bebyggelsestruktur i norr med småhusbebyggelse, möjligtvis mindre flerbostadshus. Utformning av väg och bebyggelse bör knyta an till befintlig bebyggelsestruktur.

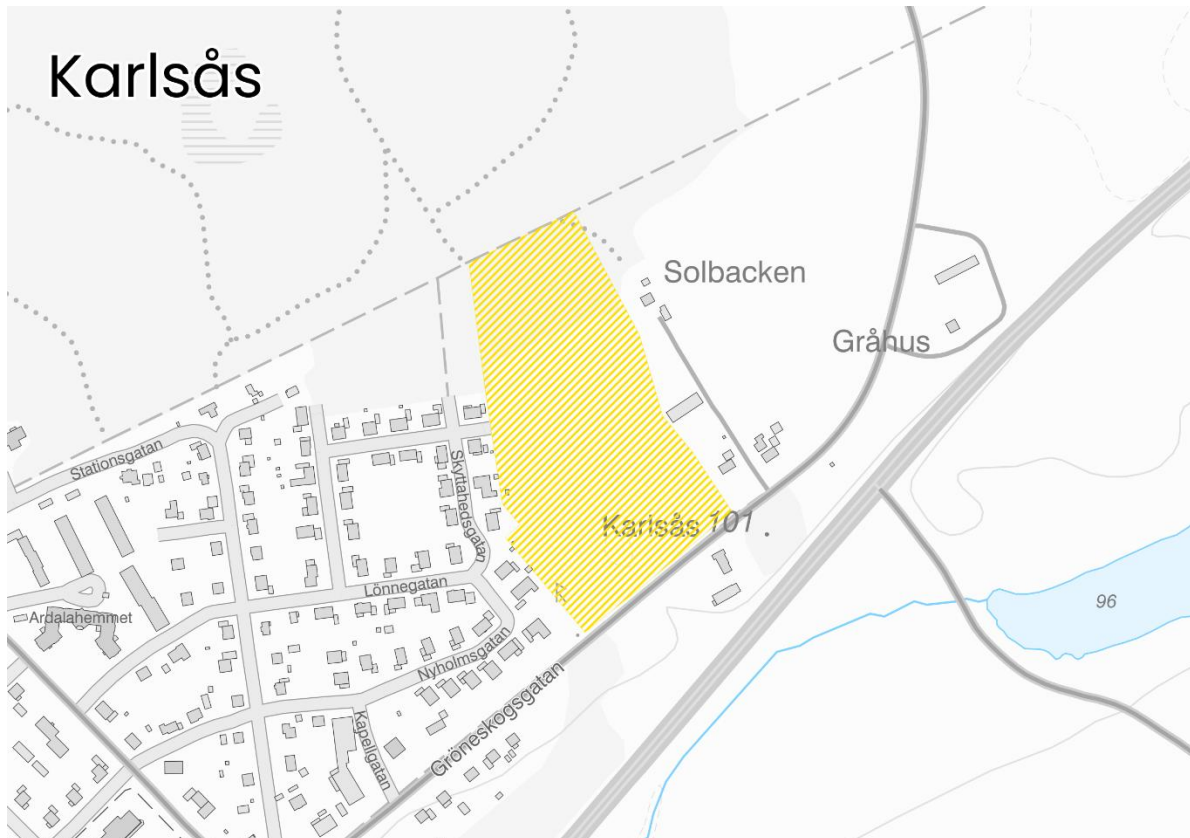
Med hänsyn till angränsande skogsområden anses områdets ianspråktagande för bostadsbebyggelse inte påverka

naturvärden. Det föreslagna området omfattas inte av något riksintresse.

Ställningstaganden

- Bebyggelsen bör uppföras i högst två våningar och anpassas till landskapets topografi och struktur.
- Tillgängligheten för personer som rör sig i området i rekreativa syften behöver utredas vidare och säkerställas i det fortsatta planarbetet.
- Gång- och cykeltrafik längs med Lidköpingsvägen bör utredas vidare i framtida planering.

- Hänsyn ska tas till Sankta Annagårdens utsikt mot skogsområdet i norr.

Karlsås, Ardala

Området ligger i den östra delen av Ardala, norr om Gröneskogsgatan och är lämpligt för bostadsbebyggelse. Karlsås är placerat intill befintligt detaljplanelagt villaområde.

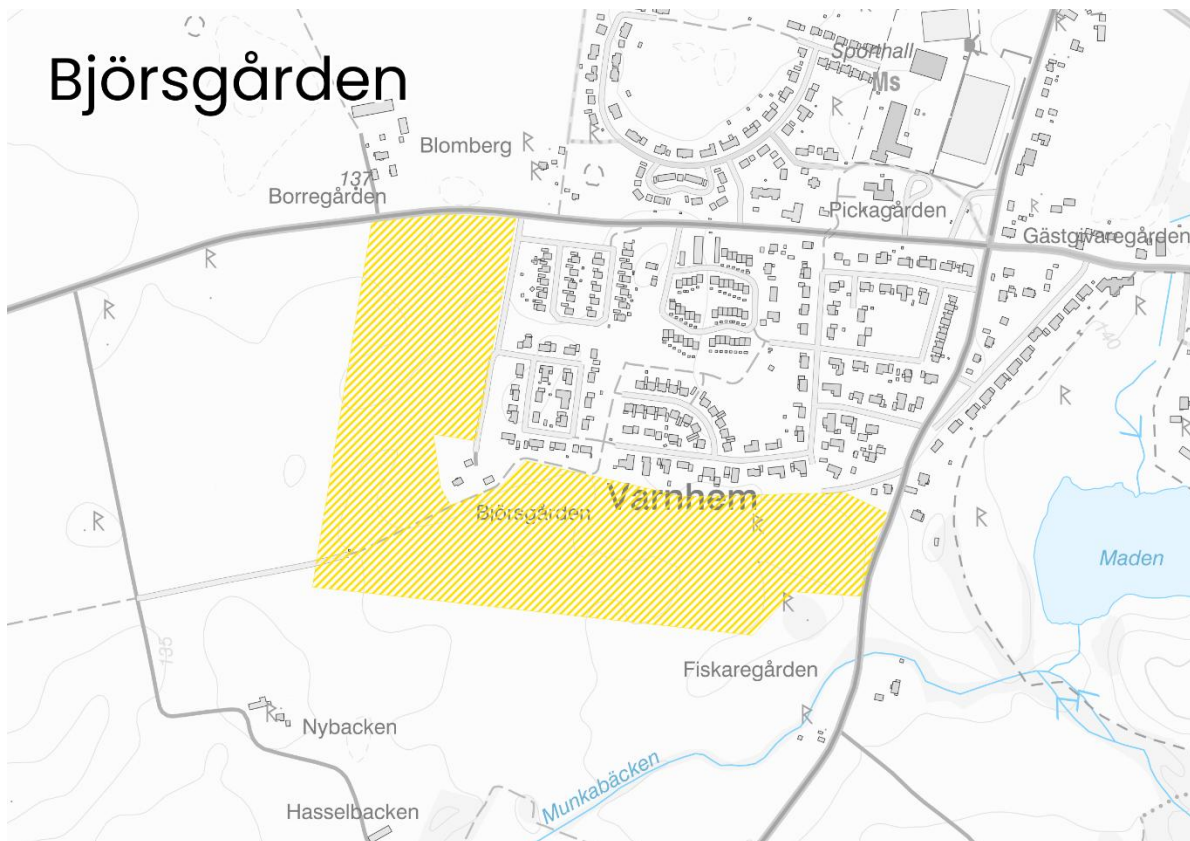
Utvidgning av befintligt bostadsområde via Skyttahedsgatan eller Grönelundsgatan anses lämpliga för angöring av området och skulle ses som en naturlig utökning av befintlig bostadsbyggelsemiljö. Närheten till länsvägarna ger bullerproblematik och väg E20 är idag rekommenderad väg för farligt gods. Den norra delen av områdets mark är relativt sank, vilket behöver utredas med hänsyn till översvämningsrisk.

Marken ägs av Skara kommun och kan anslutas till kommunalt vatten och avlopp. Väganslutning till befintlig och framtida bebyggelse ska säkerställas i detaljplaneskedet. Ny bebyggelse blir sannolikt väl synlig från E20. Mindre utökning av området genom att följa tidigare kvartersstruktur anses välanpassat sett till påverkan på landskapsbilden. Det föreslagna området omfattas inte av något riksintresse.

Ställningstaganden

- Bebyggelsen bör uppföras i högst två våningar och anpassas till landskapets topografi och struktur.
- Buller från väg E20 ska utredas i framtida planering.

- Riskbedömning om farligt gods bör utredas i framtida planering.
- I samband med planläggning behöver dagvatten och översvänningsrisk utredas.

Björsgården, Varnhem

Området är beläget i den sydvästra delen av Varnhem och omfattar sammanlagt cirka 17 hektar mark. Området gränsar till befintlig tätortsbebyggelse och sträcker sig vidare ut mot det omgivande jordbrukslandskapet. Sammantaget rymmer området skiftande förutsättningar, från tätortsnära mark med god koppling till befintlig bebyggelsestruktur i väst till mer landskapspräglade delar i söder som

fungerar som övergång mellan ort och odlingslandskap.

De delar som ligger närmast den befintliga bebyggelsen har goda förutsättningar att knyta an till Varnhems nuvarande struktur. Här kan bostadsutveckling ske i samspel med omkringliggande bostadsområden vad gäller skala, täthet och grönstruktur. Småhusbebyggelse är den dominerande bebyggelsestypen, men även inslag av mindre flerbostadshus och kompletterande

funktioner kan rymmas i den västra delen. Förhållandet mellan bebyggd yta och grönstruktur ska utformas i linje med angränsande bostadsområden, och gröna samband för gång- och cykeltrafik bör integreras som en naturlig del av strukturen. Områdets läge vid infarten till Varnhem från väst och söder innebär samtidigt att gestaltning och landskapsanpassning är av särskild betydelse.

Den södra delen av området utgörs av jordbruksmark som bryts upp av landskapselement såsom åkerholme, trädgrupper och en allé längs Broddetorpsvägen. Elementen skapar ett landskap med tydlig rumslighet och brutna siktlinjer, där samspelet mellan de öppna ytorna och landskapselementen är avgörande för upplevelsen. Området fungerar här som en tydlig övergång mellan Varnhems tätort och det omgivande odlingslandskapet.

Landskapsbilden i söder är känslig för förändring, och även begränsad ny bebyggelse kan få påverkan på landskapets struktur och upplevelse. Utveckling ska därför ske med låg exploateringsgrad och med tydlig anpassning till landskapets skala, topografi och struktur. Viktiga siktlinjer ska bevaras, och åkerholme samt allé ska värnas och fortsatt vara tydligt avläsbara i landskapet. Området i söder ska i första hand fungera som en landskapsmässig övergång och inte som ett område för sammanhängande bostadsbebyggelse.

Området ligger inom riksintresse för kulturmiljövård, *Kambrosiluumrådet*. Uttryck för riksintresseområdet som är relevanta för Varnhem är fornlämningsmiljöer från sten-, brons- och järnåldern såväl som från historisk tid samt Varnhems klosterkyrka och klosterruin som utgör landets bäst

bevarade cisterciensanläggning. Aktuellt område ligger i en miljö rik på fornlämningar. I den södra delen av området finns fornlämningar i form av en hållristning och stenkammargrav. På åkerholmen i söder finns även en fornlämning i form av en stensättning. De övriga uttrycken för riksintresset såsom Varnhems klosterkyrka och klosterruin ligger utanför aktuellt område och berörs inte fysiskt av en eventuell utveckling. Det som bedöms relevant är i stället hur Varnhems historiska framväxt och klostrets roll kan upplevas och förstås i landskapet.

Den västra delen av området har visuella samband med kyrkomiljön genom siktlinjer mot klosterkyrkan. Landskapets öppenhet och läsbarhet är där av betydelse för förståelsen av klostrets historiska dominans och platsens kulturhistoriska sammanhang.

Den södra delen av området saknar i stället visuell kontakt med kyrkomiljön och bedöms därför ha en svagare koppling till detta uttryck. Förutsatt att Björsgården utvecklas enligt kommunens intentioner bedöms risken för påverkan på riksintressen som liten.

Området ligger även inom riksintresse för naturvård, *Valle*. Valle domineras av ett kamelandskap med åskullar, åsar och sänkor. I Valle finns ett representativt odlingslandskap med många mindre hagmarker och ängar. Valle har även en artrik flora samt ett rikt fågelliv och artrik insektsfauna. Talrika fornlämningar och mängder av landskapselement såsom stenmurar, odlingsrösen och åkerkolmar karaktäriserar landskapet. Åtgärder som kan hota området värden är bland annat bebyggelse av olika slag, upphörd jordbruksdrift, uttag av enstaka äldre träd och borttagning av landskapselement. Även

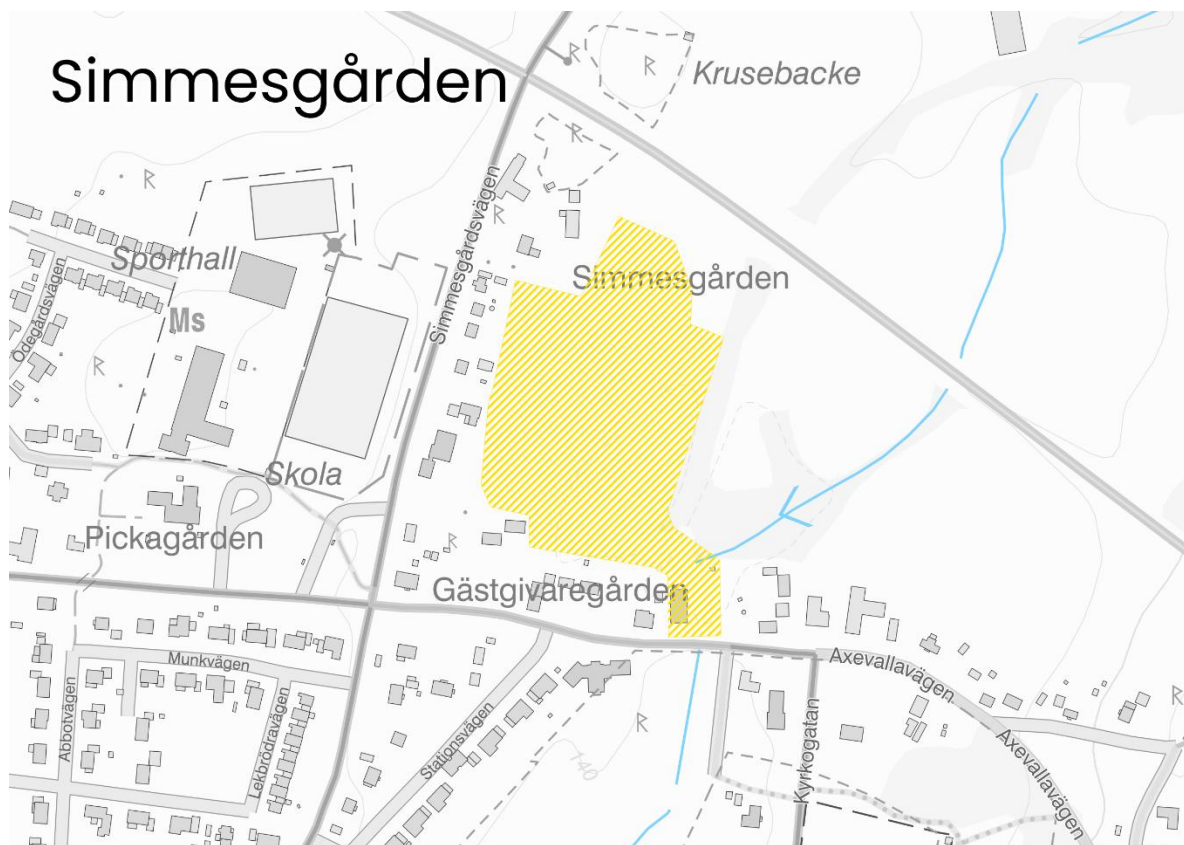
förändringar av artrika vägkanter och vägsrännor kan vara ett hot mot områdets biologiska värden. Förutsatt att området utvecklas enligt kommunens intentioner bedöms risken för påverkan på riksintresset som begränsad.

Området ligger även inom riksintresse för friluftsliv, *Platåbergslandskapet Billingen, delområdet Hornborgasjön*. De båda riksintresseområdena *Valle* respektive *Hornborgasjön* delar många kärnvärden och karaktär. Förslaget område innehåller inte något av riksintressets kärnvärden, men ligger nära flera vandringsleder, bland annat Pilgrimsleden Gudhem-Varnhem som passerar Hornborgasjön. Åtgärder som kan riskera att skada riksintresseområdets värden är bristande vård av lövträdsrika områden, borttagning av stengärdesgårdar eller åkerhomar, täkt eller andra markarbeten, ökat friluftsnyttjande i känsliga delar, större friluftsanläggningar, störande anläggningar av olika slag, bebyggelseexploatering eller annan olämplig bebyggelse, gödsling av naturbetesmark, olika vattenföretag och utsläpp av föroreningar.

Ställningstaganden

- Med avseende på riksintresse för kulturmiljövård ska behovet av en arkeologisk utredning samrådats med länsstyrelsen. Utgångspunkten bör vara att fornlämningar i första hand bevaras och beaktas genom att säkerställa allmänhetens tillgänglighet till lämningarna. Även uttrycket av Varnhems historia och framväxt i det omgivande landskapet bör värnas vid exploatering av platsen. Platsens relation till klosterkyrkan och eventuella siktlinjer inom Varnhem behöver beaktas vid gestaltning av området.

- Med avseende på riksintresse för naturvård behöver långsiktiga effekter av ändrad markanvändning kartläggas så att biologiska och landskapsmässiga värden ges goda utvecklingsmöjligheter och att områdets särskilda värden, flora och fauna kan bibehållas och utvecklas. Ändrad markanvändning inom området behöver även ha de respektavstånd som krävs till närmast omgivande naturvärden och naturtyper. En konsekvensanalys av planerade åtgärders påverkan på naturvärden bör tas fram i samband med planläggning.
- Med avseende på riksintresse för friluftsliv behöver uppmärksamhet riktas mot hur ytterligare bostäder skulle påverka riksintresset. Vid förändring i området behöver dagens variation av landskapet och intresseväckande naturvärden respekteras och i möjligaste mån stärkas. Ändrad markanvändning skulle till exempel kunna öka tillgängligheten eller kunskapen om landskapet och dess värden. I samband med planläggning behövs en närmare bedömning av planerade åtgärders påverkan på friluftsvärden. Hänsyn behöver även tas till befintlig gång- och cykelväg mellan Skara och Varnhem.
- Landskapsbildsanalys genomförs i samband med kommande planering för att utreda hur bebyggelse förhåller sig för resande längs Axevallavägen och Broddetorpsvägen.
- Hänsyn ska tas till intilliggande jordbruksverksamhet.
- Enskilda in- och utfarter mot Axevallavägen och Broddetorpsvägen ska undvikas.

Simmesgården, Varnhem

Simmesgården ligger i norra delen av Varnhem och omfattar drygt 4 hektar mark, till största delen kommunägd. Området utgörs främst av åkermark och omges av väg 49, en bevuxen banvall samt sammanhållen bebyggelse i form av framför allt fristående villor. Området ses som en naturlig fortsättning på Varnhems tätort och befintlig bebyggelse. Utifrån detta samt att sikten till ny bebyggelse från dagens vägar och gator redan idag är begränsad, bedöms en exploatering av området inte påverka landskapsbilden negativt.

Området ligger inom riksintresse för friluftsliv, *Platåbergslandskapet Billingen, delområdet Valle*. Kärnvärden relevanta för utpekade område är framför allt natur och närheten till Varnhems klosterkyrka. Viktiga

förutsättningar för bevarande och utveckling av områdets värden är bland annat vikten av kontinuerligt underhåll av vägar. Åtgärder som kan skada riksintresset är bebyggelseexploatering, borttagning av åkerholmar eller skogsavverkning. Risken för negativ påverkan på riksintresseområdet bedöms vara begränsad, förutsatt att hänsyn ges till riksintressets värden och utveckling sker varsamt.

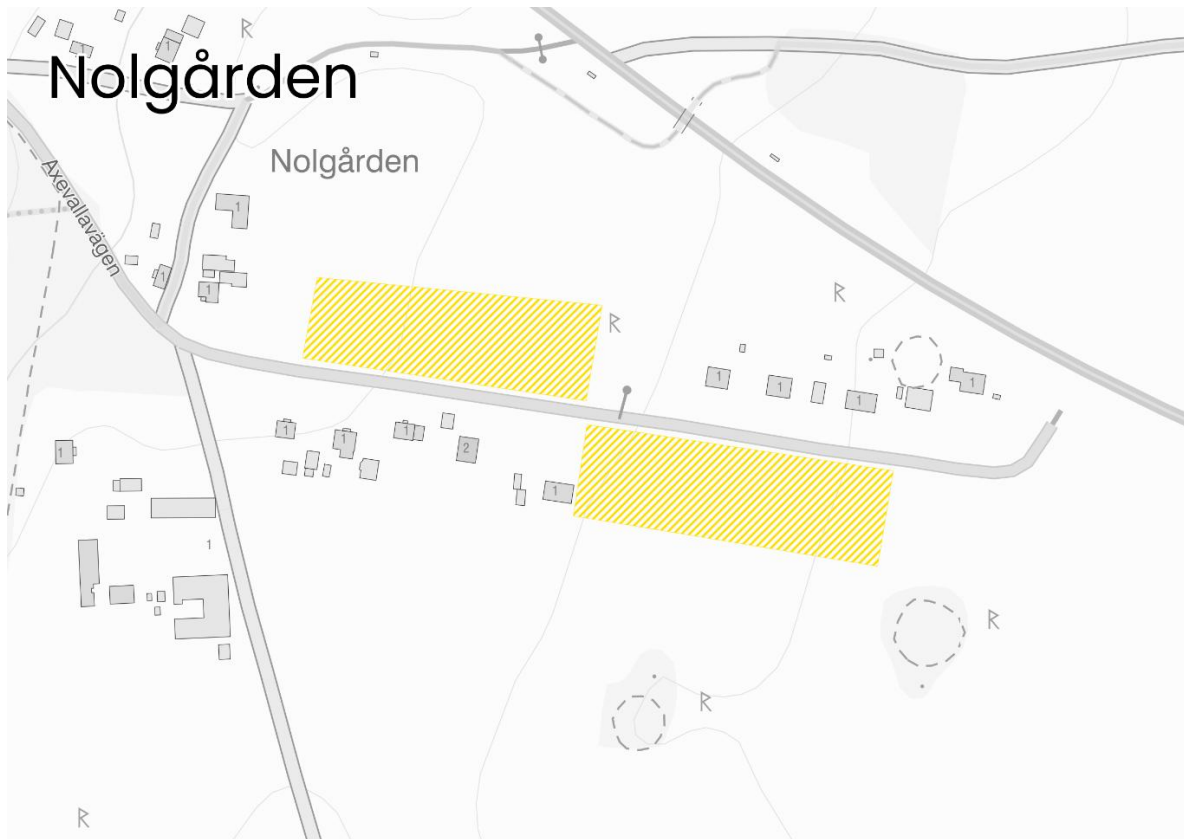
Området ligger inom riksintresse för kulturmiljövård, *Kambrosilurområdet*. Uttryck för riksintresseområdet som är relevanta för Varnhem är fornlämningsmiljöer från sten-, brons- och järnåldern såväl som från historisk tid samt Varnhems klosterkyrka och klosterruin som utgör landets bäst bevarade cisterciensanläggning. Förutsatt att området utvecklas enligt kommunens intentioner bedöms risken för påverkan på

riksintresset som liten. Detaljplaneprocess för området pågår.

Ställningstaganden

- Ny bebyggelse ska anpassas till landskapets topografi och struktur och olika upplåtelseformer och bygghusetyper förordas.
- Byggnation av området bör avvakta färdigställandet av ombyggnationen av väg 49, etapp Axvall-Varnhem.
- Stor del av banvallen bör bevaras.
- Med avseende på riksintresse för friluftsliv ska naturmarken och åkerholmar inom området vidare utredas och vid behov bevaras och utvecklas. Närheten och tillgängligheten till klosterkyrkan ska bevaras.
- Med avseende på riksintresse för kulturmiljö ska arkeologiska förutsättningar utredas och exploatering ta hänsyn till kulturhistoriska värden inom och i närheten av området.

Uttrycket av Varnhems historia och karaktär ska värnas och platsens relation till klosterkyrkan behöver beaktas.

Nolgården, Varnhem

Området ligger i den östra delen av Varnhem, öster om Varnhem kyrka, på vardera sida om Axevallavägen och är lämpligt för bostadsbebyggelse. Nolgården är placerad i närhet till sammanhållen bebyggelse och är omgärdad av mindre småhusbebyggelse i form av bostäder. Ny bebyggelse bör i huvudsak följa befintlig bebyggelsestruktur med småhusbebyggelse, såväl en- som tvåbostadshus.

Området ligger inom riksintresse för kulturmiljövård, *Kambrosilurområdet*. Uttryck för riksintresseområdet som är relevanta för Varnhem är fornlämningsmiljöer från sten-, brons- och järnåldern såväl som från historisk tid samt Varnhems klosterkyrka och klosterruin som utgör landets bäst bevarade cisterciensanläggning. I närheten av området finns ett fornlämningsområde

med flera stensättningar och en exploatering skulle kunna påverka fornlämningsområdet negativt. Förutsatt att området utvecklas enligt kommunens intentioner bedöms risken för påverkan på riksintresset som liten. Genom att ny bebyggelse kompletterar befintlig bedöms inte ny bebyggelse påverka landskapsbilden.

Området ligger delvis även inom riksintresse för naturvård, *Sydbillingen*. Utpekade område ligger inom området för platåberget, men ligger i utkanten av riksintresseområdet och omfattas inte av riksintressets huvudsakliga värden. Riksintresseområdets värden kan däremot påverkas negativt av bland annat minskad eller upphörd jordbruksdrift, vägdragningar, schaktning, tippning samt olämpligt lokaliserad eller anpassad bebyggelse och anläggningar av olika slag. Även

förändringar av artrika vägkanter och vägslänter kan vara ett hot mot områdets biologiska värden. Förutsatt att området utvecklas enligt kommunens intentioner bedöms risken för påverkan på riksintresset som liten.

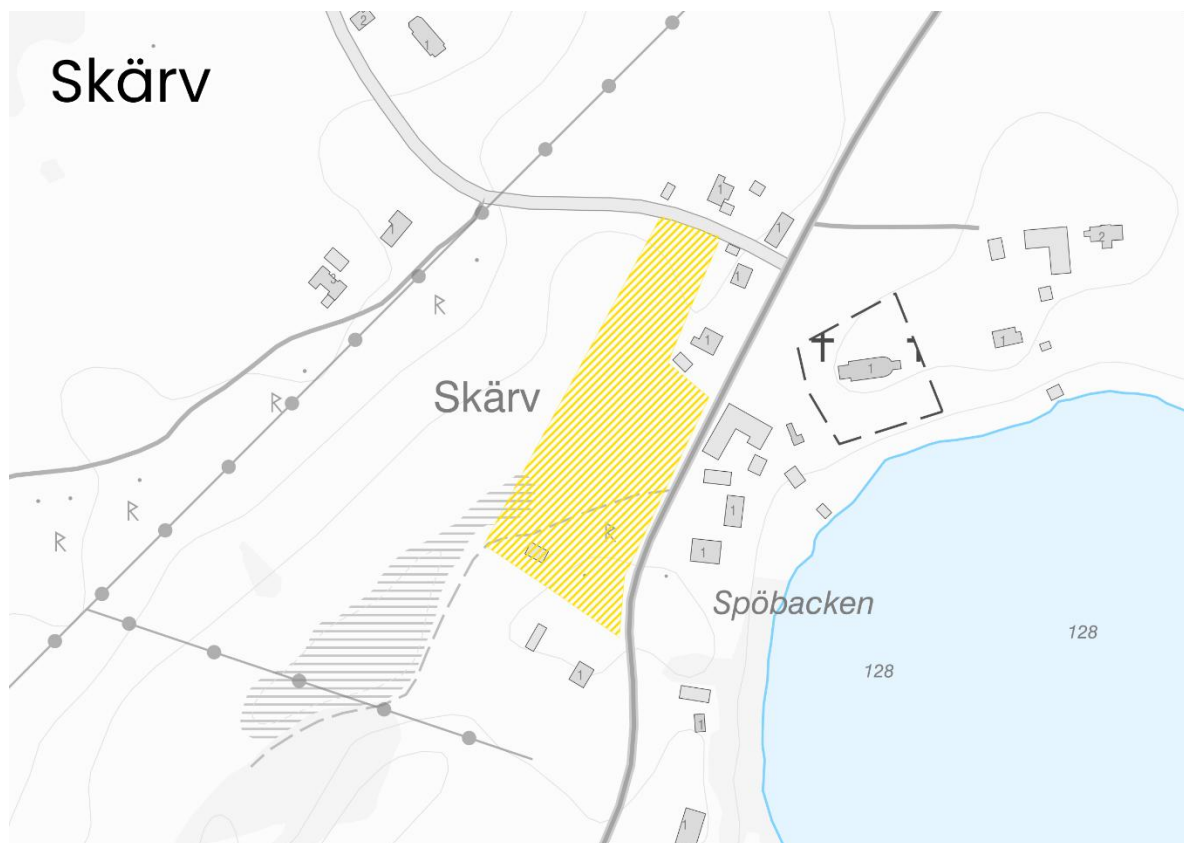
Området omfattas även av riksintresse för friluftsliv, *Platåbergslandskapet Billingen, delområdet Billingen*. Föreslaget område innehåller inte något av riksintressets kärnvärden, men ligger nära flera vandringsleder. Viktiga förutsättningar för bevarande och utveckling av områdets värden är bland annat vikten av kontinuerligt underhåll av vägar för att stärka bergets upplevelsevärden. Framträdande element i jordbrukslandskapet ska bevaras. Omfattande bebyggelseexploatering kan vara negativt för friluftslivsvärdena. Genom varsam utveckling av befintligt bostadsbestånd med bostäder längs med befintlig väg bedöms risken för påverkan på riksintresset som liten. Vidare kan utveckling av området även ha en positiv påverkan på riksintresset genom ökad tillgänglighet till riksintressets värden.

Ställningstaganden

- Med avseende på riksintresse för kulturmiljö och fornlämningar ska en arkeologisk utredning tas fram inför eventuell planläggning för att avgöra områdets utbredning samt var och hur området kan exploateras. Även uttrycket av Varnhems historia och framväxt i det omgivande landskapet bör värnas vid exploatering av platsen. Platsens relation till klosterkyrkan och

eventuella siktlinjer inom Varnhem behöver beaktas vid gestaltning av området.

- Med avseende på riksintresse för naturvård behöver långsiktiga effekter av ändrad markanvändning kartläggas så att biologiska och landskapsmässiga värden ges goda utvecklingsmöjligheter och att områdets särskilda värden, fauna och flora kan bibehållas och utvecklas. Ändrad markanvändning inom området behöver även ha de respektavstånd som krävs till närmast omgivande naturvärden och naturtyper. En konsekvensanalys av planerade åtgärders påverkan på såväl natur- som friluftsvärden bör tas fram i samband med planläggning.
- Uppmärksamhet behöver riktas mot hur ytterligare bostäder skulle påverka riksintresse för friluftslivet. Vid förändring i området behöver dagens variation av landskapet och intresseväckande naturvärden respekteras och i möjligaste mån stärkas. Ändrad markanvändning skulle till exempel kunna öka tillgängligheten eller kunskapen om landskapet och dess värden. I samband med planläggning behövs en närmare bedömning av planerade åtgärders påverkan på natur- och friluftsvärden.
- Bebyggelsen bör uppföras i högst två våningar och anpassas till landskapets topografi och struktur.
- Eventuell bullerpåverkan från väg 49 ska studeras i framtida planering.

Skärv

Området ligger i de östra delarna av kommunen, nordöst om Axvall, längs Skärvavägen och är lämpligt för bostadsbebyggelse. Skärv ligger strax väster om Skärvs kyrka, invid en mindre men sammanhållen bebyggelsegrupp. Skärv är även utpekad som LIS-område. Se kapitel *Landsbygdsutveckling i strandnära lägen*. Området utgörs främst av åkermark, mindre skogsmark och omgärdas av mindre bostadsbebyggelse. Området omfattas av landskapsbildsskydd och gränsar till vattenskyddsområde i söder med ett närliggande våtmarksområde.

Området omfattas av riksintresse för naturvård, *Valle*, och ligger inom ett välutvecklat kamelandskap med bland annat sjöar, äldre odlingslandskap och artrik

vegetation, flora och fauna. Åtgärder som kan hota områdets värden är bland annat bebyggelse av olika slag, upphörd jordbruksdrift, uttag av enstaka äldre träd och borttagning av landskapselement. Risk för påverkan på riksintresseområdet bedöms som liten, förutsatt att området bebyggs enligt kommunens intentioner.

Området ligger även inom riksintresse för kulturmiljövård, *Kambrosilurområdet*. Kambrosilurområdet har mycket höga pedagogiska och vetenskapliga värden som genom landskapets öppenhet och speciella topografiska egenskaper tydligt kan avläsas. Fornlämningsmiljöer i riksintresseområdet utgör en viktig komponent. Uttryck för riksintresset som är relevanta för föreslaget område är framför allt dess läge och närhet till Valleområdet med sitt herrgårdlandskap.

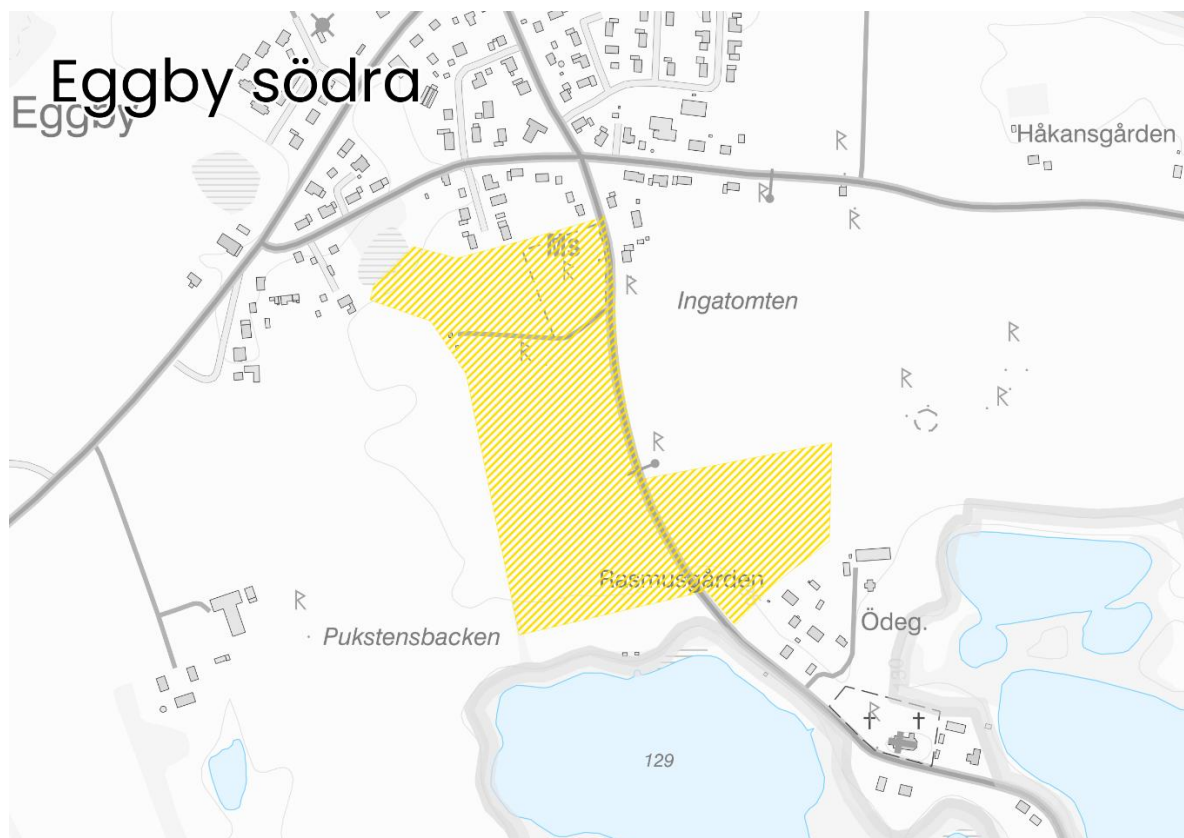
Det finns kända fornlämningar inom och i närheten av föreslaget område. Påverkan på riksintresset bedöms som liten förutsatt att ny exploatering följer kommunens intentioner och att skogspartiet sydväst om området bevaras som ett visuellt avskiljande element.

Området ligger även inom riksintresse för friluftsliv, *Platåbergslandskapet Billingen – delområdet Valle*. Kärnvärden relevanta för utpekade område är framför allt sjöar, god tillgänglighet via vägar och vandringleder och närheten till naturreservat. Viktiga förutsättningar för bevarande och utveckling av områdets värden är framför allt vikten av kontinuerligt underhåll av bland annat vägar och andra anordningar. Åtgärder som kan skada riksintresset är främst bebyggelseexploatering och markarbeten. Risken för negativ påverkan på riksintresseområdet bedöms vara begränsad, förutsatt att hänsyn ges till riksintressets värden och utveckling sker varsamt.

Ställningstaganden

- Ny bebyggelse föreslås i anslutning till befintliga bostadstomter och i samma skala som den omgivande bebyggelsen.

- Bebyggelsen bör uppföras i högst två våningar och anpassas till landskapets topografi och struktur.
- Eventuell ny väganslutning bör utredas i framtida planering.
- Områdets närhet till vattenskyddsområde ska beaktas i framtida planering.
- Med hänsyn till riksintresse för naturvård ska riksintresseområdets värden utredas vidare vid framtida planering. Exploatering ska anpassas till förmån för riksintresset.
- Med hänsyn till riksintresse för kulturmiljövård bör de sammanlagda effekterna av gestaltningen som berör riksintresseområdet bidra till att stärka kvarvarande landskapsrum och dess värden.
- Arkeologiska förutsättningar ska utredas vidare och fornlämningar vid behov skyddas i detaljplan.
- Med hänsyn till riksintresse för friluftsliv kan kompletterande gångstråk längs de öppna markerna möjliggöra nya upplevelser av landskapet.

Eggby södra, Eggby

Området ligger i den södra delen av Eggby tätort, norr om Eggby kyrka och väster om Höjentorpsvägen intill Eggbysjöns norra del och är lämpligt för bostadsbebyggelse. Området utgör en naturlig fortsättning på befintlig sammanhållen småhusbebyggelse i Eggby och har närhet till förskola, kollektivtrafik och befintlig teknisk infrastruktur.

Eggby södra är även utpekat som LIS-område. Se kapitel *Landsbygdsutveckling i strandnära lägen*. En begränsad komplettering med bostäder i direkt anslutning till befintlig bebyggelsestruktur, på den västra sidan av Höjentorpsvägen bedöms stärka underlaget för service, skola och kollektivtrafik samt bidra till en långsiktigt hållbar utveckling av Eggby som boendeort. Ny bebyggelse ska samlas och

anpassas till landskapets struktur för att undvika spridd exploatering längs strandlinjen.

Området omfattas av landskapsbildsskydd och landskapet präglas av öppna jordbruksmarker, siktlinjer och inslag av trädridåer längs strandkanten. I den norra delen av området, väst om Höjentorpsvägen finns en betesmark med potentiellt höga naturvärden. Denna inventerade ängs- och betesmarken ska beaktas i framtida planering. Vidare har ett skyddsavstånd ritats ut i de södra delarna mot strandkanten för att säkerställa skyddsavstånd från Natura 2000-området.

Området omfattas av riksintresse för naturvård, *Valle*, och ligger inom ett välutvecklat kamelandskap med bland annat sjöar, äldre odlingslandskap och artrik vegetation, flora och fauna. Åtgärder som

kan hota områdets värden är bland annat bebyggelse av olika slag, upphörd jordbruksdrift, uttag av enstaka äldre träd och borttagning av landskapselement. Risk för påverkan på riksintresseområdet bedöms som liten, förutsatt att området bebyggs enligt kommunens intentioner.

Området ligger även inom riksintresse för friluftsliv, *Platåbergslandskapet Billingen – delområdet Valle*. Kärnvärden relevanta för utpekade område är framför allt odlingslandskap, god tillgänglighet via väg samt närheten till naturreservat och sjöar. Viktiga förutsättningar för bevarande och utveckling av områdets värden är framför allt vikten av kontinuerligt vägunderhåll. Åtgärder som kan skada riksintresset är bebyggelseexploatering, markarbeten eller skogsavverkning. Risken för negativ påverkan på riksintresseområdet bedöms vara liten, förutsatt att utveckling sker varsamt och att tillgängligheten till väg behålls.

Området ligger även inom riksintresse för kulturmiljövård, *Kambrosiluumrådet*. Kambrosiluumrådet har mycket höga pedagogiska och vetenskapliga värden som genom landskapets öppenhet och speciella topografiska egenskaper tydligt kan avläsas. Fornlämningsmiljöer i riksintresseområdet utgör en viktig komponent. Uttryck för riksintresset som är relevanta för föreslaget område är framför allt dess läge och närhet till Valleområdet med sitt herrgårdlandskap. Det finns kända fornlämningar inom och i närheten av föreslaget område. Påverkan på riksintresset bedöms som liten förutsatt att ny exploatering följer kommunens intentioner.

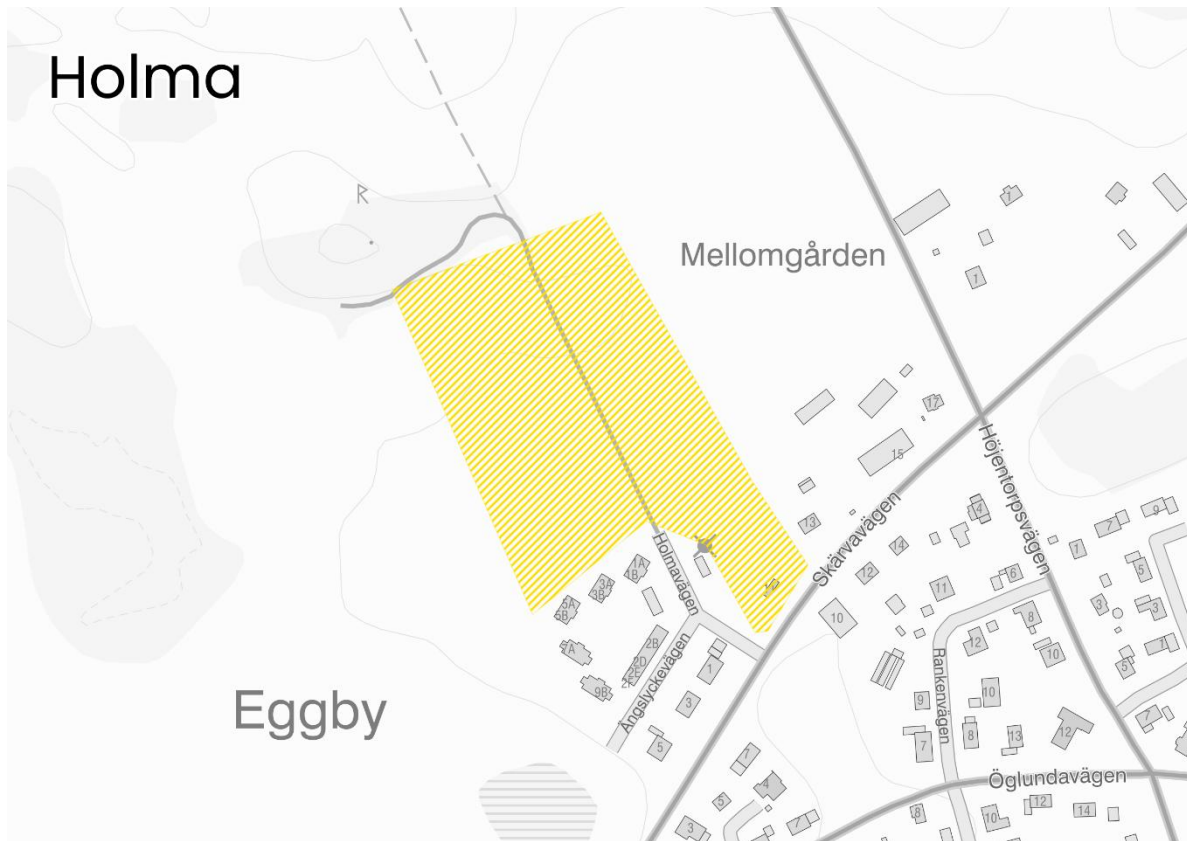
Ställningstaganden

- Ny bebyggelse ska lokaliseras i direkt anslutning till befintlig sammanhållen bebyggelse.
- Exploateringen ska begränsas i omfattning och anpassas till landskapets öppna struktur och siktlinjer.
- Vid förändringar i området behöver långsiktiga effekter av ändrad markanvändning bedömas, så att omkringliggande biologiska och landskapsmässiga värden inte missgynnas av ny markanvändning på platsen.
- Höjentorpsvägens fokus i landskapet bör behållas och utgöra den centrala delen i området gestaltning.
- Bebyggelse ska lokaliseras och utformas med hänsyn till landskapsbild och allmänhetens tillgång till strandzonen. Fri passage längs strandlinjen ska säkerställas och strandnära vegetation bevaras. Detta med hänsyn till riksintresse för friluftsliv och närheten till naturreservat. Det utritade skyddsavståndet mot strandkanten ska tas med i framtida planering.
- Med hänsyn till riksintresse för naturvård ska riksintresseområdets värden utredas vidare vid framtida planering. Exploatering ska anpassas till förmån för riksintresset. Delar av norra områdets betesmarker bör utredas i framtida planering för att säkerställa potentiellt höga naturvärden.
- Ny bebyggelse ska lokaliseras och utformas med hänsyn till riksintresse för kulturmiljövård och kulturhistoriska värden inom och i närheten av området. Arkeologiska förutsättningar ska utredas vidare och fornlämningar vid

behov skyddas i detaljplan. Områdets relation till kyrkoområdet behöver beaktas då kyrkan och dess omgivning

fortsatt ska upplevas som del av en distinkt kyrkomiljö.

Holma, Eggby

Området ligger i den västra delen av Eggby tätort, nordväst om Skäravägen och på båda sidor av Holmavägen och är lämpligt för bostadsbebyggelse. Området utgör en naturlig fortsättning på befintlig sammanhållen småhusbebyggelse i Eggby och har närhet till förskola, kollektivtrafik och befintlig teknisk infrastruktur. Ny bebyggelse ska samlas och anpassas till landskapets struktur och närliggande bebyggelsemönster

Marken ägs av Skara kommun och kan anslutas till kommunalt vatten och avlopp. Väganslutning till befintlig och framtida bebyggelse ska säkerställas i framtida planering. Påverkan på landskapsbilden bedöms som låg. Området omfattas av landskapsbildsskydd. Landskapet präglas av

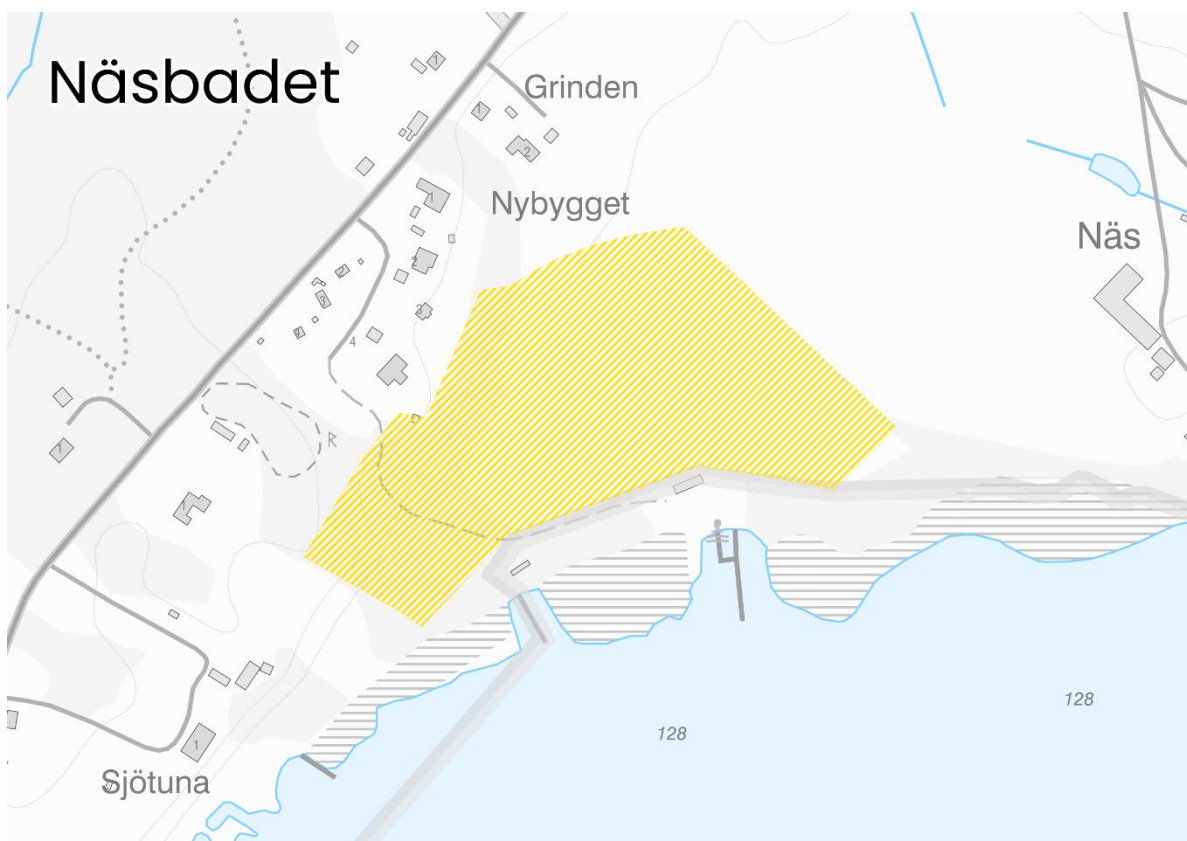
öppna jordbruksmarker och den befintliga tätortsstrukturen i Eggby.

Området ligger inom riksintresse för friluftsliv, *Platåbergslandskapet Billingen – delområdet Valle*. Kärnvärden relevanta för utpekat område är framför allt odlingslandskap och god tillgänglighet via väg. Viktiga förutsättningar för bevarande och utveckling av områdets värden är framför allt vikten av kontinuerligt vägunderhåll. Åtgärder som kan skada riksintresset är bebyggelseexploatering, markarbeten eller skogsavverkning. Risken för negativ påverkan på riksintresseområdet bedöms vara liten, förutsatt att utveckling sker varsamt och att tillgängligheten till väg behålls.

Ställningstaganden

- God tillgänglighet till vägar och friluftsliv ska bevaras, och om möjligt utvecklas, med hänsyn till riksintresse för friluftsliv.
- Bebyggelsen bör uppföras i högst två våningar och anpassas till landskapets topografi och struktur.

- Området bör bilda en bebyggelsestruktur av liknande den i närområdet.
- Exploateringen ska begränsas i omfattning och anpassas till landskapets öppna struktur och siktlinjer.

Näsbadet, Egby

Området ligger i kommunens nordöstra del, väster om Skärvalången, öster om väg Skärvavägen. Näsbadet innefattar befintlig småhusbebyggelse runt utpekade område, är utpekade som ett LIS-område och är lämpligt för bostadsbebyggelse. Se kapitel *Landsbygdsutveckling i strandnära lägen*. Området utgörs av skogsmark, åkermark,

en allmän badplats, brygga för båtplatser och bostadshus för både permanent- och fritidsändamål. Näsbadet tillhör tillsammans med resten av det omgivande Valleområdet den mellansvenska israndzonen.

Området ligger inom riksintresse för naturvård, *Valle*. Uttryck som är relevanta för föreslaget område är bland annat dess lokalisering i kamelandskapet och Valles

representativa äldre odlingslandskap, artrik vegetation, fornlämningar och olika landskapselement. Åtgärder som kan hota områdets värden är bland annat bebyggelse av olika slag, upphörd jordbruksdrift, uttag av enstaka äldre träd och borttagning av landskapselement. Risk för påverkan på riksintresseområdet bedöms som liten, förutsatt att området bebyggs enligt kommunens intentioner. Naturvärdena är beroende av fortsatt hävd och aktiv förvaltning av kulturpräglade biotoper.

Söder om området ligger ett område för Natura 2000 (habitatdirektivet), *Höjentorp-Drottningkullen*. Föreslaget område har medvetet placerats utanför Natura 2000-området och därmed bedöms riskerna för påverkan som begränsade, förutsatt att utveckling av området sker varsamt och att områdets bevarandesyften och ekologiska funktion inte påverkas negativt av utvecklingen. Vid åtgärder som skulle kunna påverka Natura 2000-området ska prövning ske enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken.

Området ligger även inom riksintresse för kulturmiljövård, *Kambrosilurområdet*. Kambrosilurområdet har mycket höga pedagogiska och vetenskapliga värden som genom landskapets öppenhet och speciella topografiska egenskaper tydligt kan avläsas. Fornlämningsmiljöer i riksintresseområdet utgör en viktig komponent. Uttryck för riksintresset som är relevanta för föreslaget område är framför allt dess läge och närhet till Valleområdet med sitt herrgårdlandskap. Det finns inga kända fornlämningar inom eller i närheten av föreslaget område. Påverkan på riksintresset bedöms som liten sett till kommunens intentioner.

Området ligger även inom riksintresse för friluftsliv, *Platåbergslandskapet Billingen – delområdet Valle*. Kärnvärden relevanta för utpekade område är framför allt sjö, odlingslandskap, god tillgänglighet via väg och närheten till naturreservat. Viktiga förutsättningar för bevarande och utveckling av områdets värden är framför allt vikten av kontinuerligt underhåll av bland annat vägar och andra anordningar. Åtgärder som kan skada riksintresset är främst bebyggelseexploatering, skogsavverkning och markarbeten. Utveckling av området kan bland annat ske genom leder och att bevara jordbrukselement. Risken för negativ påverkan på riksintresseområdet bedöms vara begränsad, förutsatt att hänsyn ges till riksintressets värden och utveckling sker varsamt.

Ställningstaganden

- Med hänsyn till riksintresse för kulturmiljövård behöver planerad ändrad markanvändning i samband med planläggning studeras ur kulturlandskapshänseende för att kunna ta ställning till lämplig användning.
- Bebyggelsen ska anpassas till landskapets topografi och struktur.
- Vandringsleder från nuvarande bebyggelse ner till strandlinjen ska bevaras och utvecklas.
- Exploateringen ska begränsas i omfattning och anpassas till landskapets öppna struktur och siktlinjer.
- Vid förändringar i området behöver långsiktiga effekter av ändrad markanvändning kartläggas, med hänsyn till riksintresse för naturvård. Detta så att biologiska och landskapsmässiga värden ska kunna ges

goda utvecklingsmöjligheter och att områdets särskilda värden, fauna och flora kan bibehållas och utvecklas.

- Tillgången till Skärvalången, naturreservatet och Natura 2000 ska bevaras och i möjligaste mån utvecklas.
- Med hänsyn till riksintresse för kulturmiljövård ska planerad markanvändning i samband framtida

planering studeras ur kulturlandskaps hänseende. Detta för att säkerställa att exploatering och användning sker i lämplig omfattning.

- Området ska ta hänsyn till riksintresse för friluftsliv och om möjligt utveckla relevanta riksintressevärden genom leder och tillgänglighet. I de mest värdefulla och känsliga delarna bör värdena bevaras.

Boängen, Öglunda

Området ligger i kommunens nordöstra del, öster om Flämsjön, norr om Slättångsviken och är lämpligt för bostadsbebyggelse. Området är även utpekade som LIS-område. Se kapitel *Landsbygdsutveckling i strandnära lägen*. Boängen innefattar befintlig småhusbebyggelse och är lämpligt för

bostadsbebyggelse. Området är delvis detaljplanerat där strandskyddet är upphävt längst med udden som består av bostadsbebyggelse. Genom att området redan är delvis bebyggt finns välordnade vägar och i vissa delar även fiber och vatten samt avlopp via samfällighet. Boängen ingår i Vallebygdens kamelandskap med primärt lövskog. Området består av ett glest

exploaterat sommarstugeområde med enstaka permanentbostäder, vilket bidrar till dess landsbygdskaraktär.

Området omfattas av riksintresse för naturvård, *Valle*, och ligger inom ett välutvecklat kamelandskap med bland annat sjöar, äldre odlingslandskap och artrik vegetation, flora och fauna. Åtgärder som kan hota områdets värden är bland annat bebyggelse av olika slag, upphörd jordbruksdrift, uttag av enstaka äldre träd och borttagning av landskapselement. Det finns risk för påverkan på riksintresseområdet men med identifikation och tydlig hänsyn inför byggnation är risken begränsad.

Området ligger även inom riksintresse för kulturmiljövård, *Kambrosilurområdet*. Kambrosilurområdet har mycket höga pedagogiska och vetenskapliga värden som genom landskapets öppenhet och speciella topografiska egenskaper tydligt kan avläsas. Fornlämningsmiljöer i riksintresseområdet utgör en viktig komponent. Uttryck för riksintresset som är relevanta för föreslaget område är framför allt dess läge och närhet till Valleområdet med sitt herrgårdlandskap samt Öglunda kyrkby med sin bibehållna bebyggelsestruktur, delvis bevarade åkerformer och stenmurar från tiden förelaga skiftet. Det finns inga kända fornlämningar inom eller i närheten av föreslaget område. Påverkan på riksintresset bedöms som liten sett till kommunens intentioner och att ovan nämnda uttryck är på ett betydelsefullt geografiskt avstånd.

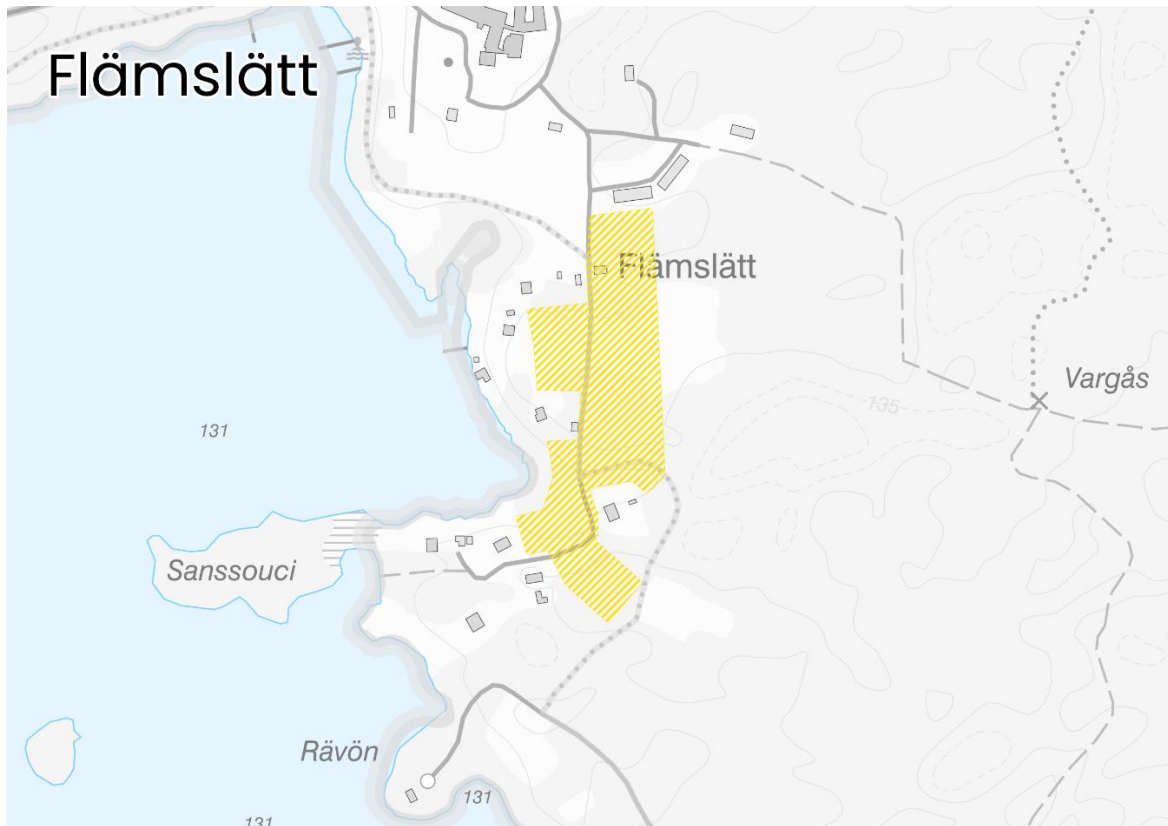
Området ligger även inom riksintresse för friluftsliv, *Platåbergslandskapet Billingen – delområdet Valle*. Kärnvärden relevanta för utpekade område är framför allt varierad natur, sjöar, god tillgänglighet via vägar och

vandringleder och närheten till naturreservat. Viktiga förutsättningar för bevarande och utveckling av områdets värden är framför allt vikten av kontinuerligt underhåll av bland annat vägar och andra anordningar. Åtgärder som kan skada riksintresset är bebyggelseexploatering, markarbeten eller skogsavverkning. Risken för negativ påverkan på riksintresseområdet bedöms vara begränsad, förutsatt att hänsyn ges till riksintressets värden och utveckling sker varsamt.

Ställningstaganden

- Med hänsyn till riksintresse för kulturmiljövård behöver planerad ändrad markanvändning i samband med planläggning studeras ur kulturlandskapshänseende för att kunna ta ställning till lämplig användning.
- Med hänsyn till riksintresse för naturvård behöver långsiktiga effekter av ändrad markanvändning kartläggas så att biologiska och landskapsmässiga värden ges goda utvecklingsmöjligheter och att områdets särskilda värden bibehålls och utvecklas.
- Vid exploatering ska naturvärden stärkas och vidareutvecklas på områdets villkor, med hänsyn till riksintresse för friluftsliv. Tillgängligheten till området bör säkerställas och successivt förbättras genom underhåll och utveckling.
- Bebyggelsen ska anpassas till landskapets topografi och struktur.
- Ny bostadsbebyggelse ska lokaliseras i anslutning till befintlig bebyggelse och med tillräckligt avstånd från strandkanten.

- Områdets påverkan på friluftsanvändningen bör studeras vidare i framtida planering.
- Vid nybyggnation ska karaktären av sommarstugeområde bibehållas genom byggnation i samma skala och uttryck.

Flämslätt, Öglunda

Området ligger i kommunens nordöstra del, nordöst om Flämsjön och är lämpligt för bostadsbebyggelse. Området är även utpekad som LIS-område som innefattar befintlig sammanhållen bebyggelse. Se kapitel *Landsbygdsutveckling i strandnära lägen*. Området utgörs av Vallebygdens kamelandskap med primärt lövskog. Området består av Flämslätts Stifts- och Kursgård och ett glest exploaterat sommarstugeområde med enstaka permanentbostäder, vilket bidrar till dess landsbygdskaraktär.

Flämslätt utgör en del av det karaktärsgivande kamelandskapet där landskapet är avskilt med stora sammanhängande skogsområden. I området finns ett flertal grusvägar för bebyggelsen i området. Genom att området redan är delvis bebyggt finns välordnade vägar och i vissa delar även fiber och vatten och avlopp via samfällighet. Vid området finns även en populär badplats och busshållplats.

Området omfattas av riksintresse för naturvård, *Valle*, och ligger inom ett välutvecklat kamelandskap med bland annat sjöar, äldre odlingslandskap och artrik

vegetation, flora och fauna. Åtgärder som kan hota områdets värden är bland annat bebyggelse av olika slag, upphörd jordbruksdrift, uttag av enstaka äldre träd och borttagning av landskapselement. Det finns risk för påverkan på riksintresseområdet men med identifikation och tydlig hänsyn inför byggnation är risken begränsad.

Området ligger även inom riksintresse för kulturmiljövård, *Kambrosilurområdet*. Kambrosilurområdet har mycket höga pedagogiska och vetenskapliga värden som genom landskapets öppenhet och speciella topografiska egenskaper tydligt kan avläsas. Fornlämningsmiljöer i riksintresseområdet utgör en viktig komponent. Uttryck för riksintresset som är relevanta för föreslaget område är framför allt dess läge och närhet till Valleområdet med sitt herrgårdslandskap samt Öglunda kyrkby med sin bibehållna bebyggelsestruktur, delvis bevarade åkerformer och stenmurar från tiden före laga skiftet. Det finns inga kända fornlämningar inom eller i närheten av föreslaget område. Påverkan på riksintresset bedöms som liten sett till kommunens intentioner och att ovan nämnda uttryck är på ett betydelsefullt geografiskt avstånd.

Området ligger även inom riksintresse för friluftsliv, *Platåbergslandskapet Billingen – delområdet Valle*. Kärnvärden relevanta för utpekat område är framför allt varierad natur, sjöar, god tillgänglighet via vägar och vandringleder och närheten till naturreservat. Viktiga förutsättningar för bevarande och utveckling av områdets värden är framför allt vikten av kontinuerligt underhåll av bland annat vägar och andra anordningar. Åtgärder som kan skada riksintresset är bebyggelseexploatering, markarbeten eller

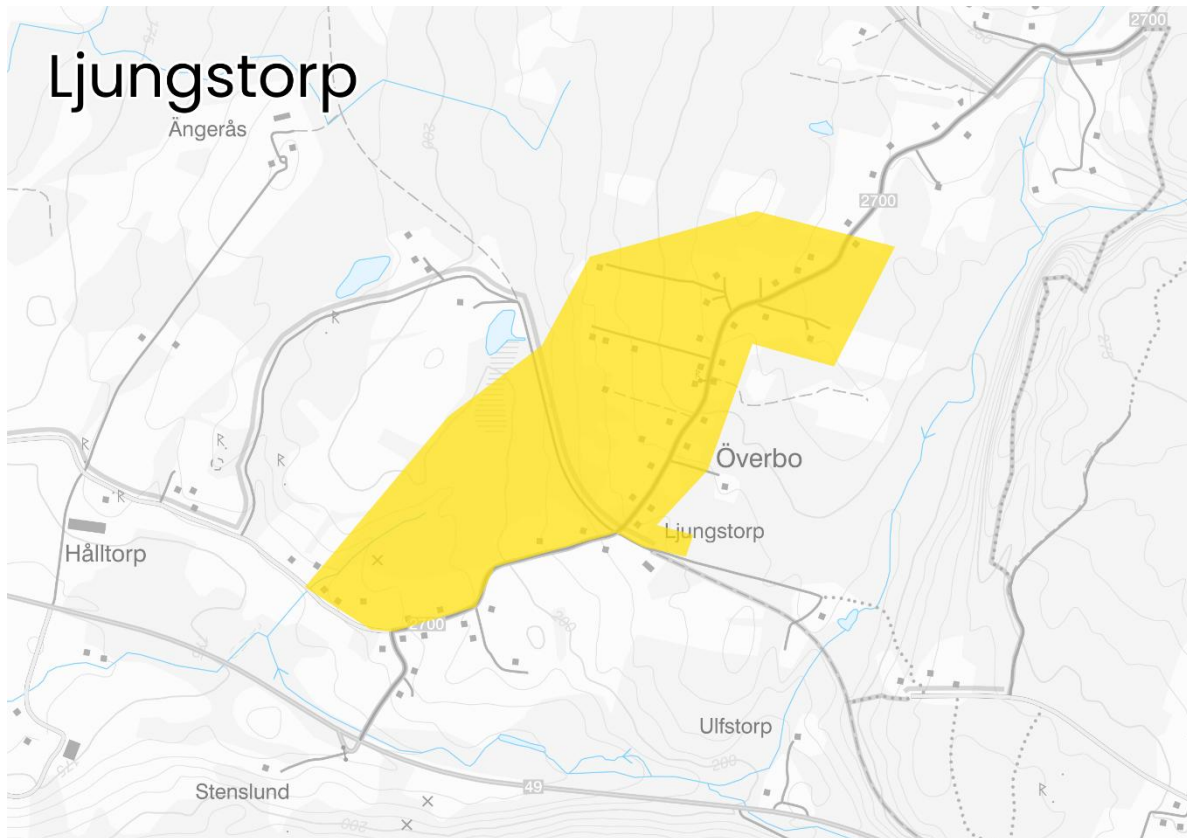
skogsavverkning. Risken för negativ påverkan på riksintresseområdet bedöms vara begränsad, förutsatt att hänsyn ges till riksintressets värden och utveckling sker varsamt.

Området ligger även nära Natura 2000-området *Eabagen*. Områdets värden kan påverkas negativt av ett mindre hänsynsfullt friluftsliv som kan orsaka slitage och skador på naturvärden i området och omfattande eller felaktiga röjningar och avverkningar. Sett till det föreslagna områdets medvetna avstånd till vattnet bedöms risken för påverkan på Natura 2000 som begränsad, men åtgärder inom området behöver ändå göras med respekt på värden som närområdet har.

Ställningstaganden

- Med hänsyn till riksintresse för kulturmiljövård behöver planerad ändrad markanvändning i samband med planläggning studeras ur kulturlandskapshänseende för att kunna ta ställning till lämplig användning.
- Med hänsyn till riksintresse för naturvård behöver långsiktiga effekter av ändrad markanvändning kartläggas så att biologiska och landskapsmässiga värden ges goda utvecklingsmöjligheter och att områdets särskilda värden bibehålls och utvecklas.
- Vid exploatering ska naturvärden stärkas och vidareutvecklas på områdets villkor, med hänsyn till riksintresse för friluftsliv. Tillgängligheten till området bör säkerställas och successivt förbättras genom underhåll och utveckling.
- Bebyggelsen ska anpassas till landskapets topografi och struktur

- Områdets kvaliteter kopplade till friluftsliv ska säkerställas genom att passager och stigar bevaras
- Fri passage ska säkerställas till strandlinjen vid framtida planering.

Ljungstorp

Området ligger i kommunens östra del, norr om väg 49 och är lämpligt för bostadsbebyggelse. Ljungstorp anses som utvecklad användning då området är ianspråktaget av befintliga bostäder. Ljungstorp ligger inom sammanhållen bebyggelse. Utgångspunkt för eventuell framtida exploatering bör vara att de kulturhistoriska värdena bevaras med ambitionen att göra de mera synliga, samt att de vävs in i den befintliga bebyggelsestrukturen. Sex fornminnen som skyddas av kulturmiljölagen finns i eller i anslutning till området.

I relation till naturvård finns det inom området vissa värdefulla lövskogar som behöver studeras vidare vid framtida planering. Inom området finns även värdefulla ängs- och betesmarker till vilka hänsyn behöver tas. Vid byggnation i området behöver Ljungstorps naturvärden ges särskild hänsyn genom skyddande och respekterande planbestämmelser, eller motsvarande villkor i förhandsbesked eller planprogram. Bland annat är det viktigt att bostadstomter avgränsas tydligt. Det är väsentligt att långsiktiga effekter av ändrad markanvändning bedöms, så att omkringliggande biologiska och

landskapsmässiga värden inte missgynnas av ny markanvändning inom området. Med tidig identifiering och tydlig hänsyn i planeringen bedöms risken för påverkan på naturvärden vara begränsad.

Vid förändrad markanvändning behöver uppmärksamhet riktas mot hur bostäder och eventuella verksamheter i området påverkar friluftslivet. En ändrad markanvändning inom området skulle till exempel kunna öka tillgängligheten eller kunskapen om det omkringliggande karaktäristiska landskapet och dess värden. En bedömning av planerade åtgärders påverkan på såväl natur- som friluftsvärden behöver tas fram i samband med framtida planering.

Området ligger inom riksintresse för naturvård, *Nordbillingen*. Nordbillingen har stora naturvärden genom en mosaik av naturtyper, ett rikt fågelliv och en rik flora. Områdets värden kan påverkas negativt av minskad eller upphörd jordbruks- /betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling på olämpliga ställen, överföring av lövskog till granskog, vägdragningar, markarbeten samt olämpligt lokaliserad eller anpassad bebyggelse och olika anläggningar. Andra verksamheter som kan minska naturvärdena är bland annat spridning av gifter eller gödselmedel utanför åkermark, dikning eller annan markavvattning, utsläpp av dräneringsvatten från åkermark till sjöar och rikkärr, friluftsliv i känsliga områden, borttagning av upplag på och spridning av gödsel på landskapselement som åkerholmar, breda åkerrenar och torrbackar. Även gallringar, uttag av enstaka äldre träd och andra skogliga åtgärder i platåbergens ädellövskogsklädda sluttningar kan vara ett hot mot naturvärdena liksom förändringar av artrika vägkanter och

vägsränor. Det finns även nyckelbiotoper i rasbrant och värdefulla lövskogar (naturvärdesklass 2 och 3). Det finns risk för påverkan på riksintresseområdet men med identifikation och tydlig hänsyn inför byggnation är risken begränsad.

Området ligger även inom riksintresse för friluftsliv, *Platåbergslandskapet Billingen – delområdet Billingen*.

Riksintresseområdena *Valle* respektive *Billingen* delar många kärnvärden och karaktär. Åtgärder som kan riskera att skada områdets värden i samband med ny markanvändning är bland annat skogsavverkning, plantering av energiskog, bristande vård av lövträdsrika områden, borttagning av stengärdesgårdar, åkerholmar, täkt eller andra markarbeten, ökat friluftsutnyttjande i känsliga delar, större friluftsanläggningar, störande anläggningar av olika slag, bebyggelseexploatering eller annan olämplig bebyggelse, gödsling av naturbetesmark, olika vattenföretag och utsläpp av föroreningar.

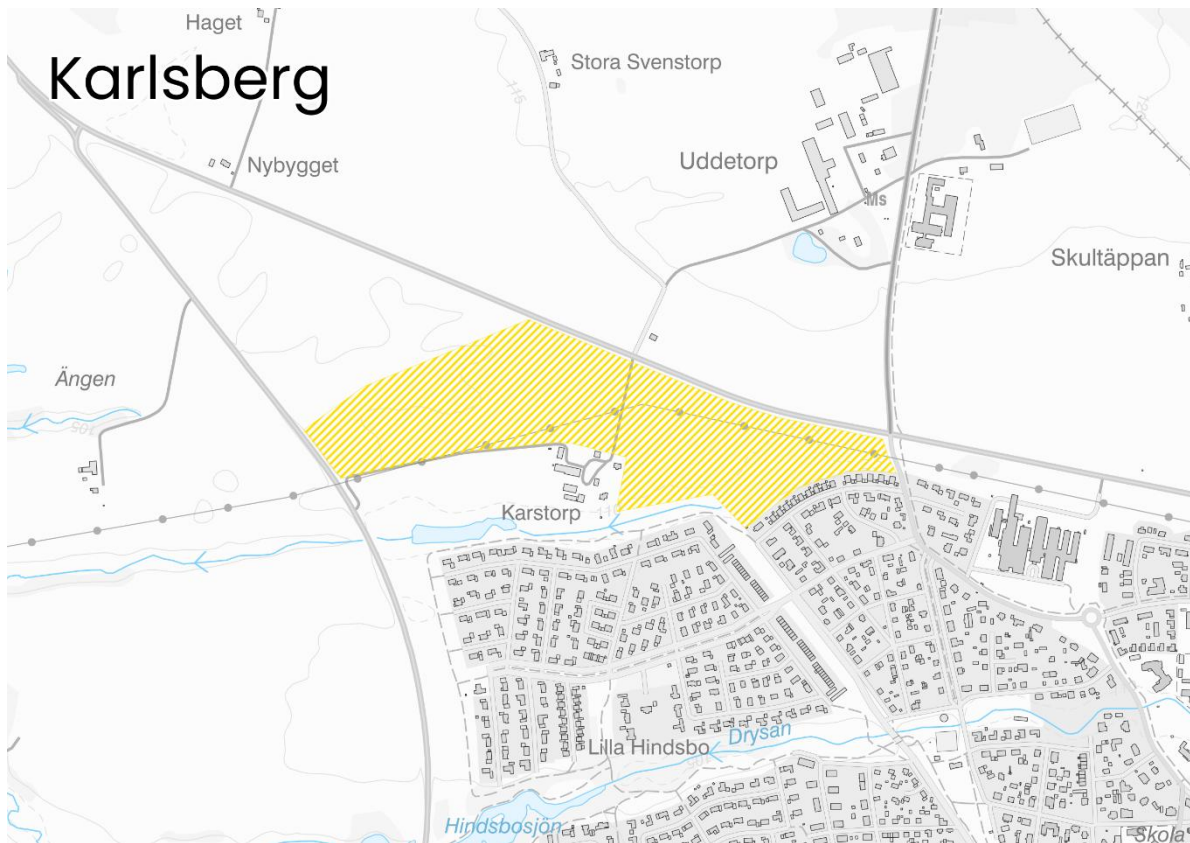
Ställningstaganden

- Exploatering av fastigheten Tranum 16:3 och runtomkring bedöms inte påverka lövskogens funktion som grön korridor, men frågan ska utredas vidare vid framtida planering.

Vid byggnation i området ska särskild hänsyn tas till värdefulla ängs- och betesmarker såväl som naturvärden, avseende riksintresse för naturvård. Bostadstomter ska avgränsas tydligt och långsiktiga effekter av ändrad markanvändning ska bedömas så att omkringliggande biologiska och landskapsmässiga värden inte missgynnas.

- Vid exploatering av nya bostäder och eventuella verksamheter ska påverkan på riksintresse för friluftsliv utredas och bedömas. Riksintressets värden bör respekteras och i möjligaste mån stärkas. Ändrad markanvändning kan till exempel öka tillgängligheten och kunskapen om landskapet och dess värden.
- Stenmurar som omfattas av biotopskydd och som har lokalt kulturhistoriska värden bör bevaras. Skulle området eller delar av området detaljplaneras bör en arkeologisk utredning genomföras.
- Landskapsbildsstudie och gestaltungsprogram bör tas fram med hänsyn till att rekreativa värden inte ska påverkas påtagligt.
- Bebyggelsen bör uppföras i högst två våningar och anpassas till landskapets topografi och struktur.
- Inför byggnation bör strategier tas fram som beskriver områdets värden och var ny bebyggelse lämpligen kan placeras samt under vilka förutsättningar.
- Byggnation bör i första hand ske på mark som inte utgör jordbruksmark, samt på lucktomter mellan befintlig bebyggelse som får begränsad påverkan på det öppna landskapet.

Karlsberg, Skara

Området ligger i nordvästra delen av Skara tätort, söder om väg 49 och öster om väg 184 och är lämpligt för bostadsbebyggelse. Karlsberg ligger i ytterkanten av centrala Skara, på jordbruksmark invid kvartersbebyggelse från 50-talet. Kvarteren området angränsar till består av en rad av bostäder som blickar ut mot jordbruksmarken. Ny bebyggelse kan med fördel fånga upp det befintliga bebyggelsemönstret med icke-rektangulära tomter och bilda en sammanhållen struktur mellan stad och land.

Marken ägs dels av privata fastighetsägare, dels av kommunen och kan anslutas till kommunalt vatten och avlopp. Ny bebyggelse, inramad av två större vägar och

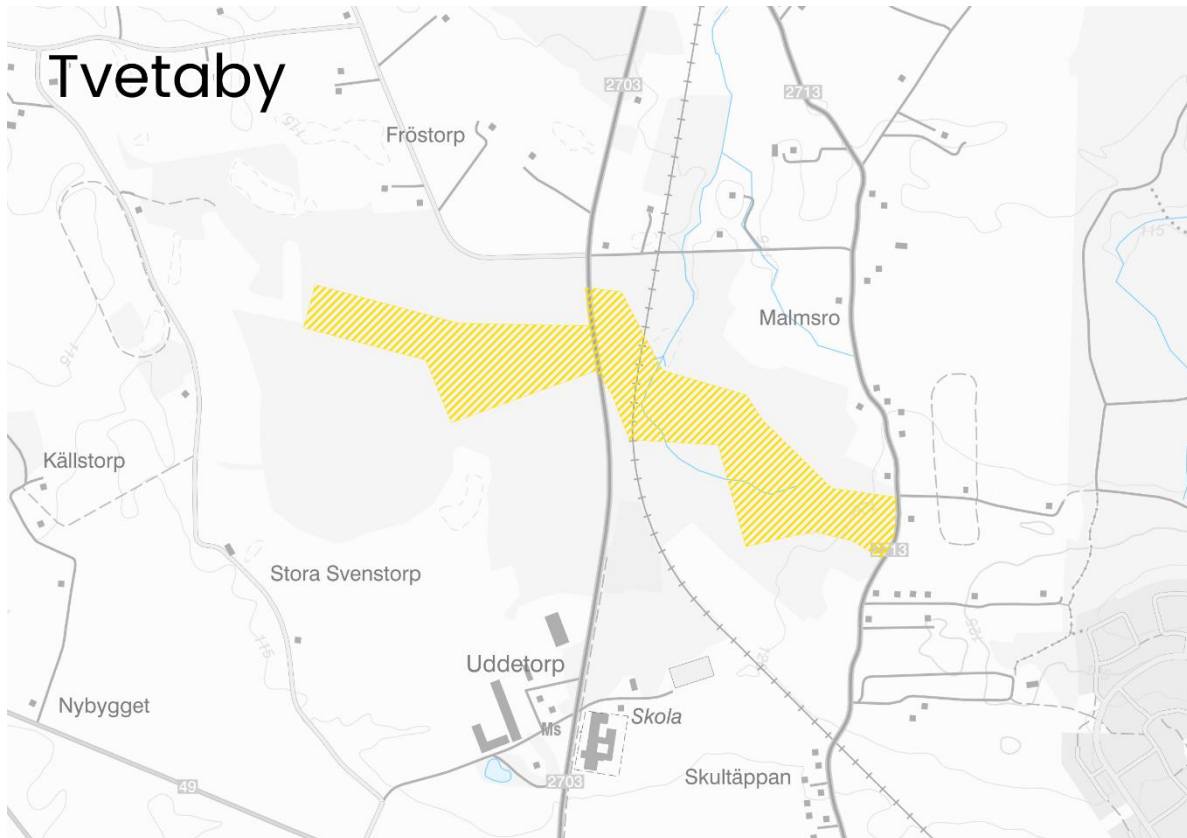
öppen jordbruksmark såväl i nordost som sydväst, kommer att kunna upplevas som en naturlig förlängning av tätorten. Det föreslagna området omfattas inte av något riksintresse.

Ställningstaganden

- Bebyggelsen ska anpassas till landskapets struktur och uppföras i huvudsak i högst två våningar.
- Hänsyn tas till gårdsmiljön kring Karlstorp.
- Skyfallsutredning behöver utredas i framtida planering.
- Ingen bostadsbebyggelse eller därtill hörande friytor ska placeras närmare än

30 meter från ytterkant av farligt godsleden.

- Ingen bebyggelse eller friyta placeras närmare än 20 meter från högspänningsledning.

Tvetaby, Skara

Området ligger norr om Skara tätort, norr om naturbruksskolan Uddetorp i landskapet mot väg 2713 och är lämpligt för bostadsbebyggelse. Tvetaby är invävd i landsbygdens mosaiklandskap som utgörs av jordbruksmark, skog och närliggande småskalig bebyggelse. För att bostäder ska passa in i landskapet som ett naturligt inslag i miljön, ska bebyggelsen utformas utefter närliggande kulturlandskap. Bebyggelse avser i huvudsak utgöras av småhusbebyggelse och mindre flerbostadshus. För att sammanhängande bebyggelse ska upplevas som ett naturligt inslag i miljön, ska bebyggelsen utformas

som en ekoby. Det finns ingen enhetlig definition av begreppet, men målet är att skapa förutsättningar för ett hållbart samhälle och gemenskap, med möjlighet till viss odling och självhushållning. De befintliga stråkens möjlighet att röra sig genom skogen respekteras och återskapas med samma syfte där deras ursprungliga sträckning inte går att bevara.

Närheten till naturbruksskolan Uddetorp och värmeverket kräver att rådande verksamheter inte ska äventyras för potentiell framtida exploatering. Museijärnvägen Skara-Lundsbrunn genomkorsar området. Detta spår används

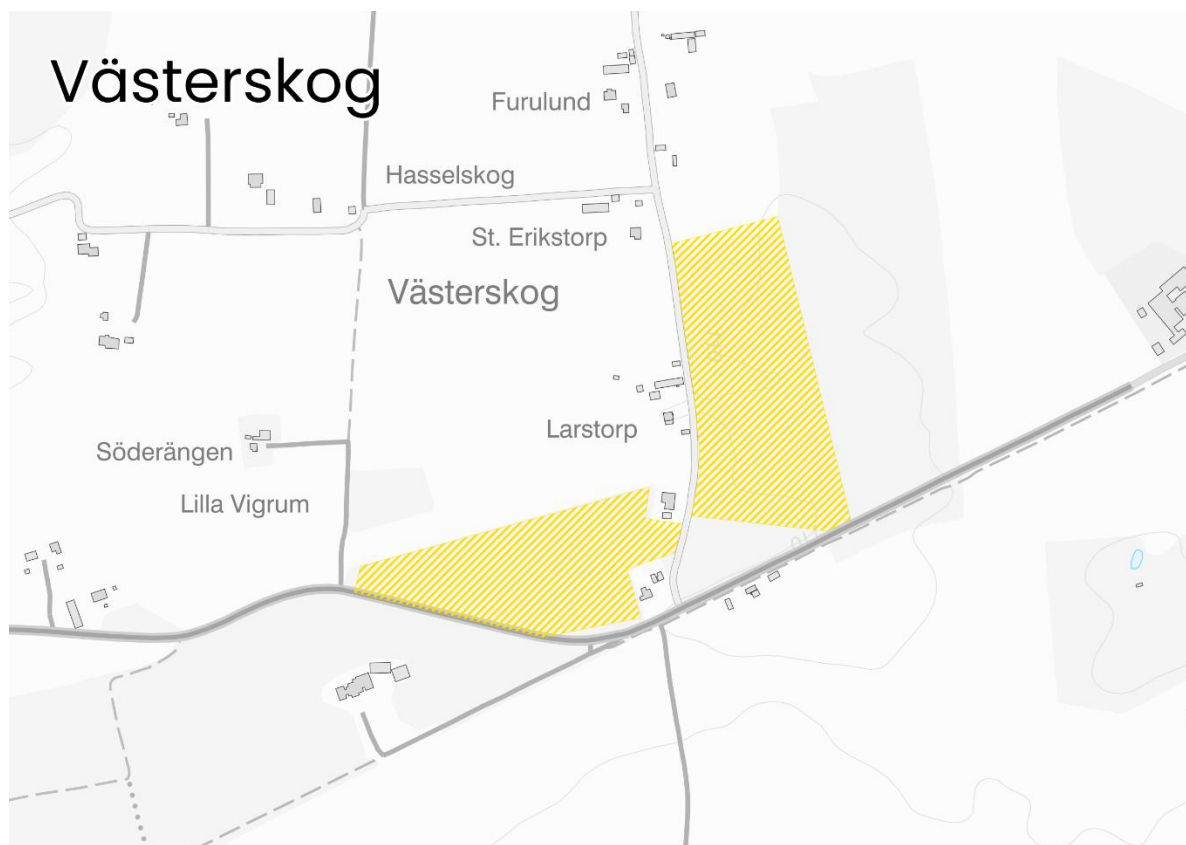
endast regelbundet under sommaren och under resten av året vid enstaka tillfällen. Vid framtida planer är det viktigt att det säkerställs att bebyggelsen placeras med hänsyn till landskapets upplevelse och bebyggelse vävs in skogspartiet. Genom att ett större naturområde förläggs i den sydvästra delen om bebyggelseområdet anses påverkan på landskapsbilden naturligt mildras. Stor försiktighet ska råda, speciellt då bebyggelse funktionellt binds samman med bebyggelse vid Skultäppan.

Att inte rumsligt planera området som ett sammanhängande bostadsområde, utan med avskiljande partier med grönska, bedöms säkerställa att påverkan på landskapsbilden blir närmast obefintlig. Mot Tvetavägen ska en trädskärm om 40–50 meter sparas som ska fungera som en form av insyns- och landskapsbildskydd för bebyggelse väster om Tvetavägen. Området nyttjas för rekreation, dock anses området inte nyttjas i samma utsträckning som områden norr om Skaraberg och Petersburg.

En landskapsbildstudie ska upprättas i samband med planprogram eller detaljplaneläggning. I området finns såväl häst i rekreativa syften som nötkreatur och möjligheten för svinhållning. Vid exploatering behöver det säkerställas att verksamheter fortsatt kan bedrivas. Det föreslagna området omfattas inte av något riksintresse.

Ställningstaganden

- Exploatering ska föregås av planprogram. I samband med planprogram bör särskilt fokus läggas vid hur området ska gestaltas.
- Bebyggelsen ska anpassas till landskapets struktur och uppföras i huvudsak i högst två våningar.
- Påverkan på den väg som går igenom naturbruksskolan tas i beaktning i framtida planering.
- Miljö tillstånd för närliggande verksamheter ska beaktas i framtida planering.
- Mot Tvetavägen ska trädskärm bevaras för att fungera som insyns- och landskapsbildskydd för bebyggelse längs med Tvetavägen.
- Triviallövskog ska inkorporeras i bebyggelsen och bevaras, alternativt kompenseras.
- Eventuell påverkan på möjligheten till rekreation inom området bör undersökas och styrkas i samband med framtida planering.
- Buller från närliggande värmeverk och naturbruksskolan ska utredas i framtida planering.

Västerskog, Skara

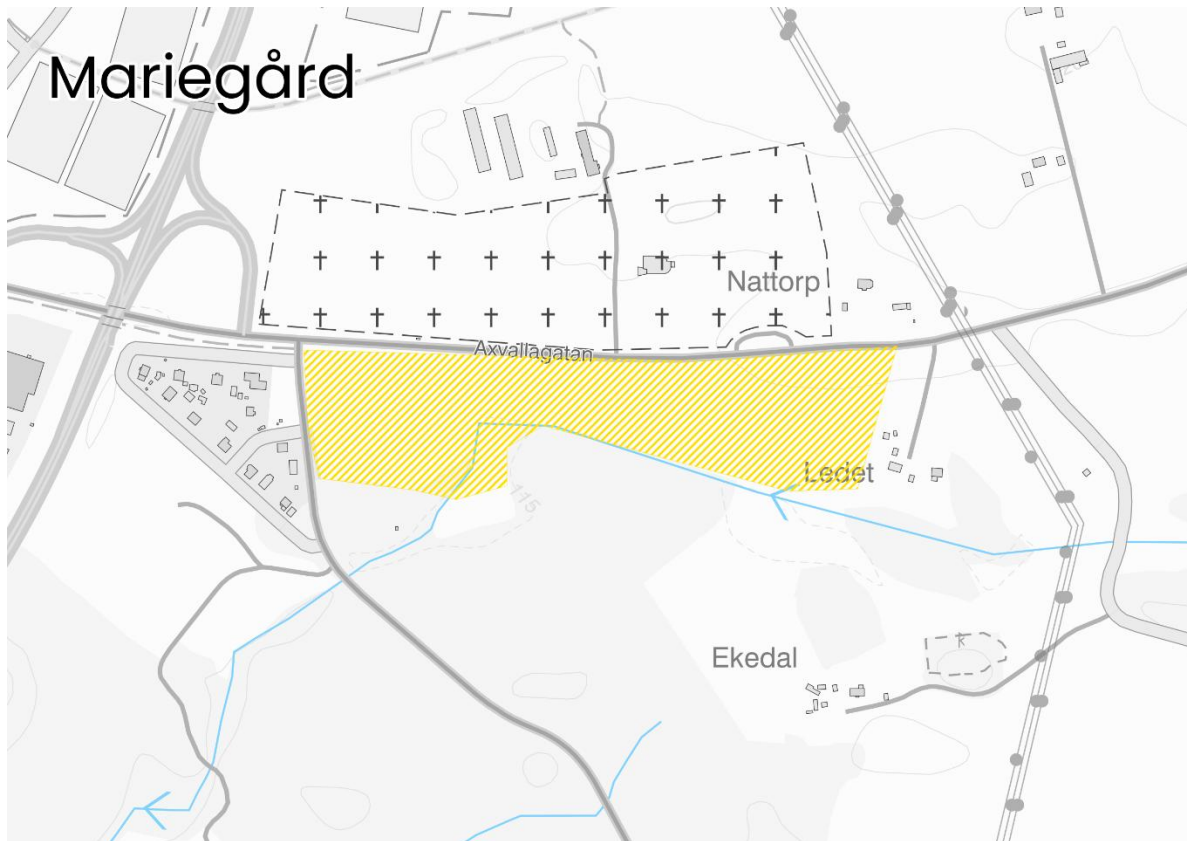
Området ligger väst om Skara tätort, norr om Bernstorgsgatan och är lämpligt för bostadsbebyggelse. Västerskog ligger strax väster om befintligt planlagt verksamhetsområde, invid en mindre men sammanhållen bebyggelsegrupp. Området ligger mellan Hasselskog och Furuskogen.

Påverkan på landskapsbilden bedöms som låg. Det föreslagna området omfattas inte av något riksintresse. I likhet med bebyggelsestruktur för radbyar anses området kunna utvecklas på ett rationellt sätt samtidigt som redan befintlig

infrastruktur nyttjas och ger möjlighet för landsbygden att utvecklas. Det föreslagna området omfattas inte av något riksintresse.

Ställningstaganden

- Bebyggelsen bör uppföras i högst två våningar och anpassas till landskapets topografi och struktur.
- Skyfallsutredning bör ske i samband med framtida planering.
- Hänsyn till befintlig skogsdunge för landskapsupplevelsen ska tas vid framtida planering.

Mariegård, Skara

Området ligger öster om Skara tätort, söder om Axvallagatan och är lämpligt för bostadsbebyggelse. Mariegård angränsar öster om befintlig planlagd bebyggelse.

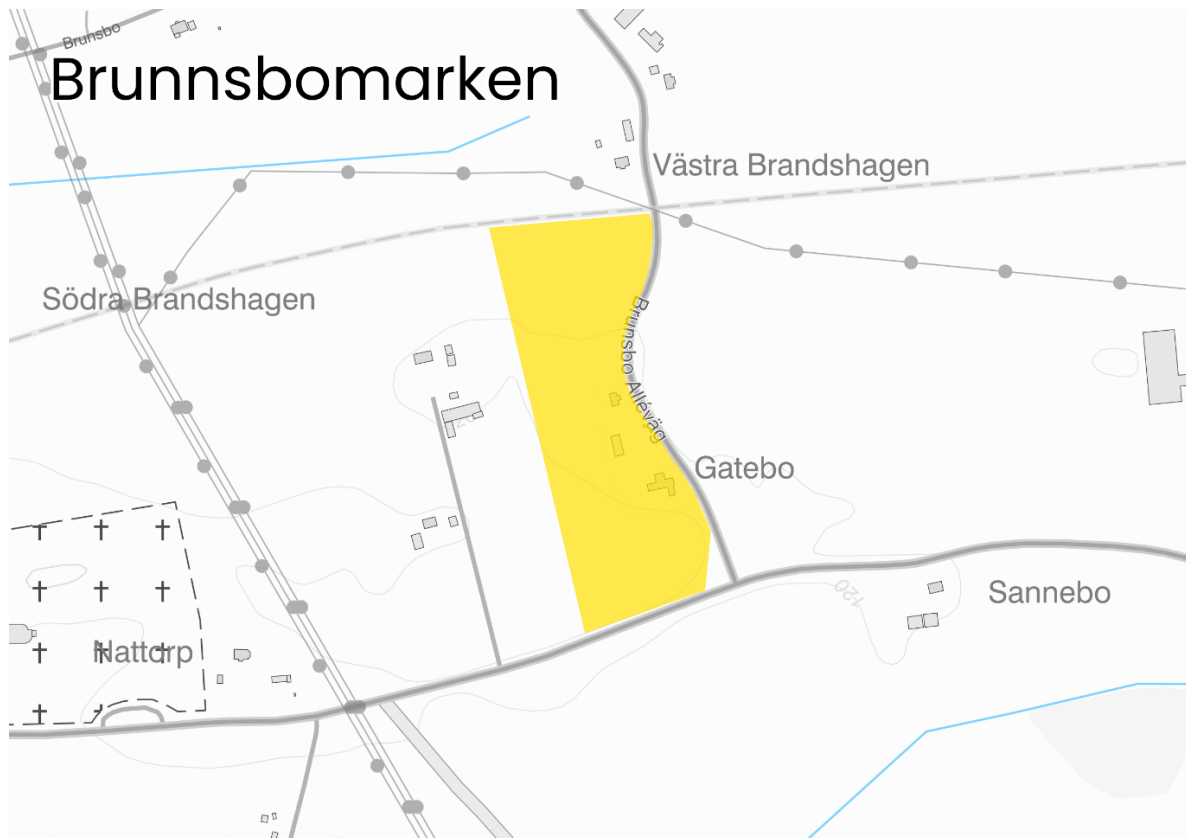
Området ligger mellan Marie kyrkogård och planeras för småskalig bostadsbebyggelse. Ny bebyggelse kan med fördel fånga upp det befintliga bebyggelsemönstret med icke-rektangulära tomter och bilda en sammanhållen struktur mellan stad och land. Bebyggelsen bör i huvudsak uppföras som en- och tvåbostadshus.

Marken ägs av Skara kommun och kan anslutas till kommunalt vatten och avlopp. Väganslutning till befintlig och framtida bebyggelse ska säkerställas i framtida planering. Påverkan på landskapsbilden

bedöms som låg. Det föreslagna området omfattas inte av något riksintresse.

Ställningstaganden

- Exploateringen genererar begränsad trafik, och högst två in- och utfarter mot allmän väg bör anordnas.
- Bebyggelsen bör uppföras i högst två våningar och anpassas till landskapets topografi och struktur.
- Ny bebyggelse ska fånga upp befintligt närliggande bebyggelsemönster med icke-rektangulära tomter.
- Nyckelbiotop och höga naturvärden ska beaktas vid framtida planering.
- Buller från väg 2680 ska utredas i framtida planering.

Brunnsbomarken, Skara

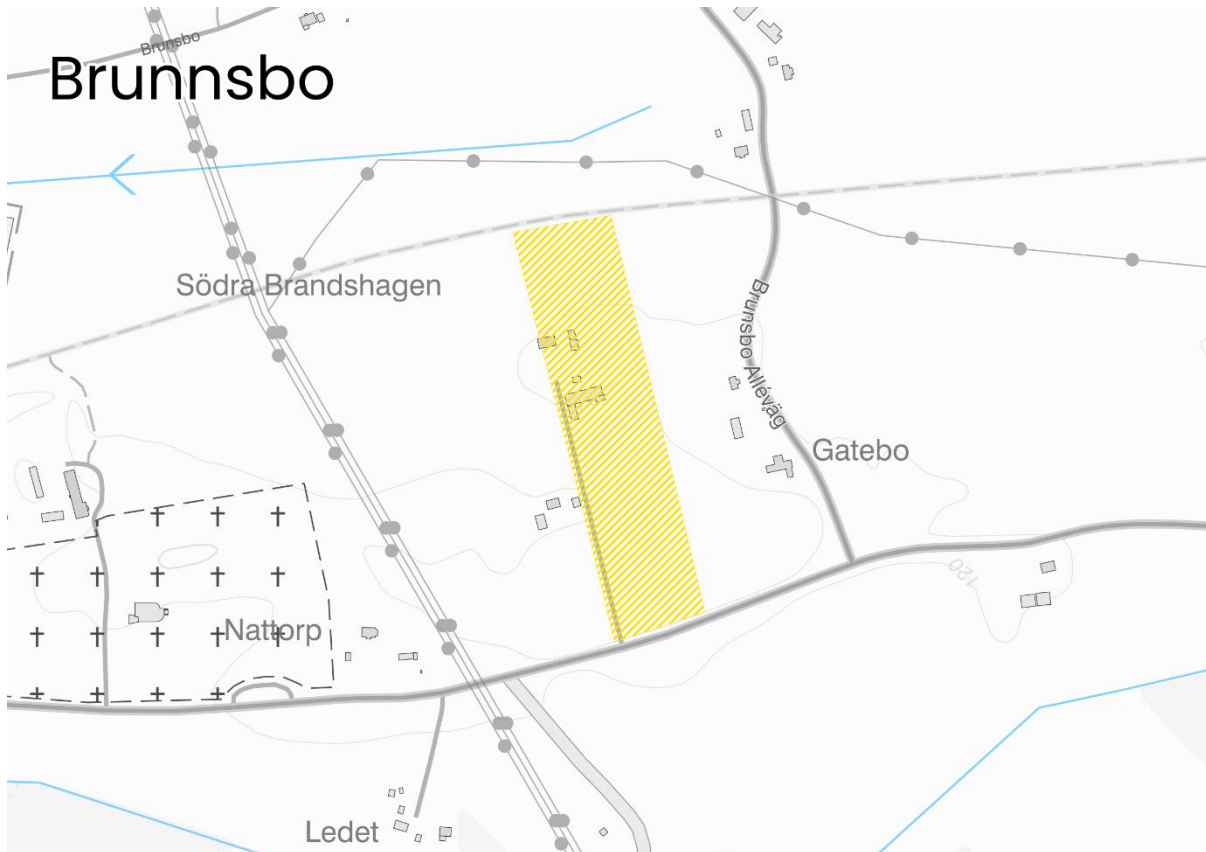
Området ligger öst om Skara tätort, norr om Axvallagatan och är lämpligt för bostadsbebyggelse. Brunnsbomarken ligger i anslutning om det utpekade området Brunnbo. Brunnsbomarken anses som utvecklad användning då området är detaljplanerat för bostäder. Området planeras för småskalig bostadsbebyggelse av bykaraktär med gemensamma ytor.

Området ligger i jordbrukslandskapet med god tillgång till rekreationsområden, bland annat Vilanområdet. Det föreslagna området omfattas inte av något riksintresse. Fram till gården Södra Brandshagen löper en tvåsidig allé. Allén behöver respekteras

ur både biologisk och landskapsbildshänseende vid förändringar av bebyggelsen i området. Enligt en generaliserad markering ingår området i en värdestrakt för skyddsvärda lövträd. Lövträd inom området behöver inventeras inför förändringar i området. Området ska ges en sammanhållen karaktär och tillsammans med bostadsområdet i öster bilda en i sig avslutad struktur.

Ställningstaganden

- Exploateringen genererar begränsad trafik, och högst två in- och utfarter mot allmän väg bör anordnas.
- Bebyggelsen bör uppföras i högst två våningar och anpassas till landskapets topografi och struktur.

Brunnsbo, Skara

Området ligger öst om Skara tätort, norr om Axvallagatan och är lämpligt för bostadsbebyggelse. Brunnsbo ligger strax väster om befintlig planlagd bebyggelse och planeras för småskalig bostadsbebyggelse av bykaraktär med gemensamma ytor.

Området ligger i jordbrukslandskapet med god tillgång till rekreationsområden, bland annat Vilanområdet. Vagnätet inom området bör ha en slingrande sträckning som förstärker områdets gemytliga karaktär.

Marken ägs dels av privata fastighetsägare, dels av kommunen och kan anslutas till kommunalt vatten och avlopp.

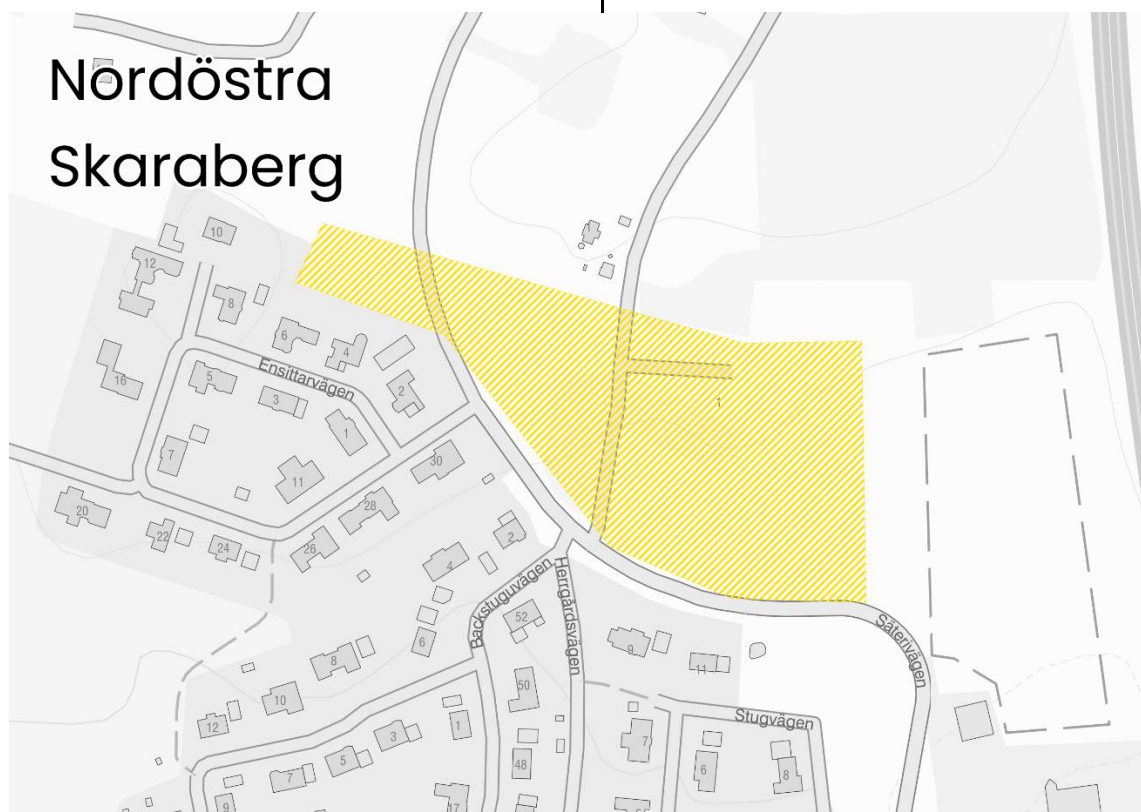
Väganslutning mot befintlig och framtida bebyggelse i öster ska säkerställas i framtida

planering. Det föreslagna området omfattas inte av något riksintresse.

Ställningstaganden

- Bebyggelsen bör uppföras i högst två våningar och anpassas till landskapets topografi och struktur
- Området bör bilda en tydlig, avslutad struktur som inte tyder på vidare exploatering.
- Inom området finns lämningar från en stenåldersboplats och samråd med länsstyrelsen ska ske i samband med framtida planering.
- En tvåsidig allé fram till gården Södra Brandshagen ska bevaras.

- Skyddsvärda lövträd och andra naturvärden ska inventeras och respekteras vid förändringar.
- I den södra delen av området ska hänsyn tas till odlingslandskapet Götala.
- Översvämningsrisk bedöms som liten men ska utredas och hanteras i framtida planering.
- Exploateringen genererar begränsad trafik, och högst två in- och utfarter mot allmän väg bör anordnas.

Nordöstra Skaraberg, Skara

Området ligger i nordöstra delen av Skara tätort, norr om väg 49 och är lämpligt för bostadsbebyggelse. Området ligger i direkt anslutning till Skarabergs nordöstra bebyggelse och bedöms som en naturlig fortsättning av bostadsutvecklingen. Utveckling av området bör ta hänsyn till områdets karaktär och bevara delar av den natur som finns inom planområdet. Planområdets storlek bearbetas under detaljplaneprocessen och avses avgränsas av gällande fastighetsgränser och

förutsättningar av kringliggande detaljplaner. Det föreslagna området omfattas inte av något riksintresse.

Ställningstaganden

- Ny bebyggelse ses som en fortsättning på Skaraberg och liknar närliggande bostäder avseende höjd och omfattning.
- Ny bebyggelse placeras huvudsakligen längs med befintligt vägnät.
- Naturvärden i området ska undersökas i samband med framtida planering.

Friluftsliv och rekreation

Användningen täcker tätortsnära rekreationsområden eftersom tillgång till områden för friluftsliv och rekreation i anslutning till tätbebyggda områden är en viktig aspekt i människors liv och för att skapa en medvetenhet om vår natur och dess betydelse.

Dessa områden ska vara allmänt tillgängliga och i huvudsak skyddas från exploatering. Områdena kan gestaltas, om det sker med hänsyn till områdets upplevelse- och naturvärden. Byggnation är tillåten om dess lämplighet har prövats och den tillhör verksamhet kopplad till friluftsliv och rekreation. Markanvändningen innefattar även all form av nödvändig transportinfrastruktur såsom gång- och cykelvägar.

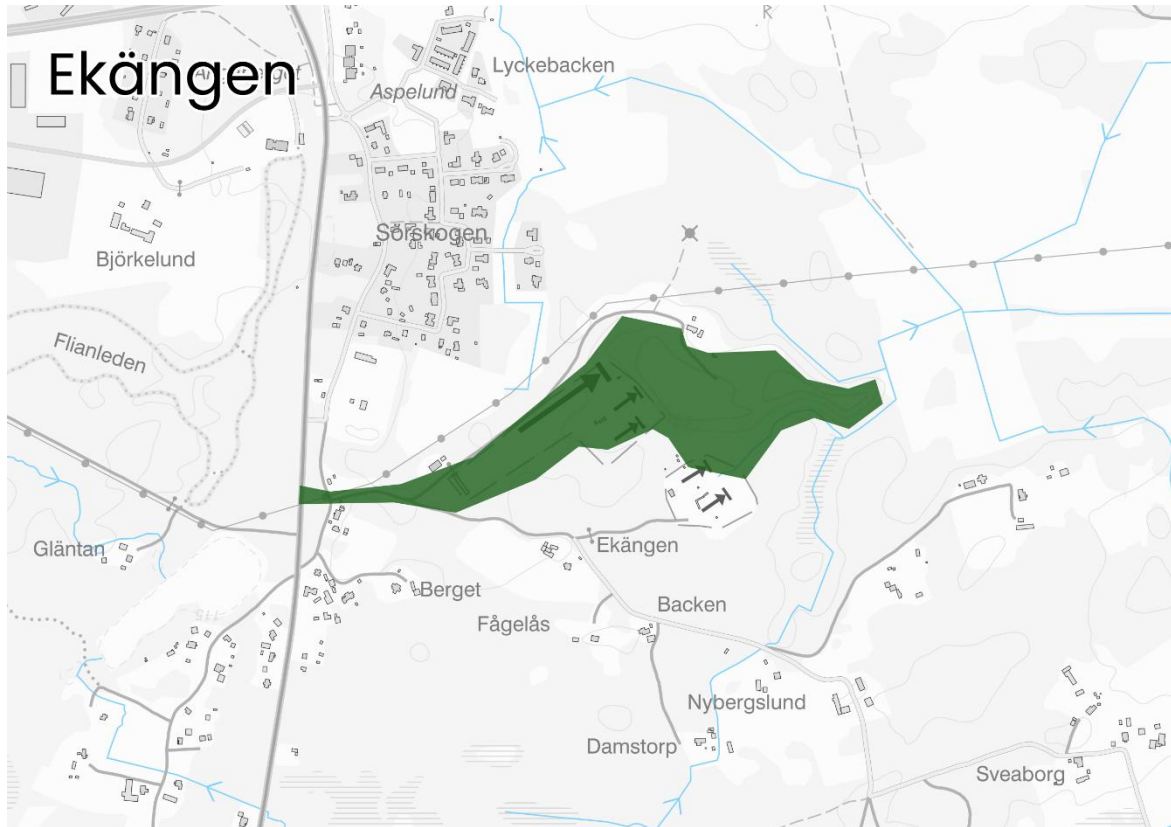
Områden som ligger inom naturreservat och riksintresse för friluftslivet hänvisas till respektive områdes beskrivningar.

Ställningstaganden

- Hållbarhet, trygghet, jämlikhet och jämställdhet ska utgöra utgångspunkt vid planering av dessa områden.
- Planering sker utifrån de värden som finns på plats och ny bebyggelse anpassas till landskaps- eller stadsbild.
- Områdena ska, utifrån vad som är lämpligt på den specifika platsen, tillåta naturupplevelse, löpning, skidspår, naturlek, grillmöjligheter och väderskydd samt pedagogiska värden.

Föreslaget område

Ekängen

Området är beläget direkt söder om Skara tätort och är en tidigare deponi. Området har sedan dess bland annat använts som brandövningsplats och aktiviteter såsom bågskytte. Ekängen ligger i nära anslutning till Petersburg och det anses därmed lämpligt att de två frilufts- och rekreationsområdena kopplas samman genom till exempel ett motionsspår.

Området pekas ut för utvecklad användning eftersom området i stora drag föreslås

behålla den karaktär som finns i området idag med bland annat höjdskillnader och naturområden, men att åtgärder krävs innan området kan nyttjas som ett allmänt rekreationsområde.

Ställningstaganden

- Området ska utredas vidare och marken hanteras med avseende på ämnen som finns i marken till följd av tidigare verksamhet.

Funktionsblandad bebyggelse

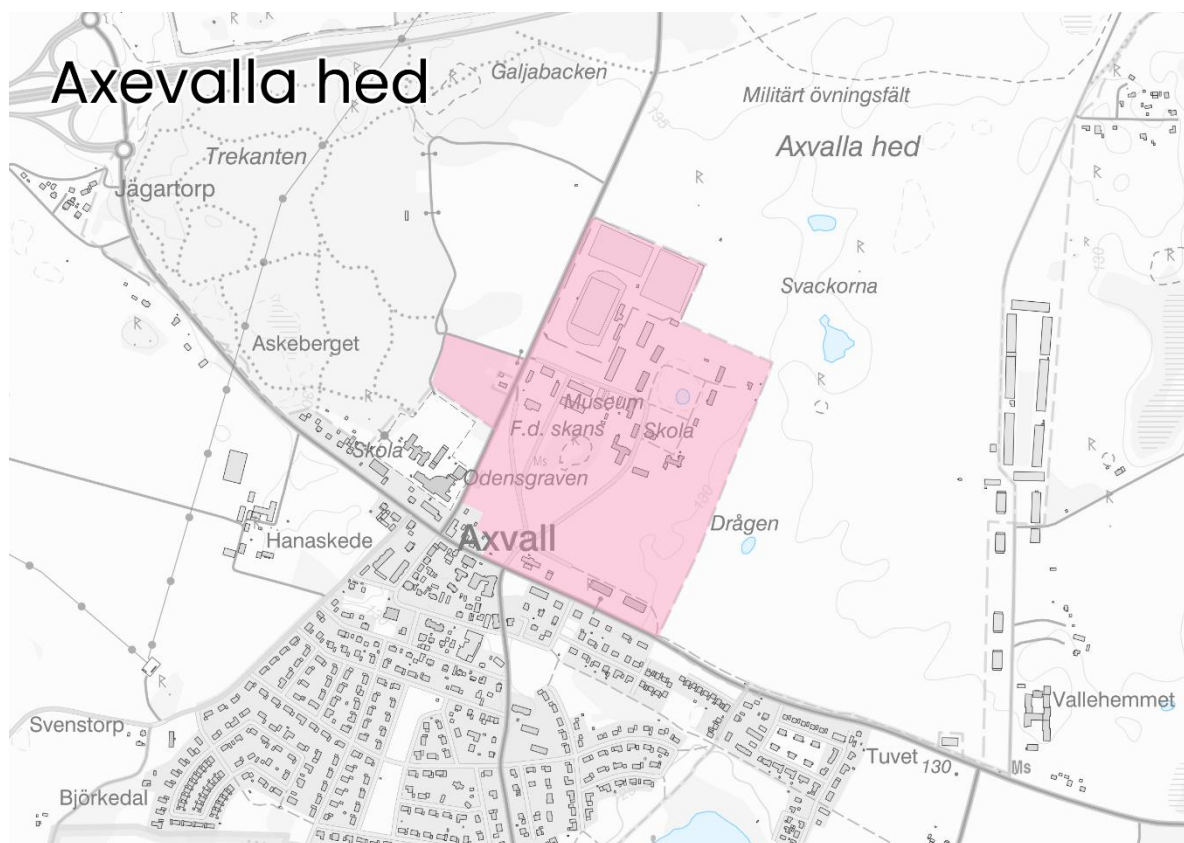
Användningen avser områden inom tätorterna där flera olika funktioner samlokaliseras för att skapa en levande, flexibel och tillgänglig stadsmiljö.

Områdena kan innehålla bostäder, handel, service, kontor och andra verksamheter som är förenliga med en tät och varierad bebyggelsestruktur. Syftet är att främja ett effektivt markutnyttjande och stärka möjligheten att kombinera boende, arbete och service i samma område.

Ställningstaganden

- Grå rum, såsom torg, i stadskärnan ska utvecklas utifrån kulturhistoriska värden och identitet. Markbeläggning ska anpassas till platsens arkitektur och gaturummets gestaltning.
- God tillgång till rekreativ grönska, exempelvis i form av parker och andra gröna kvalitéer inkorporeras bland bebyggelsen.
- Områden ska verka för en blandning av exempelvis bostäder, service, grönområden och verksamheter.

Föreslagna områden

Axevalla hed, Axvall

Området ligger i den norra delen av Axevalla tätort, norr om Skaravägen och är lämpligt för funktionsblandad bebyggelse. Axevalla hed ligger delvis på västra och östra sidan av Hedvägen, med större utsträckning på den östra sidan. Axevalla hed anses som utvecklad användning för funktionsblandad bebyggelse då områdets användning är väletablerat med blandade typer av användningsområden.

Närheten till Valleskolan och folkhögskolan inom området är en tillgång för Axvall. I området sydöstra del finns en stor andel samlade skyddsvärda träd som bör bevaras vid framtida planläggning. Mitt i området finns en rest från en fästning eller skans och

i söder finns äldre militärbaracker. Detaljplanering har påbörjats av kommunen. I området finns värdefull lövskog (naturvärdesklass 2), till vilken hänsyn behöver tas och lämpligen skyddas i samband med planläggning. Undantag utgör det västra området, där ny bebyggelse lämpligen ges företräde, men utvalda träd bevaras. Ny bebyggelse i de södra delarna där det finns skyddsvärda träd undantas lämpligen från ny bebyggelse eller åtgärder som kan påverka naturvärden.

Området omfattas delvis av riksintresse för friluftsliv, *Platåbergslandskapet Billingen, delområdet Valle*. Kärnvärden för *Valle* som är relevanta för utpekade område är framför allt natur, god tillgänglighet via väg, rik kulturhistoria och närhet till restaurang.

Åtgärder som kan riskera att skada områdets värden i samband med utvecklad markanvändning inom området är framför allt skogsavverkning i känsliga, exponerade och frekventerade delar, bristande vård av lövträdsrika områden, att ålderdomliga odlingslandskap inte röjs och hålls öppna, borttagning av stengärdesgårdar, åkerholmar, täkt eller andra markarbeten, ökat friluftsutnyttjande i känsliga delar, större friluftsanläggningar, störande anläggningar av olika slag, bebyggelseexploatering eller annan olämplig bebyggelse, gödsling av naturbetesmark, olika vattenföretag och utsläpp av föroreningar. En utvecklad markanvändning inom det avgränsade föreslagna området bedöms inte påverka riksintresset. I området finns fotbollsplaner och andra utomhusplaner för idrott vars tillgänglighet och funktion behöver säkerställas. Utveckling skulle därmed kunna påverka riksintresset positivt genom ökad tillgängligheten eller kunskapen om det kringliggande karaktäristiska landskapet och dess värden.

Området ligger även inom riksintresse för kulturmiljövård, *Kambrosilurområdet*. Området har mycket höga pedagogiska och vetenskapliga värden som genom landskapets öppenhet och speciella topografiska egenskaper tydligt kan avläsas. Ruinerna efter Axevalla hus, samt Axevalla exercished med välbevarad bebyggelse är särskilt utpekade uttryck som berör området. Fornlämningssmiljöerna i och runt området utgör en viktig komponent, då de tillsammans med många omgivande fornlämningar berättar om landskapets utveckling och historiska användning. Mitt i det utpekade området finns en rest från en fästing eller skans. För att fornlämningar ska förstås i sitt sammanhang är det inte endast objektet i sig som behöver skyddas

utan även ett område runtom som skapar distans och i vissa fall behåller viktiga siktlinjer till andra lämningar längre bort. Vid skansen finns även en stenkammargrav. I södra delen av området finns äldre militärbaracker, vilka inte är utpekade som särskilt värdefulla, men hänsyn till deras kulturhistoriska värden ska tas. Förutsatt att området utvecklas enligt kommunens intentioner bedöms risken för påverkan på riksintresset som begränsad.

Området angränsar även till riksintresse för naturvård, *Valle*. Uttryck som är relevanta för föreslaget område är bland annat dess lokalisering i Valles representativa äldre odlingslandskap, artrik vegetation, fornlämningar och olika landskapselement. På intilliggande Axevalla hed finns en stor naturbesemmark med lång kontinuitet (se mer nedan).

Den hävdgynnade floran och den artrika floran på åkerrenar och vägkanter innehåller många hotade arter. Vegetationen i framför allt den södra delen av riksintresseområdet är artrik och har stor växtkraft. Kontrasterna är dock stora och de olika vegetationstyperna avlöser ofta varandra tvärt och oväntat. Då vegetationstyperna i området är mer eller mindre kulturpåverkade är deras existens beroende av en fortsatt hävd genom slåtter, bete och åkermark.

Åtgärder som kan hota områdets värden är bland annat bebyggelse av olika slag, upphörd jordbruksdrift, uttag av enstaka äldre träd och borttagning av landskapselement. Det bedöms inte finnas risk för negativ påverkan på riksintresseområdet förutsatt att området exploateras enligt kommunens intentioner.

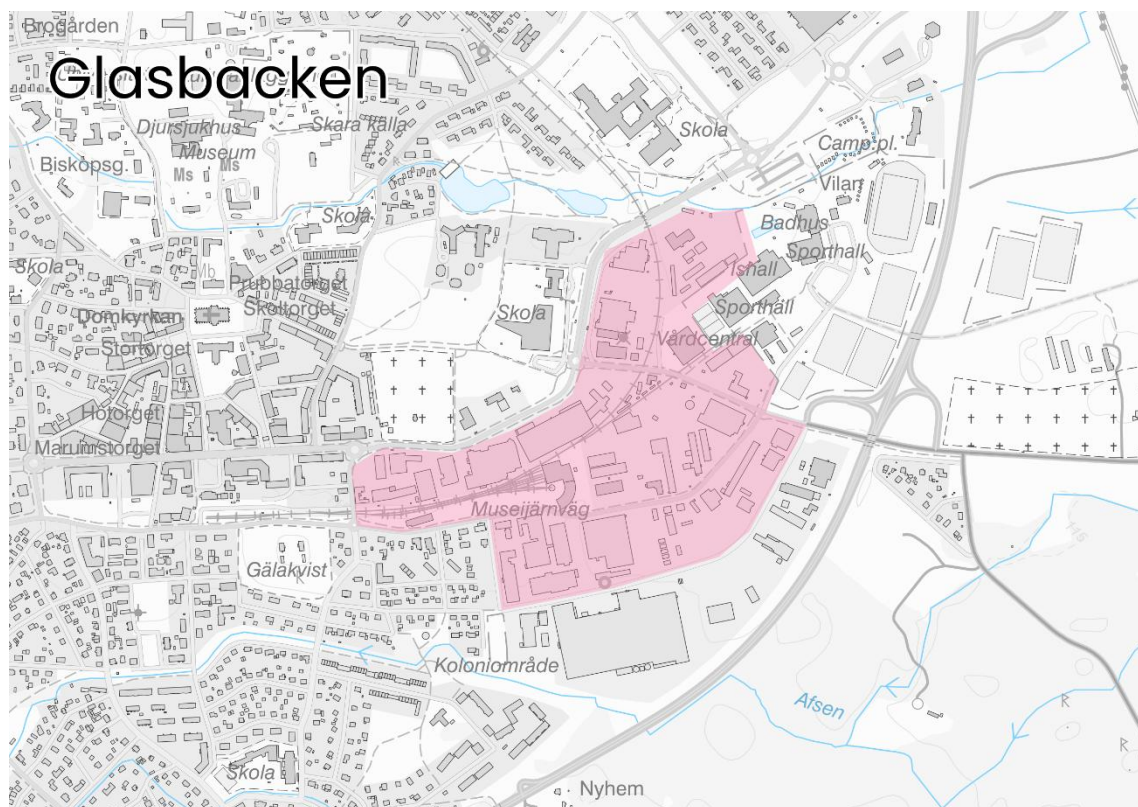
Öster om området ligger ett område för Natura 2000 (habitatdirektivet), *Axevalla hed*, som bland annat nyttjas för naturbete och som militärt övningsfält. Följande naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet ska bevaras i området: enbuskmarker och silikatgräsmarker. Området skulle påverkas negativt av igenväxning, otillräcklig hävd, svagt betestryck, trampskador, tillskottsutfodring, avmaskningsmedel, gödsling, kalkning, bekämpningsmedel, främmande arter, vallväxter samt upplag och deponier, dikning och liknande åtgärder, ändrad markanvändning och markexploatering.

Gränsen för föreslaget område är anpassad utifrån Axevalla heds gräns och Natura 2000-området kommer inte att tas i anspråk. Hedens känsliga och skyddsvärda biotop kommer också att behöva skyddas i samband med framtida byggarbeten i området. Risk för påverkan på Natura 2000 bedöms som mycket liten, förutsatt att utveckling av området sker varsamt och med tydlig avgränsning mellan heden och utvecklad bebyggelse på föreslaget område.

Ställningstaganden

- Naturmässiga, rekreativa och kulturhistoriska värden bör ges skydd i framtida planering.

- Bebyggelsen ska anpassas till landskapets topografi och struktur.
- Ny bebyggelse i de södra delarna där det finns skyddsvärda träd undantas lämpligen från ny bebyggelse eller åtgärder som kan påverka naturvärden.
- Med avseende på riksintresse för kulturmiljövård ska framtida bebyggelse anpassas till den befintliga, omgivande miljön och lämpligen håller bebyggelse ett visst avstånd till fornlämningsområdet. Militärbarackerna bör bevaras och ny bebyggelse i direkt anslutning ta stor hänsyn till deras värden.
- Med avseende på riksintresse för friluftsliv behöver tillgängligheten till exempelvis spårområdet nordväst om aktuellt område samt vägen som leder norröver och till passagen under 49:an säkras. Befintliga ytor för idrott och rekreation och dess tillgänglighet bör bevaras.
- Vid planläggning av området ska Natura 2000-områdets värden ges hänsyn genom skyddande och respekterande planbestämmelser. Bland annat är det viktigt att bostadstomter avgränsas tydligt gentemot Axevalla hed, förslagsvis genom att i den mån det är möjligt bevara träd mellan heden och ny bebyggelse.

Glasbacken, Skara

Området ligger centralt i östra delen av Skara tätort, söder om Skaraborgsgatan och norr om Erik Järnakers gata. Områdets samtliga utbredning är föremål för planprogram och planeras för funktionsblandad bebyggelse med inslag av grönska och serviceändamål. Glasbacken anses som utvecklad användning då området är väletablerat med nuvarande verksamheter och användningsområden.

Inom området finnas det goda förutsättningar att bevara befintliga verksamheter, samtidigt som förutsättningar kan skapas för nya typer av markanvändning. Dessa ska sömlöst kunna vävas ihop med befintlig stadsstruktur och stärka den inledningsvis beskrivna målbilden om en nära, sammanhållen och trygg stad, med en funktionsblandad

struktur och där de gröna värdena kan utvecklas.

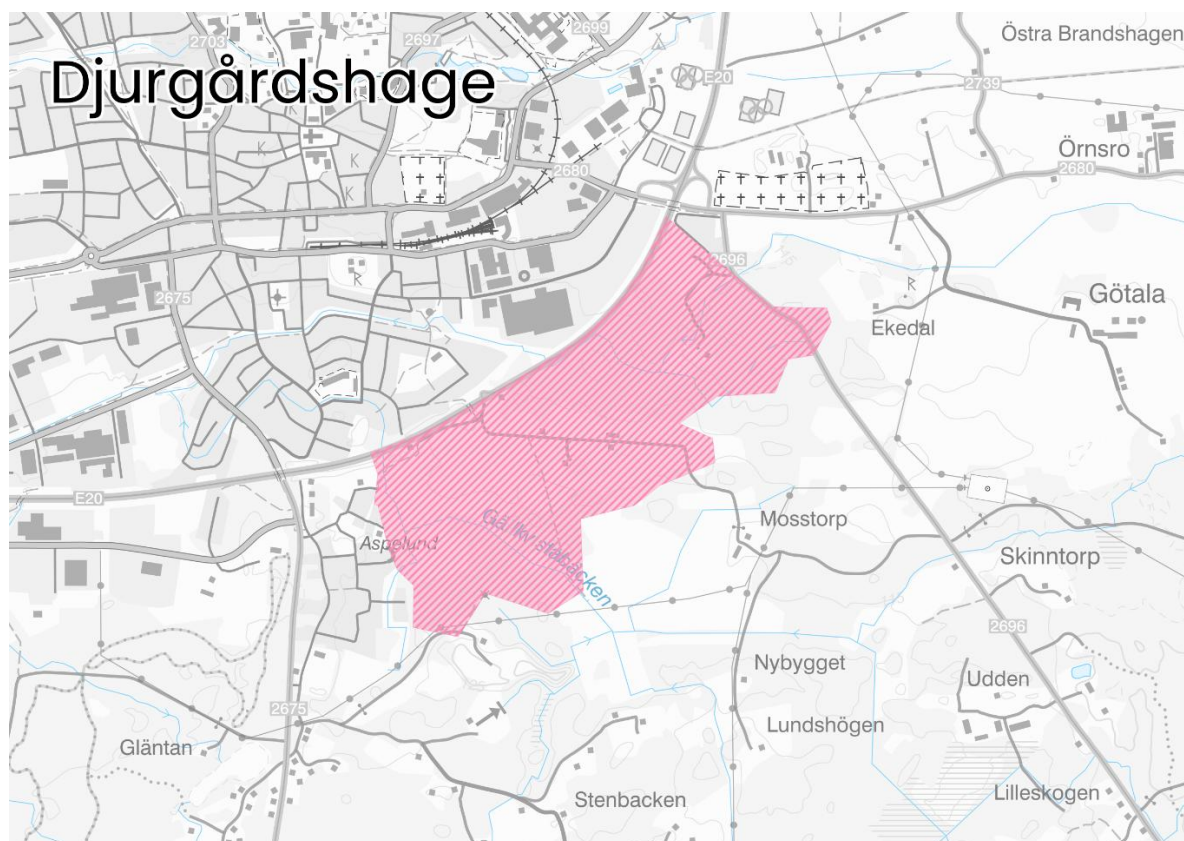
Inom området finns bebyggelse som är utpekad som kulturhistoriskt värdefull. Bebyggelsen ligger i den nordöstra och nordvästra delen av området. Runtom området och i direkt anslutning, finns sekundära farligt gods-leder. Primära farligt gods-leder finns i sydost i form av E20, som närmast cirka 120 meter från området. Stora delar av området är förorenade eller potentiellt förorenade på grund av såväl pågående som tidigare verksamheter. Speciellt de nordliga delarna är drabbade. I de mest påverkade områden bör lämpligheten av känslig markanvändning noga övervägas, alternativt mindre känslig markanvändning föredras i dessa delar. Befintliga vägar bör nyttjas för angöring av området. Bilvägnätet är väl utbyggt, dock bör det ske en översyn av

gång- och cykelvägnätet och möjligheten att röra sig mera gent igenom området.

Ställningstaganden

- Framtida planering ska säkerställa goda kommunikationer för boende till områden med rekreativa värden.

- Rening med hänsyn till befintliga verksamheter, hantering av dagvatten och flöden samt hur stråk hanteras bör utredas vidare i framtida planering.
- Riktlinje bör vara att ingen bebyggelse uppförs inom 30 meter från primär eller sekundär farligt gods-led.

Djurgårdshage, Skara

Området ligger sydöst om Skara tätort, söder om E20 som omgärdar staden. Områdets samtliga utbredning är föremål för planprogram och planeras för funktionsblandad bebyggelse med inslag av grönska och serviceändamål. I olika delar kring mitten av området kan det vara lämpligt att bevara befintliga naturvärden. Viss vegetation i form av större träd mot

E20 sparas lämpligen för att optiskt särskilja detta område från tätorten. Området berörs av vandringsleden Tempelbackaleden. Bättre anslutning till befintliga rekreationsområden såsom Vilan och Petersburg kommer att eftersträvas i samband med planarbetet såväl för boende i dessa områden som för allmänheten. Områdets storlek ger upphov till planering av olika etapper för att säkerställa en hållbar utveckling av den framtida stadsdelen.

Marken ägs av huvudsakligen av Skara kommun med mindre delar av privata fastighetsägare och kan anslutas till kommunalt vatten och avlopp. Bebyggelsen bör i huvudsak utgöras av småskalig enbostadshusbebyggelse i två våningar, men längs med och i anslutning till de stråk som leder ut från centrum kan mindre och mellanstora flerbostadshus möjligen anläggas. Det föreslagna området omfattas inte av något riksintresse.

Ställningstaganden

- Ny bebyggelse ska ta hänsyn till fornlämningsmiljöerna Mosstorp och Götala.

- Naturvärdena bör i möjligaste mån bevaras och inkorporeras i bebyggelsen som en rekreativ resurs för närboende och andra boende i staden.
- Dagvattenhantering behöver utredas i framtida planering.
- Ingen bostadsbebyggelse eller därtill hörande friytor ska placeras närmare än 30 meter från ytterkant av farligt godsleden.
- Buller från väg E20 ska utredas i framtida planering.
- Skyddsvärda ekar inom området bör bevaras.

Grönområde

Användningen avser områden inom tätorterna som, med hänsyn till deras betydelse för boendemiljöer och urban grönska, särskiljs från annan markanvändning för att tydliggöra att den nuvarande användningen ska bestå.

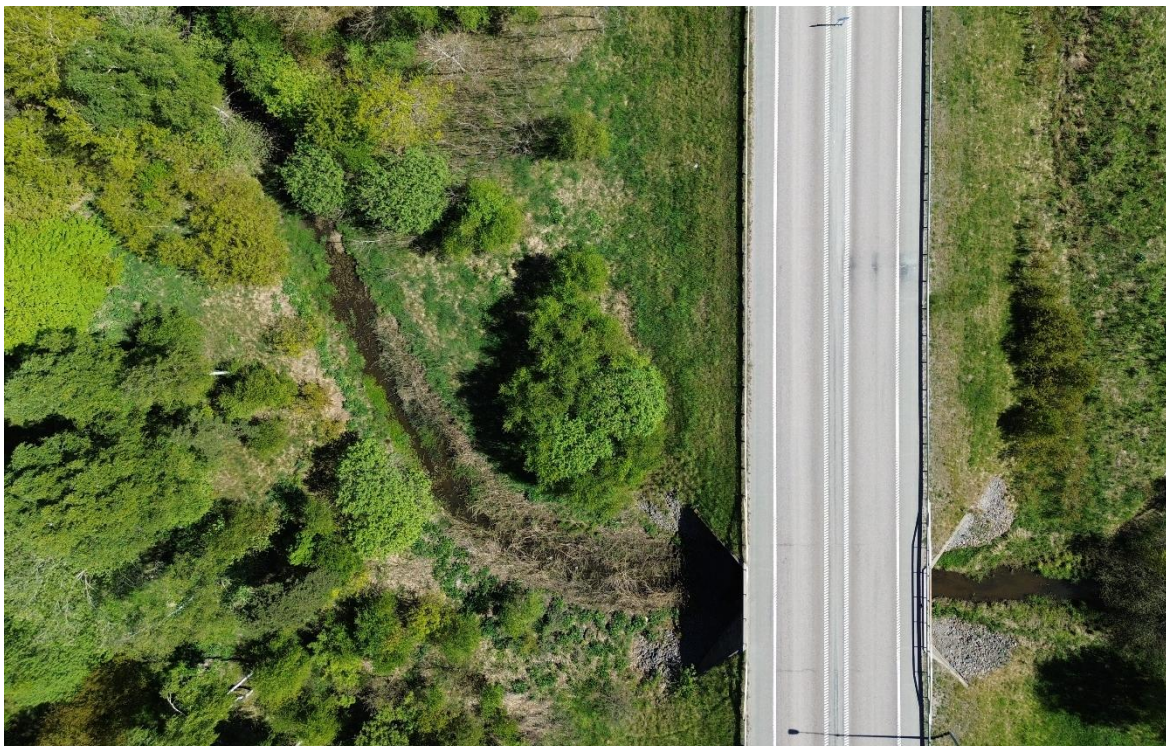
Dessa områden innefattar till exempel parker, parkliknande miljöer, vissa lekplatser och i särskilda fall även naturmark inom tätorten. Användningen innefattar även nödvändig transportinfrastruktur.

Ställningstaganden

- Utpekade ytor ska inte tas i anspråk för byggnation om det inte förstärker rekreativa värden.
- En parks kulturella och kulturhistoriska värden ska tillvaratas, beaktas och

utvecklas utifrån människors behov och platsens identitet.

- Sociala och biologiska värden, liksom ekosystemtjänster, säkerställs och utvecklas.
- Områdena ska vara en grön oas som tillåter lek och spontanidrott, umgänge och promenad.
- Gröna rum i stadskärnan ska bevaras och utvecklas utifrån kulturhistoriska värden och identitet.
- Planering ska ske utifrån medborgarnas behov och önskemål med stort fokus på ett estetiskt och kvalitativt högvärdigt utförande.
- Kommunen ökar parkers och naturområdets sociala och biologiska värden. Även ekosystemtjänster utvecklas.

Landsbygd

Landsbygden i Skara kommun präglas av ett varierat jordbruks- och skogslandskap med småskalig bebyggelse och ekonomibyggnader kopplade till de areella näringarna. Landsbygden omfattar såväl bebyggda som obebyggda mark- och vattenområden och utgör en central del av kommunens identitet.

Skara kommun är en utpräglad jordbrukskommun med några av Sveriges mest högklassiga jordbruksmarker. Jordbruket är en viktig del av kommunens identitet, landskapsbild och näringsliv samt har kopplingar till utbildning och forskning, bland annat genom naturbruksgymnasiet Uddetorp och SLU. Jordbruksmarken betraktas därför som en mycket värdefull resurs. De areella näringarna och möjligheten att bedriva jordbruk ska ha företräde framför exploatering, om inte bebyggelse eller verksamhet syftar till att tillgodose ett väsentligt samhällsintresse.

Landskapsbilden är en viktig resurs för boende, näringsliv och besöksnäring. Vid ny bebyggelse eller annan markanvändning ska hänsyn tas till landskapsbildens värden och vid behov ska dessa analyseras innan exploatering.

Bebyggelsestrukturen på landsbygden kännetecknas av låg exploateringsgrad. Bostäder ska vara fristående, ligga i anslutning till verksamheter eller samlas i mindre grupper. Ny bebyggelse ska anpassas till landsbygdens skala och struktur samt ordnas företrädesvis i för området typiska former, såsom radbyar eller klungbyar, med respekt för natur- och landskapsvärden.

Landsbygden kan rymma ett varierat utbud av service, verksamheter och anläggningar, men med lägre täthet och tillgänglighet än i tätorterna. Det kan exempelvis vara mindre handel och service, besöks- och rekreationsanläggningar, verksamheter samt utbildnings- och vårdverksamhet. Även rekreationsområden, såväl anlagda som naturliga. Etablering av verksamheter ska ske med hänsyn till bostadsbebyggelse, landskapsbild och omgivande värden.

Markanvändningen landsbygd innefattar även transportinfrastruktur som är nödvändig för såväl lokala som övergripande funktioner samt vattenområden.

Ställningstaganden

- Ny exploatering försvårar inte möjligheten att bedriva rationellt jordbruk.
- Ängs- och betesmarker ska värnas.
- Hänsyn ska tas till natur-, kultur- och friluftsvärden.
- Bebyggelse ska utformas med hänsyn till platsens karaktär, struktur och silhuett mot landskapet. Disposition i kluster, byar eller radbyar ska eftersträvas, och enstaka lokaliseringar prövas med restriktivitet.
- I kulturhistoriskt känsliga miljöer ska ny bebyggelse utformas med hänsyn till lokal byggnadstradition och områdets karaktär. Samtida arkitektur kan bidra med nya kvaliteter, förutsatt att den är väl anpassad till landskapet och den omgivande bebyggelsens skala, struktur och uttryck.
- Tomtstorlekar anpassas till byns eller platsens karaktär. Fastighetsgränserna bör dras efter naturliga gränser som väg

eller stig, i befintlig fastighetsgräns, vid dike, i gräns mellan brukad och obrukad jord och så att odlingsintrång minimeras.

- Ny bebyggelse ska lokaliseras och utformas så att vatten, avlopp, trafikförsörjning och annan nödvändig samhällsservice kan tillgodoses på ett långsiktigt hållbart och kommunalekonomiskt rimligt sätt.

Lokalisering bör i första hand ske i anslutning till befintlig bebyggelse och infrastruktur, medan avsteg kan prövas när särskilda enskilda intressen föreligger, exempelvis vid näringsanknuten bebyggelse.

- Exploatering på landsbygden kan behöva föregås av planläggning eller annan förstudie för att säkerställa en lämplig exploatering.

Principer för bebyggelse på jordbruksmark

I kapitlet ”Förhållanden av väsentlig betydelse” under rubriken ”Jordbruksmark” beskrivs väsentliga samhällsintressen som motiverar när jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse. De väsentliga samhällsintressena är:

- Levande landsbygd.
- Effektivt nyttjande av mark, infrastruktur och service.
- Hållbara transporter.

Utifrån dessa samhällsintressen och de resonemang som redovisats i kapitlet ”Förhållanden av väsentlig betydelse” presenteras nedan de koncept och deras förutsättningar som bedöms utgöra väsentliga samhällsintressen och som kan motivera bebyggelse på jordbruksmark.

Sammanhängande bostadsbebyggelse

Bebyggelse om minst 10 bostäder som ligger i anslutning till befintliga tätorter utgör ett väsentligt samhällsintresse då konceptet syftar att uppnå:

- Effektivt nyttjande av mark, infrastruktur och service.
- Hållbara transporter.

Exploatering av sammanhängande bebyggelse på brukningsvärd jordbruksmark ska alltid föregås av detaljplan för att säkerställa att platsens förutsättningar utreds. För att brukningsvärd jordbruksmark ska få tas i anspråk för bostadsbebyggelse, måste minst 5 av nedanstående kriterier uppfyllas:

- Utökning av befintlig tätort.
- Möjlighet att transportera sig på ett hållbart och tryggt sätt med hjälp av kollektivtrafik, gång eller cykel till skola, samhällsservice och arbete.
- Möjlighet att nyttja ledig kapacitet i befintligt ledningsnät.
- Möjlighet att nyttja ledig kapacitet i befintlig transportinfrastruktur.
- Minst 10 bostäder tillskapas.
- Bebyggelse föregås av en detaljplan.
- Landskapsbildens värden får inte påverkas negativt av den nya bebyggelsen.

Verksamheter som är beroende av en särskild plats

Verksamheter som inte kan lokaliseras till annan plats eller som skulle drabbas av väsentlig skada vid en omlokalisering utgör väsentligt samhällsintresse då konceptet syftar till att uppnå:

- Levande landsbygd
- Effektivt nyttjande av mark, infrastruktur och service

För vissa verksamheter, exempelvis de med djurhållning, kan det även vara nödvändigt att bostäder finns i anslutning till brukningscentrum. För att få ta brukningsvärd jordbruksmark i anspråk för verksamheter ska minst två av följande kriterier vara uppfyllda:

- Ny eller befintlig verksamhet som är beroende av resurser som finns under, på eller intill en plats med brukningsvärd jordbruksmark.

- Marken behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen kan inte genomföras utanför området utan att verksamheten drabbas av väsentlig skada.
- Verksamheten genererar ett stort antal arbetstillfällen eller samhällsviktig service.
- Utövare av jordbruksverksamhet är i behov av en bostad på brukningscentrat.

Förtätning av radbyar

I radbyar finns det ibland mindre ytor mellan bostadsfastigheter som utgör brukningsvärd jordbruksmark, men som inte brukas rationellt på grund av sin storlek och form.

Genom att förtäta radbyar kan bostäder tillskapas på ett yteffektivt sätt samtidigt som befintlig infrastruktur nyttjas och ger möjlighet för landsbygden att utvecklas. Förtätning av radbyar utgör således ett väsentligt samhällsintresse då konceptet syftar till att uppnå:

- Levande landsbygd.
- Effektivt nyttjande av mark, infrastruktur och service.

Förtätning av radbyar får endast ske under förutsättning att samtliga kriterier nedan är uppfyllda:

- Möjligheten att bedriva ett rationellt jordbruk försvåras inte.
- Förtätningen skadar inte de kulturhistoriska värden som finns och kompletterar radbyn.
- Förtätning ska i första hand ske inom radbyns befintliga sträckning. Utökning

av radbyn bör undvikas, men kan prövas om särskilda skäl föreligger samt om det kan göras utan att påverka landskapsbilden eller kulturhistoriska värden negativt.

Verksamheter

Industri- och verksamhetsområden är områden för sådana verksamheter, där utgångspunkten är att dessa inte bör blandas med bostäder av varaktig karaktär. Skälen kan variera, men främst är det frågor rörande buller, trafik och risk för människors hälsa, som är avgörande för att permanent bostadsbebyggelse i dessa områden generellt är olämplig. Vid exploatering av nya bostäder i närheten av dessa verksamhetsområden bör kommunen särskilt pröva risken för störningar. Ett vägledande avstånd för när sådana hälsoriskbedömningar bör göras är 300 meter, men det faktiska behovet av utredning avgörs av verksamhetens art och lokala förhållanden.

Verksamheterna kan vara ytkrävande, generera tung trafik eller påverka omgivningen med buller, lukt eller partiklar. Användningen kan omfatta traditionella industriområden, handelscentrum, arenor, företagsområden, besöksanläggningar eller allmänt transportintensiva verksamheter som exempelvis logistikanläggningar och materialutvinningsanläggningar. Vidare ingår ytkrävande anläggningar och offentlig

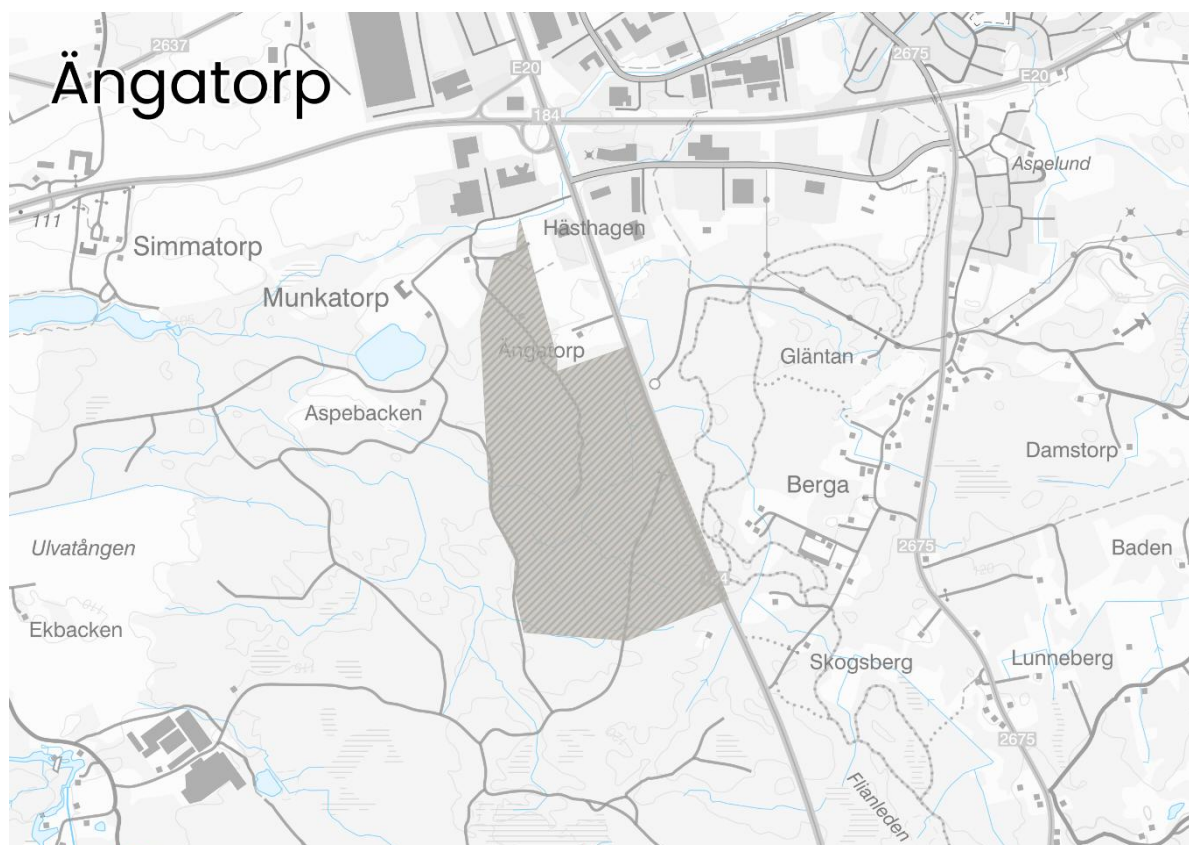
verksamhet såsom sjukhus eller lokaler för vård. Att observera är att dessa olika användningsområden sinsemellan inte alltid är lämpliga att blanda, varför en bedömning rörande kompatibilitet alltid bör göras i samband med lovprövning eller planläggning.

Markanvändningen innefattar även all form av nödvändig transportinfrastruktur.

Ställningstaganden

- Tunga transportorienterade verksamheter lokaliseras utanför E20 och väg 49. Verksamheter som alstrar mycket trafik, buller eller andra störningar blandas inte med bostäder.
- Bebyggelse inom verksamhetsområden ska ges en medveten, sammanhållen gestaltning eller uppvisa arkitektonisk kvalitet.
- Högre bebyggelse, som kan fungera som utropstecken eller landmärke, kan tänkas möjlig i de nya industri- och verksamhetsområdena. Påverkan på landskapsbilden ska dock beaktas och högre bebyggelse vara väl motiverad.

Föreslagna områden

Ängatorp, Skara

Området är beläget väster om väg 184, i höjd med Petersburgs friluftsområde och söder om befintliga industri- och verksamhetsområden i Skara tätort.

Området omfattar cirka 75 hektar och utgör Skaras största sammanhängande expansionsmöjlighet för nya verksamheter och industrier.

Läget är strategiskt med god exponering och tillgänglighet via väg 184 och koppling till E20. Området sträcker sig längs väg 184:s västra sida över cirka en kilometer och kommer att påverka upplevelsen av infarten till Skara från söder. Utbyggnaden innebär en förändrad landskapsbild, vilket ställer krav på genomtänkt gestaltning och ett samlat helhetsgrepp.

Marken är i dag skogbeväxt och innehåller lågpunkter samt ett avrinningsstråk som kräver särskild hänsyn vid exploatering. Dagvattenhantering, skyfall och höjdsättning är centrala frågor att utreda vidare. Ett mindre strandskyddat område kan behöva tas i anspråk, vilket ska prövas utifrån gällande lagstiftning och allmänt intresse. Enligt Skara kommun är skapande av arbetsplatser i den omfattning som blir möjligt på 75 hektar ett angeläget allmänt intresse som motiverar att dispens från strandskyddet kan beviljas.

Ställningstaganden

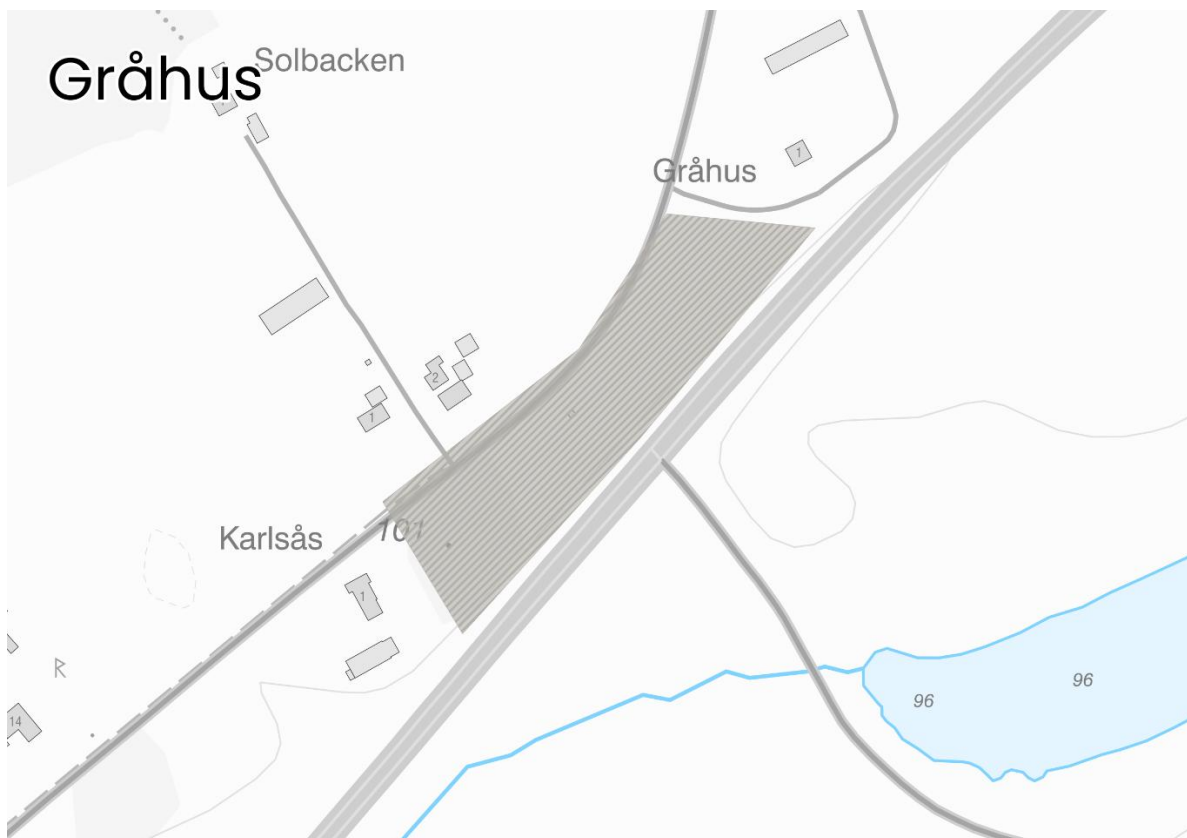
- Ett gestaltningskoncept tas fram inför eller i samband med kommande planering för att säkerställa en

genomtänkt helhet i bebyggelse, skala, material och grönstruktur.

- Utbyggnaden ska bidra till en väl gestaltad och representativ entré till Skara tätort.
- Landskapsbildens påverkan ska beaktas och utgöra underlag för volym, skala och grönstruktur i området. Mot väg 184 lämnas lämpligen grupper av träd istället för en sammanhängande trädrida eftersom de finns verksamheter med behov av skyltläge.
- Risker kopplade till farligt gods, verksamhetsstörningar och närliggande
-

bostäder ska utredas och hanteras genom lämplig lokalisering och skyddsåtgärder.

- Angöring till området föreslås ske via väg 184 och Simmatorpsgatan. Trafiklösningar utreds i dialog med Trafikverket, inklusive behov av kapacitetshöjande åtgärder och möjlig framtida anslutning söderut.
- Eventuella ingrepp inom strandskyddat område ska prövas restriktivt och motiveras utifrån ett tydligt allmänt intresse.

Gråhus, Ardala

Mellan E20 och befintlig bostadsbebyggelse föreslås ett cirka 1,2 hektar stort

verksamhetsområde med gott skyltläge mot motorvägen i Ardala. Området ligger i utkanten av tätorten men i direkt anslutning till befintlig bebyggelse, vilket innebär att

särskild hänsyn behöver tas till angränsande bostäder vid kommande planläggning.

Läget och den begränsade omfattningen gör att området bedöms utgöra en naturlig utvidgning av tätorten utan påtaglig negativ påverkan på landskapsbilden. Inom området finns en registrerad fornlämning som ska hanteras i samråd med länsstyrelsen. Området omfattas även av strandskydd, men är avskilt från strandmiljön genom E20.

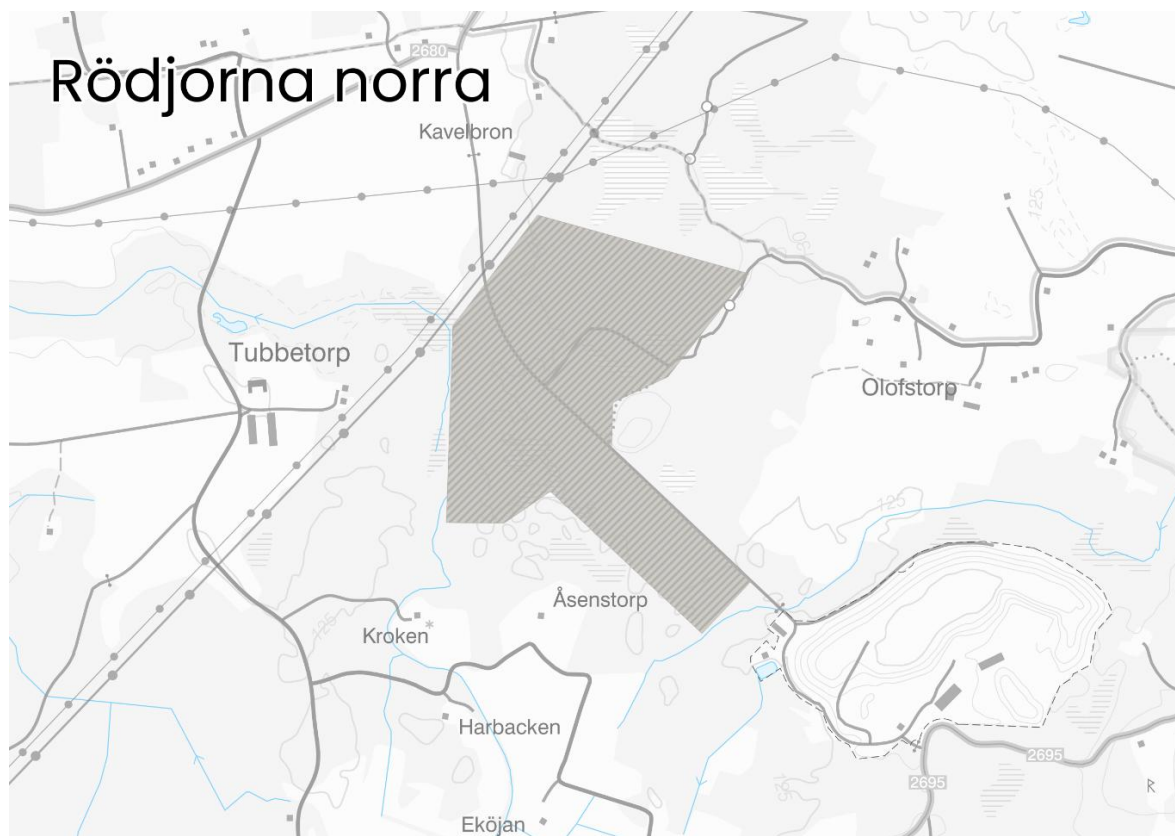
Närheten till E20 medför att verksamheterna inte är känsliga för vägtrafikbuller, men utformningen ska säkerställa att befintlig och planerad bostadsbebyggelse i närheten inte utsätts för störningar. Störande verksamheter med betydande buller, damm eller lukt är inte lämpliga.

Ställningstaganden

- Verksamheter som medför betydande störningar i form av buller, damm eller lukt ska inte lokaliseras inom området.
- Hänsyn till angränsande bostäder ska vara styrande för områdets utformning och placering av byggnader.

- Fornlämning ska beaktas och hanteras i samråd med länsstyrelsen.
- Trafiklösningar ska utformas så att påverkan på närboende begränsas. Angöring föreslås ske via Gröneskogsgatan.
- Ingrepp inom strandskyddat område ska prövas med beaktande av områdets avskilda läge i förhållande till strandmiljön.

Rödjorna norra, Axvall

Cirka 800 meter väster om Axvall tätort, i anslutning till avfallsanläggningen Rödjorna, föreslås ett cirka 51 hektar stort verksamhetsområde. Ett område som omfattas av cirka 11 av dessa 51 hektar är idag planlagt för industri men obebyggt.

Området är särskilt lämpat för tyngre industri och verksamheter med större omgivningspåverkan. Läget i skogsmark och på avstånd från tätorten innebär att påverkan på landskapsbilden bedöms som begränsad.

Området bedöms vara robust ur störningssynpunkt och kan, med lämpliga skyddsavstånd och skyddsåtgärder, inrymma buller-, damm- och lukталstrande verksamheter utan att närliggande bostäder påverkas oacceptabelt.

Översvämningsrisker, dagvattenhantering och markens genomsläpplighet behöver utredas i kommande planering.

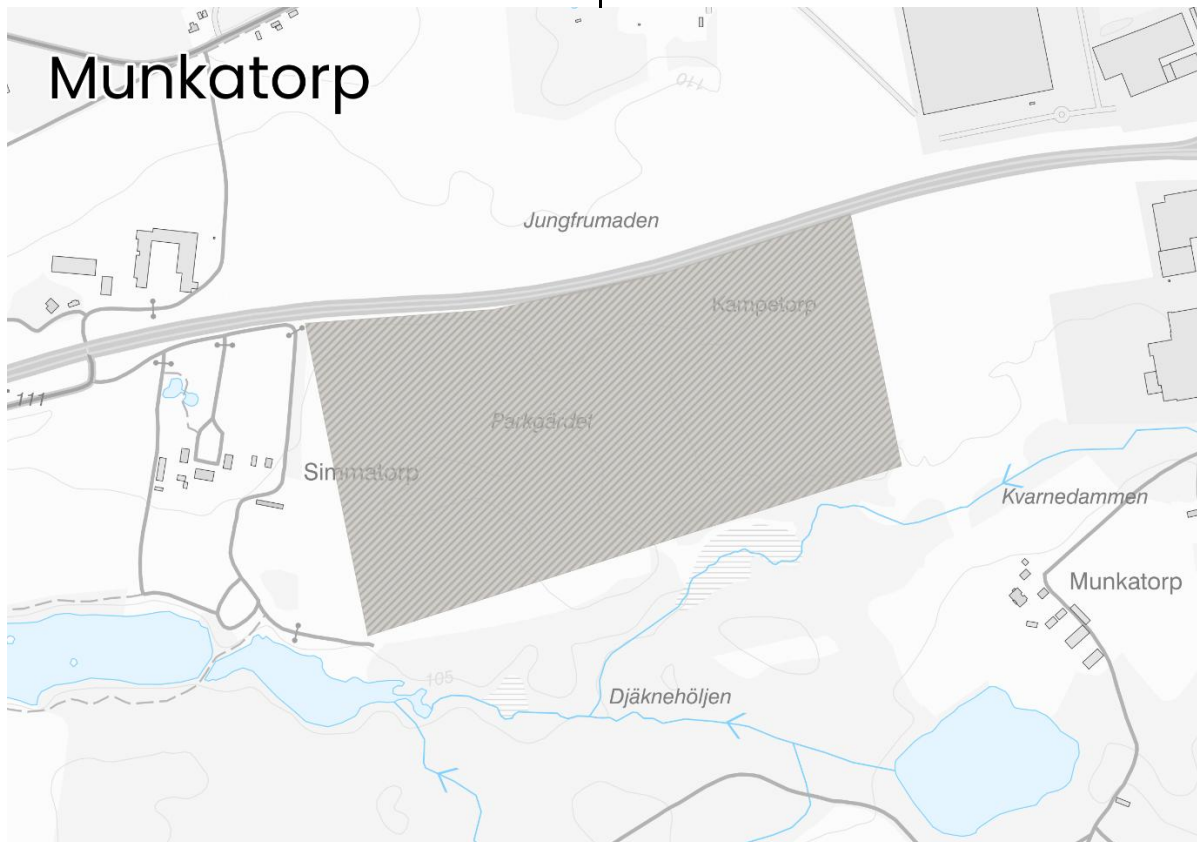
Naturvärden av särskild betydelse har inte identifierats, men gröna korridorer och trädridåer för djurlivets behov ska beaktas. Även närheten till fornlämningar och skyddsavstånd till närliggande högspänningsledning ska hanteras i kommande planering.

Ställningstaganden

- Området ska utvecklas för industri och verksamheter med större omgivningspåverkan.
- Skyddsavstånd och skyddsåtgärder ska säkerställa att närliggande bostäder inte utsätts för oacceptabla störningar.

- Behov av gröna korridorer eller trädridåer för djurlivet ska utredas i kommande planering.

- Samråd ska hållas med länsstyrelsen om behov av arkeologisk utredning.
- Skyddsavstånd till högspänningsledning ska utredas och beaktas.

Munkatorp, Skara

Området är beläget i anslutning till den sydvästra delen av Skara tätort och omfattar cirka 27 hektar jordbruksmark. Läget är strategiskt med god exponering mot E20 och god tillgänglighet via väg 184. En utveckling av området innebär en naturlig förlängning av befintligt verksamhetsområde i öster, med lämplig angöring via Simmatorpsgatan från väg 184.

Området ligger i ett öppet jordbrukslandskap med lång sikt och visuell exponering från E20. En utbyggnad bedöms därför påverka landskapsbilden

och upplevelsen av västra infarten till Skara. Samtidigt innebär läget att område bedöms lämpligt för transportintensiva verksamheter och industrier som krävs god regional tillgänglighet.

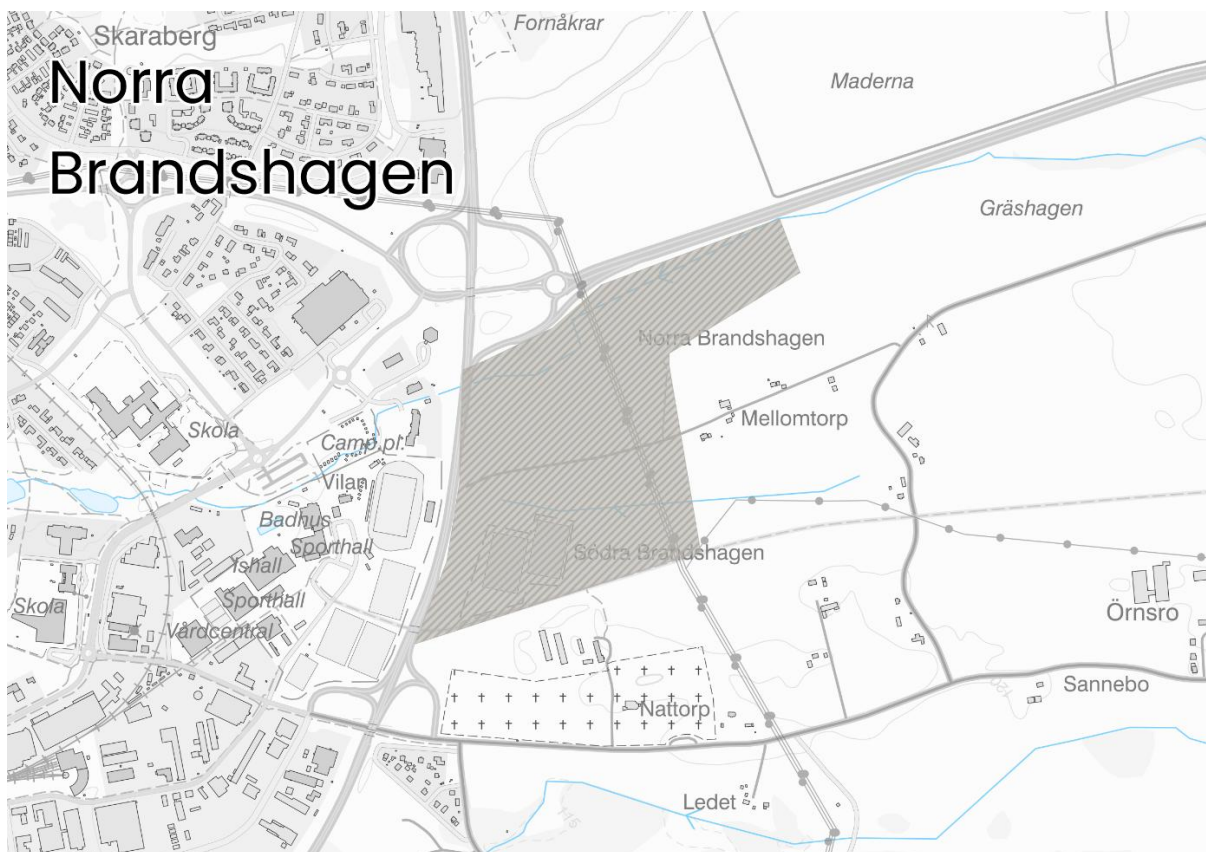
I väst och söder finns bostadsbebyggelse, vilket innebär att hänsyn behöver tas till buller, trafik och annan omgivningspåverkan i kommande planering. Söder om området sträcker sig Afsen. I kommande planering behöver det utredas om vattendragets bredd är smalare eller bredare än 2 meter och därmed om sträckan omfattas av strandskydd eller inte.

Det finns även skogspartier söder och öster om området som i länsstyrelsens lövskogsinventering (2004) är utpekade med naturvärdeklass 2 respektive 3.

Ställningstaganden

- Områdets exponerade läge mot E20 ska tas till vara genom sammanhållen gestaltning och väl avvägd skala.

- Hänsyn ska tas till närliggande bostäder så att oacceptabla störningar inte uppstår.
- Strandskyddsfrågan och vattendragets bredd ska utredas och hanteras enligt gällande lagstiftning.

Norra Brandshagen, Skara

Norra Brandshagen är beläget i den östra delen av Skara tätort med direkt närhet till E20 och väg 49. Områdets trafikhäna och strategiska läge ger god tillgänglighet och skapar förutsättningar för etablering av industri, handel och annan verksamhet i utkanten av tätorten.

Området gränsar i söder till Marie kyrkogård och i öster till befintlig bostadsbebyggelse, vilket innebär att framtida utveckling behöver anpassas till omgivande miljöer och befintliga värden. Marken är kommunägd.

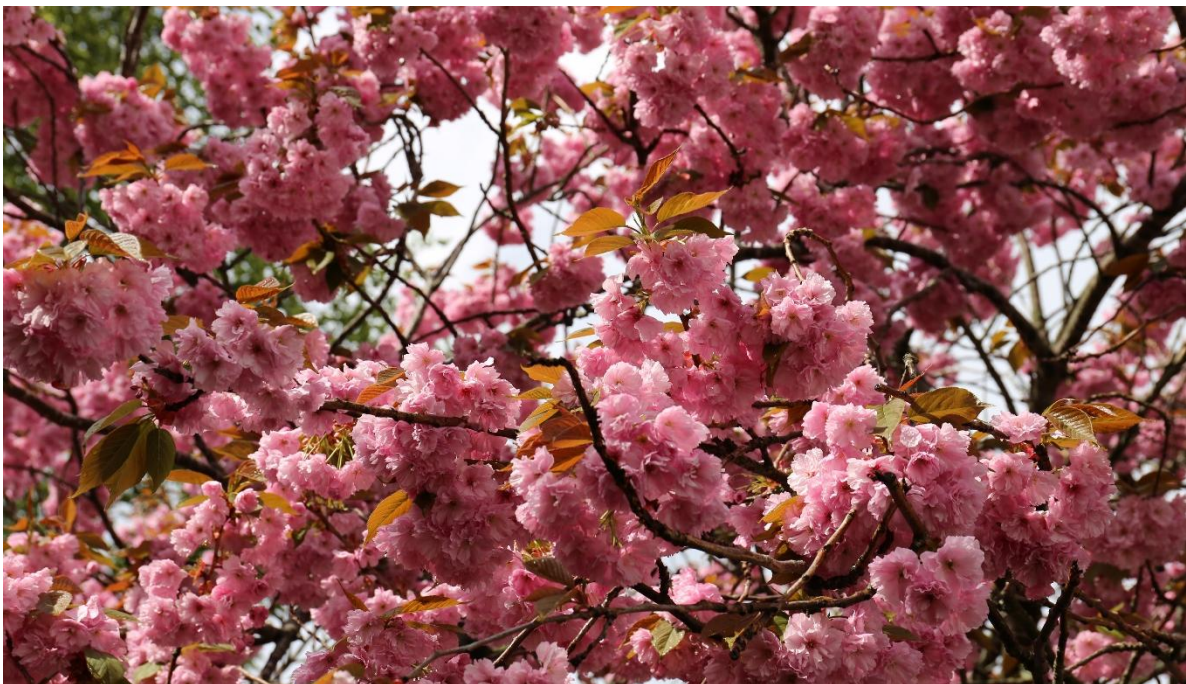
Inom området finns det idag fotbollsplaner som kan komma att beröras vid en framtida

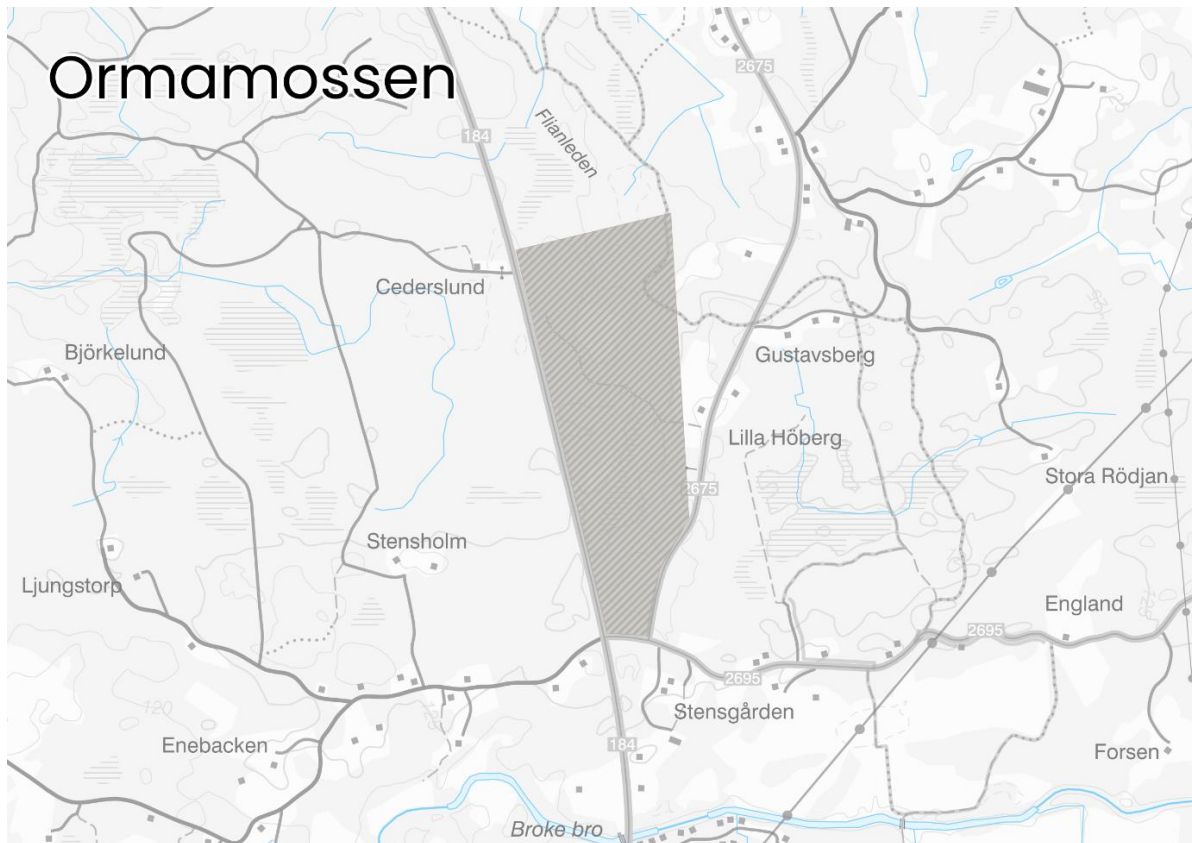
utbyggnad. Kommunen bedömer att fotbollsplanerna i nuläget kan samexistera med verksamheter med begränsad omgivningspåverkan och/eller handel. Sådana verksamheter ger normalt inte upphov till störningar som är svåra att förena med idrottsytor. Fotbollsplanerna kan därmed fortsatt utgöra en aktiv yta i området och samtidigt fungera som en övergång mellan olika markanvändningar.

Om området i framtiden skulle utvecklas för industriella verksamheter krävs en mer noggrann avvägning. Faktorer såsom buller, transporter och eventuella risker behöver då beaktas, särskilt med hänsyn till att fotbollsplanerna används av barn och unga. För industri med begränsad omgivningspåverkan bedöms det i många fall vara möjligt att låta idrottsytor samexistera med verksamheter, förutsatt att lämpliga trafiklösningar och eventuella skyddsavstånd säkerställs. Detaljplaneprocess har påbörjats.

Ställningstaganden

- En ändamålsenlig och trafiksäker anslutning till det övergripande vägnätet behöver utredas i samråd med Trafikverket.
- Området ska utvecklas med hänsyn till intilliggande bostadsbebyggelse och Marie kyrkogård, särskilt avseende buller, avskärmning och påverkan på kulturmiljö.
- Om befintliga fotbollsplaner i framtiden tas i anspråk för verksamheter ska behovet av ersättningsytor utredas. Det kan omfatta ny lokalisering, nyttjande av befintliga anläggningar i närområdet eller anpassning av nuvarande ytor.
- Vid framtida planering ska förhållandet till Dofsan utredas och hänsyn till vattendraget ges.

Ormamossen, Härlunda

Ormamossen är beläget söder om Skara tätort längs väg 184, i höjd med korsningen Stenum-Herrtops qvarn. Området omfattar cirka 37 hektar och består huvudsakligen av skogsmark med inslag av både barr- och lövskog. Inom och i anslutning till området finns våtmarksmiljöer i form av kärr och mosse, vilket innebär att hydrologiska förutsättningar och naturvärden behöver beaktas i fortsatt planering.

Läget längs väg 184 ger god tillgänglighet för transporter och skapar goda förutsättningar för verksamheter med behov av regional koppling. Närheten till Skaraborgs logistikcenter i Falköping stärker områdets strategiska betydelse i ett större logistik- och näringslivsperspektiv. Samtidigt utgör väg 184 en primär transportled för farligt gods, vilket ställer

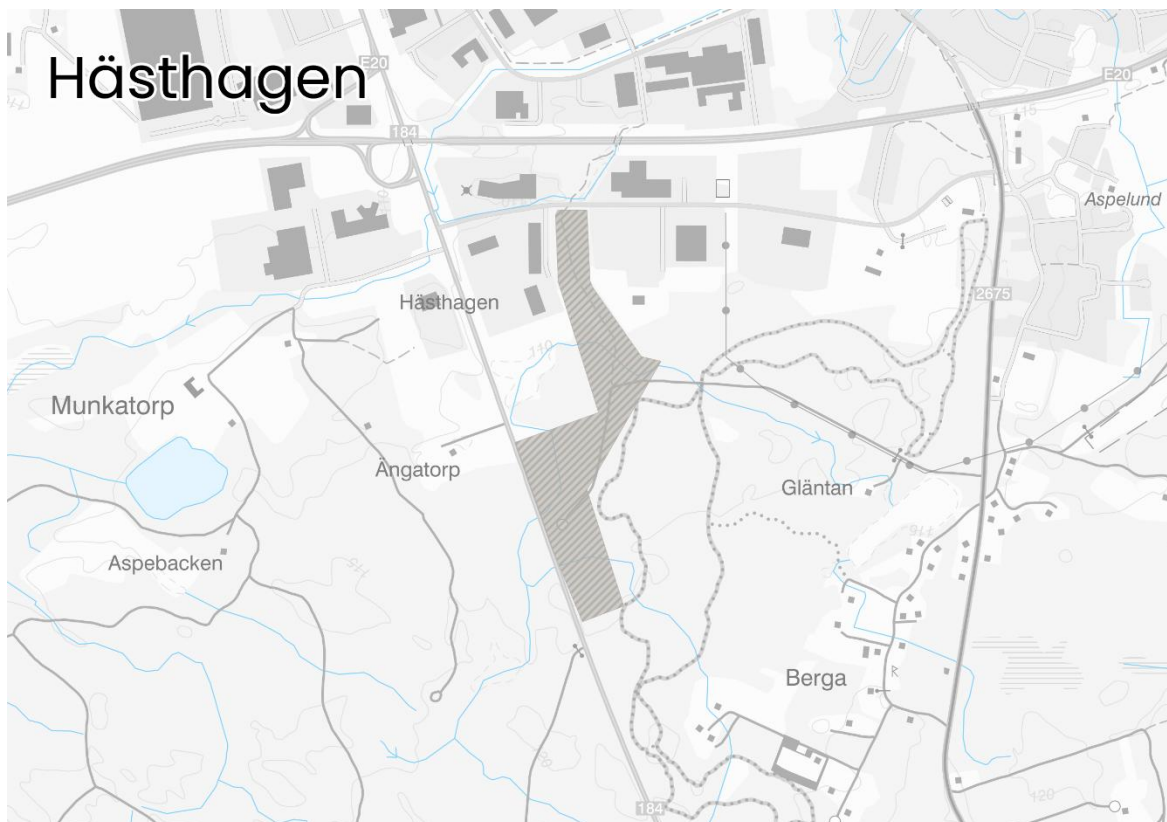
krav på riskhänsyn och lämplig disposition av bebyggelse.

Områdets tillgång med cykel och kollektivtrafik är relativt god, vilket ger förutsättningar för hållbara arbetsresor. Öster om området finns bostadsbebyggelse, vilket innebär att hänsyn behöver tas till buller, trafik och visuell påverkan. I anslutning till områden finns även en registrerad fornlämning i form av ett vägmärke.

I närheten av området löper Fljanleden som är en vandringsled och motions slinga med betydelse för friluftsliv och rekreation. En utveckling av området behöver därför utformas så att ledens funktion, upplevelsevärden och tillgänglighet inte påverkas negativt.

Ställningstaganden

- Hänsyn ska tas till transporter med farligt god på väg 184 vid placering och utformning av bebyggelse.
- Flanleden bevaras och är fortsatt en trygg och attraktiv led för friluftsliv och motion.
- Närliggande bostäder ska skyddas från störningar genom en lämplig dispositionerad markanvändning samt placering av byggnader och grönska.
- Våtmarksmiljöer såsom kärr och mosse såväl som övriga naturvärden utreds och beaktas i kommande planering.

Hästhagen, Skara

Området är beläget öster om väg 184, i höjd med Petersburgs friluftsområde och söder om befintliga industri- och verksamhetsområden i Skara tätort. Området omfattar cirka 13 hektar kommunägdmark för verksamheter och industrier. Läget är strategiskt med god

exponering och tillgänglighet via väg 184 och koppling till E20. Lokaliseringen längs väg 184 ger även god tillgänglighet till Skaraborgs logistikcenter i Falköping, vilket stärker förutsättningar för logistikintensiva och transportorienterade verksamheter.

Hästhagens industriområde, som ligger i direkt anslutning till aktuellt område, har

utvecklats succesivt sedan 1990-talet och utgör idag en viktig del av Skaras näringsliv. Området rymmer verksamheter inom bland annat transport, lager, återvinning och handel med skrymmande varor. En utökning av industriområdet stärker områdets funktion som ett sammanhängande verksamhetsområde i tätortens södra del.

Området gränsar till ett större sammanhängande skogsområde samt friluftsområdet Petersburg, där elljusspår och mountainbikeled nyttjas av allmänheten.

Skogen fungerar som en visuell och ekologisk buffert mellan industriområdet, det öppna landskapet söderut och rekreativmiljöerna. Inom aktuellt område finns även naturvärden av påtaglig betydelse, bland annat barrblandskog med naturvärdeklass 3, skyddsvärda träd och en biotopskyddad allé.

Genom området löper ett dike som ingår i markavvattningsföretag från 1939 och som avvattnar mot Afsen och vidare till Flian.

Läget vid Skaras södra entré och i anslutning till rekreativ- och naturmiljöer ställer krav på medveten gestaltning och hänsyn till ekologiska värden.

Detaljplaneprocess har påbörjats.

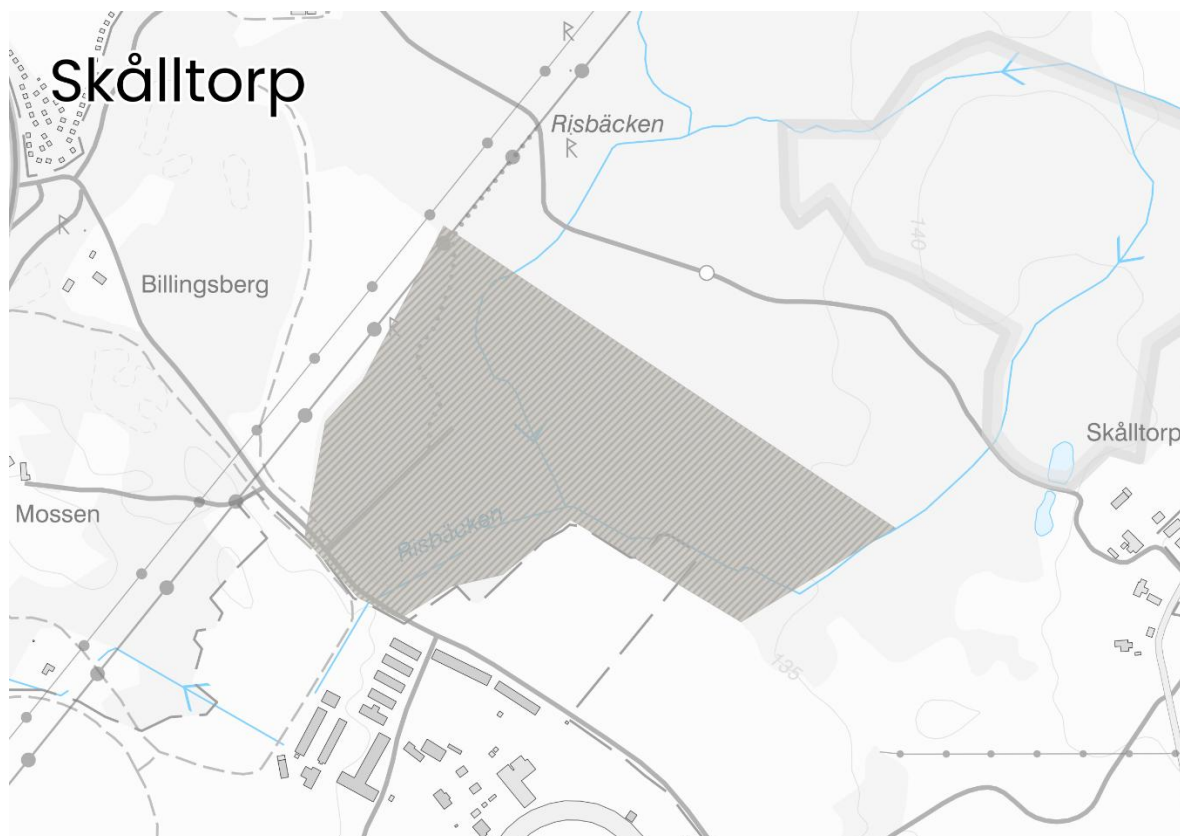
Ställningstaganden

- Mot väg 184 lämnas lämpligen grupper av träd i stället för en sammanhängande trädridå, då det finns verksamheter med behov av skyltläge.
- Byggnader och anläggningar ska utformas så att området ger ett ordnat

och välkomnande intryck vid södra infarten till Skara tätort.

- Risker kopplade till farligt gods, verksamhetsstörningar och närliggande bostäder ska utredas och hanteras genom lämplig lokalisering och skyddsåtgärder.
- Markavvattningsföretaget beaktas i kommande planering. Dess funktion får inte försämrats utan att ersättas eller omprövas enligt gällande lagstiftning.
- Utveckling av området ska ske med hänsyn till friluftsområdet Petersburg.
- Naturvärden ska så långt som möjligt bevaras.

Skålltorp, Axvall

Skålltorp pekats ut som nytt verksamhetsområde med syfte att möjliggöra utveckling av befintlig hästnärsverksamhet vid Axevalla travbana. Området ska användas för hästrelaterade verksamheter såsom lokaler för hästar och ytor för träning. Industriverksamhet och bostäder medges inte.

Området omfattar cirka 14 hektar och utgörs av ett sammanhängande skogs- och naturmarksområde med varierande täthet. Vissa partier är glesare och kan indikera yngre skog eller tidigare avverkning. Genom området rinner Rissbäcken.

I östra delen finns ett område som enligt länsstyrelsens lövskogsinventering har naturvärdesklass 2 och består av hage/äng

med inslag av ädellöv. I områdets centrala delar finns ett lövrikt hygge med triviallövskog som klassats som naturvärdesklass 5.

Skålltorps naturreservat ligger cirka 250 meter från området. I närområdet finns flera registrerade fornlämningar. Luftledningarna finns även strax väster om området och utgör en planeringsförutsättning vid utveckling av området.

En del av området ligger inom riksintresse för friluftsliv, *Platåbergslandskapet Billingen – delområdet Valle*. Uttryck för riksintresseområdet som är relevant för utpekade områden är utkanten av en lövskog. Området ligger även utanför, men förhållandevis nära, naturreservatet *Skålltorp*. Tänk utveckling av området

bedöms inte påverka riksintresset eller dess kärnvärden negativt.

Ställningstaganden

- Fortsatt planering ska utreda och säkerställa ett respektavstånd till naturreservatet *Skålltorp*.
- Verksamheter som missgynnar friluftslivet ska undvikas med avseende på riksintresse för friluftslivet.
- Området används för hästrelaterade verksamheter som bidrar till att stärka och utveckla närliggande verksamheter. Exploatering och verksamheter i området ska inte ha negativ påverkan på befintlig, omkringliggande verksamheter.
- Risbäckens ekologiska och hydrologiska funktioner beaktas och klarläggs i kommande planering.
- Områden med höga naturvärden, särskilt naturvärdeklass 2 i östra delen, ska beaktas och i första hand undantas från exploatering.
- Samråd ska hållas med länsstyrelsen om behov av arkeologisk utredning.

Folkets park, Skara

Området ligger i den södra delen av Skara tätort, mellan Smedtorpsgatan och E20. Platsen utgör Skaras tidigare folkets park och har sedan tidigt 1900-tal varit en etablerad mötesplats för dans, nöjen och olika evenemang. I februari 2024 förstördes huvudbyggnaden i en brand. Under hösten 2025 förvärvade kommunen fastigheten Hospitalsgården 4:1 och den 17 februari 2026, § 26 beslutade samhällsbyggnadsnämnden att upprätta en ny detaljplan för området.

Området omgärdas i huvudsak av verksamhetsområden i samtliga väderstreck, med undantag för den östra sidan där området gränsar till ett mindre skogsparti och bostadsbebyggelse. Läget innebär god

tillgänglighet och exponering mot E20, samtidigt som hänsyn behöver tas till närliggande bostäder.

Norr om området rinner Afsen. För Afsen gäller generellt strandskydd om 100 meter, vilket behöver beaktas i kommande planering. Området berörs även av markavvattningsföretaget Munkån-Afsen VF från 1965 och angränsar i öst till dikningsföretaget Eriksbergs DF från 1935. I närområdet finns även potentiellt förorenade områden i form av en deponi och nedlagd bilverkstad.

Platsens läge i övergången mellan verksamhetsområde och bostadsområde ger goda förutsättningar för utveckling av verksamheter med begränsad omgivningspåverkan, under förutsättning

att hänsyn tas till närliggande bostäder, grönstruktur och vattenmiljö.

Ställningstaganden

- Området utvecklas för verksamheter med begränsad omgivningspåverkan, med särskild hänsyn till närliggande bostadsbebyggelse.
- En grön buffertzon bevaras mot bostadsområdet i öster för att minska störningar.
- Risker kopplade till farligt gods på E20 ska utredas och hanteras genom lämplig lokalisering och utformning av bebyggelse.
- Afsen är sedan länge planlagd och ianspråktagen som allmän plats i tätortsmiljö, med befintlig gång- och cykelväg samt angränsande gata.

Områdets funktion och tillgänglighet är redan reglerad genom gällande detaljplan och avses inte förändras i kommande planering. Vid ny detaljplan kan upphävande av strandskydd prövas med stöd av särskilt skäl enligt 7 kap. miljöbalken, då området bedöms vara ianspråktaget på ett sätt som begränsar dess betydelse för strandskyddets syften.

- Markavvattnings- och dikningsföretagen beaktas i kommande planering. Dess funktion får inte försämrats utan att ersättas eller omprövas enligt gällande lagstiftning.
- Behov av eventuell utredning av markföroreningar sker i samråd med kommunens miljöenhet som är tillsynsmyndighet.

Konsekvenser

I det här kapitlet beskrivs väsentliga konsekvenser som ett genomförande av Översiktsplan 2045 kan komma att medföra.

Miljökonsekvenser

Vid framtagandet av en översiktsplan ska kommunen undersöka om genomförandet av översiktsplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Därför har en miljökonsekvensbeskrivning tagits fram för Översiktsplan 2045. Med anledning av att Översiktsplan 2045 i stort utgår från Översiktsplan 2040 har den ursprungliga miljökonsekvensbeskrivningen till antagandeverisionen av Översiktsplan 2040 utvecklats inför samrådet av Översiktsplan 2045. Den ursprungliga miljökonsekvensbeskrivningen till Översiktsplan 2040 togs fram av WSP Sverige AB. Strategisk miljöbedömning och ändringar för förslaget till Översiktsplan 2045 har inför samråd tagits fram av Ensucon AB.

Nedan följer bedömningen i korthet.

Avgränsning

Skara kommun genomförde 2025-11-03 respektive 2026-02-09 avgränsningssamråd med Länsstyrelsen Västra Götaland. I samråd med länsstyrelsen bestämdes det att Översiktsplan 2045 ska inkluderas som ett nytt alternativt förslag till miljökonsekvensbeskrivningen tillhörande Översiktsplan 2040. Samma miljöaspekter som omfattades i Översiktsplan 2040 har omfattats i bedömningen för Översiktsplan 2045. Avgränsningen av innehåll gjordes i samband med avgränsningssamråd. Aspekterna som bedömts kunna medföra

en betydande miljöpåverkan är landskapsbild, kulturmiljö, naturmiljö, friluftsliv, vattenkvalitet, jordbruksmark, hälsa och säkerhet (buller, risker samt ras och skred), förorenade områden, klimatpåverkan och klimatanpassning.

Alternativ

I miljökonsekvensbeskrivningen redovisas konsekvenserna av nollalternativet och planförslaget. Nollalternativet för Översiktsplan 2045 innebär utbyggnad utan en ny översiktsplan men i enlighet med kommunens planeringsstrategi som motsvarar intentionerna i Översiktsplan 2040. Nollalternativet för Översiktsplan 2045 motsvarar således konsekvenserna för genomförandet av Översiktsplan 2040.

Bedömning och konsekvenser

Beskrivningen redogör för bedömningen av översiktsplanens påverkan, effekt och konsekvens. Bedömningen är kvalitativ och bygger på bedömningar av kartstudier, rapporter och arkivmaterial. Beskrivningen av planens positiva och negativa konsekvenser redovisas i en femgradig skala; positiva konsekvenser, inga eller obetydliga konsekvenser samt små, måttliga och stora negativa konsekvenser.

Nedan redovisas en sammanfattning av de konsekvenser genomförandet av Översiktsplan 2045 förväntas ge upphov till jämfört med nollalternativet.

Landskapsbild

Översiktsplan 2045 pekar ut flera nya stora markområden för exploatering i det öppna odlingslandskapet runt Skara liksom nya områden inom Valleområdet, som har höga nationella värden. Genomförandet av Översiktsplan 2045 bedöms ge små negativa konsekvenser för aspekten landskapsbild jämfört med nollalternativet. Om föreslagna ställningstaganden följs i fortsatt planering bedöms den negativa effekten kunna mildras.

Kulturmiljö

I Översiktsplan 2045 pekas områden för bostadsutveckling ut i flera mycket känsliga områden med avseende på kulturmiljön. Kulturhistoriskt värdefulla miljöer riskerar att påverkas negativt, särskilt inom Kambrosilurområdet i den östra delen av kommunen, där riksintressen, kyrkomiljöer, fornlämningar och historiska landskap kommer att bli direkt påverkade av planerade markanspråk. Genomförandet av Översiktsplan 2045 bedöms ge små negativa konsekvenser för aspekten kulturmiljö jämfört med nollalternativet. Genom de ställningstaganden som kommunen har arbetat fram bedöms påverkan kunna mildras.

Naturmiljö

Föreslaget markanspråk i Översiktsplan 2045 berör områden med riksintresse för naturvård (Valle och Sydbillingen). Vidare pekas nya områden för bebyggelse ut inom eller i nära anslutning till Natura 2000-områden, naturreservat, strandskydd, värdestrakter för ekmark, våtmarker, skogsmark samt gräsmarker, och värdekärna för blandskog. Genomförandet av Översiktsplan 2045 bedöms innebära små negativa konsekvenser för aspekten

Naturmiljö i jämförelse med nollalternativet.

Friluftsliv

Föreslaget markanspråk i Översiktsplan 2045 berör flera områden med viktiga värden för friluftslivet. Lokalt kan genomförandet av Översiktsplan 2045 ge stora negativa effekter där mark med värden för rekreation och friluftsliv tas i anspråk. Genomförandet av Översiktsplan 2045 bedöms innebära små negativa konsekvenser för friluftslivet jämfört med nollalternativet. Genom fortsatt anpassning i kommande planeringsskeden och genomförande av föreslagna skyddsåtgärder finns möjligheter att ytterligare minska påverkan och stärka friluftslivets värden i kommunen.

Vattenkvalitet

Genomförandet av Översiktsplan 2045 bedöms innebära små negativa konsekvenser för aspekten vattenkvalitet jämfört med nollalternativet. Detta beror främst på större markanspråk nära känsliga sjöar i Valleområdet, två nya industriområden med avrinning mot känsliga recipienter samt risk för påverkan på grundvattenförekomsten Skaraberg genom ökat behov av vägsalt norr om Skara.

Jordbruksmark

Genomförande av Översiktsplan 2045 bedöms medföra små till måttligt negativa konsekvenser för jordbruksmark jämfört med nollalternativet. Detta beror främst på att ytterligare brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk, vilket medför minskade ytor för biologisk produktion och livsmedelsproduktion. Kommunens ställningstaganden om att undvika

fragmentering av jordbruksmark, värna brukningsvärd jordbruksmark och ta hänsyn till befintlig jordbruksverksamhet är centrala för att begränsa konsekvenserna. Med inventering av generella biotopskydd och omsorgsfull utformning av bebyggelse kan påverkan reduceras.

Hälsa och säkerhet

Genomförande av Översiktsplan 2045 bedöms kunna ge upphov till risker avseende buller, ras och skred samt olycksrisker kopplade till transport av farligt gods. Riskerna bedöms som hanterbara, men kräver fortsatt uppmärksamhet i kommande planeringsskeden. Genomförande av Översiktsplan 2045 bedöms inte ge några konsekvenser jämfört med nollalternativet.

Förorenade områden

Översiktsplan 2045 berör områden där det potentiellt finns förorenad mark. För att möjliggöra för exploatering behöver markföroreningarna saneras. Att förorenade områden saneras är positivt och förväntas ske både vid genomförande av Översiktsplan 2045 och för nollalternativet.

Klimatpåverkan

Den bebyggelseutveckling som föreslås beaktar i stort kollektivtrafikens struktur, och den utveckling som sker vid små tätorter på landsbygden stärker underlagen för service, skola och kollektivtrafik vilket bidrar till en långsiktig hållbarhet av boende på landsbygden. Samtidigt är föreslagen bebyggelseutveckling relativt utspridd och ett stort nytt område för verksamheter tillkommer söder om tätorten vilket ökar beroendet av bil- och lastbilsburna transporter. Vidare föreslår Översiktsplan 2045 flera tillkommande

verksamhetsområden vilket innebär en större klimatpåverkan i relation till anläggning och byggnation. Genomförande av Översiktsplan 2045 bedöms ge små negativa konsekvenser avseende klimatpåverkan jämfört med nollalternativet.

Klimatanpassning

För landsbygdsområden i kommunen finns skyfallskartering endast på en övergripande nivå. Samtidigt tas flera nya områden i anspråk i enlighet med Översiktsplan 2045, vilket innebär att försiktighet och kompletterande analyser krävs i fortsatt planering.

Konsekvenser av framtida klimat kopplat till skyfall bedöms dock kunna begränsas om kommunens policy och riktlinjer för dagvatten tillämpas. Mot bakgrund av den begränsade detaljeringsgraden i tillgängliga underlag för skyfall görs inga ytterligare bedömningar för genomförandet av Översiktsplan 2045 utöver de som redan redovisats för Översiktsplan 2040. Genomförande av Översiktsplan 2045 bedöms således inte ge några konsekvenser kopplade till klimatanpassning jämfört med nollalternativet.

Miljömål

Planförslagen (Översiktsplan 2040 och 2045) bedöms bidra till uppfyllelse av miljömålen Giftfri miljö, Myllrande våtmarker, Ingen övergödning och God bebyggd miljö medan Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv motverkas.

Miljökvalitetsnormer

Översiktsplanerna (2040 och 2045) har flera ställningstaganden kopplade till förbättrad

vattenkvalitet som syftar till att miljö kvalitetsnormerna ska klaras. Vidare tydliggör och konkretiserar gällande VA-plan, Vattentjänstplan, VA-policy och Policy och riktlinjer för dagvatten hur VA-frågan ska lösas inom kommunen. Följs dessa bedöms kommande exploateringar inte innebära någon avsevärd risk för påverkan på yt- och grundvatten i kommunen, och bedömningen är att kommande exploateringar kan genomföras utan risk för påverkan på miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Översiktsplanerna bedöms inte heller medföra att miljö kvalitetsnormer för luft överskrids.

Sociala konsekvenser

Förutsättningarna för ett socialt hållbart Skara lyfts på flertalet platser i översiktsplanen då utvecklingen av ett

hållbart samhälle endast är möjligt om det är ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart.

Ställningstaganden rörande bebyggelseutveckling och markens användning syftar till att skapa en stadsbyggnadsprocess som utgår från medborgarna. Att en inkluderande process genomförs där alla samhällsgrupper utifrån sina förutsättningar ges möjlighet att aktivt delta i utformningen av staden och kommunen ges utrymme i de olika processerna och ska återspeglas i genomförandet. Ett konsekvent genomförande där beslut tydligt motiveras kan öka förtroendet för kommunens insatser.

Med ambitionen att skapa blandade upplåtelseformer och olika typer av bostäder samt goda mötesplatser och diverse rum för rekreation skapas goda

förutsättningar för jämställdhet och integration vilket kan ge positiva följd effekter såsom minskad boendesegregation och bättre social integration.

Ett varierat bostadsutbud och närhet till service skapar möten mellan invånare med olika bakgrund och innebär förutsättningar till ökad trygghet och integration.

Att värna och utveckla det kulturhistoriska arvet och tillvarata och förstärka befintliga strukturer är identitetsskapande och kan bidra till en social sammanhållenhets som bygger på en stolthet över ett byggt och gemensamt förvaltad arv. Skaras unika kulturhistoriska arv och den medvetna utvecklingen av stadskärnan och andra målpunkter kan locka besökare från andra delar av landet och världen att besöka och bosätta sig i Skara och öka öppenheten och nyfikenheten gentemot andra människor och kulturer.

Ett gott utbud av mötesplatser och offentliga rum som speglar invånarnas behov och önskemål och erbjuder olika integrerade kultur- och fritidsaktiviteter för olika åldrar medför en gynnsam utveckling för sociala aspekter. Detta bidrar till upplevelsen av trygghet samt social integration.

Trygga och säkra platser samt gång- och cykelvägar är viktiga av flera skäl, inte minst ur ett barn- och jämställdhetsperspektiv. Monofunktionella områden, som området kring SLU, leder emellertid till att de är avfolkade kvällstid, vilket kan skapa otrygghet. Således kan viss bostadsbebyggelse, såsom student- och forskarbostäder, och som inte hindrar en tydlig utveckling av området och dess identitet, vara motiverad i måttlig skala.

Blandstadskonceptet kombinerar handel med bostäder och andra funktioner och kan komma att förändra funktionsuppdelade rum. I övrigt bör en väl gestaltad belysning och trygga gaturum prioriteras i områden som kvällstid är avfolkade men som utgör viktiga stråk mellan olika målpunkter.

Den gång- och cykelvänliga strukturen utifrån rumsligt och socialt perspektiv påverkar folkhälsan positivt, då fler människor ges möjlighet till aktiv rörelse genom att gå, cykla och röra sig mer i vardagen. Detta skapar samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa.

Förhållanden av väsentlig betydelse

I det här kapitlet beskrivs de förhållanden som har särskild betydelse för översiktsplanens utformning och genomförande. Här redovisas miljö kvalitetsnormer, riksintressen och andra allmänna intressen som kommunen är skyldig att beakta enligt plan- och bygglagen och miljöbalken.

Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormer är ett juridiskt bindande styrmedel som regleras med stöd av 5 kap. miljöbalken. Vid ärenden och planläggning enligt plan- och bygglagen ska normerna följas. Det övergripande syftet med normerna är att skydda naturmiljön och människors hälsa. Miljö kvalitetsnormer anger bland annat förorenings- eller störningsnivåer men kan även bestå av

gräns- och riktvärden. Det finns idag normer för vattenförekomster, utomhusluft och omgivningsbuller. Det är myndigheter och kommuner som ansvarar för att miljö kvalitetsnormerna efterlevs.

Vatten

Miljö kvalitetsnormer för vatten uttrycker den lägsta godtagbara miljö kvaliteten, både ekologisk och kemisk, som en

vattenförekomst ska ha vid en viss tidpunkt. Miljökvalitetsnormer för vatten omfattar både sjöar, vattendrag och kustvatten.

Det övergripande målet är att säkra Sveriges vattenkvalitet, att uppnå det som inom vattenförvaltningen kallas ”god status” för samtliga vattenförekomster samt att vattenkvaliteten inte får försämrats. Grundkravet är att alla vattenförekomster skulle ha uppnått god kemisk och ekologisk status till år 2015 om inte undantag beslutats.

Sverige är indelat i fem vattendistrikt, där en länsstyrelse per distrikt utsetts till vattenmyndighet. Skara kommun ingår i Västerhavets vattendistrikt där länsstyrelsen i Västra Götalands län har utsetts till vattenmyndighet.

Det finns två typer av statusklassning för ytvatten: ekologisk och kemisk status. Den kemiska statusen kan antingen bedömas vara ”god” eller ”uppnår ej god”. Totalt 45 ämnen omfattas av gränsvärden. Klassificeringen av ekologisk status för ytvatten görs genom bedömning av kvalitetsfaktorer i tre grupper: hydromorfologiska, biologiska och fysikalisk-kemiska. Varje grupp bedöms i en femgradig skala: ”hög status”, ”god”, ”måttlig”, ”otillfredsställande” och ”dålig”.

Vidare kan vattenmyndigheten besluta om undantag från de grundläggande kraven att vidta åtgärder som krävs för att uppnå god status till en viss tidpunkt. Dessa undantag är framför allt i form av tidsfrister för att uppnå god status eller god potential. Senast 2027 ska vattenförekomster i Skara kommun nå god ekologisk och kemisk status.

I Skara kommun finns det totalt 23 ytvattenförekomster, varav 8 är sjöar och 15 är vattendrag. Därutöver finns det även 6 grundvattenförekomster.

Statusklassning sjöar och vattendrag

Ekologisk status

Enligt Vatteninformationsystem Sverige (VISS) är den ekologiska statusen i kommunens sjöar vid senaste bedömningen klassad som måttlig i samtliga sjöar utom Flämsjön, där den ekologiska statusen är hög, och i Ormsjön, där den ekologiska statusen klassats som god.

För sex av kommunens sjöar görs riskbedömningen att vattenförekomsterna inte når god ekologisk status, främst på grund av övergödning till följd av belastning av näringsämnen, men i vissa fall även på grund av morfologiska förändringar och kontinuitet. Dessa är Eggbysjön, Hornborgasjön, Skärvalången, Tåsjön, Vagnsjön och Ämten.

Den ekologiska statusen i kommunens samtliga vattendrag är vid den senaste bedömningen klassad som måttlig, utom i bäck nedströms Skärvalången som bedömts ha god status.

För 14 av 15 vattendrag föreligger risk att vattenförekomsten inte når god ekologisk status. Detta beror främst på att vattendragen inte rinner i naturliga fåror och innehåller vandringshinder för fisk samt höga halter av näringsämnen. Även förekomst av miljögifter och flödesförändringar påverkar bedömningen. För samtliga vattendrag görs riskbedömningen att kvalitetskraven i vattenförekomsterna inte uppnås inom den kommande förvaltningscykeln.

Kemisk status

När det gäller kemisk status uppnår inga vattendrag eller sjöar god status, eftersom halten kvicksilver och polybromerade difenyletrar (PBDE) överskrids i hela Sverige på grund av atmosfäriskt nedfall. Detta medför att Sveriges samtliga ytvatten klassificeras till ”uppnår ej god kemisk status” med avseende på kvicksilver och PBDE. För att problem med andra prioriterade ämnen inte ska överskuggas av de överallt överskridande ämnena presenteras kemisk status exklusive dessa ämnen.

Den kemiska statusen i kommunens samtliga sjöar och vattendrag uppnår ”ej god” enligt VISS. Samtliga vattendrag och sjöar ska uppnå god ekologisk status. Det föreligger en risk att god kemisk status inte uppnås inom den kommande förvaltningscykeln med avseende på miljögifter. Många av Skaras vattendrag har inte blivit undersökta avseende miljögifter och föroreningar.

Statusklassning grundvattenförekomster

För grundvatten bedöms kemisk och kvantitativ status. Statusen kan antingen vara god eller otillfredsställande. Gällande den kemiska statusen ska halterna av en mängd ämnen klara Socialstyrelsen och Livsmedelverkets upprättade gränsvärden för dricksvatten. Vattenmyndigheterna bevakar också om något ämne verkar öka för att tidigt kunna sätta in åtgärder för att motverka ökningen. Det kan dock dröja länge innan en genomförd åtgärd får effekt då grundvatten ofta har en lång omsättningstid innan nytt vatten ersatt det gamla.

Den kvantitativa statusen hos en grundvattenförekomst är god om vattenuttagen är i balans med nybildningen av grundvatten. För att grundvattenförekomsten ska få god status krävs att nedanstående kriterier är uppfyllda:

- Vattenbalansen ska vara god
- Det ska inte finnas inträngning av salt grundvatten eller förorening
- Det ska inte finnas negativ påverkan på anslutna akvatiska ekosystem
- Det ska inte finnas skada på grundvattenberoende terrestra ekosystem

Kvantitativ status

I brist på mätdata bedöms grundvattenförekomsternas kvantitativa status tills vidare som god enligt VISS. Tre av grundvattenförekomsterna bedöms vara utsatta för betydande påverkan från mänskliga aktiviteter. God kvantitativ status ska uppnås för alla grundvattenförekomster. Riskbedömning för kvantitativ status är ”ej klassad” för samtliga grundvattenförekomster.

Kemisk status

Samtliga av kommunens grundvattenförekomster uppfyller god kemisk status i dagsläget enligt VISS. God kemisk grundvattenstatus ska uppnås för alla grundvattenförekomster i kommunen. Fyra grundvattenförekomster bedöms dock vara i risk att inte uppnå god kemisk status 2027, bland annat på grund av miljögifter, näringsämnen och klorid/sulfat i det senaste arbetsmaterialet för förvaltningscykel 3. Dessa grundvattenförekomster är Falköping-Skövde, Magasinsgrupp Rösjön,

Hornborga, Valle, Timmersdala, Skaraberg och SE648222-136247.

Redogörelse för hur miljö kvalitetsnormer för vatten ska följas

Bedömningen är att en tillfredställande vatten- och avloppshantering för planerad bebyggelse kan anordnas, men att det är viktigt att kommunen och Skara Energi ställer höga krav på reningen av dag- och spillvatten. Detta är särskilt viktigt för områden som inte ansluts till kommunalt vatten och avlopp.

Exploatering enligt planförslaget bedöms innebära att andelen hårdgjorda ytor ökar till följd av bebyggelse. Som följd av detta minskar den naturliga infiltrationen och mer vatten rinner av från ytan, vilket riskerar att bidra till att mängden föroreningar ökar i närliggande sjöar och vattendrag. Samtidigt innebär en befolkningsökning, som koncentreras till vissa orter eller stråk, bättre förutsättningar för kommunala eller gemensamma lösningar för vatten och avlopp.

Flera av sjöarna i Valle har höga pH-värden eller är naturligt näringsfattiga och därför extra känsliga för övergödning. De utpekade områdena i Axvall ligger i eller i direkt anslutning till kommunens reservvattentäkt i Axvall. Inom den primära skyddszonen är det förbjudet att anlägga nya enskilda avloppsanläggningar. Inom den sekundära zonen krävs tillstånd. Det är alltid viktigt med god rening av spillvatten och dagvatten, men i närheten av vattentäkter är det extra viktigt att förhindra infiltrering av förorenat dagvatten eftersom de ska försörja många människor med dricksvatten.

Den övergripande principen är att inga åtgärder eller verksamheter som leder till en försämring av statusen i sjöar, vattendrag och grundvatten är tillåtna. Detta enligt EU:s icke-försämrings krav.

I områden som bedöms ha hög skyddsnivå, exempelvis nära sjöar och vattendrag, kommer endast avloppsanläggningar med en hög reningsförmåga att godtas.

Skara kommun arbetar utifrån det åtgärdsprogram som tagits fram av vattenmyndigheterna. I åtgärdsprogrammet finns sex åtgärder som beskriver vad kommunerna behöver göra för att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Skara kommun har antagit flera styrdokument med tydliga mål, riktlinjer och gränsvärden som ska säkerställa god hantering av dag- och spillvatten och att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs.

- Vatten- och avloppspolicy (VA-policy). Antagen av kommunfullmäktige 2015-12-14.
- Vatten- och avloppsplan (VA-plan). Antagen av kommunfullmäktige 2016-04-25.
- Allmänna bestämmelser för vatten och avlopp (ABVA). Antagen av kommunfullmäktige 2018-06-11.
- Policy och riktlinjer för dagvatten. Antagen av kommunfullmäktige 2021-06-14.
- Vattentjänstplan. Antagen av kommunfullmäktige 2024-06-10.

Luft

Regeringen har utfärdat en förordning med miljö kvalitetsnormer (MKN) för utomhusluft, luftkvalitetsförordningen

(2010:477). Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft gäller i hela landet. Med utomhusluft avses enligt förordningen utomhusluft med undantag för arbetsplatser samt tunnlar för spårbunden trafik och vägtunnlar. Miljökvalitetsnormerna får inte överskridas och har fastställts inom svensk lagstiftning, bland annat som en anpassning av EU:s ramdirektiv. Syftet med miljökvalitetsnormerna är att skydda människors hälsa och miljön samt att uppfylla de krav som ställs genom Sveriges medlemskap i EU. Det finns för närvarande miljökvalitetsnormer för bland annat kvävedioxid/kväveoxider, partiklar (PM10/PM2,5) och sju andra ämnen. Det finns även långsiktiga nationella miljömål för flertalet av dessa. Motortrafik kan bland annat ge upphov till höga halter av kvävedioxid och partiklar nära större vägar.

Flertalet av normerna är så kallade gränsvärdesnormer som måste följas, medan några är så kallade målsättningsnormer som ska eftersträvas. Dessa normer baseras i huvudsak på krav från EU-direktiv.

Det är kommunen som ansvarar för att kontrollera luftkvaliteten för flertalet miljökvalitetsnormer, på egen hand eller i samverkan med andra kommuner. Kommunen ansvarar även för att tillhandahålla information om aktuella föroreningsnivåer. Skara kommun är medlem i luftvårdsförbundet Luft i Väst som ombesörjer att luftmätningar sker för organisationens medlemmar. Valet av mätplats sker i samråd mellan Luft i Väst, länsstyrelsen och Svenska miljöinstitutet (IVL). Naturvårdsverket ansvarar för kontroll av miljökvalitetsnormer för kväveoxider (NO_x) och svaveldioxid (SO₂) i regional bakgrund (landsbygd) samt miljökvalitetsnormer för marknära ozon.

I nuläget bedöms miljökvalitetsnormerna för luft i Skara kommun innehållas med god marginal och det finns inga indikationer på att gränsvärdena när nära att överskridas.

Buller

Genom förordning (2004:675) om omgivningsbuller trädde miljökvalitetsnormer för buller i kraft 2004. Normen för omgivningsbuller utgår från de krav på kvaliteten på miljön som följer av Sveriges medlemskap i EU. Vid detaljplanering tillämpas Naturvårdsverkets riktlinjer för buller.

Då Skara kommuns befolkning är färre än 100 000 krävs ingen bullerkartläggning eller åtgärdsprogram, men kommunen ska sträva efter att begränsa buller.

Detta styrs bland annat av miljöbalkens allmänna hänsynsregler och reglerna om egenkontroll, tillsyn och prövning. I kommunens framtida planläggning utreds bullersituationen och vilka skyddsåtgärder som eventuellt behöver vidtas för att uppnå en god ljudmiljö.

I förordningen om omgivningsbuller ställs krav på att Trafikverket ska kartlägga buller och upprätta åtgärdsprogram vart femte år för väg, järnväg och flygplatser.

Samhällsbyggnadsnämnden i Skara är tillsynsmyndighet enligt miljöbalken för många slags bullrande verksamheter. Det är nämnden som kontrollerar att lagstiftningen följs.

Riksintressen

I det här kapitlet beskrivs de riksintressen som finns i Skara kommun samt hur kommunen avser tillgodose och förhålla sig till de berörda riksintressena. De områden som pekas ut som nya i översiktsplanförslaget och som ligger inom ett eller flera riksintressen avser kommunen detaljplanelägga, vilket innebär att detaljplanen och dess bestämmelser utgör ett skydd för att tillgodose riksintressena i fråga.

Ett område med särskilda värden kan klassas som nationellt riksintresse och regleras då i miljöbalken. Riksintressen kan avse dels större geografiska områden som i sin helhet är av intresse och angivna i 4 kap. miljöbalken, dels områden som är riksintressen för olika sektorer enligt 3 kap. miljöbalken. Riksintresseanspråk är områden som enligt allmän synpunkt anses särskilt viktiga för viss mark- och vattenanvändning.

Syftet med att peka ut riksintressen är att skydda och bevara eller att säkerställa en användning i framtiden. Planerad mark- och vattenanvändning får således inte påtagligt skada ett riksintresse. Vidare kan riksintressena skyddas på olika sätt, bland annat genom naturreservat och antagna detaljplaner.

I Skara kommun finns riksintressen utpekade för totalförsvaret, kulturmiljövård, naturvård, friluftsliv och kommunikationer. Skara kommun omfattas även av Natura 2000, men i övrigt inga riksintressen enligt 4 kap. miljöbalken. Enligt plan- och bygglagen ska kommunen i sin översiktsplan redovisa riksintressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken och hur de ska tillgodoses.

Vid fysisk planering väger riksintressen tyngre än andra intressen och är ett verktyg i samhällsplaneringen för hur olika områden ska bevaras eller användas. I

översiktsplanen finns ställningstaganden som visar hur riksintressen berörs och tillgodoses. Om ett område omfattas av flera riksintressen kan avvägningar mellan intressena krävas och då ska företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning. Riksintressen för totalförsvaret ges dock alltid företräde, enligt 3 kap. 10 § miljöbalken.

Skara kommun tar vara på den potential som riksintressena har och förvaltar dem som en integrerad del av kommunens utvecklingsarbete. Inom vissa områden har riksintressena en begränsande effekt på samhällsutvecklingen, särskilt när flera områden överlappar varandra. Bedömning av eventuell påverkan på riksintresseområden ska göras från fall till fall.

Enligt kommunens uppfattning innebär riksintressena inte ett hinder för en utveckling av bebyggelse och varsamhet på landsbygden. Ny bebyggelse inom områdena ska dock prövas med särskilt beaktande av placering och byggnadsutformning utifrån utpekade uttryck och hur de kan påverkas.

De områden som i översiktsplanen föreslås för ny eller ändrad användning och som berör ett eller flera riksintressen ligger i anslutning till befintlig bebyggelse. För respektive utpekat område för ny bebyggelse som rör riksintressen finns platsspecifika ställningstaganden, se kapitlet *Mark- och vattenanvändning*. Detta med undantag för riksintresse för totalförsvaret, eftersom det är kommuntäckande. I frågan om totalförsvaret gäller därmed ställningstaganden och beskrivning enligt detta textavsnitt.

Kommunens bedömning är att inget av riksintressena påverkas negativt genom planering som sker med hänsyn till riksintressenas centrala värden och att exploatering sker i enlighet med översiktsplanens ställningstaganden.

Nedan presenteras och sammanfattas för Skara kommun respektive berört riksintresseområde. Vid bedömningar, såsom detaljplanering, ska objektbeskrivningarna läsas i sin helhet.

Ställningstaganden samtliga riksintressen

- Riksintresseområden ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada intresset.
- Viss exploatering kan ske förutsatt att riksintresset inte skadas påtagligt.
- Vid målkonflikter mellan olika riksintressen gentemot totalförsvarets militära del ska Försvarsmaktens intressen ges företräde. Se vidare nedan.

Totalförsvaret

Enligt 3 kap. 9 § miljöbalken ska mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen. Områden som är av riksintresse för totalförsvarets anläggningar ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Försvarsmakten ansvarar för att identifiera områden av riksintresse för totalförsvarets militära del. Områdena består bland annat av skjut- och övningsfält, flygplatser, tekniska system och anläggningar. Vissa områden kan inte redovisas öppet, med hänsyn till försvarssekretesskäl enligt 15

kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen. Hela landet är samrådsområde för uppförande av höga objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse eller högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelsen enligt Luftfartsverkets definition. Alla ärenden som rör denna typ av objekt ska remitteras till Försvarmakten.

I Skara kommun finns tre MSA-områden med särskilt behov av hinderfrihet enligt 3 kap. 9 § miljöbalken. MSA (Minimum Safe Altitude) anger den lägsta höjden runt en militär flygplats inom vilken in- och utflygningar kan genomföras på ett säkert sätt. Höga objekt kan således påverka flygplatsens MSA.

Såtenäs flottiljflygplats, Lidköpings kommun (TM0055)

Som en del i Försvarmaktens kvarvarande system av flottilj- och övningsflygplatser anpassade för militär verksamhet är flygplatsen av vital betydelse. Flygplatsens MSA-område sträcker sig in i Skara kommun, varför kommunen berörs av riksintresset.

Behovet av skydd för riksintresset är mycket högt prioriterat, inte minst då det saknas såväl ekonomiska förutsättningar som andra motiv för att överväga nyetablering av militära flygplatser.

Råda flygbas, Lidköpings kommun (TM0055)

Idag används Råda flygbas framför allt för övningar inom totalförsvaret med både mark- och flygstriidskrafter, för del av transportflygets taktiska träning liksom för delar av frivilligförsvarets flygverksamhet. Flygplatsens MSA-område sträcker sig in i

Skara kommun, varför kommunen berörs av riksintresset.

Risken för påverkan på riksintresset består i att höga objekt, såsom vindkraftverk och master, kan utgöra flygsäkerhetsrisker vid placering inom de särskilt angivna områdena för hinderfrihet enligt gällande luftfartsbestämmelser vid start och landning, samt vid flygning på låg höjd i flygplatsens närområde. Även enstaka åtgärder kan därvid utgöra påtaglig skada genom lovbeslut eller miljötillstånd som kan antas få prejudicerande verkan.

Karlsborg övningsflygplats, Karlsborgs kommun (TM0056)

Verksamhetsutövarna på flygplatsen idag är många, såsom Skaraborgs flygflottilj, F 7 och K 3. Det hinderfria området täcker även utflygningar på låg höjd samt visuella landningar vid låg molnbas. Flygplatsens MSA-område sträcker sig in i Skara kommun, varför kommunen berörs av riksintresset.

Exempel på åtgärder som kan medföra påtaglig skada på riksintresset är uppförandet av höga objekt inom område som utgör MSA-område. Höga objekt kan eventuellt uppföras inom MSA-ytan om totalhöjden över marken inte uppnår de höjdbegränsningar som gäller samt om ingen annan konflikt med riksintresse eller påverkansområde föreligger.

Väderradar Vara (TM0094)

Hela Skara kommun omfattas av påverkansområde för väderradar som också är riksintresse för totalförsvaret. För att inte skada riksintresset får vindkraft inte etableras för nära väderradiostationen. Detta innebär att vindkraftsverk inte får uppföras inom 5 kilometer (stoppområde)

och inom 50 kilometer från stationen (påverkansområde) måste särskilda analyser genomföras.

Transmissionsnätet

Genom Skara kommun går påverkansområde för luftledningar i transmissionsnätet för el. Åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna är primärt sådana som begränsar eller omöjliggör att anläggningarna kan finnas kvar inom de geografiska preciseringarna och fortsatt vara i drift på ett sätt som är förenligt med bestämmelser om elsäkerhet och god överföring av el.

Kulturmiljövård

Områden av riksintresse för kulturmiljövården pekats ut av Riksantikvarieämbetet och är sammanhängande kulturmiljöer av stor betydelse ur ett nationellt perspektiv. Det är landskap eller miljöer som särskilt väl belyser viktiga delar av Sveriges historia. Utpekade områden av riksintresse skall långsiktigt skyddas mot åtgärder som

påtagligt kan skada dess kulturhistoriska värden. Riksintressen för kulturmiljövård regleras av 3 kap. 6 § miljöbalken.

Skara (R 25)

Stadskärnan utgör en stiftsstad med rötter i 1000-talet och centrum i en rik jordbruksbygd, med dominerande domkyrkomiljö och bevarat medeltida stadsplanemönster. Uttryck för riksintresset är gatunätets oregelbundna medeltida karaktär, medeltida infartsvägar samt den medeltida domkyrkan och andra domkyrko- och skolstadens karaktärsbyggnader. Andra uttryck är den mer småskaliga bebyggelsen, bebyggelse från de expansiva årtiondena kring sekelskiftet 1900, miljön kring den före detta veterinärinrättningen och det medeltida kulturlagret.

Brunsbo storäng (R 26)

Området är en fornlämningsmiljö som ovanligt tydligt påvisar landskapets och bebyggelsens förändringar under järnålder och medeltid och har haft stor betydelse för tolkningen av bylandskapets framväxt i länet och andra delar av riket. Uttryck för riksintresset är fossila åkrar, stensträngar, fägata, husgrunder, två gravfält och några spridda gravar troligen från äldre järnåldern och ett flatmarksgravfält från förromersk järnålder som finns inom området. Ytterligare uttryck är Brunsbo biskopsgård med rester från 1400-talet.

Ledsjö-Vättilösa-Istrum-Lerdala (R 14)

Området är en av länets största fornlämningsmiljöer med platser för lågteknisk järnframställning. Uttryck för riksintresset innefattar ett drygt 100-tal platser med lämningar, varav flera från 1000-talet.

Kambrosiluområdet (R 100)

Kulturhistorisk region kring de västgötska plåtabergen vars innehåll speglar väsentliga skeden i landets agrara och förindustriella landsbygdshistoria från jordbrukande stenålderskulturer till 1700- och 1800-talets agrara revolution. Området har genom sina naturgeografiska förhållanden bidragit till en landskapsutveckling av kontinentala slag. Stora byar utgör basen för en medeltida stadsbildning vars fortsatta utveckling präglades av järnvägens tillkomst. Höga pedagogiska och vetenskapliga värden kan tydligt avläsas genom landskapets öppenhet och topografi. Uttryck för riksintresset utgörs bland annat av fornlämningsmiljöer från sten-, brons- och järnåldern såväl som från historisk tid, Varnhems kyrka och klosteruin, Öglunda kyrkby, Valleområdet med herrgårdslandskap, ruinerna efter det medeltida Axevalla hus samt Axevalla exercised.

Ställningstagande riksintresse kulturmiljövård

- Riksintresseområdenas främsta värden ska beaktas vid detaljplanering och bygglovsprövning.

Naturvård

Att skydda områden med för landet unika naturvärden är viktigt för att bevara den biologiska mångfalden och för att trygga allmänhetens möjligheter till naturupplevelser och friluftsliv. Ansvaret för skydd av värdefull natur delas av stat och kommun.

Områden som pekats ut som riksintresse för naturvården enligt miljöbalkens 3 kap. 6 § anses vara de mest värdefulla

naturområdena i Sverige. Områden av riksintresse för naturmiljön ska skyddas mot alla de åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Med påtaglig skada på naturmiljön avses allvarlig skada på de värden som utgör grunden för riksintresset och som inte kan återskapas eller ersättas om de en gång förstörts. Hänsyn behöver därmed tas till riksintresset oavsett om en planerad verksamhet eller åtgärd sker innanför eller utanför det redovisade områdets gränser. Det väsentliga är om värdena för riksintresset kommer att skadas påtagligt. Kommunen ska även ha ett aktivt ansvar att bidra till att bevara och vid behov stärka naturvärdena. Detta kan till exempel handla om att värna ekologiska samband, tysta områden, hydrologi och gröninfrastuktur.

Lidans ravinsystem (NRO 14 069)

Riksintresseområdet, med en förhållandevis liten del belägen i Skara kommun, är det största och bäst utvecklade ravinsystemet i länet. Riksintresset utgörs av ådalar i slättbygd med delvis meandrande vattendrag och ganska djupt nerskurna raviner med branta sluttningar som mestadels är öppna och välhävdade. Inom området finns representativa odlingslandskap och representativa naturbetesmarker i form av öppen hagmark. Bitvis art- och individrika växtsamhällen i naturbetesmarkerna med arter som slättergubbe, slätterfibbla, backsmörblomma och stagg. Lidans och Flians nedre delar utgör lekområden för ett flertal fiskarter från Vänern, bland annat finns här asp och öring. Fåglar som kungsfiskare och strömstare kan observeras årligen. De meandrande å- och bäckgrenarna med dalgångar utgör viktiga och tilltalande landskapselement med

botaniska, zoologiska, geovetenskapliga och kulturhistoriska naturvärden.

Våtmarker vid Flian (NRO 14 086)

Flian är en meandrande å med tydliga levébildningar. Riksintressets värden är kopplade till områdets madkomplex med vassar av starr och jättegröe vid rinnande vatten där stora naturvärden är knutna framför allt till de slagna strandängarna vid Botorp. Vid Botorp finns även representativa ängar och naturbetesmarker med lång kontinuitet. Av värde är också de bitvis art- och individrika växtsamhällen med arter som darrgräs, strandveronika, kärrvial, strandviol, krussilja och klockgentiana. Flian har rik fiskfauna och är lek- och uppväxtområde för strömlevande öring.

Brunsbö – Järnsysslområdet (NRO 14 087)

Området utgörs av en herrgårds- och bondebygd belägen på en ändmorän, Skarabergsryggen, som tillhör den mellansvenska israndzonen. Riksintressets värden är knutna till randmoränbildning som hör till den mellansvenska israndzonen, samt till det representativa odlingslandskapet med lång kontinuitet och förekomst av äng och naturbetesmarker med bitvis art- och individrika växtsamhällen med arter som kattfot, darrgräs, slättergubbe, ormrot, svinrot, smörbollor, borsttåg och granspira. Naturreservatet Brunsbö äng är beläget på Skarabergsryggens östra del och är mycket välbesökt. Skarabergsområdet är västra Sveriges största och innehållsrikaste lokal vad gäller det fossila kulturlandskapet från förhistorisk tid och medeltiden och är ett utomordentligt kulturgeografiskt forsknings- och demonstrationsobjekt.

Skånings-Åsaka (NRO 14 071)

Höjdryggen vid Skånings-Åsaka tillhör de nordligaste israndstråken i den mellansvenska israndzonen. Riksintresset är av värde i och med områdets välutbildade randmoräner ingående i den mellansvenska israndzonen och ganska representativt odlingslandskap med öppna hagar och ekhagar. Viktiga landskapselement med spår av äldre kulturlandskap märks särskilt mellan E20 och Munstorp. Stora delar av Skånings Åsakaryggen är uppodlade, övriga delar har ett rikt lövträdsinslag med övervägande ek. I området finns även betesmarker och ängsvegetation. Området är av stort geovetenskapligt värde och utgör ett tilltalande inslag i landskapsbilden.

Sandurfält norr Istrum (NRO 14 072)

Riksintresseområdet utgörs av ett sandurfält av stort geovetenskapligt intresse avsatt mellan israndmoräner. Sandurfältet är ett av de bästa exemplen i länet. Sanduravlagringen har bildats på en nivå över högsta kustlinjen och rännor kan följas västerut, fram mot kommungränsen. Idag utgörs området av skogsmark och på vissa delar finns inhägnade försöksodlingar. Stora delar har tidigare odlats, vilket bland annat märks på odlingsrösen. Närheten till Baltiska issjöns utlopp vid Nordbillingen är värdefullt.

Valle (NRO 14 074)

Valle domineras av ett välutvecklat kamelandskap med åskullar, åsar och sänkor. I sänkorna finns ett stort antal kalkoligotrofa sjöar med artrik vegetation. Andra svackor är uppfyllda med myrmarker som varierar från fattiga kärr och mossar till extremrikkärr. Inom området finns rika ädellövskogar, ekskogar och -hagar samt

löv- och tallsumpskogar. I Valle finns ett äldre odlingslandskap med många mindre hagmarker och ängar. På Axevalla hed finns en stor naturbetesmark med lång kontinuitet. Valle har en mycket artrik flora, ett rikt fågelliv och en artrik insektsfauna. Valleområdet är en bonde- och småbrukarbygd med förhistorisk förankring och ett värdefullt kulturlandskap där bland annat de många fornlämningarna karaktäriserar landskapet. I Valle finns även många populära utflyktsmål, inte minst naturreservaten.

Nordbillingen (NRO 14 075)

Nordbillingen består av platåberg med diabastäckta kambrosiluravlagringar. Inom området finns en kalkstensplatå med ett välbevarat odlingslandskap samt erosionsdalar från den baltiska issjöns sänkning. Nordbillingen har stora naturvärden genom en mosaik av naturtyper. På diabasplatån finns bland annat Blängsmossen med ett stort myrkomplex med exempelvis välutvecklade laggar och några mindre orörda barrskogar samt andra våtmarker som Sjömossen. I slutningarna finns ädellövskogar med lång skoglig kontinuitet och enastående rik flora. I kalkstensbranter finns stora kalktuffbildningar med extremrikkärr och ädellövskogar och granskogar. Representativ äng och naturbetesmark finns inom området och naturvärdena är här främst knutna till den rika florans många sällsynta och hotade arter. Även fågellivet är rikt. Området är ett välbesökt utflyktsmål.

Hornborgasjön, Bjurumområdet med Rösjö mosse (NRO 14 097)

Hornborgasjön är en slättsjö på delvis kalkhaltigt material med enastående artrik

häck- och rastfågelfauna i och i anslutning till de hävdade sötvattenstrandängarna. Rösjömosse och Mårbybjöns naturvärden är knutna till det stora mossedominerade myrkomplexet, det rika fågellivet och Mårbybjöns botaniskt intressanta rikkärr. Området utgörs av Hornborgasänkan och Rösjömosse med mellanliggande områden. Det innefattar sammantaget länets i särklass största våtmarksområde.

Sydbillingen (NRO 14 098)

Riksintresseområdet består av ett platåbergslandskap med diabastäckta kambrosiluravlagringar. Här finns urskogsartad skog och stora myrkomplex på Sydbillingens diabaslager och ädellövskog med lång kontinuitet och rik flora i branterna. På Brunnhemsbergets västsluttning finns gammal granskog på kalkmark med rik svampflora. Inom området finns flera extremrikkärr och naturbetesmarker. Området har ett rikt fågelliv och stora botaniska värden som är knutna till naturbetesmarkerna, ädellövskogarna och rikkärren.

Ställningstagande riksintresse naturvård

- Kommunens intention är att så långt möjligt inte tillskapa några nya större etableringar inom riksintresse för naturvård då det kan föranleda att riksintressens värden skadas. Ny bebyggelse och tekniska anläggningar som kan påverka riksintresset bör endast ske om andra lokaliseringar saknas och påverkan kan visas vara obetydlig. Kompletteringar av ringa slag i befintlig bebyggelse bör däremot tillåtas. Denna bedömning ska göras från fall till fall.

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden i EU. Syftet är att skydda arter och naturtyper som är särskilt skyddsvärda ur ett europeiskt perspektiv. Urvalet av områdena är en viktig grund för att bevara ett representativt urval av naturmiljöer i Sverige och flera områden är utvalda därför att de är viktiga livsmiljöer för hotade arter. Områdena väljs ut av länsstyrelsen och till varje område finns en bevarandeplan som ger en beskrivning av området och dess naturvärden. Natura 2000-områden är skyddade enligt 7 kap. 27 § miljöbalken och med stöd av *EU-direktiven fågeldirektivet samt art- och habitatdirektivet*. Alla Natura 2000-områden utgör även riksintressen enligt 4 kap. 1 § miljöbalken.

Exploatering eller åtgärder inom ett Natura 2000-område sker endast efter tillstånd från länsstyrelsen och får endast ske om det inte påverkar områdets natur- eller kulturvärden. Även verksamheter som bedrivs utanför Natura 2000-området och som medför en betydande påverkan på naturområdet kräver tillstånd eftersom verksamheten skulle kunna ge kumulativa effekter. Det är därför av vikt att vara restriktiv med exploatering nära Natura 2000-områden, inte minst våtmarker och fågelområden såsom Hornborgasjön.

I Skara kommun finns 16 Natura 2000-områden varav samtliga omfattas av habitatsdirektivet. De tre förstnämnda nedan omfattas även av fågeldirektivet. Vidare utgör vissa av de 16 områdena även naturreservat eller berörs av andra riksintressen.

Natura 2000-områden i Skara kommun:

- Sydbillingens plåtå

- Hornborgasjön
- Rösjö mosse och Mårbysjön
- Eahagen
- Bockaskede
- Brunsbo äng
- Ökull
- Axevalla hed
- Höjentorp-Drottningkullen
- Botorp
- Hökaberg
- Stenum Ruderna
- Torp
- Stora Höjen
- Vingängen
- Munstorp

Ställningstaganden Natura 2000

- Vid planering ska hänsyn till Natura 2000 tas. Planering ska utgå från områdenas bevarandeplaner och utveckling av mark- och vattenanvändning ska inte försvåra att målen i bevarandeplanerna nås.
- För verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område krävs tillstånd. Det är länsstyrelsen som prövar om tillstånd kan medges. I de fall ett Natura 2000-område riskerar att skadas kan frågan föras vidare till regeringen och EU. Verksamheter som sannolikt inte kan få Natura 2000-tillstånd bör undvikas.

Friluftsliv

Friluftsliv innebär att, utan krav på tävling, vistas utomhus i natur- och kulturlandskap för naturupplevelser och välbefinnande. Tillgången till friluftsliv är värdefull för människan och samhället eftersom

friluftsliv är bra för hälsan, både psykiskt och fysiskt, såväl som att det ger oss förståelse för naturen.

De områden som pekas ut som riksintresse för friluftsliv enligt 2 kap. 6 § miljöbalken är områden som har särskilt goda förutsättningar för upplevelser eller aktiviteter. Dessa områden anses ha få motsvarigheter i landet. Vid planering och prövning ska hänsyn till riksintresseområdena tas för att förutsättningarna för friluftsliv i dessa områden ska kunna bevaras långsiktigt. Med hänsyn till friluftslivet ska områdena så långt som möjligt skyddas från åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön.

Billingen utgör riksintresse för friluftsliv och sträcker sig över Skara, Falköping och Skövdes kommuner. Området har särskilt goda förutsättningar för berikande upplevelser i natur- och/eller kulturmiljöer samt friluftaktiviteter. Riksintresset är indelat i tre delområden.

Platåbergslandskapet Billingen – delområdet Billingen (FO 01:1)

Delområdets kärnvärden utgörs av den varierade naturen, god tillgänglighet inom vissa delar via vägar och vandringsleder och att många delar är skyddade som naturreservat.

Platåbergslandskapet Billingen – delområdet Valle (FO 01:2)

Delområdets kärnvärden utgörs av varierad natur, många sjöar och flera allmänna badplatser, ålderdomliga odlingslandskap, vildmarksområden och intressant kvartärgeologi. Vidare finns det många delar som är skyddade genom naturreservat

och det är god tillgänglighet inom vissa delar via vägar och vandringsleder. Ytterligare kärnvärden är den rika kulturhistorien med bland annat Varnhems klosterkyrka och närheten till restauranger och kaféer.

Platåbergslandskapet Billingen – delområdet Hornborgasjön (FO 01:3)

Delområdets kärnvärden utgörs av den varierad natur, god tillgänglighet inom vissa delar via vägar och vandringsleder samt att många delar är skyddade som naturreservat. Vidare finns besökscentra med naturum med naturvägledning och utställningar, många olika fågeltorn och utsiktsplatser såväl som internationellt känd fågellokal med blandat annat stora mängder rastande tranor. Delområdet är också ett omtyckt utflyktsmål.

Ställningstagande riksintresse friluftsliv

- Bestämmelserna om riksintresse för **friluftsliv** utgör inget hinder för att tätorterna och det lokala näringslivet utvecklas i riksintesseområdena, om andra lämpliga alternativ saknas.

Kommunikationer

Riksintresse för kommunikationer omfattar de fyra trafikslagen väg, järnväg, luftfart och sjöfart. Det är Trafikverket som bedömer vilka områden som är av riksintresse kommunikationer enligt 3 kap. 8 § miljöbalken. Det är av vikt att exploatering nära transportanläggningar inte påverkar möjligheterna till drift, underhåll och framtida utveckling av dessa områden. Riksintesseområdena ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt

försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar. Skara kommun berörs av väg och luftfart.

Väg

Inom Skara kommun är Europaväg 20 (E20) och väg 49 Skara-Skövde av nationell betydelse och har utpekats som riksintresse för väg.

Ställningstaganden riksintresse kommunikationer

- Hänsyn ska tas till vägsträckningar som omfattas av riksintresse vid förändring och exploatering i dess närområde. Åtgärder får inte vidtas som försämrar förutsättningarna för riksintresset.
- Mark som berörs av riksintressena för **kommunikation** ska skyddas mot åtgärder som påtagligt försvårar framkomlighet och utvecklingsbehov inom dessa områden eller nyttjande av vägar och luftrum.
- Influensfaktorer ska utredas vid planering och lovgivning i närheten av riksintresse för **kommunikationer**.

Kulturvärden och kulturmiljö

Kulturmiljön bidrar till förståelsen av kommunens historia och identitet och ska tas tillvara i den fysiska planeringen. Kulturmiljön är en viktig del av Skaras identitet och utveckling. Kommunen verkar för att kulturmiljön tillvaratas genom hållbart återbruk, byggnadsvård och en varierad bebyggelsestruktur. CIVILSAMHÄLLET spelar en central roll i att hålla kulturmiljöer levande, och kommunen strävar efter god samverkan i detta arbete.

Kommunen utgår i sin planering från aktuella kulturmiljöunderlag och

inventeringar. Förändringar av markanvändning och bebyggelse ska analyseras med hänsyn till platsens kulturhistoriska värden. All bebyggelse ska behandlas varsamt, och särskilt värdefulla miljöer eller byggnader får inte förvanskas. Äldre bebyggelse som i huvudsak bevarat sin karaktär utgör i många fall ett särskilt värdefullt kulturarv och ska hanteras därefter i planeringen.

Ställningstaganden

- Kommunen ska verka för att områden med landskapsbildsskydd kan ersättas av kommunala bestämmelser för samma markområden, till exempel områdesbestämmelser med liknande syfte och innebörd som landskapsbildsskyddet har idag.
- Lämnningar, landskap, miljöer, områden och byggnader som pekas ut i kommande kulturmiljöunderlag ska visas samma varsamhet som redan identifierade värdefulla områden och byggnader. Viktiga karaktärsdrag i den kulturhistoriska miljön beaktas vid all förändring.
- Bevarandet av kulturarvet är en del i den långsiktiga planeringen. Värnandet av kulturmiljön måste ges en framskjuten plats i planeringen. Kulturarv kan inte återskapas; vad som är rivet eller förvanskat kan inte återskapas. Kulturvärden måste vårdas och underhållas för att kunna upplevas av framtida generationer.
- Kommunen ska öka andelen skyddad bebyggelse i detaljplaner. Detta kan ske succesivt genom att skydds- och varsamhetsbestämmelser införs på bebyggelse inom eller angränsande till aktuella planprojekt, men även genom att detaljplaner upprättas eller ändras

endast för att skydda en kulturhistoriskt värdefull miljö.

- Utveckling och bevarande i Varnhem ska ske utifrån de kulturhistoriska värden som redovisas i den fördjupade översiktsplanen för Varnhem och Ljungstorp (2011). Särskilt värdefulla miljöer ska inte exploateras om åtgärderna inte tydligt bidrar till att stärka kulturmiljön eller den besöksnäring som är kopplad till den.
- Kommunen fortsätter den påbörjade kulturhistoriska inventeringen för att långsiktigt säkerställa värdefulla miljöers fortlevnad inför utveckling och förändringar.

Särskilt värdefulla bebyggelseområden

Skara stadskärna, inklusive Gamla staden, Brinkagärdet samt delar av Oxbacken, Västermalm och Kämpagården, Se *Underlagskartan del 4*, ska betraktas som ett särskilt värdefullt bebyggelseområde enligt plan- och bygglagens 2 kap. 6 § tredje stycket och 8 kap. 13 §. Området utmärks av en ovanligt sammanhållen och välbevarad äldre stadsstruktur med tydliga historiska lager. Här finns en stor andel bebyggelse uppförd före 1930-talet som fortfarande är karaktärsskapande genom sina skala-, volym- och materialegenskaper. Den oregelbundna gatustrukturen, äldre tomtmönster och de stadsdelsspecifika byggnadstyperna bidrar sammantaget till en kulturmiljö med mycket höga värden, där förändringar kräver särskild varsamhet för att inte förvanska helhetsmiljöns historiska uttryck och läsbarhet.

Varnhem, enligt avgränsning i *Underlagskartan del 4*, ska betraktas som ett särskilt värdefullt bebyggelseområde enligt plan- och bygglagens 2 kap. 6 § tredje

stycket och 8 kap. 13 §. Området rymmer kulturhistoriska värden av internationell betydelse genom det förhistoriska gravlandskapet, klosterkyrkan med dess omgivningar, Överbo – den äldsta kända kyrkplatsen i landet – samt det småskaliga odlingslandskapets karaktärer såsom ängs- och hagmarker, solitärträd, stengärdesgårdar, fägator och äldre kvarn- och kalkbruksmiljöer. Dessa sammantagna värden utgör en unik helhetsmiljö där landskap, kyrkliga institutioner och förhistoriska lämningar bildar en sammanhållen kulturmiljö av mycket hög känslighet för förändring.

Axevalla hed med närmaste omgivningar, enligt avgränsning i *Underlagskartan del 4*, ska betraktas som ett särskilt värdefullt bebyggelseområde enligt plan- och bygglagens 2 kap. 6 § tredje stycket och 8 kap. 13 §. Områdets bebyggelse och strukturer berättar om den långvariga militära verksamheten som bedrevs av Västgötska kavalleriregementet och Skaraborgs regemente från 1700-talets början till 1900-talets slut. Regementets byggnader, exercisfältets öppna landskap samt den bevarade bebyggelsemiljön kring dagens folkhögskola utgör betydelsefulla historiska element. Sambandet mellan bebyggelsegrupperingarna och den öppna heden är centralt för miljöns karaktär och ska beaktas vid all framtida planering och lokalisering av ny bebyggelse.

Kommunen baserar sina ställningstaganden på kulturmiljö- och kunskapsunderlag som sammanställts i "Kulturmiljöunderlag – Skara kommun". Underlaget uppdateras kontinuerligt. Se även underlagskarta, del 4.

Byggnadsminnen

En byggnad som har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller som ingår i ett

bebyggelseområde med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde kan skyddas som byggnadsminne. Det är länsstyrelsen som beslutar om en byggnad eller anläggning ska förklaras som byggnadsminne.

I Skara kommun finns tio enskilda byggnadsminnen: Brunsbo Biskopsgård, Dagsnäs Herrgård, Skara Brandmuseum, Skara Veterinärinrättning, Djäknestallet, Skara Stifts- och Landsbibliotek, Skara Vattentorn, Rådhuset, Torps före detta Ryttmästareboställe samt Skara Domkapitelhus. Därutöver är Höjentorps kungsgård och Skara Veterinärinrättning skyddade som statliga byggnadsminnen enligt förordning 2013:558.

Fornlämningar

Fornlämningar är lämningar efter människors verksamhet förr, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergivna och som kan antas ha tillkommit före år 1850.

Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950). Syftet med skyddet är att den som planerar eller utför ett arbete ska se till att skador på kulturmiljön undviks eller begränsas.

Till alla fornlämningar hör ett så stort område (fornlämningsområde) på marken, sjö- eller havsbotten som behövs för att bevara fornlämningen och ge den ett tillräckligt utrymme med hänsyn till dess art och betydelse. Begränsningen för vissa fornlämningsområden har bestämts av länsstyrelsen, eller, i vissa fall, genom fastighetsbildningsbeslut. Oavsett om ett fornlämningsområde har bestämda gränser eller inte så skyddas alla fornlämningsområden enligt bestämmelserna i 2 kap. 2 § kulturmiljölagen.

Kulturmiljölagen anger att du behöver tillstånd från länsstyrelsen för att rubba, ta bort, gräva ut, täcka över, ändra eller skada en fornlämning. Ett markområde runt varje fornlämning omfattas också av skyddet. Vissa fornlämningar har en osäker utbredning i marken och dess storlek och läge kan behöva utredas innan tillstånd till ändring av fornlämning kan ges. Även en nyupptäckt fornlämning har ett omedelbart skydd.

En del av Skara stadskärna omfattar det så kallade kulturlagret, alltså det övre markskikt som innehåller lämningar från medeltidsstaden. Kulturlagret är fast fornlämning.

Kyrkliga kulturminnen

Enligt 4 kap. kulturmiljölagen (1988:950) ska kyrkobyggnader och kyrkotomter vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas och deras utseende och karaktär inte förvanskas. Som kyrkobyggnad räknas byggnader som före den 1 januari 2000 har invigts för Svenska kyrkans gudstjänst och den 1 januari 2000 ägdes eller förvaltades av Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar.

I Skara kommun finns arton sådana kyrkobyggnader, varav samtliga utom Flämslätt (uppförd 1959) tillkom före 1940 och därmed inte får ändras på något väsentligt sätt utan länsstyrelsens tillstånd enligt 4 kap. 3 § kulturmiljölagen. Kyrkobyggnader uppförda före utgången av år 1939 har således skydd enligt 4 kap. kulturmiljölagen. Kyrkobyggnaderna är: Skara Domkyrka, Varnhems klosterkyrka, Västra Gerum, Vinköl, Marum, Händene, Skånings Åsaka, Bjärklunda, Norra Lundby, Istrums kapell, Eggby, Öglunda, Norra

Ving, Stenum, Skallmeja, Synnerby, Skärv och Flämslätt.

Skyddad natur

I Skara kommun finns områden som omfattas av skyddad, värdefull natur. Vissa områden skyddas genom riksintressen, se tidigare i detta kapitel. Utöver riksintressen finns framför allt naturreservat, biotopskydd, naturminnen, strandskydd och djur- och växtskyddsområden.

Ställningstagande

- Åtgärder och exploatering ska inte ske där skyddad natur påtagligt kan skadas eller negativ påverkan kan uppkomma. Hänsyn till skyddad natur ska tas vid planläggning, bygglov och tillståndprocesser.

Naturreservat

Naturreservat bildas för att värdefull natur med dess arter ska bevaras och göras tillgänglig för naturupplevelser, nu och i framtiden. Naturreservat skyddas enligt 7 kap. miljöbalken och förvaltas av antingen länsstyrelse eller kommun.

I Skara kommun finns 15 naturreservat: Bockaskedeåsen-Toran, Jättadalen-Öglunda grotta, Eahagen-Öglunda ängar, Blängsmossen, Torp, Höjentorp-Drottningkullen, Brunsbo äng, Sydbillingens platå, Syltängarnas domänreservat, Björnöns domänreservat, Blängsmossen, Hornborgasjön, Skålltorp, Vingängen och Ökull-Borregården. Flera av reservaten ligger i Valleområdet och på Billingen, och en del delas med angränsande kommuner. Vingängen är det enda kommunala naturreservatet och förvaltas av Skara kommun. På länsstyrelsens webbplats finns mer information om respektive

reservat. Översiktsplanen föreslår ingen förändrad mark- och vattenanvändning som bedöms påverka naturreservaten negativt och eventuell planering ska anpassas för att inte orsaka påtaglig skada på något reservat.

Biotopskydd

Mindre mark- eller vattenområden som utgör livsmiljö för hotade arter eller som på annat sätt är särskilt skyddsvärda kan förklaras som biotopskyddsområden enligt miljöbalken. I dessa områden finns rödlistade arter, eller förutsättningar för att sådana ska kunna etablera sig.

Regeringen har beslutat att vissa biotoper är så värdefulla att de omfattas av ett generellt skydd. Det gäller alléer, källor med omgivande våtmark i jordbruksmark, odlingsrösen, pilevallar, småvatten och våtmarker i jordbruksmark, stenmurar i jordbruksmark samt åkerholmar.

Inom biotopskyddsområden får inga åtgärder vidtas som riskerar att skada naturmiljön. Det innebär bland annat att grävning, dikning, schaktning, utfyllnad och anläggande av upplag inte är tillåtet utan dispens.

I Skara kommun finns de generella biotopskydden på många ställen samt därtill 13 skogliga biotopskydd för vilka Skogsstyrelsen beslutat om biotopskydd. Biotopskydden i skogsmark är främst belägna i Vallebygden.

Naturminnen

Naturminnen är särpräglade naturföremål eller mycket små områden som är skyddade enligt 7 kap. 10 § miljöbalken för att de behöver särskilt skydd eller vård. Det kan till exempel vara enskilda värdefulla träd

eller växtplatser för ovanliga växter. Åtgärder som kan påverka ett naturminne kräver dispens från kommunen eller länsstyrelsen. I Skara kommun finns tre naturminnen:

- **Norra Ving Ek:** Naturminnet utgörs av en ek, Finnatorpseken. Det är en stor ek i fritt läge. Stammens omkrets är drygt fyra meter. För trädet gäller förbud mot all slags skadegörelse liksom mot andra åtgärder som kan utgöra hot mot dess växtbetingelser.
- **Valle Ek:** Naturminnet utgörs av en ek, Tubbetorpseken som ligger vid Kroken. Eken har en mycket vid krona och stamomfång på 6,5 meter. Eken får inte fällas eller skadas.
- **Norra Lundby:** Naturminnet omfattar en lönn och ett päronträd. För dessa träd gäller förbud mot all slags skadegörelse liksom mot andra åtgärder som kan försämra dess livsbetingelser. Runt varje träd ska ett område motsvarande drygt respektive träds krona lämnas fritt från störande föremål eller andra träd.

Strandskydd

Strandskydd gäller vid hav, sjöar och vattendrag och syftar till att säkerställa allmänhetens tillgång till stränder samt bevara goda livsvillkor för djur- och växtliv. Skyddet omfattar normalt 100 meter från strandlinjen, både på land och i vatten, och kan utvidgas till högst 300 meter.

Inom strandskyddat område är det förbjudet att uppföra nya byggnader eller vidta åtgärder som hindrar allmänhetens tillträde eller försämrar livsvillkoren för växt- och djurliv. Undantag gäller för vissa areella näringar. Dispens kan ges om särskilda skäl enligt miljöbalken föreligger.

Kommunen ansvarar för prövning och upphävande, medan länsstyrelsen utövar tillsyn.

I Skara kommun gäller generellt 100 meter strandskydd. Utökat strandskydd om 200 meter gäller för vissa sjöar och vattendrag, främst i Vallebygden.

Djur- och växtskyddsområden

Djur- och växtskyddsområden avsätts för att skydda sällsynta eller störningskänsliga djur- och växtarter. Dessa inrättas av länsstyrelsen eller kommunen med stöd av 7 kap. 12 § miljöbalken. Ett vanligt motiv är att skydda fåglars häckningsområden och kallas i dagligt tal för fågelskyddsområden. Föreskrifterna innebär att allmänheten, och i vissa fall även markägaren, inte får vistas inom området under en viss tid av året. De kan även begränsa rätten till jakt och fiske.

Inom Skara kommun finns en betydande del av naturreservatet Hornborgasjön, som i sin nuvarande form bildades i mars 2023 genom en sammanslagning av tidigare skyddade områden. Området kring Bjurum-Dagsnäs i södra delen av kommunen är en central del av detta reservat och sträcker sig vidare in i Falköpings kommun. För att skydda det rika fågellivet och särskilt de stora mängderna rastande tranor, råder beträdnadsförbud i delar av området under specifika tider på året. Naturreservatets föreskrifter syftar till att långsiktigt bevara områdets unika naturvärden och säkerställa en ostörd miljö för de arter som nyttjar markerna.

Våtmarker

Våtmarker utgör en viktig del av kommunens blå-gröna infrastruktur och har stor betydelse för biologisk mångfald, vattenhushållning och klimatanpassning. De fungerar som livsmiljöer för många arter, däribland fåglar, groddjur och insekter, och utgör viktiga rast- och reproduktionsområden. Våtmarker bidrar även till att magasinera och fördröja vattenflöden, vilket kan minska risken för översvämningar och bidra till en jämnare grundvattenbildning.

Våtmarker är nära kopplade till andra vattenmiljöer inom avrinningsområden och påverkar såväl vattenkvalitet som hydrologiska förhållanden nedströms. De är samtidigt känsliga för påverkan från omgivande markanvändning. Historiskt har en stor andel våtmarker försvunnit till följd av utdikning, sjösänkning och uppodling, vilket har påverkat landskapets vattenbalans och ekologiska samband. I dag utgör även

igenväxning och förändrade hydrologiska förhållanden utmaningar för våtmarkernas funktion och värden.

I Skara kommun finns ett stort antal våtmarker med höga naturvärden. Enligt den nationella våtmarksinventeringen finns drygt 100 objekt i kommunen. Våtmarkerna är främst koncentrerade till de östra delarna av kommunen, särskilt i anslutning till Valleområdet och Billingens platå, samt kring Hornborgasjön. Flera våtmarker har mycket höga naturvärden, exempelvis Blängsmossen, Sjömossen, Rösjö mosse och maderna längs Flian.

Många av kommunens våtmarker omfattas av olika former av skydd, såsom riksintresse, naturreservat och Natura 2000. Hornborgasjön är dessutom utpekad enligt Ramsarkonventionen, vilket innebär att områdets ekologiska karaktär ska bevaras och att våtmarken ska nyttjas på ett långsiktigt hållbart sätt.

Våtmarker har även betydelse ur ett kulturhistoriskt och socialt perspektiv. I Varnhem har exempelvis en historisk våtmark återskapats, vilket visar på möjligheten att kombinera naturvård, kulturmiljö och rekreation.

Sammantaget utgör våtmarkerna en strategiskt viktig resurs i landskapet. Deras funktioner och värden behöver bevaras och, där det är möjligt, stärkas i den fysiska planeringen, bland annat genom att undvika negativ påverkan, återskapa hydrologiska samband och tillvarata våtmarkernas roll i klimatanpassningen.

Biologisk mångfald och resiliens

Biologisk mångfald är en grundläggande förutsättning för ekosystemens chanser att överleva. Med hög biologisk mångfald minskar riskerna och ekosystemen har bättre möjligheter att återhämta sig efter en störning såsom torka, brand, översvämning, värmebölja, storm, skadedjursangrepp och liknande.

Hög genetisk variation är även den viktig inom en population, då det borgar för bättre motståndskraft mot sjukdomar och andra yttre störningar. Genetisk diversitet innebär hög genetisk variationsrikedom bland individer eller populationer inom en art. Ekosystem med riktigt låg biologisk mångfald kallas för monokulturer och om en monokultur blir angripet av exempelvis skadeinsekter så kan hela det ekosystemet snabbt kollapsa. Invasiva djur och växter ska hindras från att sprida sig. Invasiva växtarter ska även bekämpas.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är de nyttor och funktioner som naturen tillhandahåller och som människan är beroende av för sin välfärd. Begreppet syftar till att synliggöra vårt beroende av väl fungerande ekosystem och betonar vikten av att nyttja naturresurserna på ett långsiktigt hållbart sätt. Ekosystemtjänsterna delas vanligtvis in i fyra kategorier: stödjande, försörjande, kulturella och reglerande. De stödjande tjänsterna utgör grunden för samtliga övriga kategorier och omfattar grundläggande processer som biologisk mångfald, naturliga kretslopp och bildning av jordmån. Ekosystemtjänsternas ekologiska, sociala och ekonomiska värden är mycket stora och behöver ingå i all planering och beslut rörande mark- och vattenanvändning.

Rödlistade arter och artskydd

Vid all planering av nya mark- och exploateringsområden ska kommunen ta hänsyn till skyddade och hotade arter samt deras livsmiljöer. Arterna och deras livsmiljöer utgör den biologiska mångfalden som är livsviktig för oss människor. Samma hänsyn gäller vid skötsel av naturområden.

Artdatabanken tar fram Sveriges nationella rödlista på uppdrag av Naturvårdsverket. Rödlistan är en bedömning av enskilda arters risk att dö ut i Sverige och ger överblick över arternas tillstånd. Den fungerar som stöd för att identifiera och prioritera naturvårdssatsningar och kan bidra med kunskap för att nå miljömål.

Vid detaljplanering för ett område där det kan finnas skyddade eller hotade arter ska planens konsekvenser utredas. Planhandlingarna ska innehålla en samlad

bedömning av de planerade åtgärdernas konsekvenser för fridlysta arter samt klargöra om hänsyn behöver tas till arternas fortplantnings- och viloplatser.

Tysta områden

Platser där naturens egna ljud dominerar och samhällsbuller inte tränger in har ett stort värde, både för människors välmående och för djurarter som är känsliga för störningar. En god ljudmiljö bidrar också till att nå flera av miljökvalitetsmålen. I takt med att trafik och exploatering ökar blir sådana platser alltmer sällsynta.

Total tystnad är ingen realistisk måttstock. Vägtrafik, flyg och andra verksamheter sprider ljud långt ut i naturen, och naturens egna ljud som fågelsång och vindbrus når ofta höga ljudnivåer. Det som gör ett område ostört är snarare känslan av avskildhet och frånvaron av mänskligt buller. I Skara kommun finns tre sådana områden där denna kvalitet är särskilt angelägen att värna: Rösjö mosse, Hornborgasjön samt Sydbillingen.

Rösjö mosse är Skaraborgs största myrkomplex och erbjuder en av kommunens starkaste upplevelser av orörd natur, både ute på mossen och vid Rösjön. Hornborgasjön med omgivning är trots sitt välkända rykte som en av Europas främsta fågelsjöar en bullerfri miljö av stor betydelse för både besökare och störningskänsliga arter. På Sydbillingen breder ett sammanhängande komplex av skog och myrmarker ut sig, med få anordningar för friluftsliv och bitvis svår terräng.

Sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag utgör en central del av kommunens blåstruktur och har stor betydelse för biologisk mångfald, ekosystemfunktioner och landskapsbild. Vattenmiljöerna fungerar som spridningskorridorer för växt- och djurliv, både inom vatten och längs strandzoner, och är samtidigt viktiga för friluftsliv och rekreation.

Cirka 4,5 procent av Skara kommuns yta utgörs av vatten. Kommunen genomkorsas av flera vattendrag som huvudsakligen rinner i öst–västlig riktning och samtliga delavrinningsområden har avrinning mot Väneren. Sjöar och vattendrag är generellt känsliga recipienter och påverkas bland annat av näringsbelastning, fysisk påverkan och förändrade hydrologiska förhållanden. Vandringshinder i form av exempelvis fördämningar och felaktigt utformade vägtrummor begränsar den ekologiska konnektiviteten i flera vattendrag. Även förändringar i omgivande markanvändning, såsom skogsavverkning eller exploatering nära vatten, kan påverka vattenmiljöernas ekologiska funktioner.

Inom kommunen finns flera vattenmiljöer med mycket höga naturvärden. Särskilt värdefulla vatten utgörs av Vallesjöarna, Hornborgasjön samt vattensystemet Lidan–Flan. Dessa områden har stor betydelse ur såväl nationellt som regionalt perspektiv, bland annat genom sin biologiska mångfald och sina unika hydrologiska och ekologiska förhållanden.

Hornborgasjön är en internationellt betydelsefull fågelsjö och ett av kommunens viktigaste besöksmål. Sjön har mycket höga naturvärden och är känslig för påverkan såsom övergödning och

förändrade vattennivåer. Vallesjöarna utmärks av ett småskaligt, sjörikt landskap med ovanliga vattenkemiska förhållanden som skapar särskilda livsmiljöer för kalkgynnade arter. Flisan är ett viktigt vattendrag som avvattnar Hornborgasjön och hyser värdefulla ström- och ravinmiljöer, men påverkas av vandringshinder och tidigare hydrologiska ingrepp.

Även andra vattendrag, såsom Dofsan, Afsen och Märskabäcken, har betydelse för kommunens vattenstruktur men är i varierande grad påverkade av näringsämnen, metaller och fysisk påverkan. Flera av dessa utgör känsliga recipienter och är viktiga att beakta i planeringen.

Kommunens sjöar och vattendrag bidrar sammantaget till ekologiska samband, klimatanpassning och attraktiva livsmiljöer. Deras funktioner och värden behöver därför beaktas i den fysiska planeringen, bland annat genom att säkerställa god vattenstatus, bevara ekologiska samband och minska negativ påverkan från markanvändning. För mer information om miljö kvalitetsnormer och statusklassning av vattenförekomsterna se avsnitt *Miljö kvalitetsnormer* ovan.

Landskapsbildskydd

Skyddet infördes med stöd av 19 § naturvårdslagen före dess lydelsen den 1 januari 1975. Enligt övergångsbestämmelserna till miljöbalken gäller förordnanden fortfarande. Syftet med

skyddet är att skydda stora områden från större påverkan eller förändring.

För varje landskapsbildskyddsområde finns ett beslut med föreskrifter. Föreskrifterna kan variera men innebär att det krävs tillstånd för att utföra vissa åtgärder som kan ha negativ effekt på landskapsbilden. Detta innebär att åtgärder som kräver bygglov också kräver tillstånd från länsstyrelsen i dessa områden. Det kan också innebära att åtgärder som inte kräver bygglov ändå kräver tillstånd av länsstyrelsen.

Det krävs vanligtvis tillstånd från länsstyrelsen för följande åtgärder:

- Byggnadsåtgärder såsom nybyggnad, yttre om-, till- och påbyggnad av befintliga byggnader, mindre tillbyggnader, friggebodar, växthus och liknande samt omfärgning eller ändring av fasad- och takbeklädnad eller uppförande av plank.
- Markåtgärder såsom schaktning (grävning, sprängning och borttransport av jord), tippning och fyllning, anläggande av vägupplag täktverksamhet, skogsplantering och avverkning, ledningsdragning samt anläggande av parkering och camping för allmänheten.

Skara kommun berörs av områdena Valle 16-19-018 (beslut 1972-01-04, senast reviderad 2007-01-22) och Hornborgasjön, omr öster om 16-19-017 (beslut 1971-06-28).

Skog

Skogsmark utgör en viktig del av kommunens gröna infrastruktur och har stor betydelse för biologisk mångfald,

ekosystemtjänster och människors livsmiljö. Skogar bidrar till luftrening, bullerdämpning och lokalklimatreglering samt fungerar som livsmiljöer och spridningskorridorer för många arter. Särskilt lövskogar, och i synnerhet ädellövskogar, är mycket artrika och hyser en stor andel av de skogslevande rödlistade arterna. Grova, gamla träd och död ved utgör viktiga strukturer för många hotade arter.

Drygt 40 procent av Skara kommuns areal utgörs av skogsmark. Skogarna är varierade och omfattar såväl barrskogar och blandskogar som ädellövskogar, sumpskogar och brynmiljöer. I de östra delarna av kommunen, särskilt i Valleområdet och på Billingens sluttningar, finns en hög koncentration av lövskogar, skyddsvärda träd och andra värdefulla biotoper. Här återfinns även flera områden med höga naturvärden, såsom Brunsbo äng, Härlingstorp, Drottningkullen, Höjentorps slottsruin, Torp samt Eahagen–Öglunda ängar.

Skogsmiljöerna bär ofta spår av historisk markanvändning, exempelvis bete, vilket har bidragit till att skapa variationsrika landskap med höga natur- och kulturmiljövärden. Inom kommunen finns även nyckelbiotoper och biotopskyddade områden som är särskilt viktiga för bevarandet av biologisk mångfald.

Tätortsnära skogar har stor betydelse för rekreation, friluftsliv och folkhälsa. De erbjuder lättillgängliga miljöer för vistelse, rörelse och återhämtning och är särskilt viktiga för barns lek och utveckling samt för människors välbefinnande i alla åldrar. Tillgång till närnatur är en viktig kvalitet i boendemiljön och bör vara möjlig att nå utan bil.

Skogarnas ekologiska och sociala värden behöver beaktas i den fysiska planeringen. Särskilt viktigt är att värna skogar med höga naturvärden, områden med skyddsvärda träd samt tätortsnära skogar med stor betydelse för rekreation.

Ställningstaganden

- Exploatering av tätortsnära skog med höga natur- och rekreationsvärden ska så långt möjligt undvikas.
- Tätortsnära skogar med stor betydelse för rekreation och friluftsliv ska värnas och utvecklas som en del av kommunens gröna infrastruktur.
- Kommunen ska verka för att tätortsnära skog som inte ägs av kommunen, men som har höga natur- och friluftsvärden, långsiktigt skyddas genom markförvärv eller avtal.
- Skogar med höga naturvärden, särskilt ädellövskogar och områden med skyddsvärda träd, ska så långt möjligt bevaras.
- Kommunen bör inventera skyddsvärda träd och ta fram en strategi för långsiktig förnyring av ädellövträd.
- Kommunen bör arbeta proaktivt för att motverka skador på skog, exempelvis genom angrepp av granbarkborre och spridning av trädsjukdomar.

Ängs- och hagmarker

Ängs- och hagmarker utgör en viktig del av kommunens gröna infrastruktur och har stor betydelse för biologisk mångfald, kulturmiljö och landskapsbild. Dessa marker hör till de mest artrika livsmiljöerna i odlingslandskapet och är livsmiljö för ett stort antal växter, svampar, insekter och andra djur. De bidrar även till viktiga

ekosystemtjänster, såsom pollinering och naturlig skadedjursreglering, samt utgör en resurs för jordbruket genom bete och foderproduktion.

I Skara kommun finns omfattande arealer ängs- och betesmarker, där en betydande del utgörs av ekhagar. Enligt Jordbruksverkets ängs- och betesmarksinventering omfattar dessa marker cirka 1 200 hektar betesmark och omkring 70 hektar ängsmark. Särskilt i Valleområdet finns ett sammanhängande landskap med välhävda naturbetesmarker, där en ovanligt stor andel av det historiska odlingslandskapet är bevarat.

Ängs- och hagmarker är beroende av kontinuerlig hävd genom bete eller slåtter för att upprätthålla sina värden. Utan skötsel riskerar markerna att växa igen, vilket leder till att både biologiska och kulturhistoriska värden går förlorade.

Inom kommunen finns även flera områden utpekade som regionalt värdefulla odlingslandskap, däribland stora delar av Vallebygden. Dessa områden speglar ett långvarigt samspel mellan människa och natur och har höga samlade natur- och kulturmiljövärden.

Sammantaget utgör ängs- och hagmarkerna en viktig resurs i landskapet. Deras värden och funktioner behöver bevaras och stärkas i den fysiska planeringen, bland annat genom att möjliggöra fortsatt hävd och undvika fragmentering eller exploatering av särskilt värdefulla områden.

Jordbruksmark

Jordbruksmark är en av Skara kommuns viktigaste naturresurser och utgör en central del av både det lokala näringslivet och Sveriges nationella livsmedelsförsörjning. Arealen jordbruksmark minskar kontinuerligt i Sverige till följd av exploatering, igenväxning och annan markanvändning som omöjliggör fortsatt livsmedelsproduktion. När jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse förloras dess långsiktiga förmåga att producera livsmedel och förlusten av jordbruksmark går i princip inte att återställa till ursprungligt skick. Vidare förväntas klimatförändringar påverka produktionsförutsättningarna i stora delar av världen genom ökade temperaturer och längre torrperioder. Detta kan medföra att jordbruksmark i norra

Europa, inklusive Sverige, ökar i strategisk betydelse. Särskild hänsyn ska därför tas till jordbruksmark vid planering av ny bebyggelse.

Ställningstaganden

- Befintliga lantbruksverksamheter ska ges möjlighet att utvecklas så fritt som möjligt med hänsyn till områdets förutsättningar.
- Exploatering av kulturell och ekologiskt värdefull betes- och åkermark ska så långt som möjligt undvikas.
- Skara kommun ska verka för att det tas fram en tydlig klassificering för vilken mark som ska räknas som brukningsvärd jordbruksmark.

- Fragmentering av jordbruksmark ska undvikas.
- Värdefulla ängs- och betesmarker bör skyddas i samarbete med lantbrukare.
- Omställning till ängsmarker i tätorterna bör ske för att gynna pollinerare och för att öka attraktiviteten.
- Åtgärder som kan innebära påtaglig skada på ekologiskt känsliga områden eller livsmiljöer för hotade arter ska inte tillåtas.
- Ekosystemtjänster och grönstrukturer kopplade till jordbruket ska värderas, beaktas och stärkas i utveckling av kommunens fysiska planering.
- Naturvärdesinventering bör göras i tidigt skede inför planläggning vid förändrad markanvändning och exploatering av områden där det finns påtaglig risk att naturvärden kan påverkas negativt, exempelvis ängs- och betesmarker. I samband med intrång i områden med naturvärden bör förutsättningar för ekologisk kompensation undersökas i ett tidigt skede.
- Kommunen ska verka för att hållbar, varierad och livskraftig jordbruksnäring värnas och utvecklas i kommunen.
- Jordbruksmark får endast tas i anspråk för bebyggelse av väsentliga samhällsintressen.

Nedan redovisas den alternativutredning som legat till grund för utpekade områden i översiktsplan. Syftet med denna alternativutredning är att redovisa hur Skara kommun har säkerställt att jordbruksmark endast tas i anspråk i enlighet med 3 kap. 4 § miljöbalken, samt att redogöra för de

avvägningar som ligger till grund för översiktsplanens markanvändning.

Jordbruksmarkens värden i kommunen

Landskapskaraktär

Skara kommun präglas av ett rikt och varierat jordbrukslandskap. I de västra delarna dominerar det öppna slättlandskapet med stora sammanhängande åkerytor. I de östra delarna är landskapet mer kuperat och småskaligt, präglad av hävd och småskalighet.

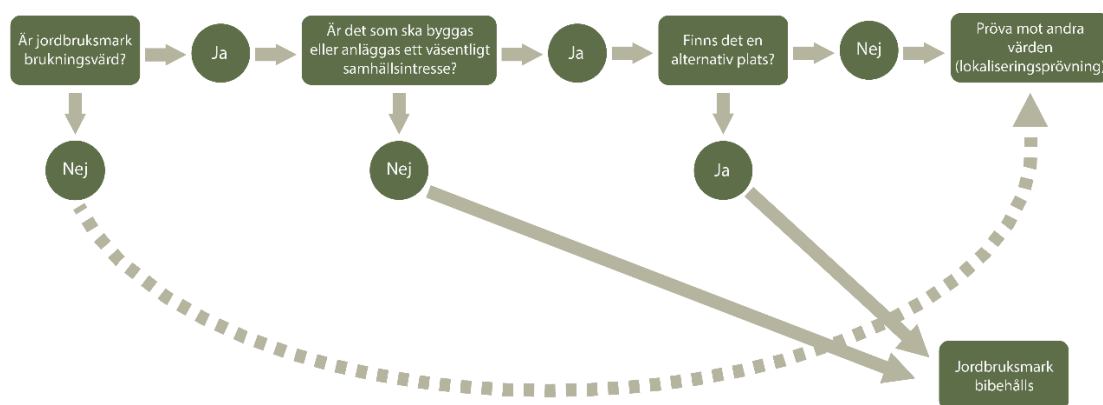
Natur- och kulturvärden

I Valleområdet finns många ekologiskt värdefulla ängar och naturbetesmarker. Ängs- och betesmarker är generellt mycket artrika och hyser höga natur- och kulturmiljövärden. Flera områden i kommunen är även utpekade som regionalt värdefulla odlingslandskap, bland annat större delen av Vallebygden.

I områden där jordbruksmarken har höga natur- och kulturvärden, är en aktiv jordbruksdrift ofta en förutsättning för att upprätthålla värdena.

Ekosystemtjänster

Jordbruksmarken är en viktig samhällsresurs som levererar många livsnödvändiga nyttor som människan får från naturen, så kallade ekosystemtjänster. Jordbruksmarken levererar ett flertal viktiga ekosystemtjänster såsom livsmedel, biologisk mångfald, pollinering, kolinlagring, rekreativvärden, kulturmiljö- och landskapsvärden, vilka ska beaktas och vägas in i fysisk planering.

Figuren visar bedömningsprocessens olika steg för om jordbruksmarken på en specifik plats är lämplig att ta i anspråk för annan markanvändning.

3 kap. 4 § miljöbalken

Enligt 3 kap. 4 § miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk förbebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Ur lagtexten går det tolka att kommunen i översiktsplaner, detaljplaner, lov och förhandsbesked ska föra ett resonemang i tre steg när jordbruksmark är aktuell för förändrad markanvändning.

1. Är jordbruksmarken brukningsvärd?

Med ”jordbruksmark” avses åkermark och betesmark som ingår i fastighet taxerad som lantbruksenhet (12 kap. 7 § miljöbalken). Med ”brukningsvärd jordbruksmark” avses mark som med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion (se prop.

1985/86:3 s. 158 och prop. 1997/98:45 Del 1 s. 239 ff).

Rättspraxis visar att begreppet brukningsvärd jordbruksmark ska tolkas brett. Jordbruksmark anses i regel vara brukningsvärd om den är lämplig för jordbruksproduktion och kan brukas rationellt, även om marken för tillfället inte brukas aktivt. Bedömningen utgår därför ofta från att jordbruksmark är brukningsvärd om det inte finns tydliga skäl som talar för motsatsen.

Kommunens intention är att, om möjligt, undvika att jordbruksmark pekats ut för andra ändamål i översiktsplanen. Särskild hänsyn har tagits till ekologiskt värdefull jordbruksmark och att exploatering endast ska ske när det krävs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen. Vidare eftersträvar kommunen att i första hand styra utvecklingen till eller i anslutning till befintliga tätorter och infrastruktur innan oexploaterad mark tas i anspråk.

För att bedöma vilken jordbruksmark som kommunen anser vara lämplig att bebygga

gjordes en värderingsmodell där jordbruksmarken bedömdes i flera etapper. På så vis kunde värdefull jordbruksmark sorteras bort. Inledningsvis gjordes en övergripande GIS-analys baserad på ett femtiotal datalager kopplade till naturvärden, kulturvärden och ekologiska samband. Analysen omfattade hela kommunens yta. Underlaget som låg till grund för analysen hämtades bland annat från inventeringar som tagits fram av Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen. Med hjälp av GIS-analysen kunde skyddsvärda områden identifieras och avgränsas. I de områden där sådana värden inte identifierades har förutsättningar för utveckling prövats vidare.

Därefter gjordes en klassning av jordbruksmarken med stöd av rapporten *Inventering och värdering av jordbruksmark i Skara kommun*. Rapporten togs fram 2021 av Hushållningssällskapet. Värderingen genomfördes i enlighet med Jordbruksverkets riktlinjer och med stöd av nationella vägledning samt regionala planeringsunderlag. Bedömningen gjordes på blocknivå, vilket innebär att varje enskilt jordbruksfält bedömdes separat utifrån sina förutsättningar. Vidare utgår bedömningen främst från markens produktionsförmåga och brukningsvärde, inklusive naturvårdsaspekter.

För åkermarken genomfördes en poängsättning baserad på fem faktorer: storlek, flikighet (fältets form), arrondering, stenighet och normskördeområden. Dessa faktorer speglar markens rationalitet och effektivitet i brukandet samt dess långsiktiga produktionsförutsättningar. För betesmarken har motsvarande bedömning gjorts utifrån storlek, arrondering, normskördar och förekomst av

naturvärden, bland annat med hjälp av databasen TUVÅ.

Utöver detta har vissa värden, såsom landskapsbild, naturreservat och odlingslandskap, redovisats som tematiska lager men inte inkluderats i den kvantitativa poängsättningen. Andra värden som exempelvis ekosystemtjänster, rekreation och pedagogiska värden, har beskrivits kvalitativt men inte legat till grund för klassningen.

Bedömningen fokuserar på långsiktigt stabila faktorer, medan mer kortsiktiga eller föränderliga faktorer som exempelvis dräneringsstatus, växtnäringssinnehåll och brukningsstruktur inte inkluderats i poängsättningen. Med hjälp av klassningen kunde slutsatser dras om de utpekade områdena i översiktsplanen omfattade brukningsvärd jordbruksmark.

Under de senaste 5 åren har cirka 111 hektar skogsmark ställts om till jordbruksmark i Skara kommun.

2. Utgör ändamålet ett väsentligt samhällsintresse?

Om jordbruksmarken är brukningsvärd, är nästa steg att avgöra om ändamålet utgör ett väsentligt samhällsintresse. Exempel på väsentliga samhällsintressen är bostadsförsörjningsbehovet, intresset av att kunna lokalisera bostäder och arbetsplatser nära varandra, att skapa väl fungerande och lämpliga tekniska försörjningssystem samt att säkerställa viktiga rekreativintressen (prop. 1985/86:3 sid. 53).

Skara kommun definierar väsentliga samhällsintressen som sådana intressen vars betydelse är så stor att de, efter noggrann avvägning, kan väga tyngre än det nationella

intresset jordbruksmark. Bedömningen tar sin utgångspunkt i kommunens behov av bostäder, arbetsplatser och tekniska försörjning, samt i kommunens roll i ett regionalt sammanhang.

I kommunens bostadsförsörjningsprogram 2025–2030, antaget av kommunfullmäktige i april 2025, framgår att ett bostadsbyggande som håller jämna steg med inflyttning och hushållsbildning är en förutsättning för en fungerande bostadsmarknad. Programmet utgår från tre alternativa befolkningsscenarier:

1. en utveckling i linje med kommunens befolkningsprognos från april 2024,
2. en fortsatt svag ökning motsvarande tidigare år, samt
3. ett scenario där kommunen uppnår befolkningsmålet om cirka 24 000 invånare år 2040, vilket förutsätter en genomsnittlig ökning om cirka 350 personer per år från 2025.

Kommunen bedömer att bostadsförsörjningen i grunden är välfungerande även vid en lägre befolkningstillväxt. Samtidigt kräver en högre tillväxttakt, en ökad planberedskap och ett aktivt bostadsbyggande för att säkerställa ett varierat bostadsutbud och undvika bostadsbrist. Mot denna bakgrund planerar kommunen för att möjliggöra ett bostadsbyggande som kan möta även det högre tillväxtscenariot, vilket bedöms motsvara ett tillskott om cirka 2 500 bostäder fram till år 2040 och i genomsnitt cirka 145 bostäder per år under perioden 2024–2030.

Behovet av nya bostäder och verksamheter är även kopplat till kommunens tillväxt- och utvecklingsstrategi, antagen av

kommunfullmäktige i april 2024, där målsättningen är att möjliggöra ett ökat invånarantal, fler arbetstillfällen och en långsiktigt hållbar utveckling. Detta innebär att kommunen behöver säkerställa tillgång till mark för både bostäder och verksamheter i attraktiva och tillgängliga lägen.

Kommunens strategiska läge i Skaraborg, med närhet till viktiga transportstråk som E20, väg 49 och väg 184, innebär att kommunen är en del av en större arbetsmarknadsregion. Detta ställer krav på att kunna erbjuda attraktiva boendemiljöer och mark för verksamheter. Behovet ligger i linje med regionala mål i den regionala utvecklingsstrategin (RUS) och den delregionala utvecklingsstrategin (DRUS) för Skaraborg, där tillgänglighet, bostadsförsörjning och näringslivsutveckling lyfts som centrala för en hållbar regional tillväxt.

Nedan redovisas de väsentliga samhällsintressen och de resonemang som varit utgångspunkt för markanvändningen i Skara kommun, i synnerhet när nya områden för bostäder och verksamheter pekats ut.

Levande landsbygd

Skara kommun har mycket jordbruksmark och är ett nav för livsmedelsproduktion och gröna näringar i västra Sverige. För att dessa näringar ska kunna fortsätta frodas och utvecklas krävs det tillgång till kompetent arbetskraft, arbetstillfällen och bostäder. På landsbygden finns även många mindre näringar och föreningar som är beroende av sin lokalisering. Dessa måste också ges förutsättningar att fortsätta bedriva och utveckla sin verksamhet, vilket möjliggörs genom att fler får möjligheten att bo och verka på landsbygden.

Effektivt nyttjande av mark, infrastruktur och service

Redan ianspråktagen mark, befintlig infrastruktur och service ska nyttjas effektivt för att minska behovet av att ta ny mark i anspråk. Detta bidrar till ett resurseffektivt och långsiktigt hållbart markutnyttjande.

Hållbara transporter

Genom att samla bebyggelse skapas bättre förutsättningar för hållbara transporter. En koncentrerad bebyggelsestruktur möjliggör utveckling av kollektivtrafik, gång- och cykeltrafik samt minskar beroendet av bil.

Ytterligare skäl

Jordbruksmark är ett allmänt intresse av stor vikt då den utgör grunden för vår livsmedelsproduktion. Miljöbalken anger att ”brukningsvärd jordbruksmark endast får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen”. Ändamål som bostäder och lokaliseringsberoende verksamheter kan utgöra sådana intressen, men för att motivera att det pekas ut i översiktsplanen bedömer Skara kommun att ytterligare skäl krävs. Sådana skäl kan exempelvis vara att:

- mark som redan tagits i anspråk nyttjas effektivt.
- befintlig infrastruktur utnyttjas istället för att ny byggs ut.
- bebyggelse lokaliseras så att hållbara transportlösningar möjliggörs.

I översiktsplanen har brukningsvärd jordbruksmark endast pekats ut där det samlade värdet av dessa mervärden,

tillsammans med ändamålet bostäder eller lokaliseringsberoende verksamheter, bedöms överstiga den skada som uppstår om marken tas i anspråk. Bedömningen innefattar även en avvägning mot alternativa lokaliseringar där andra allmänna intressen kan påverkas negativt.

3. Finns det alternativa platser?

Om marken bedöms vara brukningsvärd jordbruksmark och ändamålet utgör ett väsentligt samhällsintresse, ska det prövas om det finns alternativa platser som är bättre lämpade innan jordbruksmarken får tas i anspråk.

Under rubriken ”Alternativ” nedan redovisas hur kommunen har resonerat kring de enskilda områdena. Skara kommun har även arbetat fram principer när ny bostads- och verksamhetsbebyggelse inom markanvändningsområdet *Landsbygd*, som omfattar stora delar av kommunens jordbruksmark, kan betraktas som lämplig. Principerna beskrivs och förtydligas under avsnittet *Landsbygd* i kapitlet *Mark- och vattenanvändning*.

Alternativ

För att uppfylla kraven i 3 kap. 4 § miljöbalken redovisas en alternativutredning som prövar om bostads- och verksamhetsändamålen kan tillgodoses genom att annan mark än jordbruksmark tas i anspråk.

Samtliga tätorter i kommunen, utom Ardala, omges av jordbruksmark i flera väderstreck. Detta innebär att utveckling i praktiken ofta innebär att jordbruksmark berörs. Under översiktsplanens framtagande har Skara kommun haft som ambition att endast peka ut jordbruksmark där det är nödvändigt. Jordbruksmark har

endast pekats ut som lämpligt för bostadsbebyggelse och verksamheter om alternativa placeringar haft så pass negativa konsekvenser att de inte ansetts rimliga eller att marken haft andra viktiga användningsområden.

Bostadsändamål

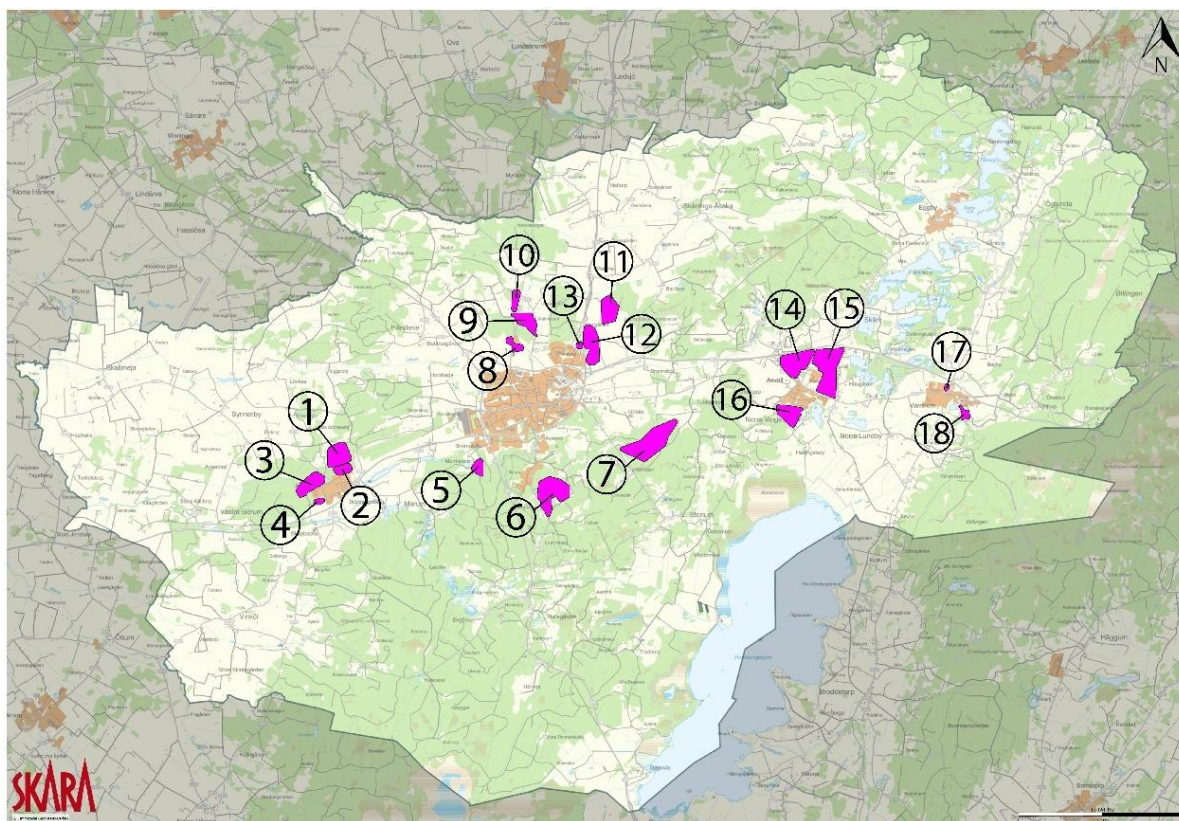
Av de cirka 298 hektar mark som i översiktsplanen är utpekade för bostadsändamål, inklusive områden för funktionsblandad bebyggelse, omfattar cirka 105 hektar jordbruksmark. Av dessa 105 hektar jordbruksmark ingår cirka 16 hektar för närvarande i pågående detaljplaner som bedöms vinna laga kraft under 2026 och 2027.

För att en plats ska bedömas lämplig för bostadsändamål har följande resonemang legat till grund för bedömningen av alternativa platser:

- Offentlig service såsom skola, kollektivtrafik och livsmedelsbutik ska kunna nås inom 4 kilometer till fots eller med cykel.
- Mark som pekats ut för andra ändamål såsom rekreation och verksamheter fyller andra behov och bör därför inte anses som godtagbara alternativ. Sådan mark har exkluderats från alternativutredning.
- VA-huvudmannen ska så långt som möjligt kunna förse området med vatten och avlopp.
- Att det finns andra värden eller förutsättningar på platsen som är av betydelse för dess lämplighet som nytt bostadsområde.

Utifrån resonemangen ovan har 18 alternativa platser för bostadsändamål undersökts vilka totalt omfattar cirka 425,5 hektar.

Kartbilden visar de alternativa platserna som har undersökts för bostadsändamål.

Namn	Nuvarande användning	Yta hektar	Kommentar	Slutsats
1	Äggproduktion (före detta minkfarm)	25	Stor risk för förorening	Ej lämplig
2	Skog	12,8	Dåliga markförhållanden Används för rekreation Delvis sankmark	Ej lämplig
3	Skog/elljusspår	21,4	Används för rekreation	Ej lämplig
4	Skog/pulkabacke	5,8	Används för rekreation	Ej lämplig
5	Skog	8,8	Delvis strandskyddat Direkt invid verksamhetsmark	Ej lämplig

			Svårt att lösa kommunikationer	
6	Skog	43	Delvis sankmark Värdefull skog Dåliga kommunikationer till centrum Svårt att lösa VA	Ej lämplig
7	Skog	57	Delvis sankmark Värdefull skog Dåliga kommunikationer till centrum Svårt att lösa VA	Ej lämplig
8	Skog	7,5	Betydelsefull för naturbruksgymnasiet Uddetorp	Ej lämplig
9	Skog/hagmark	10,4	Betydelsefull för naturbruksgymnasiet Uddetorp	Ej lämplig
10	Skog	3,2	Längs med museijärnväg Rekreatiönsändamål för närboende	Ej lämplig
11	Skog	12,1	Fornminnen Riksintresse naturvård Riksintresse kulturmiljö Dåliga kommunikationer till centrum	Ej lämplig
12	Skog/Betesmark	29,2	Fornminnen Nära E20/riskområde Dåliga kommunikationer till centrum Riksintresse kulturmiljö Riksintresse naturvård	Ej lämplig

			Delvis Natura 2000 Risk för påverkan på faunapassage	
13	Skog	2,2	Nära E20/riskområde Risk för påverkan på faunapassage	Ej lämplig
14	Skog/Betesmark	52,7	Rekreationsskog Skolskog för Valleskolan Riksintresse kulturmiljö Riksintresse friluftsliv Delvis Natura 2000	Ej lämplig
15	Betesmark	85,6	Riksintresse kulturmiljö Riksintresse friluftsliv Riksintresse naturvård Natura 2000	Ej lämplig
16	Naturreservat/elljusspår	38,1	Naturreservat Rekreationsskog Elljusspår Riksintresse kulturmiljö Riksintresse naturvård	Ej lämplig
17	Fotbollsplan/skolområde	2,2	Aktivitetsyta föreningsliv Aktivitetsyta skola	Ej lämplig
18	Hagmark/fornlämningsområde	8,5	Riksintresse kulturmiljö Riksintresse friluftsliv Delvis fornlämningsområde Stor risk för fornlämningar	Ej lämplig

Verksamhetsändamål

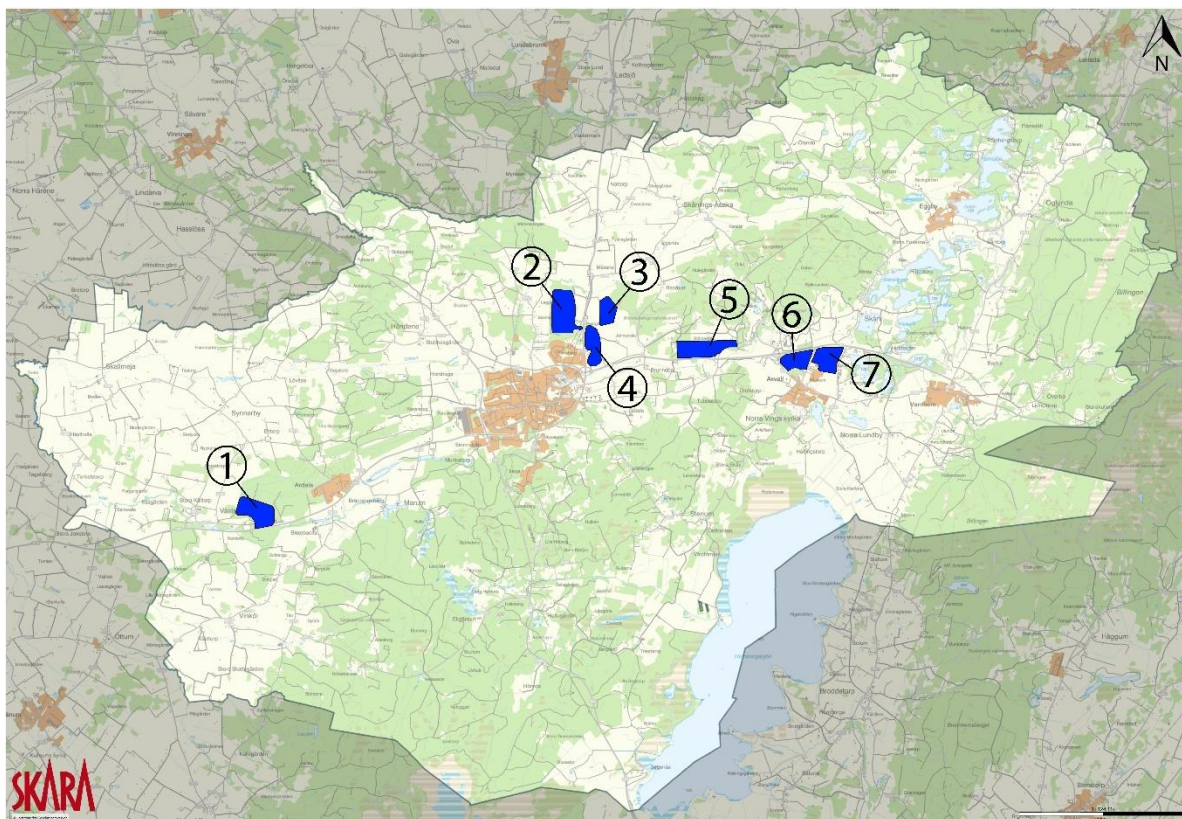
Av de cirka 254 hektar mark som i översiktsplanen är utpekade för verksamhetsändamål, omfattar cirka 52,5 hektar jordbruksmark.

För att en plats ska bedömas lämplig för verksamhetsändamål har följande resonemang legat till grund för bedömningen av alternativa platser:

- Området ska ha god tillgänglighet till det övergripande vägnätet, såsom E20, väg 184 och/eller väg 49 samt möjliggöra en effektiv angöring för tung trafik utan att belasta bostadsområden eller lokalgator.
- Lokaliseringen ska möjliggöra tillräckliga skyddsavstånd till bostäder och annan störningskänslig markanvändning. Områden där framtida verksamheter riskerar att begränsas av närliggande bostadsbebyggelse har inte bedömts som lämpliga alternativ.

- Det ska finnas förutsättningar för teknisk försörjning, såsom anslutning till elnät och VA.
- Mark som redan är planlagd eller utpekad för ändamål såsom rekreation eller bostäder, har inte bedömts som godtagbara alternativ. Sådan mark har exkluderats från alternativutredningen.
- Lokaliseringen ska bidra till en samlad och långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur, där nya verksamhetsområden i första hand utvecklas i anslutning till befintliga verksamhetsområden.
- Det finns andra värden eller förutsättningar på platsen som är av betydelse för dess lämplighet som nytt verksamhetsområde.

Utifrån resonemangen ovan har 7 alternativa platser för verksamhetsändamål undersökts vilka totalt omfattar cirka 373,8 hektar.

Kartbilden visar de alternativa platserna som har undersökts för verksamhetsändamål.

Namn	Nuvarande användning	Yta hektar	Kommentar	Slutsats
1	Skog	74	MSA-område Sätenäs flottilsflygplats/Råda flygbas Angränsar till regionalt värdefullt odlingslandskap Teknisk försörjning dålig anslutningsmöjlighet Ej tätortsnära/verksamhetsnära	Ej lämpligt
2	Skog/elljusspår	90	Natur- och friluftsområde Elljusspår Risk för påverkan på faunapassage	Ej lämpligt
3	Skog	12,1	Fornminnen	Ej lämpligt

			Riksintresse naturvård Riksintresse kulturmiljö	
4	Skog/Betesmark	29,2	Fornminnen Riskområde farligt gods Riksintresse kulturmiljö Riksintresse naturvård Delvis Natura 2000 Risk för påverkan på faunapassage	Ej lämpligt
5	Skog	70	Riskområde farligt gods Relativt tätortsnära Ligger ej i anslutning till annan verksamhetsmark Inga större intressekonflikter	Ej prioriterat
6	Skog/Betesmark	40	Rekreationsskog Skolskog för Valleskolan Riksintresse kulturmiljö Riksintresse friluftsliv Delvis Natura 2000	Ej lämpligt
7	Betesmark	58,5	Riksintresse kulturmiljö Riksintresse friluftsliv Riksintresse naturvård Natura 2000	Ej lämpligt

Samlad bedömning

Inom ramen för översiktsplanarbetet har ett antal alternativa lokaliseringar för ny bostads- och verksamhetsbebyggelse studerats. Bedömningen har utgått från kriterier såsom tillgänglighet till det övergripande vägnätet, närhet till service och kollektivtrafik, förutsättningar för

teknisk försörjning samt möjligheten att bidra till en samlad och långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur.

Flera av de studerade områdena har bedömts som olämpliga då de berör betydande natur-, kultur- eller friluftsvärden. I flera fall sammanfaller områdena med riksintressen för naturvård,

kulturmiljövård eller friluftsliv, Natura 2000-områden eller naturreservat. Andra områden används i dag för rekreation eller andra samhällsviktiga funktioner, exempelvis elljusspår, pulkabackar, skolskogar eller aktivitetsytor för föreningsliv och utbildningsverksamhet. I vissa fall finns även andra begränsningar såsom risk för markföroreningar, förekomst av fornlämningar, närhet till transportleder för farligt gods eller begränsade möjligheter till teknisk försörjning.

För bostadsändamål har särskild vikt lagts vid närhet till offentlig service och möjligheten att nå skola, kollektivtrafik och dagligvaruhandel inom rimligt gång- eller cykelavstånd. För verksamhetsändamål har god tillgänglighet till det övergripande vägnätet samt närhet till befintliga verksamhetsområden varit en viktig utgångspunkt.

Område 5, som studerats för verksamhetsändamål, bedöms inte innebära några större intressekonflikter. Området ligger dock relativt fristående från både tätort och befintliga verksamhetsområden. En etablering där skulle därför bidra till en mer utspridd bebyggelsestruktur och ge sämre förutsättningar att utnyttja befintlig infrastruktur. Området har därför inte bedömts vara ett bra alternativ i nuläget.

Sammantaget bedömer kommunen att de alternativa lokaliseringarna antingen innebär betydande intressekonflikter eller saknar nödvändiga förutsättningar för bostads- eller verksamhetsändamål. De flesta områden som i stället föreslås i översiktsplanen ligger i anslutning till tätort och befintliga verksamhetsområden, vilket ger bättre förutsättningar för en samlad utveckling och ett effektivt nyttjande av

befintlig infrastruktur och service samt för hållbara transporter.

En fungerande bostadsförsörjning och tillgång till verksamhetsmark är viktiga förutsättningar för kommunens utveckling och för att upprätthålla en levande landsbygd. Bostäder skapar förutsättningar för människor att bo och verka i kommunen, medan verksamhetsmark möjliggör etablering och utveckling av arbetsplatser och näringsliv. Kommunen bedömer därför att utvecklingen av både bostäder och verksamhetsmark i dessa lägen utgör ett väsentligt samhällsintresse. Samtidigt bedöms behovet inte kunna tillgodoses på ett från allmän synpunkt lika lämpligt sätt genom att ta annan mark i anspråk. Mot denna bakgrund bedömer kommunen att översiktsplanens avvägning är rimlig och att ett begränsat ianspråktagande av jordbruksmark motsvarande 0,9 procent av kommunens totala andel jordbruksmark kan motiveras.

Jämförelse mellan Översiktsplanerna 2040 och 2045

Bostadsändamål

Översiktsplan 2040 pekade ut cirka 397 hektar mark för bostadsändamål, inklusive dåvarande strategiska områden, varav cirka 101 hektar utgjordes av jordbruksmark. I Översiktsplan 2045 möjliggörs ny bostadsbebyggelse genom markanvändningarna bostadsbebyggelse och funktionsblandad bebyggelse.

Jämfört med Översiktsplan 2040 har justeringar gjorts för utpekade bostadsområden. Sammantaget har det i Översiktsplan 2045 tillkommit cirka 22,5 hektar som idag ligger på jordbruksmark. 33,5 hektar för bostäder har samtidigt tagits bort under arbetet med Översiktsplan 2045.

Av dessa 33,5 omfattade cirka 30 hektar ängs-, betes- och jordbruksmark.

Vid Vingasjön har cirka 1 hektar jordbruksmark lagts till i den södra delen av området. Marken utgör en mindre och tydligt avgränsad jordbruksyta som omges av väg, befintlig bebyggelse, skogsmark och ett större dike. Området utgör en mindre och avskild enhet som saknar tydlig funktionell koppling till större sammanhängande jordbruksarealer. Med hänsyn till områdets begränsade storlek och tydliga avgränsning bedöms ett ianspråktagande inte påverka jordbrukets långsiktiga produktionsförutsättningar i närområdet eller innebära någon betydande fragmentering av det omgivande jordbrukslandskapet.

Vid Björsgården har cirka 6,6 hektar jordbruksmark lagts till för bostadsändamål. Området ligger i direkt anslutning till befintlig tätortsbebyggelse och bedöms utgöra en naturlig utvidgning av tätorten. Det ska samtidigt noteras att ett större område om cirka 28,6 hektar jordbruksmark initialt studerades, men att omkring 22 hektar har tagits bort efter vidare avvägningar.

I Skärv pekas cirka 1 hektar jordbruksmark ut på så kallade lucktomter. Utpekandet ligger i linje med kommunens ställningstagande om förtätning av radbyar, vilket syftar till att stärka en levande landsbygd och möjliggöra ett effektivt nyttjande av befintlig mark, infrastruktur och service. Förtätningen sker inom radbyns befintliga struktur genom att bostäder tillskapas i luckor mellan befintliga fastigheter, där mindre jordbruksytor ibland förekommer men inte alltid kan brukas rationellt.

I Eggby pekas cirka 14 hektar jordbruksmark ut för bostadsändamål. I Översiktsplan 2040 pekades i stället skogsmark samt ängs- och betesmark ut för bostäder. Denna mark har dock visat sig ha stor betydelse som det enda tätortsnära rekreationsområdet för ortens invånare och har därför tagits bort för nya bostäder i Översiktsplan 2045. Därutöver bedöms markens topografiska förutsättningar vara mindre gynnsamma för bebyggelse, vilket ytterligare talar mot en exploatering av området. En utveckling av Eggby på annan mark än jordbruksmark är samtidigt svår att möjliggöra eftersom stora delar av tätorten omges av jordbruksmark.

Vid Västerskog har cirka 6 hektar jordbruksmark tagits bort i jämförelse med förslaget till Översiktsplan 2040.

Verksamhetsändamål

Översiktsplan 2040 pekade ut cirka 174 hektar verksamhetsmark på skogsmark. Vid framtagande av Översiktsplan 2045 har cirka 1,2 hektar verksamhetsmark tagits bort då platsen bedömts olämplig med hänsyn till arrondering och närliggande bostadsbebyggelse. Vidare är cirka 57 hektar mark numera avsedd att användas för solcellspark och ny återvinningscentral och bedöms därför inte längre vara tillgänglig. De nya förutsättningarna innebär att endast cirka 116 hektar ny verksamhetsmark återstår och befintliga verksamhetsområden har i princip uppnått full exploatering.

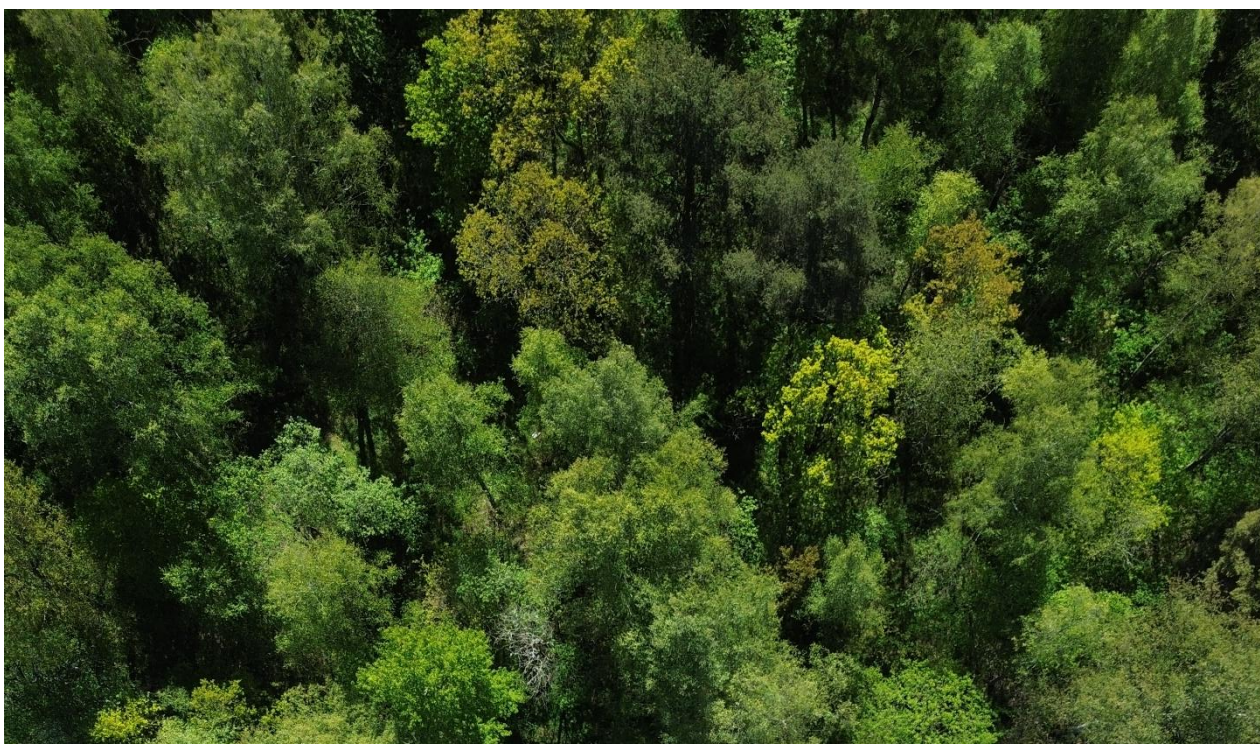
Skara kommun bedömer att behovet av verksamhetsmark är stort och att de cirka 116 hektar mark som idag finns tillgängliga inte är tillräckliga för att långsiktigt möta näringslivets behov. Skara kommuns strategiska läge längs E20, väg 49 och väg 184, tillsammans med befintliga företags

expansionsbehov och regionens utveckling, medför en ökad efterfrågan på större och mer flexibla ytor för bland annat industri-, logistik- och teknikverksamheter.

Digitalisering och e-handel har ytterligare förstärkt behovet av lager- och logistikytor med god tillgång till det övergripande vägnätet. Samtidigt driver energiomställningen ett ökat markbehov för exempelvis solcellsparkar, energilagring och elintensiv verksamhet. I vissa fall finns möjlighet att kombinera energiproduktion med jordbruksändamål, exempelvis genom så kallad agrivoltaik, där solcellsanläggningar samlokaliseras med bete eller viss odling. Sådana lösningar kan bidra till ett mer effektivt markutnyttjande. Samtidigt är möjligheterna platsberoende och innebär ofta en förändring av markens brukningsförutsättningar, varför de inte generellt kan ersätta behovet av att ta mark i anspråk för energirelaterade ändamål.

Omställningen till en mer cirkulär ekonomi medför också behov av ytor för återvinning, materialhantering och återbruk. Sammantaget efterfrågar verksamheter större sammanhängande fastigheter med möjlighet till expansion, effektiv intern logistik och teknisk infrastruktur med hög kapacitet.

För att säkerställa handlingsberedskap, konkurrenskraft och möjlighet att skapa nya arbetstillfällen krävs därför en planreserv som överstiger Översiktsplan 2040:s 116 hektar. En tillräcklig tillgång till verksamhetsmark bidrar till stärkt lokalt näringsliv, ökad sysselsättning, robust energiförsörjning och en långsiktigt hållbar samhällsutveckling. ÖP 2045 pekar därför ut totalt cirka 254 hektar ny verksamhetsmark varav 52,5 hektar omfattar jordbruksmark, resterande mark omfattar skogsmark.

Skogsbruk

Skogsbruket utgör en viktig näring i kommunen och bidrar till produktion av råvaror såsom timmer och biobränslen samt till den lokala ekonomin. En stor andel av kommunens skogsmark brukas som produktionsskog.

Skogsbruket omfattar åtgärder som föryngring, röjning, gallring, avverkning och transporter. Enligt miljöbalkens hushållningsbestämmelser är skogsbruk av nationell betydelse, och skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan försvåra ett rationellt skogsbruk. Samtidigt behöver skogsbruket bedrivas med hänsyn till andra allmänna intressen, såsom naturmiljö, kulturmiljö och friluftsliv. I delar av kommunen, särskilt i tätortsnära skogar, sker skötsel med metoder som syftar till att upprätthålla kontinuitet i skogslandskapet och stärka rekreativa och ekologiska värden.

Vid planering och prövning av ny markanvändning behöver en avvägning göras mellan skogsbrukets långsiktiga förutsättningar och andra värden i landskapet. Förutsättningar för ett hållbart och livskraftigt skogsbruk bör värnas samtidigt som skogarnas natur- och rekreationsvärden beaktas.

Ställningstaganden

- Förutsättningarna för ett långsiktigt hållbart skogsbruk ska värnas i den fysiska planeringen.
- Skogsmark av betydelse för skogsnäringen ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk.

- Kommunen ska verka för att en hållbar och livskraftig skogsbruksnäring utvecklas.
- I kommunalt ägd skog ska skötseln, där det är lämpligt, bidra till att stärka ekologiska och sociala värden, exempelvis genom kontinuitetsskogsbruk.

Transport av farligt gods

Farligt gods innefattar föremål och ämnen som, om de inte hanteras rätt under transport, kan skada hälsa, egendom eller miljö. Det kan till exempel röra sig om varor som är brandfarliga, explosiva eller radioaktiva. Primära transportleder för farligt gods bör användas i första hand och finns längs E20, väg 49 och väg 184. De sekundära transportlederna, som framför allt ska användas till lokala transporter, finns i industriområdena Hospitalsgården och Glasbacken i Skara. I direkt anslutning till farligt gods-led anses det olämpligt att lokalisera känsliga verksamheter och bebyggelse såsom vårdlokaler, bostäder, förskolor och skolor. Det är därför av vikt att vid planläggning att denna bebyggelse lokaliseras på lämpligt avstånd.

Ställningstaganden

- Farligt gods och annan tung trafik rekommenderas att gå på och dirigeras till särskilda vägar för att minska trafiken inom tätbebyggda områden och därmed undvika stora negativa påföljder för människor vid en eventuell olycka.
- Ny bebyggelse ska inte lokaliseras inom 30 meter från farligt gods-led.
- I tidiga skeden, såsom planbesked eller markanvisning, bör farligt gods beaktas. Om det anvisade området ligger i anslutning eller i närheten av farligt

- gods-led är det av vikt att frågan belyses och att ställning tas till om platsen är lämplig för tänkt exploatering.
- I samband med planläggning av områden inom 150 meter från farligt gods-led ska riskbedömning göras för att säkerställa säkerheten. Länsstyrelsens *Riskpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods* bör följas.
- Framtida drivmedelsstationer med fossila och/eller brandfarliga ämnen bör planeras längs de primärt utpekade lederna för farligt gods.
- Lämpliga placeringar av drivmedelsstationer med fordonsgas och vätgas ska undersökas i tidigt skede eftersom dessa bränslen kräver längre säkerhetsavstånd än traditionella bränslen och efterfrågan kan öka på kort tid.

Klimatrelaterade risker

I det här kapitlet framgår Skara kommuns syn på risken för skador på den byggda miljön och hur risker kan minska eller upphöra.

Klimatpåverkan och klimatanpassning

Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som medför att människans påverkan på klimatsystemet inte riskerar att bli farlig. Detta ska uppnås på ett sådant sätt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras.

Omställningen till ett klimatsmart samhälle anses vara en av vår tids största utmaningar. I december 2015 enades världens länder i Paris om ett klimatavtal. Klimatavtalet är bindande och ska leda till att begränsa den globala medeltemperaturökningen till högst två grader jämfört med den industriella nivån. Sveriges klimatpolitik är utformad så att den ska bidra till att koncentrationen av växthusgaser i atmosfären på lång sikt stabiliseras på högst 400 ppm (miljondelar koldioxidexvivalenter).

Klimatfrågorna är ett av de allmänna intressen som kommunen enligt plan- och bygglagen ska ta hänsyn till vid planläggning. För att minska klimatpåverkan gäller det att skapa närhet och integration mellan olika funktioner i samhället och vardagslivet. Det innebär att vi i Skara, Sverige och resten av världen, behöver bygga smart och långsiktigt hållbart, med bebyggelse och infrastruktur som minskar transportbehoven samtidigt

som kollektivtrafiken samt gång- och cykelstråken ökar. Att minska klimatpåverkan handlar dock inte enbart om att minska utsläppen av växthusgaser utan lika viktigt är att bibehålla och gärna öka naturens egen förmåga att ta upp koldioxid. Genom att plantera träd och anlägga tätortsnära skogsområden, lummiga parker och dammar blir dessa områden naturligt kyllda och energibehovet minskas.

Ställningstaganden

- I sin planering ska kommunen ta hänsyn till klimatförändringar och dess negativa effekter såsom översvämningar, värmeböljor, ras och skred.
- Till 2030 ska Skara kommun vara fossilt oberoende. Det innebär att utsläppen av växthusgaser ska minska med 80 procent från 1990 års nivå till 2030, enligt *Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om*.
- Utsläppen av växthusgaser från Skara kommuns konsumtion, oavsett var i världen de sker, ska minska med 30 procent jämfört med 2010, enligt *Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om*.
- Skara kommun ska minska utsläppen av transporter samt verka för att fler väljer cykel, gång eller kollektivtrafik.
- Skara kommun ska öka användningen av solenergi genom att installera solceller och solfångare på tak.

- Skara kommun ska ha en väl fungerande laddinfrastruktur med både publika och icke-publika laddstationer på platser där bilen skulle parkerats även om den inte skulle behöva laddas.
- Återvätning av dikande torvmarker bör övervägas för att minska utsläppen av växthusgaser för att nå klimatmålet.
- Återbruk av alla slag stöttas och främjas för att minska behovet av nyproduktion.

Risk för ras och skred

Skred är när en sammanhängande jordmassa försätts i rörelse och förekommer i silt- och lerjordar, men även i viss morän. Ras sker i bergväggar och grus- och sandbranter, främst längs vattendrag, och innebär att stenar, block, grus- och sandpartiklar rör sig fritt.

Klimatförändringar, såsom ökade mängder nederbörd, och mänsklig aktivitet, såsom belastning vid byggande, kan påverka markens stabilitet och processer såsom ras och skred.

I Skara tätort är det stadsdelen Hindsbo samt delar av Drysan som utgör risk för ras och skred.

Statens geotekniska institut (SGI) har tillsammans med *Myndigheten för civilt försvar* identifierat riskområden för ras, skred och erosion. I detta inkluderas risker identifierade per kommun. Skara kommun

har enligt analysen totalt riskklass 2 avseende ras och riskklass 4 avseende skred. Enligt en kartering över spår av inträffade jordskred från *Sveriges geologiska undersökning (SGU)* finns fyra spår av jordskred i kommunen.

Ställningstaganden

- Vid bygglovshandläggning och detaljplanering ska geotekniska förhållanden säkerställas och beaktas. Markens stabilitet ska alltid bedömas.

Risk för översvämning

Ett förändrat klimat innebär ökade nederbörds mängder och en högre frekvens av intensiva skyfall. Detta kan leda till översvämningar, skador på bebyggelse och infrastruktur samt ökad risk för spridning av föroreningar från förorenade områden och miljöfarliga verksamheter.

Som underlag för planeringen har Skara kommun, under 2020, tagit fram en skyfallskartering för tätorterna Skara och Ardala. Ardala har sedan tidigare historiskt utgjort riskområde och på grund av detta prioriterats ihop med Skara i skyfallskarteringen. Det bedöms även finnas risker kopplat till översvämning och skyfall i kommunens fyra övriga tätorter, men har inte varit föremål för denna skyfallskartering.

Karteringen analyserar hur vatten rör sig i landskapet vid ett skyfall motsvarande ett 100-årsregn och identifierar riskfyllda skyfallsleder och översvämningssytor. Analysen visar att det finns 18 områden i Skara tätort och 6 områden i Ardala där risken för översvämning är särskilt hög. Karteringen innehåller även förslag på åtgärder som kan genomföras i samband

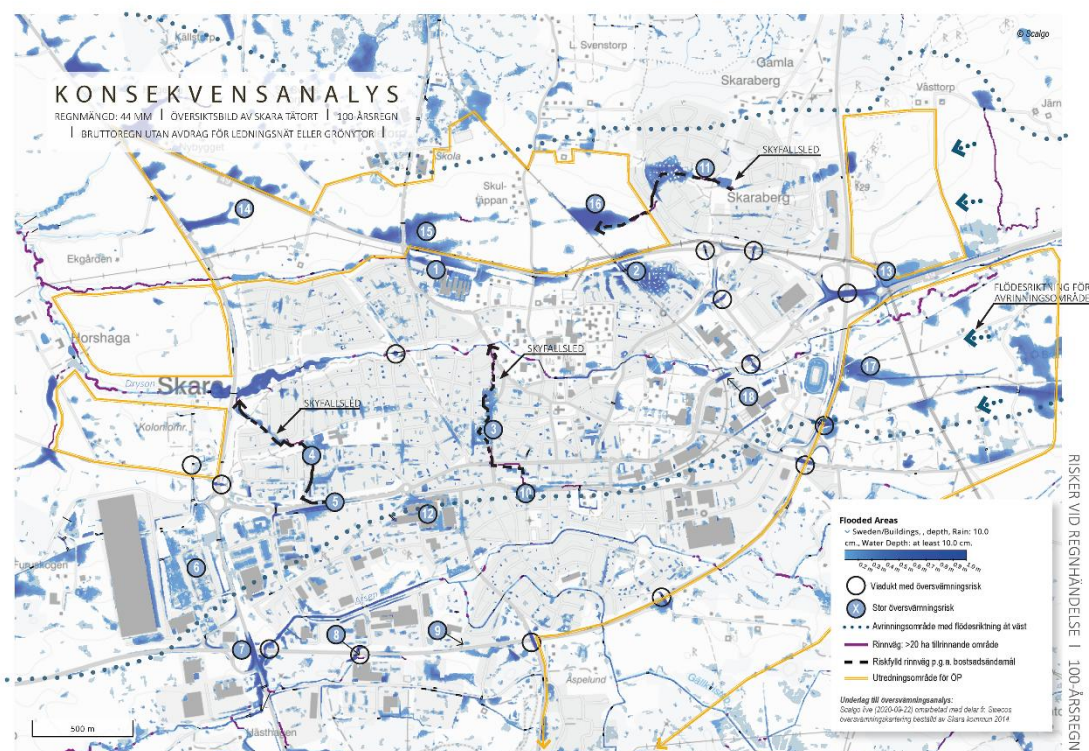
med exploatering och stadsutveckling för att minska översvämningsriskerna.

Skyfallsrisker ska beaktas vid planering av ny bebyggelse och infrastruktur. Särskild hänsyn behöver tas till områden där vatten kan samlas eller där viktiga skyfallsleder passerar, så att bebyggelse och

samhällsviktig verksamhet inte utsätts för oacceptabla risker.

Frågan om hantering av skyfall och dagvatten behandlas även i kommunens vattentjänstplan och dagvattenpolicy. Under oktober 2025 beslutade även samhällsbyggnadsnämnden att ta fram en ny fördjupad skyfallskartering.

Skara

Kartan visar lågpunkter vid ett 100-årsregn utan avdrag för ledningsnät och grönytor. Höjddatan kommer från Lantmäteriets nationella höjddata. Analys är genomförd i SCALGO Live.

1. Brogården

Risk för översvämnning vid samhällsviktig verksamhet, kommunal och regional vårdverksamhet.

2. Domprostegården

Lågpunkt i tomt- och gatumark. Risk för översvämnning i bostadsområden. Betydande tillrinning.

3. Brinkagärdet

Skyfallsled som rinner ytledes på vägar via tomt- och gatumark. Risk för översvämning i bostadsområden. Vägöversvämning orsakar dålig framkomlighet för utryckningsfordon.

4. Marieberg och Hindsberg

Skyfallsled som rinner ytledes på vägar via tomt- och gatumark. Rinnvägen går i en lågpunkt. Risk för översvämning i bostadsområden gällande såväl flerbostadshusen som enfamiljshusen. Vägöversvämning orsakar dålig framkomlighet för utryckningsfordon.

5. Skaraborgsgatan

Risk för översvämning och stående vatten på grund av lågpunkt. Vägöversvämning orsakar dålig framkomlighet för utryckningsfordon.

6. Nyboholm och Jula

Lågpunkt i tomt- och gatumark. Risk för översvämning i bostadsområdet. Historiskt drabbat område vid skyfall. Instängt område med betydande avrinningsproblem. Även lågpunkt i lastkaj till Julalagret med betydande tillrinning.

7. E20

Risk för kraftig till- och avrinning på E20. Oframkomlighet på huvudled.

8. E20

Risk för kraftig till- och avrinning på E20. Oframkomlighet på huvudled.

9. E20

Lågpunkt på gatu- och tomtmark.

10. Stationsområdet

Lågpunkt på gatu- och tomtmark. Förhindrar såväl utryckningsfordon som kollektivtrafik.

11. Skaraberg

Risk för översvämning i bostadsområde. Skyfallsled rinner ytledes på vägar via tomt- och gatumark. Rinnvägen går i en lågpunkt och vidare mot Planteringen.

12. Hospitalsgården

Risk för översvämning i industriområde vid Scan på grund av lågpunkt. Även Filippsdalsgatan översvämmas och riskerar att bli oframkomlig.

13. Väg 49

Lågpunkt i gatumark. Betydande tillrinning.

14. Norra Skara

Risk för översvämning på grund av lågpunkt.

15. Uddetorp

Risk för översvämning på grund av lågpunkt.

16. Planteringen

Risk för översvämning på grund av lågpunkt och hög tillrinning från Skaraberg.

17. Vilan

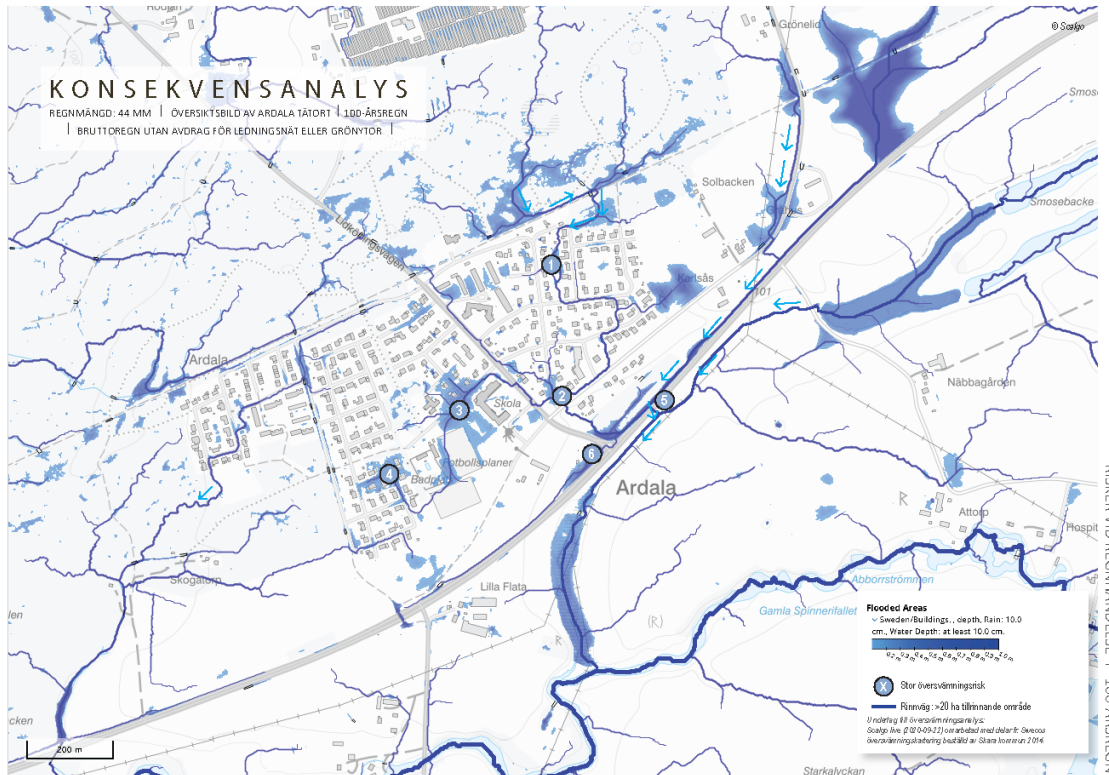
Risk för översvämning på grund av lågpunkt och hög tillrinning från öster. Stort avrinningsområde i öst som rinner mot tätorten.

18. Järnvägsbron

Risk för översvämning på Skaraborgsgatan på grund av lågpunkt under bro. Historiskt

översvämmad yta med kraftig tillrinning. Förhindrar trafikflöde.

Ardala

Kartan visar lågpunkter vid ett 100-årsregn utan avdrag för ledningsnät och grönytor. Höjddatan kommer från Lantmäteriets nationella höjdmödel. Analys är genomförd i SCALGO Live.

Skyfallsled som rinner ytledes på vägar via tomt- och gatumark. Kan ge upphov till översvämning på vissa fastigheter samt på väg som kan göra vägar oframkomliga för bland annat utryckningsfordon. Behov av ny ledning med högre kapacitet finns.

Lågpunkt i tomt- och gatumark. Risk för översvämning i bostadsområden samt att vägar kan bli oframkomliga på grund av stående vatten.

Risk för översvämning intill samhällsviktig verksamhet, Ardalaskolan samt i bostadsområde. Vatten rinner ytledes på Idrottsvägen som är en av infarterna till skolan. Vägöversvämning orsakar dålig framkomlighet för utryckningsfordon. Förslagsvis bör översvämningensvatten ledas till ny fördröjningsdamm.

Uppsamlingsyta för vatten vid översvämning uppstår inom ett bostadsområde, vilket kan blockera framkomligheten på väg samt kan ge

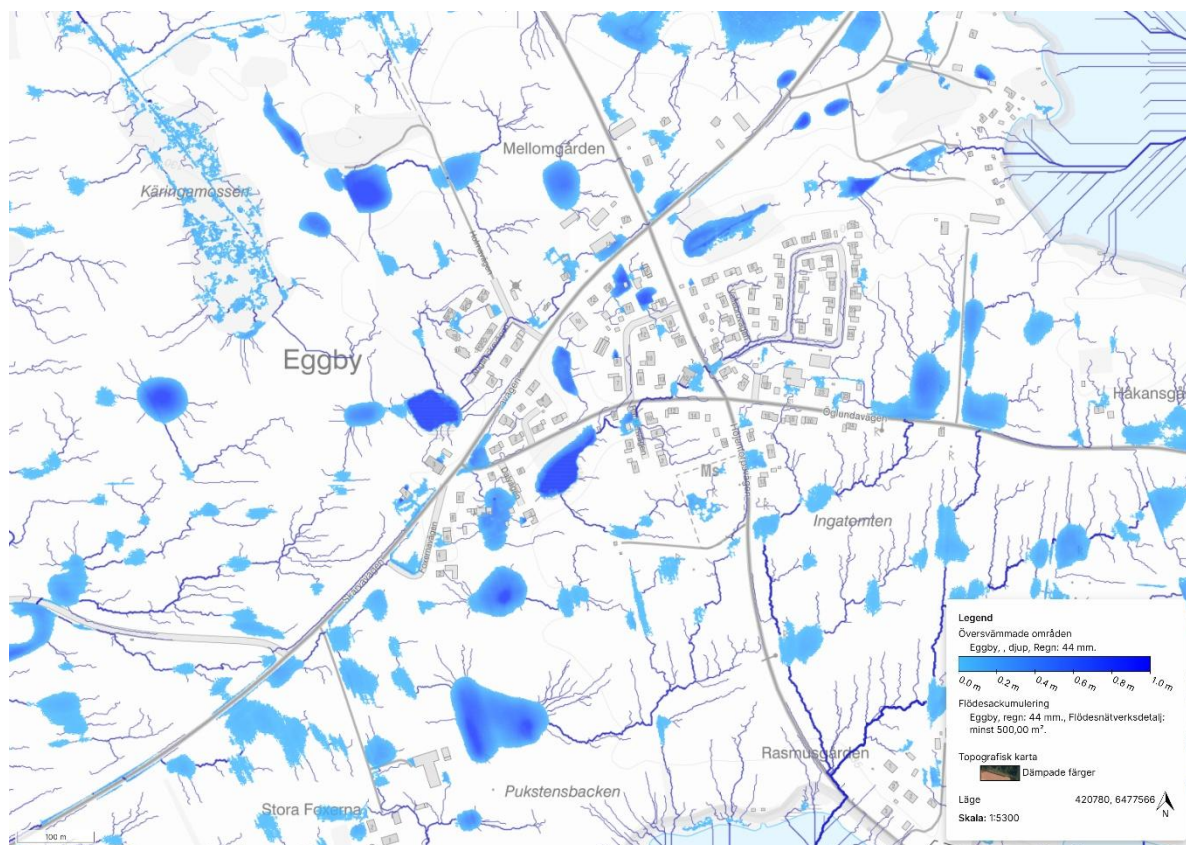
upphov till skador på fastigheter. Åtgärd förordas som för bort vatten från tomtmark.

Vid 100-årsregn bildas en skyfallsled som korsar E20 och rinner vidare söderut. Stående ytvatten på E20 kan bilda en

barriär för trafik som ska passera men även för räddningstjänst.

Lågpunkt där vatten ansamlas vid 100-årsregn utgör hot mot framkomlighet på vägar.

Eggby

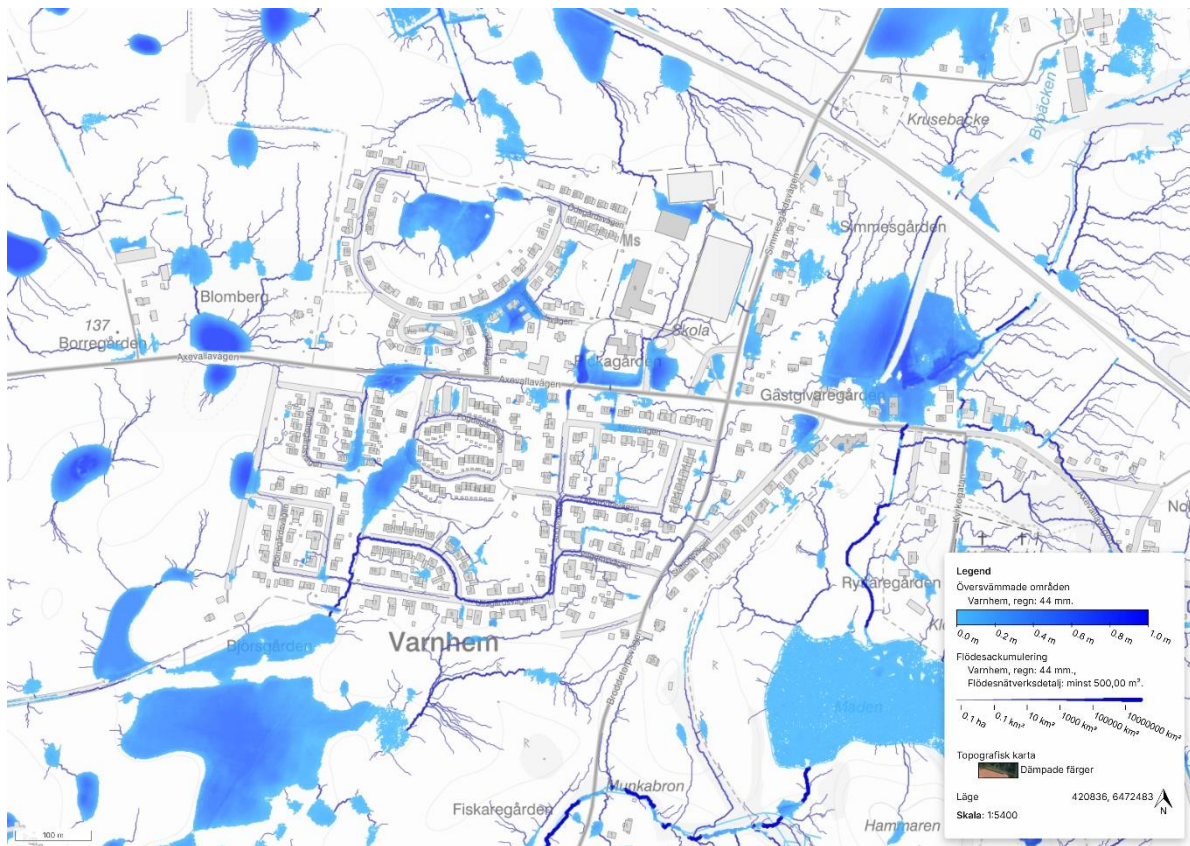

Kartan visar lågpunkter vid ett 100-årsregn utan avdrag för ledningsnät och grönytor. Höjddatan kommer från Lantmäteriets nationella höjddata. Analys är genomförd i SCALGO Live.

I närheten av Eggby finns hundratals småsjöar som vid 1000-årsregn får ta emot stora mängder regn som rinner nerför Billingen. Framkomlighet på landsbygdens vägar, framför allt Vallevägen, blir mycket begränsad. Friluftslivet påverkas kraftigt då

många vandringsleder översvämmas. I Eggby tätort påträffas två platser med förhöjd översvämningsrisk som kan generera skada på fastigheter: Dalvägen och Höjentorpsvägen.

Varnhem

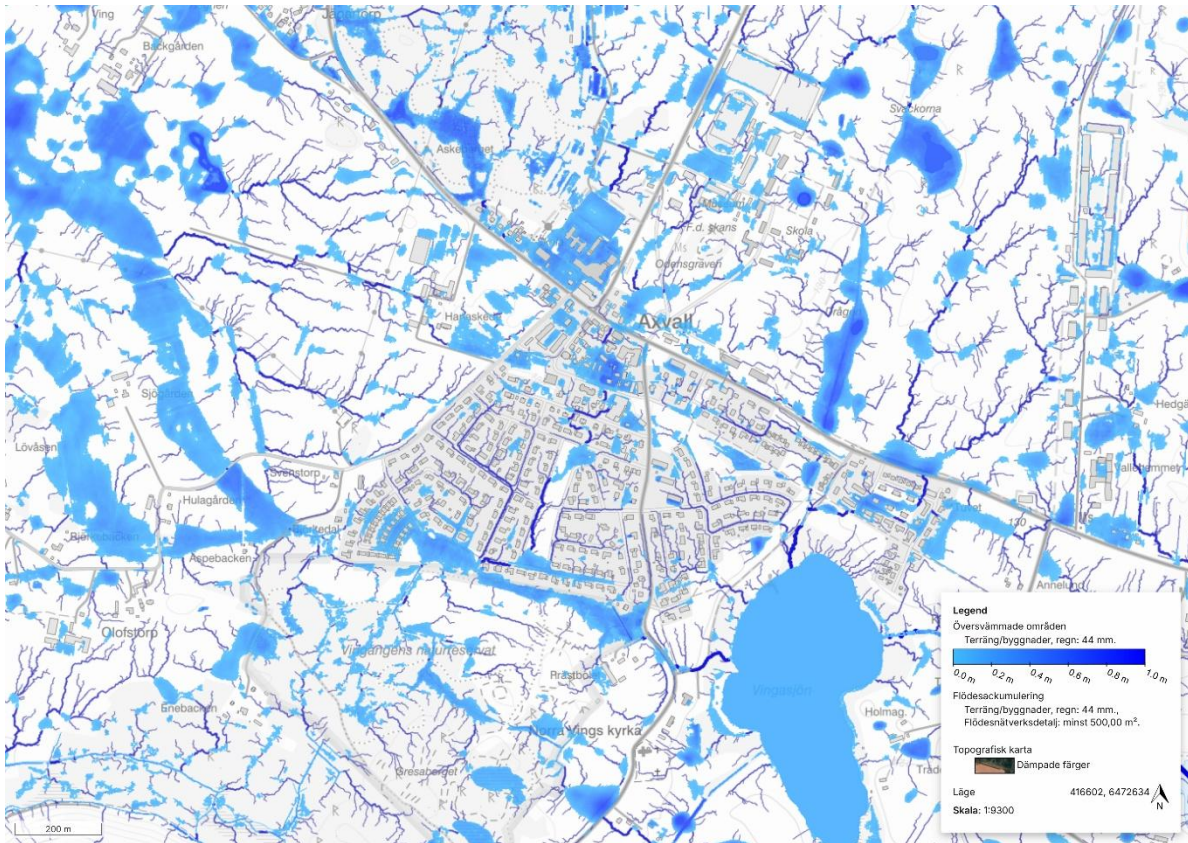

Kartan visar lågpunkter vid ett 100-årsregn utan avdrag för ledningsnät och grönytor. Höjddatan kommer från Lantmäteriets nationella höjdmödel. Analys är genomförd i SCALGO Live.

I Varnhem finns en handfull riskområden där låglänta områden fylls med vatten vid 1000-årsregn. Väg 49 har två låglänta tillrinningsområden som utgör förhöjd risk att översvämmas. Även delar av

Simmesgården, Pickagården och förskolan Lindängen har en förhöjd risk att översvämmas. Vatten på fastigheter kan leda till att vatten tränger in i huskonstruktioner och källare.

Axvall

Kartan visar lågpunkter vid ett 100-årsregn utan avdrag för ledningsnät och grönytor. Höjddatan kommer från Lantmäteriets nationella höjddata. Analys är genomförd i SCALGO Live.

De mest kritiska platserna med förhöjd översvämningsrisk som påträffas i Axvall bidrar främst med konsekvenser för fastighetsägare men även framkomlighetssvårigheter för trafik och räddningstjänst. Rinnvägar med regnvatten uppstår och rinner yttleds främst ner mot Vingasjön. Vid 1000-årsregn kommer Valleskolan svämmas över, vilket kan medföra konsekvenser på fastigheten samt framkomlighetssvårigheter för trafik. Andra riskområden är bostadsområdena på Mejerigatan, Trandumsvägen, Husargatan, Dragongatan, Dammgatan, Parkgatan samt Södra vägen. Vidare blockeras även

Skarvågen på två platser, vid Askeberget och vid Axevalla Hed.

Flian

Vid 1000-årsregn blir Flian en större skyfallsled. Flian som är ett biflöde till Lidan rinner i nordvästlig riktning mot Lidköping och ner i Vänern. Vid 1000-årsregn stiger vattennivåerna i ån vilket skapa konsekvenser för omgivningarna. Såväl jordbruket som skogsbruket drabbas ekonomiskt av skadorna och förlusterna som översvämning medför. Hur länge grödorna står under vatten är avgörande för hur stor skadan blir.

Märskabäcken

Märskabäcken bildar en större skyfallsled. Det innebär att vattennivån stiger och skapar konsekvenser för boende i närheten samt för jordbrukare. Fastighetsskador och skadade skördar är de främsta bieffekterna.

Infrastruktur

Viktig infrastruktur som väg 49, väg 184 och E20 blir okörbara vid 1000-årsregn till följd av översvämning. Även landsbygdsvägar som många invånare färdas på för att ta sig till sina hem drabbas. Exempelvis Uddetorp, Petersburg-Björkhaga, Axevallavägen med flera översvämmas och förhindrar trafik att passera. Räddningstjänst får därmed svårt att ta sig fram vid olycka.

Valleområdets naturmiljö

Kamelandskapet i Valle varvas med sjöar, skog och jordbruk om vartannat med många värdefulla arter som riskerar att ta skada till följd av höga vattennivåer och stående vatten. Terrängen är kuperad varpå sänkningarna, som ligger lågt, snabbt blir vattenfyllda.

Ställningstaganden

- Där risker för översvämning har identifierats i skyfallskarteringen krävs mer detaljerade studier innan områdena detaljpaneläggs.

Värmeböljor

I Sverige har värmeböljor varit ganska ovanliga jämfört med till exempel Sydeuropa. I och med klimatförändringar blir däremot värmeböljor vanligare och enligt beräkningar från SMHI kan extremt varma tillfällen, som hittills inträffat vart tjugonde år i genomsnitt, komma att inträffa vart tredje till femte år i slutet av detta århundrade.

Värmeböljor kan medföra negativa effekter på en rad olika sektorer i samhället och det har bland annat negativa effekter på människors hälsa och orsakar ökad dödlighet. Det gäller framför allt under de perioder när värmen är hög under hela dygnet. Äldre, kroniskt sjuka, små barn och gravida är de riskgrupper som drabbas värst. Möjligheten att finna svalka i staden i form av skugga i parker, vattendrag och allmänt tillgängliga luftkonditionerade inomhusmiljöer samt hur människor bor är också viktiga faktorer som påverkar konsekvenserna av värmeböljor. Detta är också aspekter som den kommunala planeringen kan påverka.

I naturen riskerar värmeböljor att öka risken för värmestress hos både växter och djur samtidigt som risken för torka och bränder ökar. Jord- och skogsbruksnäringen kan påverkas på flera sätt. Till exempel ökar riskerna för utbrott och spridning av skadeinsekter och smittsamma sjukdomar. Frysar och kylar kan presteras sämre och haverera vilket resulterar i förstörda livsmedel.

Inom sektorn kommunalteknisk försörjning finns bland annat risker kopplat till elsystemets sårbarhet för värme, både vad gäller komponenter och risken för överbelastning vid en värmebölja.

Vid värmeböljor är det framför allt industribyggnader som blir ohälsosamt varma. Dock är även kvarteren i Skaras stadskärna och bostadsområden såsom Domprostegården och östra Hindsbo utsatta. Det är tydligt att parkområden och gröna stråk uppnår lägre temperaturer.

I Axvall är det ett område mellan Bangatan och Stenumsvägen som bedöms som varmast i tätorten. I Varnhem är det främst Varnhemsskolan samt jordbruksmarken mellan Pickagården och väg 49. Området runt klosterkyrkan är tydligt svalare än omgivningen i Varnhem.

Uppgifterna bygger på vilka temperaturer som uppmätts under de senaste åren, men

ger en bild av vilka områden som framför allt är utsatta vid värmeböljor och var insatser, som till exempel träd och grönska, behöver öka för att sänka temperaturen vid marken även under varma perioder.

Ställningstaganden

- Vid planering och nybyggnation ska kommunen ta hänsyn till förhöjda temperaturer till följd av klimatförändringarna för att skapa en god inomhusmiljö och därmed undvika behov av energikrävande kylning.
- Kommunen bör ta fram en handlingsplan för att hantera hälsoeffekter vid värmeböljor.
- Vid planering och nybyggnation ska kommunen ta hänsyn till förhöjda temperaturer till följd av klimatförändringar, för att skapa en god inomhusmiljö och därmed undvika behov av energikrävande kylning.

Genomförande

När översiktsplanen är antagen fortsätter arbetet i andra processer och beslut. Här beskrivs en sammanfattning av det arbetet.

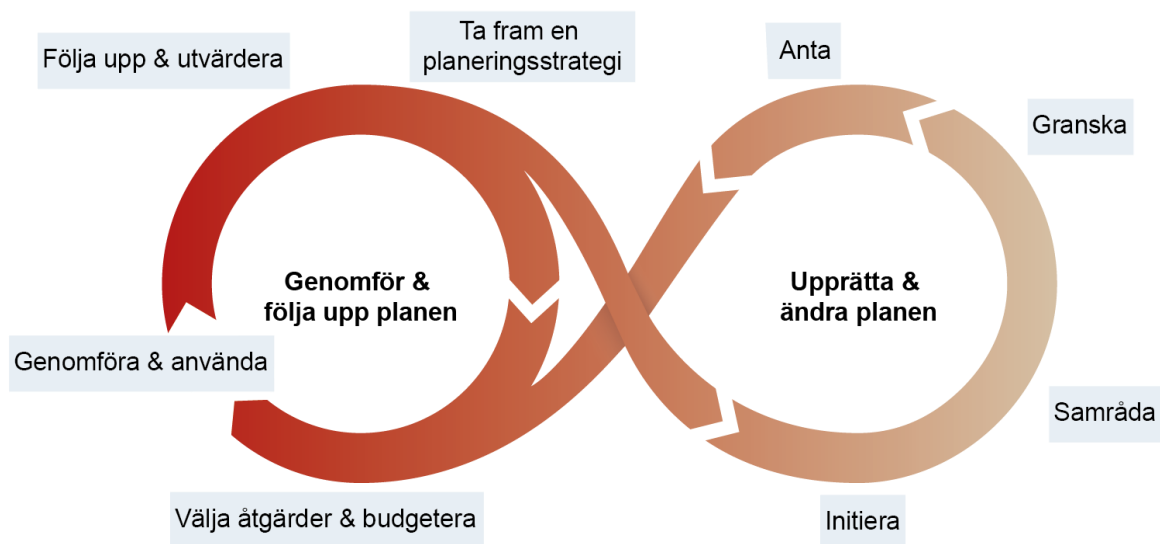

Illustration av kontinuerlig översiktsplanering (Boverket).

Kontinuerlig planering

Översiktsplanen är kommunens strategiska och vägledande dokument för efterföljande beslut om detalplaner, bygglov och andra prövningar. För att planen ska fylla sin funktion behöver den hållas aktuell och spegla kommunens vilje- och utvecklingsinriktning. Översiktsplanen behöver ingå i en kontinuerlig process där mål och strategier successivt stäms av mot det som händer i kommunen. Ett naturligt led i den kontinuerligt bedrivna översiktsplaneringen är därför att löpande följa upp och utvärdera översiktsplanens effekter genom att till exempel vara kopplad till budget- och verksamhetsplanering. Översiktsplaneringen bedrivs således kontinuerligt.

Som en del av detta arbete ska kommunen under varje mandatperiod anta en planeringsstrategi som redovisar hur översiktsplanen ska följas upp, aktualitetsprövas och vid behov revideras. Planeringsstrategin ska tas fram under de två första åren efter ett ordinarie val. Däremot behöver inte kommunen anta en planeringsstrategi om kommunfullmäktige har antagit en ny översiktsplan inom samma tidsperiod. Den 10 juni 2024 antog kommunfullmäktige planeringsstrategin för Skara kommun.

Utbyggnadstakt

Genomförandet av översiktsplanen sker successivt och kräver ytterligare detaljering i kommande planeringsskeden. Kommunens utbyggnadsordning fungerar som ett

styrverktyg för att prioritera mellan olika projekt i takt med tillgängliga resurser. En tät koppling till kommunens budgetarbete garanterar att den fysiska planeringen går hand i hand med den ekonomiska verkligheten.

Fortsatt arbete

Olika typer av dokument eller handlingar hänvisas till eller fungerar som underlag i översiktsplaneringen. Flera handlingar och andra underlag behöver tas fram eller uppdateras i framtiden. Några av dessa är följande:

Kulturmiljöunderlag

Ett aktuellt kulturmiljöunderlag är en förutsättning för att kunna värna och utveckla kommunens unika historiska värden. Kommunen har sedan tidigare ett pågående arbete som kommer fortsätta under översiktsplanens kontinuerliga arbete. Underlaget fungerar som ett stöd i plan- och bygglovsärenden och säkerställer att ny bebyggelse anpassas till befintliga kulturmiljöer. Genom att identifiera och definiera karaktärsdrag och bevarandevärden skapas en tydlighet för både kommunen och enskilda fastighetsägare.

Daterade detaljplaner

Kommunen har ett antal äldre detaljplaner som inte längre är förenliga med dagens krav på en rad olika områden. Ett systematiskt arbete med att identifiera och revidera eller upphäva dessa daterade planer är nödvändigt. Detta görs för att undvika att föråldrade bestämmelser hindrar en modern och hållbar utveckling av den byggda miljön.

Mark- och exploateringsstrategi

För att styra takten och inriktningen på kommunens tillväxt behövs en samlad mark- och exploateringsstrategi. Strategin ska fungera som ett verktyg för att prioritera kommunala investeringar och tydliggöra principer för markanvisningar och utbyggnadsordning. Syftet är att skapa en förutsägbarhet för exploatörer och säkerställa att kommunen växer på ett ekonomiskt och socialt hållbart sätt.

Förtätningsprogram

I linje med strategin att bygga en tät och sammanhållen kommun behöver ett förtätningsprogram tas fram. Programmet ska identifiera lämpliga områden inom befintlig struktur där kompletteringsbebyggelse kan ske under goda förutsättningar. Det handlar om att använda redan tagen mark mer effektivt och skapa underlag för boende och service.

Tomtindelningsplaner

För att möjliggöra en ordnad och ändamålsenlig utbyggnad av bostäder, särskilt i landsbygdsnära lägen eller mindre tätorter, finns behov av att se över och upphäva tomtindelningsplaner.

Skyfallskartering

Med anledning av ett förändrat klimat och ökad risk för extrema regnhändelser behöver skyfallskarteringen uppdateras. Karteringen ska ligga till grund för klimatanpassad planering, identifiera riskområden och vägleda placering av bebyggelse, infrastruktur och dagvattenanläggningar.

Bortvalda områden

I arbetet med översiktsplanen har ett antal områden utretts för möjlig mark- och vattenanvändning men inte tagits vidare i

planen. För varje bortvalt område redovisas skälen till detta i miljökonsekvensbeskrivningen (MKB), dit läsaren hänvisas för motiveringar.

Tusen år har gjort oss kloka.
Nu växer vi för en hållbar framtid.

SKARA